

Det Nye Testaments
Bibelhistorie

udarbejdet

til Brug ved Religionsunderviisningen i de lærde
Skolers og Realskolernes øverste Classer.

af

J. C. B. Suhr,

Doctor philosophiæ, Candidatus S. S. M.,
Adjunct ved Ribe Cathedralskole.

Kjøbenhavn 1837.

Trykt paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag,
hos Directeur Jens Hostrup Schultz,
Kongelig- og Universitets-Bogtrykker.

Sund, hos C. W. K. Gleerup. Christiania, hos M. Hartmann
og J. Dahl.

Min fortjenstfulde Universitetslærer:

Den med Hensyn saavel til Aand og Hjerte,

som til Embedsstilling

Θεμίλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θείναι παρά τόν
κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός.

1. Cor. 3, 11.

H s i æ r v æ r d i g e

Doctor Theologiæ & Philosophiæ

H. N. Clausen,

Profesor Theologiæ Primarius ved Kjøbenhavns Universitet,

Ridder af Dannebrog, ic. ic.

helliges dette Forsøg

med

den inderligste Høiagtelses og Hengivenheds Følelser

af

Forfatteren.

F o r o r d.

Naar jeg, ved at udgive denne Bog, har en oprigtig Erkjendelse af dens Usuldkommenhed, tør jeg dog derhos nære det Haab, at dette mine faa Fritimers Arbeide ikke skal ansees for overflødig. Rigtig nok har jeg ofte hørt den Uttring, at vi have Bibelhistorier nok, og at der ei behøves nogen ny; hvilke Ord vel skulde have afholdt mig fra, at udarbeide dette Forsøg, dersom de ikke vare bleve fremførte af Mænd, der ei selv beskæftigede sig med at undervise Ungdommen i Religion; da jeg imidlertid ogsaa har hørt den ganske modsatte Mening yttres af Religionslærere saavel i offentlige som private Skoler, har jeg ikke ladet mig affkræffe fra, at fuldføre dette mit Arbeide, hvori jeg har stræbt at undgaae de Feil, Man med Føie har gjort opmærksom paa i de tidligere Arbeider i dette Fag, navnlig i Profesorserslebs større Bibelhistorie, der nu, saavidt jeg veed, lægges allevegne til Grund for Underviisningen i denne Disciplin i de lærde Skoler; hvorvidt denne min Stræben er lykkedes mig, maa jeg overlade til Andre at afgjøre.

Grunden til at jeg har gjort Begyndelsen med det Nye Testaments Historie er den, at jeg har tænkt

mig Bogens Bestemmelse at være ei alene til Brug ved Underviisningen i de lærde Skoler, men ogsaa i Realskolerne, da jeg antager, at den Kundskab til det Gamle Testaments Historie, som er nødvendig for disse Skolers Elever, vilde tilstrækkeligen meddeles ved de mindre Lærebøger i de lavere Classer, hvorimod en fuldstændigere Behandling af det Nye Testaments Historie maatte være hensigtsmæssigere i de høiere. Saafermt imidlertid dette Forsøg af Kyn-dige befindes nogenlunde svarende til sin Bestemmelse, da nærer jeg det Ønske, ogsaa at udgive det Gl. Test. 's Historie og sætte den i den nødvendige Forbindelse med nærværende Bog, saa de Begge ville komme til at udgjøre et Heelt.

Jeg har anseet det som hensigtsmæssigt, at for-udsende den egentlige Fremstilling af Herrens Historie en Beretning om Kilderne, hvoraf vi se Kundskaben om ham og hans Lære, samt at forudskikke en kort Skildring af Palæstina, som det var paa hans Tid, for at Disciplene kunne blive fortrolige med de Egne, hvor de efterfølgende fortalte Begivenheder ere foregaaede, og med større Lethed vide at sætte sig ind i hiin Tid og dens Forhold.

I Herrens Levnetsbeskrivelse har jeg sædvanli-gen brugt Bibelens Ord uden Udsmykkelse eller Til-sætning; i denne Henseende troer jeg at kunne gjøre Regning paa almindelig Billigelse; tillige har jeg fulgt den Orden i Begivenhedernes Følge, som min høitagtede Universitetslærer, Hr. Prof. Dr. Clausen

har fremsat i sin: *Quatuor Evangeliorum Tabulæ synoptica.* 1829. Herrens Taler har jeg som oftest indført uden Afsortning, hvilket maaffee vil forekomme Flere mindre rigtigt, da Man jo blot behøver, at lade Disciplene kaste Stederne op i det Nye Test. selv, dog vilde disse herved lettere være udsatte for at glemme, i hvilken Forbindelse de enkelte Taler staae med det Foregaaende og Efterfølgende, og Dr-dene selv vilde binde sig fastere i Huskommelsen, naar de findes samlede paa et Sted, end naar de først maae samles fra adspredte Steder til Eet.

Kun faa Forklaringer har jeg indskudt paa enkelte Steder, da jeg stedse har havt for Øie, at det var en Lærebog jeg skrev, der skal bruges af Ungdommen under en Lærers Veiledning, og jeg har troet, at jeg ikke burde gribe ind i det Arbejde, som er Lærerne det vigtigste og kjæreste, at forklare og tydeliggjøre det Fremsatte for de Unge. Egeledes har jeg ladet Begivenhederne følge paa hinanden uden at sammenknytte dem ved Obergange, fordi det efter min Mening og en tiaarig Erfaring som Lærer i Religion, falder Disciplene lettere, paa denne Maa-de at binde det Hele til Huskommelsen, hvorimod den anden Maa-de lettere forvirker.

I Behandlingen af Apostlenes Historie har jeg tildeels fulgt den Orden, Dr. Neander har fremsat i sin: *Geschichte der Pflanzung und Leitung der christl. Kirche durch die Apostel, 1ter Band.* Søv-rigt vil det her være oversflødigt, at opregne de mange

Iærde Mænds Arbejder, jeg har benyttet ved Udarbejdelsen af denne Bog.

Hvad endelig de Skriftsteder angaaer, som findes anførte foran de enkelte Historier, da vil den opmærksomme Læser snart bemærke, at de have Hensyn til den Evangelists Ord, jeg især har benyttet med stadigt Henblik paa de øvrige.

Efter disse Bemærkninger om Planen og Fremgangsmaaden ved Bogens Udarbejdelse føler jeg mig forpligtet til at bringe min elskede Universitetslærer, til hvem jeg har vovet at hellige dette Arbejde, min inderlige Taksigelse for de gavnlige Vink, han har meddeelt mig ved det beredvilligt paatagne Gjenemsyn af Skriftet; jeg har efter Evne benyttet dem ved at lægge sidste Haand paa Arbejdet; ligeledes skylder jeg en kjær forbums Discipel, Hr. Student C. Thorup, Tak, fordi han godhedsfuld har besørget Correcturen.

Med det inderlige Ønske, at dette mit Forsøg maa stifte den tilsigtede Gavn, ved at lette Lærerne deres Arbejde, og at vejlede Disciplene til tydeligere Kundskab om Herren og hans Forløsningsværk, overgiver jeg Bogen til mildtdømmende Læsere, der vide, hvor vanskelig den Opgave er, jeg herved havde foresat mig at løse.

København den 21de Juni 1837.

S. Suhr.

Inhold.

	Side.
I. Udsigt over det Nye Testaments Bøger	1.
II. Udsigt over det Hellige Land paa Herrens Tid	21.
III. Jesu Christi Historie	42.
1. Om Jesu Fødsel, Barndom, Daab og Fristelse	42.
2. Om Jesu Taler og Gjerninger i Galilæa og Judæa	54.
A. Fra den Tid, der gik forud for Christi første Reise til Jerusalem i Anledning af Paaskefesten, indtil Tøbernes Fest (Purim)	54.
B. Fra Tøbernes Fest (Purim) indtil Christi anden Reise til Jerusalem til Eufsa- lænes Høitid	85.
C. Fra Jesu Reise til Eufsalænes Høitid indtil hans Lidelse	113.
a. Herrens Reise til Jerusalem og Be- givenesshederne paa Eufsalænes Høitid .	113.
β. Herrens Reise til Jerusalem i Anled- ning af Tempelindvielsens Fest, og Begivenesshederne paa Festen selv . .	129.

	Side.
7. Herrens sidste Vaaskereise til Jerusa- lem	149.
8. Herrens Død og Gjærninger under hans sidste Ophold i Jerusalem	155.
3. Jesu Lidelse og Død	186.
4. Jesu Opstandelse og Jimmelfart	200.
IV. Apostlenes Historie	209.
1. Apostlenes Virksomhed blandt Jøderne i Palæstina	209.
2. Christendommens Udbredelse fra Menig- heden i Jerusalem til andre Egne, især blandt Hedningerne	226.
3. Christendommens Udbredelse blandt Hed- ningerne ved Paulus	225.
a. Fra Pauli Omvendelse til hans første Misjonsreise	225.
b. Fra Pauli første til hans anden Mis- jonsreise	230.
c. Fra Pauli anden til hans tredie Mis- jonsreise	234.
d. Fra Pauli tredie Reise til hans Død Den i Bibelhistorien fulgte Tidsorden	241. 252.

Første Afdeling.

Udsigt over det Nye Testaments Bøger.

U Historie grunder sig enten paa Tradition, der er en mundtlig Overlevering fra Slægt til Slægt om en Begivenhed, oplevet af Den, der først har fortalt den, eller paa optegnede Beretninger af Personer, der have levet samtidig med Begivenhederne, de fortælle. Dersom Historien om Christi guddommelige Liv og Lære alene paa Traditionens Vel var kommen til os, kunde vi med Grund frygte, at Meget af det, der fortaltes, var overdrevent eller urigtigt; men vi have en paalideligere Kilde til vor Kundskab om vor Forløser, nemlig det Nye Testament [*Νῦν διαδύηται*, *codus*]. Denne Samling af Skrifter burde egentligen kaldes det Nye Forbunds Bøger, efter: som Jøderne kaldte Religionen et Forbund med Gud; og da dette Navn gik over paa de Bøger, der indeholde Historien derom, blev ogsaa Samlingen af de Skrifter, der indeholde Christi ny og fuldkomnere Religion, kaldet med samme Navn.

Denne Samling af Skrifter, forfattede af forskellige Mænd, fremstod sandsynligvis som et Heelt mod

Enden af det andet Aarhundrede, da Man nemlig i Løbet af dette Seculum forenede de tre forhen adskildte mindre Samlinger, Evangelierne, de paulinske og de catholske Breve, hvortil søiedes Apostlenes Gjerninger, Brevet til Ebræerne og Johannes's Aabenbaring.

All tidligt var i det christne Samsund Samlingen af de fire Evangelier [*εὐαγγέλιον*] bekendt og brugtes overalt, hvilket overbeviser os om, at Alle i hiin Tid have været enige i, at disse fire Bærker ere af de angivne Forfattere; saaledes have vi da i disse Skrifter en Dømming mod alle de falske Beretninger om Herrens Liv, der udgik fra andre Samtidige. Forfatterne af hine fire Skrifter kaldes Evangelister, o: de som forkynde Evangelium [*εὐαγγέλιον*], et glub Budskab, navnlig om Frelserens Komme og Virken paa Jorden.

Det første Evangelium [28 Capitler] er skrevet af Matthæus, kaldet Levi, Alpha'i Søn, den Zolder, Jesu egen Discipel. Oprindeligen er dette Værk forfattet i det syrocaldæiske Sprog, hvoraf det vi have er en Oversættelse, hvilken af flere ogsaa tillægges Matthæus selv. Efter al Sandsynlighed er denne Bog forfattet i Tidsrummet fra 60 til 70 efter Chr. F. i Jerusalem, hvor dens Forfatter meest virkede. Vilde vi spørge, hvad den nærmeste Hensigt har været til Skrifterens Affattelse, var det vel den, at overbevise de i Palæstina boende Jødechristne om, at Jesus var den forventede og af Propheterne saa ofte forudforkyndte Messias; dette er Aarsagen til, at Matthæus ideligen kommer tilbage til de af det Gamle Testaments Udsagn, der efter hans Mening indeholde utvetydige Beviser derpaa.

Om Forfatterens senere Skjæbne vide vi Intet med Visshed.

Det andet Evangelium [16 Capitler] er forfattet af Marcus eller Johannes Marcus, en Discipel af Petrus, som derfor ogsaa paa de jødiske Rabbiers Viis kaldte ham sin Søn. Da Marcus uden Tvivl har opskrevet, hvad han havde hørt af sin Lærer om den himmelsendte Messias, blev dette Skrift ogsaa ofte i Kirkens ældste Tid kaldet Peters Evangelium. Det synes, at Marcus har havt til Hensigt med dette Skrift, at fremsætte Jesu jordiske Virksomhed for de Christne, der forhen havde været Hedninger. Marcus var en Søn af den i Jerusalem boende Maria, i hvis Huus mange Christne holdte deres Forsamlinger, og hvorhen Petrus begav sig, da han ved Guds Bistand var bleven befriet fra Fængslet [Ap. Gjer. 12, 12.] Marcus ledsagede Paulus og sin Fætter Barnabas paa den første Rejse, de foretog sig, for at udbrede Christendommen, men frygtsom skildtes han fra dem i Pamphylien og vendte tilbage til Jerusalem. Dog senere, stærk i Tro, ledsagede han Barnabas, og til sidst var han Een af de Saa, der med Paulus udbredte Christi Lære i Rom. Her har han rimeligviis skrevet sit Evangelium, dog mene Andre, at han først forfattede det i Alexandrien, hvor han senere opholdt sig og stiftede den første Menighed. Som første Bistop i Alexandrien skal han have fundet Martyr døden.

Det tredie Evangelium [24 Capitler] skrydes Lucas [en forkortet Form af Lucanus eller Lucillus], han skal have været Læge og uden historisk Visshed har Man angivet Antiochia i Syrien for hans Fødestad;

saameget er imidlertid vist, at han af Fødsel var en Hedning. De gamle Kirkeskribentere fortælle uden Hjemmel, at Paulus, hvis trofaste Ledsager paa forskjellige Reiser Lucas var, har havt en lignende Indflydelse paa dette Evangelium, som Petrus paa det Foregaaende. Forfatteren skrev dette Værk i Almindelighed for de fra Hedenskabet omvendte Christne, men især for Theophilus, der var en Christen eller dog en Ven af Christendommen, maaskee en fornem Rømer eller Italiener. Den almindelige Mening er, at dette Evangelium er skrevet i Rom, og til at antage dette ledes Man saa meget mere, naar Man seer hen til Slutningen af denne Forfatters andet Værk, Apostlenes Gjæringer, som Lucas uden Tvivl har skrevet kort efter Evangeliets Affattelse, omtrent Aar 64 under Paulus's Fængselskab i Rom. Denne Forfatters Sprog er langt renere Græsk end de foregaaende Evangelisters, og ham skylder vi tillige Efterretningen om flere Begivenheder, som de Andre have forbigaaet. Om denne Mand's øvrige Liv svære vi i Uvisshed, ja selv hans Dødsmaade er uvis, i det Mogle af Kirkesædrene berette, at han døde 84 Aar gammel, Andre, at han som Martyr døde for Christi Læres Udbredelse.

Det fjerde Evangelium [21 Capitler] er fra den Discipels Haand, hvem Herren elskede høiest, nemlig Johannes, der var født i Bethsaida i Galilæa; hans Broder var Jacob den Ældre, der blev henrettet under Herodes Antipas; deres Fader hedte Zebedæus, Moderen var den fromme Salome, der stod ved Jesu Kors blandt de nedbøiede Qvinder. Johannes, der tidlig havde deeltaget i Faderens Fiskeri paa Genezæs

reths Sø, sluttede sig først til Døberen, senere blev han Herrens tro, elskede Ledsager, saalænge den Himmelsendte vandrede herneved. Da Jesus paa Korset saae sin i Sorg dybtnebbøiede Moder, var det til Johannes's sønlige Omhu han anbefalede hende. Han blev ogsaa hendes trofaste Støtte, saalænge hun levede og først efter hendes Død [Aar 48] forlod han Jerusalem, i det han begav sig paa Reiser til flere af lille Asiens Egne. Omtrent Aar 60 bosatte han sig i Ephesus, hvor Paulus havde stiftet en Menighed, hvilken Johannes nu bestyrkede i Troen, og i hvilken han virkede med Kjærlighed, indtil han uden Tvivl under Keiser Domitian blev forviist til den Pathmos. Under Keiser Nerva vendte han atter tilbage, og tilbragte sin øvrige Levetid i Ephesus. Han skal være bleven over hundrede Aar gammel, og har skrevet sit Evangelium omtrent Aar 96. Ingen var bedre istand til, at fortælle os Jesu Liv, end han, Høiembedet og den fortrolige Ven. Mistnok har Johannes kjendt de andre Evangelisters Beretninger om Herren, hvorfor han forbigaaer flere vigtige Momenter og Begivenheder i Jesu Liv, som han maatte ansee noksom bekendte af de Andres Skrifter. Dette Evangelium er skrevet for Alle, der beskæftigede sig med dybere Grandforskninger over det Høiere, det Gudsommelige; det har altsaa en mere udvidet Hensigt end de tre andre.

Apostlenes Gjæringer [28 Capitler] skylder Lucas sin Tilværelse, og kan ansees som den anden Deel af hans Evangelium. Dette Værk er skrevet til den samme Theophilus, til hvem Lucas helligede sit Evangelium; om dets Ægthed er aldrig bleven ført

Strid. Titelen er ikke af Forfatteren, men tilkjænder giver Bogens Indhold, thi heri fremsættes en Deel af Det, Apostlene virkede, for at udbrede Christi Lære blandt Jøder og Hedninger, navnlig er det Peters og Paulus's Virksomhed, der skildres; den Førstes i de tolv første og den Sidstes i de øvrige serten Capitler. Denne Bog er skrevet i samme Tidrum som Evangeliet i Rom, og Grunden, hvorfor Lucas ei meddele os Mere om Paulus's Ophold her, end at han lærte med Frimodighed i tvende Aar, maa søges i, at Theophilus, for hvis Skyld han skrev Bogen, var velbekendt med Apostelens Færd og Virksomhed. Apostlenes Gjerninger slutter sig paa en sjon Maade til vore Evangelier, og ved den ubfarlige Beretning om Paulus's Virksomhed for Christendommens Udbredelse gjøres en passende Overgang til denne Apostels Skrifter.

De fem nylig fremsatte Bøger udgjøre den første Deel af det Nye Testaments Skrifter, og kaldes den historiske Deel. Den følgende Afdeling indbefatter alle Brevene, hvoraf de første Tretten ere skrevne af Paulus til forskjellige Menigheder og Personer med en dybtænkende, ægte christelig Aand. Oldtiden har eenstemmigen antaget disse 13 Breve for ægte; den Orden, hvori de følge i vor Hellige Skrift beroer paa en aldeles vilkaarlig Rangorden af de Menigheder og Personer, til hvilke de ere stiled, her følges den Orden, som deres sandsynlige Affattelsestid frembyder og derfor nævnes:

1) Det første Brev til Thesalonicherne [5 Capitler], der er skrevet Aar 54 fra Corinth. Da Paulus opholdt sig i Thesalonich, Macedoniens Hovedstad

med blomstrende Handel, omvendte han i kort Tid Mange, især Hedninger og Profelyter, dog ogsaa nogle Jøder, der her havde en berømt Synagoge. Snart maatte imidlertid Paulus forlade Staden, da de vantroe Jøder ivrigt forfulgte ham, ja opvakte endog et Oprør imod ham; Apostelen flygtede derfor til Beroea, og atter forbreven herfra, begav han sig til Athen. Ankommen til denne i Oldtiden saa berømte Stad, sendte han Timotheus til Thesalonich, for at trøste og opmuntre den fortrykte Menighed. Da denne tro Discipel vendte tilbage, traf han ei sin Lærer, thi denne var imidlertid dragen til Corinth, hvor han modtog det glade Budskab, at de Christne i Thesalonich midt i alle Trængsler og Forsølgelser bleve faste i deres Tro. Fuldt af Glæde herover skrev da Paulus dette Brev, for at opmuntre Menigheden til Vedholdenhed, og for at give den Advarsel mod de Laster, som herskede blandt Hedningerne, fornemmeligen i de større Byer, og endelig slutter han med Opmuntringer til de Christne, at de skulde være aarvaagne og ivrige i deres Christendoms Udvælselse, for at de kunde være beredte paa Herrens Dag, om hvilken Ingen veed, naar den kommer.

2) Det andet Brev til samme Menighed [3 Cap.] er et Trøstebrev, skrevet kort efter det første i Corinth. Grunden til at Paulus skrev dette Brev var, at en altfor utaalmodig Forventning af Christi Komme foruroligede hele Menigheden, og at den var nærforestaaende bekræftedes af falske Lærere ved foregivne Aabenbaringer og ved Breve, som disse skrev i Apostelens Navn. Herved havde Dræksløshed og slette Sæder

taget Overhaand, da Alle forløbe deres daglige Syster, for at berede sig til Dommens nærforestaaende Time. At modarbejde denne falske Anskuelse og dens skadelige Følger er Hensigten af denne Skrivelse, hvorfor Paulus og til deres Berolligelse forkynder dem, at Meget skulde skee før Herrens Dag kom.

3) Brevet til Galaterne [6 Cap.] er skrevet til Indvaanerne af Provindsen Galatia eller Gallogræcia, i Midten af lille Asien. Omtrent 250 f. C. blev dette Landskab indtaget af celtiske og germaniske Indvandrere og kaldt efter dem; 188 f. C. kom det under Romernes Herredømme, og Aar 26 f. C. blev det forvandlet til en romersk Provinds. I Stæderne boede mange Jøder for Handelens Skyld, og disse tog Augustus i sin Beskyttelse. I denne Provinds havde Paulus stiftet en Menighed, der i Begyndelsen havde følt sig glad og lykkelig ved Christi Evangelium, men hvis Medlemmer senere ved de blandt dem boende Jødechristne vare komne under de jødiske Ceremonieloves Nag, disse Sidste havde tillige nedsat Frihedens Lærer Paulus, ved at bevise for de fra Hedenskabet Omvendte, at hans apostoliske Værdighed var ei at ligne med Peters eller Johannes's eller med Mogens af Jesu Nærmeste. For at tilintetgjøre den for Christendoms mens Udbredelse skadelige Lære, at de Døbte burde overholde Moses's Ceremonielove, skrev Paulus egenhændigen dette strenge Brev Aar 55 eller 56 fra Ephesus, hvort han viser dem, at Herren selv havde skænket ham Evangeliet, og at han fuldtvæl kunde regnes blandt Apostlenes Tal, og endeligen med Hensyn til den indsnegne Misbrug udvikler han den Sætning:

at Menneskene ikke retfærdiggjøres ved Jagttagelsen af Moselov, men ved Troen paa Jesus Kristus.

4) Det første Brev til Corinthierne [16 Cap.] vi have er egentligen det andet, da Paulus selv omtaler et tidligere i 5, 9. af dette Brev, dog er dette tidligste Brev tabt. Corinth, Hovedstaden i Provindsen Achaia, var en meget blomstrende Handelsstad og tillige Sædet for uhyre Rigdomme og Overdaadighed, samt alle dermed følgende Laster. Den havde opvakt Roms Misundelse og blev af denne Stats Feltherre, Mummius, aldeles sløiset, paa Grund af en deromseende Gesandtere paaført Fornærmelse Aar 146 f. C. Atter opbygget af Julius Cæsar, tiltog den hurtigt og blev Sædet for den romerske Proconsul. Paulus havde paa sin anden Rejse opholdt sig omtrent Aar 53 eller 54 i halvandet Aar her, i hvilket Tidsrum han med saadant Held havde forkyndt Christendommen, at der ikke alene dannede sig en talrig Menighed i Byen selv, men ogsaa i flere mindre Byer i Achaia. Paa fjerde Aar havde Paulus nu været snermet fra denne Menighed, og da nogle Stridigheder vare opkomne imellem dens Medlemmer, skrev han fra Ephesus i Slutningen af 57 eller i Begyndelsen af 58 dette Brev, for at bilægge disse. Der var nemlig nogle iblandt de Christne der, som havde misbrugt Paulus's Lære om Friheden, den de anvendte som et Skjul for Løsgættighed og andre Laster; Andre derimod, der kaldte sig Peters og Jacobs Disciple, iagttogte strengt Mosesloven og fordrede, at alle Christne burde rette sig efter den; blandt disse Partier vare idelige Stridigheder, som Paulus ved dette Brev søgte at sætte en

Grændse for. Foruden denne Hovedhensigt havde Apostelen ogsaa nogle Bihensigter med sin Skrivelse, nemlig: at bevise sin apostoliske Værdighed, som Modstanderne søgte at forringe; at have nogle i Menigheden indsnegne Misbrug; at forbedre og rense Sæderner, ved hvilken Leilighed han omtaler Brugen af Naadegaarverne, og endelig tilføjer han en Belæring om de Dødes Opstandelse, hvilken Lære var bleven modsagt af Nogle.

5) Det andet Brev til samme Menighed [13 Cap.]. Paulus havde sendt Timotheus til Corinth, men denne var allerede kommen tilbage til ham i Ephesus, uden at medbringe nogen næagtigere Efterretning om, hvad hiint Brev havde virket, ja dette var maaskee først ankommet efter hans Afreise fra Corinth. Guld af Længsel efter at erfare, hvad Virkning Brevet havde gjort, sendte Paulus en anden Discipel, Titus, til den sjerne Menighed; i dennes Fraværelse var Paulus bleven nødsaget til at forlade Ephesus og reise til Macedonien, hvor den tilbagevendende Titus melder ham, at hans Brev tildeels havde havt velsignelsesfulde Følger. Glædet ved dette Budskab skrev nu Apostelen fra Macedonien Aar 58 eller 59 dette andet Brev til de corinthiske Christne, for at trøste og opmuntre de Bedre af dem; tillige fremsætter han, for at tilintetgjøre Bagtalerens dadlende Taler om ham, sine Fortjenester af Christendommen og Beviserne for sin apostoliske Værdighed.

6) Brevet til Romerne eller den christne Menighed i Rom [16 Cap.] er skrevet kort før Paulus's sidste farlige Rejse til Jerusalem, Aar 59 fra Corinth.

Om den romerske Menigheds Stiftelse vide vi Intet med Visshed, hverken om Tiden, da den grundedes eller hvo der har anlagt den, men at Paulus har kjendt Mange af dens Medlemmer, sees af de mange Hilsener, der findes i Slutningen af dette Brev. Menigheden bestod saavel af døbte Jøder, som af døbte Hedninger, men da de Første ansaae sig for bedre end de Sidste, og lode disse føle det, søgte Paulus i dette Brev, at forene Begge til et Heelt i Christo. Af den Grund visste Apostelen først, at Hedningerne ringeagtede Samvittighedens Stemme, der var for dem det samme som Moselov var for Israæliterne, disse laae ved idelig Overtrædelser af Loven for Dagen, at de ringeagtede den, derfor vare baade Hedningerne og Jøderne straffylbige, dog Jøderne meest, der endog beraabte sig paa Forsædrenes Fortjenester. Paa denne Maade banede Paulus sig Veien til at vise, at saavel Hedningerne som Jøderne trængte til den Frelse, der skjenkedes dem i Jesu Christo, den eneste sande Frelsens vei, der leder Alle, ja ogsaa Hedningerne til Guds Naade.

7) Brevet til Philemon [1 Cap.] er skrevet fra Rom Aar 63. Philemon var en anseet Mand i Colossæ i Phrygien, hvor hans Søn beklædte et Diaconus eller Lærers Embede, efter hans Omvendelse ved Paulus. Anledningen til dette Venskabsbrev var, at Philemons Slave Onesimus var bortflygtet af Frygt for at blive afftraffet for en Forseelse; han kommer til Rom, hører Paulus, der bringer ham til at indse den Uret, han havde gjort sig skyldig i. Onesimus omvendes til Christendommen og sendes derpaa af Apo:

feleu hjem med dette Anbefalingsbrev, hvori Vennerne opfordres til at være mild mod den forhen uldydige, men nu angrende Slave.

8) Brevet til Colossenserne [4 Cap.] er skrevet Aar 63 i Rom. Colossæ var en By i Phrygien i lille Asien; den havde i tidligere Tid været meget betydeligere end paa Paulus's Tid, og forgik ved et Jordstjælv endnu medens han levede. Apostelen havde aldrig været i denne By, skjøndt han tvende Gange havde besøgt Phrygien, imidlertid kjendte han flere af Menigheden der, hvis Lærer Epaphras just paa den Tid var hos ham i Rom. Da Paulus af denne Mand havde erfaret, at der befandtes flere jødiske Sværmere i den colossensiske Menighed, som søgte, at forvende Christi sande Lære, skrev han dette Brev, for at advare mod disse, og for at bestyrke Menigheden i Tro og Dyd.

9) Brevet til Epheserne [6 Cap.] er ogsaa skrevet fra Rom Aar 63, samtidigt med det foregaaende. Ephesus, denne i Paulus's Historie saa ofte omtalte By, var Hovedstaden for Jonien og Sædet for Gudinden Dianas Dyrkelse, hvis Tempel i denne By var saa berømt i Oldtiden. Efter sin anden Rejse opholdt Paulus sig i Ephesus i tre samfulde Aar, og forlod den først, da en Sølvarbejder, Demetrius, opvakte Uroligheder blandt Mængden for hans Skyld. Da Paulus vendte tilbage fra sin tredje Rejse, samledes han med Forstanderne for den ephesiske Menighed i Milet, hvor han med trøstende og formanende Faderord og under deres heftige Graad flüdtes fra dem. — Hensigten af nærværende Skrivelse er, at vise

deels Guds urandsagelige Visdom i at forene de før saa strengt adskilte Jøder og Hedninger til eet Samfund, ligesom til eet Legeme, deels vil Paulus gjøre opmærksom paa, hvilken Indsydelse denne Betragtning burde have paa de Christne. Dette Indhold er saa almindeligt, at Man har antaget, at dette Brevs egentlige Bestemmelse har været, at omsendes fra den ene til den anden Menighed i lille Asien; og denne Mening vinder saamegen mere Tillid, naar Man erindrer, at der ikke findes nogen Hilsen i Brevets Slutning til enkelte Venner i Menigheden, saaledes som Tilfældet er i alle de øvrige Breve til særegne Menigheder, og dog har Apostelen vist intet Sted havt saa mange Venner, som i Ephesus, hvor han havde opholdt sig saalænge. Levede af disse Grunde have derfor Nogle antaget, at denne Skrivelse er den samme, som i Brevet til Colossenserne [4, 16.] omtales under Navn af Brevet til Laodicæa; Andre derimod mene, at dette Skrift er et almindeligt Brev til alle de asiatiske Menigheder, og at det har faaet sit Navn af den største blandt disse, nemlig Ephesus.

10) Brevet til Philippenferne [4 Cap.] skrevet i Rom Aar 63. Philippus var en By ved Strymon i Mæcedonien, forfjønnet og ubvidet af den mæcedoniske Konge Philip, havde den faaet Navn efter ham; senere tiltog den i Velstand og Størrelse og blev en romersk Coloni. Philippus var den første By i Europa, hvor Christi Lære blev prædiket af Paulus Aar 52, hvad Under derfor, at hans Hjerte hang ved denne Menighed især; den viste sig ogsaa hans Kjærlighed værdig, thi ofte sendte den, skjøndt selv i trange Aar,

Paulus Hjelp, naar han forkyndte Ordet i Byer, hvor han Intet vilde modtage for sin Underviisning, ja selv da Apostelen holdtes fangen i det fjerne Rom, sendte de Een af deres Ritte, Epaphroditus, med Gaver til ham. For det kjærlige og deeltagende Sindelag, de herved røbede, takkede den faderlige Ven og Lærer dem i dette Brev, i det han tilføiede Opmuntringer til at holde fast ved det Gode, og Advarslar for at de skulde flye de Jødechristne, der vilde paatvinge dem den mosaiske Ceremonietjeneste.

De tre Breve vi endnu have fra Paulus's Haand kaldes Pastoralbreve eller Hyrdebreve, fordi Hovedgjenstanden for deres Indhold er Regler for Menighedens Lærere (pastores, Hyrder).

11) Det første Brev til Timotheus [6 Cap.] er maaskee skrevet fra Troas eller Philippi Nar 60, Andre sætte dets Affattelsestid langt senere. Paulus havde truffet Timotheus paa sin anden Rejse i Verbe i Lyaconien; skjøndt denne Ynglings Fader var en Hedning og hans Moder Eunice en Jødinde, havde han dog tidligen aflagt skønne Beviser paa sin Iver for Christendommen, saa at Paulus ikke tog i Betænkning at vælge ham, som han rimeligen selv havde omvendt, til sin Levsager paa Rejserne, og at skænke ham sin fulde faderlige Kjærlighed. Apostelen havde efterladt ham i Ephesus som *ἐπίσκοπος* = Tilsynsmand med og Forstander for Menigheden; at besride sliq Forretning paa en viis og rigtig Maade var en vanskelig Opgave for den unge Mand, hvorfor han høiligen kunde behøve sin faderlige Vens Raad, hvilke tildeles ham i dette Brev. Her udvikles, hvorledes den offentlige

Gudsdyrkelse burde være indrettet, og hvilke Egenskaber de nødvendigen maatte besidde, der skulde udvælges til Kirkens Lærere og Betjente; Timotheus faaer desuden heri Regler for sit eget Forhold, i det han tillige opmuntres til med Iver at paasee, at Christi Lære usorfalsket meddeeldes Menigheden.

12) Det andet Brev til Timotheus [4 Cap.] antages i Almindelighed for at være skrevet under Apostelens andet Fangenskab i Rom, der var langt strengere og haardere end det første, og som endte først med hans Martyrød; dette er Grunden til den veemodige Tone, der hersker gjennem hele Brevet, der er det Sidste fra denne Apostels Haand, da det vel er skrevet i Aarene 66 og 67. Skjøndt forladt af Alle, med den visse Død for Nie, beholdt Paulus dog sin levende og brændende Iver for Christi Sag. Endnu eengang snffede han at see sin elskede Timotheus, eller dog i det mindste at efterlade ham nogle Ord som en kjærlig Afskedshilsen til en trofast Discipel fra en endnu trofastere Lærer. — Dette er Hensigten af dette Brev.

13) Brevet til Titus [3 Cap.] er maaskee skrevet Nar 56. Titus, en sødt Hedning, var undervist af Paulus selv i Christendommen, og ledsagede ham fra Antiochia til Jerusalem, ja blev ogsaa af Apostelen ofte brugt i vigtige Gærender til den corinthiske Menighed. I kort Tid havde Paulus opholdt sig paa Creta, maaskee da han fra Corinth reiste til Jerusalem, men da han forlod denne D, blev Titus tilbage, for at være det Samme for Cretenserne som Timotheus var for Ephesierne, men hiin havde endnu mere

at kæmpe imod end denne, da Eretenserne selv blandt hedenske Forfattere vare berøgtede for deres flette Sæder. Apostelens Hensigt med denne Skrivelse er da den samme, som med det 1ste til Timotheus.

Efter disse 13 Breve af Paulus følger i vor hellige Skrift Brevet til Ebræerne [13 Cap.], som Man ei med Bestemthed kan angive Forfatteren til; det tillægges Paulus, Silas, Barnabas, og Flere. Skjøndt der er mange Grunde imod, at Paulus er Forfatter, have dog Mange paastaet det, og antage da, at han har skrevet det under sit første Ophold i Rom. — Ved Navnet Ebræer forstaaes her Christne i Palæstina, der af Fødsel vare Jøder; de søvne efter deres Omvendelse til Christendommen aldeles den pragtsfulde Tempeltjeneste, der forhen havde virket saa meget paa dem; for at paaminde og styrke disse i deres Tro er det at Forfatteren skriver dette Brev, hvort han stiller dem tydeligt for Die Christendommens store og udmærkede Fortrin for den mosaiske Tro. Han viser Christl. Fortrin fremsfor Englene, Moses og Ypperstepræsten; han fremstiller det Forsøningsoffer, Herren eengang bragte for Alle, i sin Storhed i Sammenligning med det, som den svage og dødelige Ypperstepræst bragte aarligt for Israeliterne; paa denne og lignende Maade søger Forfatteren heelt igjennem Brevet, at forherlige Christum og hans Lære efter Jødernes Smag og Skikke.

De følgende Breve kaldes de catholske 3: almindelige, fordi de vare bestemte til at omsendes fra den ene til den anden Menighed, og ikke som de paulinske vare tilskrevne enkelte christelige Samsfund. I det Nye

Testaments Canon danne disse Skrivelser et Anhang til de to Hoveddele, Evangelierne og de paulinske Breve, og ere først senere komne i Brug i den christelige Kirke.

1) Jacobs Brev [5 Cap.] er skrevet Aar 60 af den yngre Jacob, hvis Fader var Alphæus og hvis Moder var Maria, en Søster til Herrens Moder. Han kaldes den Yngre til Modsætning af Jøhannes's Broder, Jacob den Ældre, der blev henrettet af Herodes Agrippa. Den Yngre opholdt sig bestandigt i Palæstina og som Forstander for de Christne i Jerusalem udmærkede han sig saaledes ved sin Fromhed og strenge Retfærd, at Man gav ham Tilnavnet: "den Retfærdige." Paa Anstiftelse af Ananias, en sabbucæiff Ypperstepræst, blev han nedstyrtet fra Tempellets Tinde Aar 64, i den Wellantid, da der ingen romersk Statholder var, Porcius Festus var nemlig død og Albinus hans Eftermand var endnu ikke ankommen. Hensigten af dette Brev synes især at være, at modarbejde Misbrugen af den paulinske Lære om Troen, hvorfor Forfatteren viser, hvorledes Troen bør yttre sig i Christi Bekjendelses Levnet, og at den døde, den virksomme Tro ikke er at ansee for Andet end Hykleri. Hele Brevet er en Udvikling af Frelserens Ord: "Ikke Enhver, som siger til mig: Herre! Herre! kommer i Himmerige, men den, som gjør min himmelske Faders Villie!" — Paa Grund af den tilsyneladende Strid, der findes mellem denne Forfatters Ord og Paulus's Yttringer, er dette Brev usforkyldt blevet mistænkt selv af Luther.

Af Apostelen Petrus var der egentligen 3 Breve, som Man kan see af 1 Pet. 5, 12., men det første er tabt. Hvad denne Apostels senere Skæbne angaaer, da vide vi kun Lidet herom efter det Tidspunkt, da Lucas i Apost. Gjern. ophæder at meddele os Noget om ham; men rimeligt er det, at han udbredte Christendommen mod Osten i det indre Asien. Tilslids blev han i Rom forskæftet [og som Traditionen beretter; med Hovedet nedad] under Keiser Nera Aar 67.

2) Peters første Brev [5 Cap.] er vel skrevet mellem Aarene 59 og 61 i Babylon, hvor der endnu levede mange jødiske Familier, der være Efterkommere af dem, der ikke benyttede sig af Cyrus's Tilladelse til at vende tilbage til Palæstina; blandt disse virkede Petrus ved sit mündtligte Foredrag, medens han skrev dette Brev til lille Asiens Menigheder, forat vise, at de hedenske Christne uden Jagttagelsen af Mose Ceremoniellove havde samme Deel i Messias som de troende Israëlster, og at Alle uden Hensyn til de udsørgtes Raar blive salige i Christo ved en virksom Tro. Til at holde fast ved den sande, den levende Tro midt i Lidelser og Forsølgelser opfordrer Apostelen de christne Menigheder paa det inderligste.

3) Peters andet Brev [3 Cap.] er skrevet til de samme Menigheder, maaskee fra Rom eller paa Reisen dertil, dette Brev er altsaa fra en langt senere Tid end det første. Hovedhensigten af denne Skrivelse er Bekæmpelsen af visse Dranglærere, der snart betegnes som tilkommende, snart som nærværende, men tillige saa ubestemt, at Man ledes til at antage,

at det snarere er Lastefulde end Dranglærere han bekæmper.

4) Johannes's første Brev [5 Cap.] er skrevet fra Pathmos til flere Menigheder i lille Asien, og navnlig til den ephesinske, for at bestyrke de Christne i den guddommelige Sandhed mod de falske Lærere, der forringede Frelserens Anseelse og koldnede Hjærterne for den christelige Kjærlighed. Skjøndt Johannes's Navn ikke forekommer i dette Brev, bærer det dog saa umiskjendeligt Præg af denne blide Discipels Aand og Sprog, at Ingen nogensinde har tvivlet om dets Forfatter.

5) Johannes's andet Brev [1 Cap.] var bestemt til en from Kvinde Kyria og hendes Børn, for at formane dem til Kjærlighed og advare dem for falske Læreres Forsørelser.

6) Johannes's tredie Brev [1 Cap.] blev skrevet ligesom de to foregaaende paa Pathmos, heri anbefaler Apostelen sin Discipel Cajus en Demetrius, der reiste om, for at forkynde Ordet for Hedningerne uden at modtage Løn derfor. Demetrius trængte ligesom de øvrige omreisende Lærere til Understøttelse af de christne Menigheder, men saadan Hjælp var bleven ham og hans Medreisende negtet i Ephesus af en Diotrefhes, Johannes's Modstander; disse Liniers Hensigt er da, at opmuntre Cajus til at staae Demetrius bi.

7) Jndæ Brev [1 Cap.], det Sidste i vor Hellige Skrift, tillægges Judas Lebbæus eller Thaddæus, en Søn af Alphæus og Maria, altsaa Broder til Jacob den Yngre. Spørfra og til hvem dette

Brev er skrevet, er os ligesaa ubekjendt, som denne Apostels senere Skjæbne; Hensigten med det er, at advare de Christne for visse fordærlige Menneſker, og at forudforkynde disse den ventende Straf. Der er stor Lighed mellem dette og Peters andet Brev, rimeligt er det imidlertid at Judæ Brev er tidligere affattet.

Den tredie Afdeling af det Nye Testaments Canon er den poetisk-prophetiske Deel eller Johannes's Aabenbaring [*ἀποκάλυψις*, 22 Capittler], den har sit Grundlag i Jesu Udsagn om den kommende Dom, og slutter sig til det Gl. Testaments tidligere Prophetier. Hensigten er rimeligen, at opmuntre de forfulgte Christne til Standhaftighed og Trost mod Herren ved Forudsigelsen om Gudrigets nær forestaaende Dom og Seier. Dette Bærk er skrevet til syv Menigheder i lille Asien, men paa hvilken Tid er umueligt at bestemme. Om Evangelisten Johannes er Forfatter til dette Skrift var alt i Kirkens ældste Tid en Gjenstand for Tvivl; snart antog Man, at det var skrevet af en ellers ubekjendt, men med Evangelisten samtidigh levende Johannes, snart at en Discipel af Johannes havde efter dennes Død meddeelt et Apostelen aabenbaret Syn, som han selv maaskee tildeels havde optegnet.

Uden Afdeling.

Udsigt over det Hellige Land paa Herrens Tid.

Palæstina, som for Oldtidens Isder var det forjættede, for os Christne er blevet det Hellige Land, laa mellem 31° og 33° N. B., dets Længde fra N. til S. var omtrent 30 Mile, hvorimod dets Brede var mellem 18 og 20; paa Jesu Tid var Landet 450 □ Mile med 2½ Million Indbyggere. Dets Grændser var mod N. Phœnicien og Syrien, mod V. Middelhavet, mod S. det petræiske Arabien og Egypten, og mod Ø. de gileaditiske Bjerge og det øde Arabien. Isdeland var da ligesom et Centrum for de tre dengang bekjendte Verdensdele, og lettelig indseer Man, at denne Beliggenhed havde en betydelig Indvirkning paa Christendommens hurtigere Udbredelse.

Bjerge.

Palæstina, der udgjorde det sydligste Landskab i den romerske Provinds Syrien, er et fuldkomment Bjergland. Fra Nord til Syd løber paa begge Sider af Jordan en Bjergkjæde, der udsender mange Grene og forener sig tilsidst i det petræiske Arabien med Bjergene Sinai og Zoreb. Bjergkjæden begynder i det Nordlige af Landet med Bjerget Libanon [= det Hvide eller Snebjerg], det har sit Navn af at Sneen selv om Sommeren ikke aldeles optøer, hvilket imidlertid kun er Tilfældet paa Bjergets Toppe, thi dets Sider vare saare frugtbare og Libanons Cedre

vare noksom bekendte; derimod fandtes paa Antilibanon især Fyr og Gran; dette Bjergs sydlige Spids er det paa Cypreser rige Hermon, hvorfra de gileaditiske Bjerge løbe ud mod Syd paa hiin Side Jordan. Paa den vestlige Side af denne Flod ere mange i vor Frelsers og hans Apostles Historie bekendte Bjerge, navnlig: Carmel [= Frugthauge], der løber ud i et høit Forbjerg mod Middelhavet, er især i Midten saare fortryllende og tæller henved 2000 Huler, hvoraf Mogle tjente Propheterne Elias og Elisah til Bolig, senere vare de Opholdssteder for christne Munkke [Carmeltermunkke]. Thabor hæver sig tre Mille S. O. for Carmel og 1 Mil fra Nazareth, det ubmærker sig ligesaa meget ved sin skønne Veligheden, som ved sin regelrette Skikkelse. De syv Salighedens Bjerg, kaldet saaledes efter Begyndelsen af Christi Bjergprædiken, som efter Sagnet holdtes her, nu benævnes det de Christnes Stene, fordi der findes fire eller fem Stene, til hvilke Herren skal have stættet sig, medens han talede.

Ephraims Bjerge forene sig mod N. V. med Carmel og have Navn af Ephraims Stamme, der i gamle Dage boede i den Egn; de strække sig lige ned til Jerusalem og Jericho og ere meget frugtbare, kun ikke henimod Jordan, hvor de antage et raat og vilde Udseende. Af denne Bjergkjæde bemærke vi: 1) Garizim, hvor Samaritanerne siden Alexander den Stores Tid havde et Tempel, som blev ødelagt af Johannes Hyrcan; dog vedbleve Samaritanerne at holde Bjerget høit i Ære. Endnu har en ringe Rest

af dette Folk i Naplus [= Oldtidens Sichem] et simpelt Huus med tre Andagtsværelser, i det Midterste af disse, det Allerhelligste, ligge de fem Mosebøger paa et Alter, bedækket med et Forhæng, som kun Ypperstepræsten tør bortdrage; i det Huus bede de med Ansigterne vendte mod Garizim. 2) Ebal, hvor Josua opfrev Loven; 3) Ovarantania, en steil ubestigelig Klippe ved Enden af Jerichos Dk, antages for at være den Klippe, hvor Fristeren viste Herren alle Verdens Rigdomme; dog støtter denne Formodning sig ikke paa nogen historisk Grund.

Juda Bjerge, der ere sammenhængende med Ephraims Bjerge, tage deres Retning fra Jerusalem gennem hele den sydlige Deel af Landet til det døde Hav. Til disse henhørte: Oliebjerget, der laa neppe en Fjerdingvei fra Jerusalem, hvorfra den adskildtes ved Kidronsdal, det har sit Navn af de Olivenplantninger, der fandtes her, skjøndt ogsaa Citron, Figen og Palmetræer prydede dets frugtbare Sider, hvorfra var den meest henrivende Udsigt over Hovedstaden. Fra dette Bjerg var det Herren atter vendte tilbage til Himmelen, hvorfor ogsaa Reiserinde Helena her i det 4de Aarhundrede opførte en prægtig Kirke, paa hvis Sted der nu staaer et lille gothiskt Capel, som Tyrkerne have forvandlet til en Moskee. Ved Foden af Oliebjerget laa Gethsemane [= Olieperse] i Dalen Kidron; paa dette Sted er nu en Hauge, som tilhører latinske Munkke, endnu staaer der otte Oliventræer, hvis Alder man regner fra 636 est. C., da Jerusalem blev erobret af Muhammedanerne.

Sletter.

Ligesom det Hellige Land er rigt paa Bjerge, saaledes findes her en Mængde Sletter, ja selv øde Strækninger. Af Sletterne ere de betydeligste: 1) Sletten Jesreel eller Esdrelom, der fra Carmel gennemskærer Landet lige til Jordan. 2) Sephelah (s: Sletteit) strækker sig langs Middelhavet fra Gaza til Joppe og var i Oldtiden det saakaldte Philisternes Land. Dens nordligste Deel fra Joppe til Carmel var det yndige paa Græsgange rige Saron. 3) Sletten omkring Jordan, der strækker sig over 25 Mile langs med Jordan fra Genezareths Sø indtil det døde Hav, var Skuepladsen for Johannes den Døbers Virksomhed. Den sydligste Deel af denne Slette kaldtes Sletten ved Jericho og udmærkede sig ved sin Skjønhed og Frugtbarhed. — Af Dalene mærkes Kidron, saakaldet efter den der igjennem løbende Bæk, denne Dal er rimeligen den Gamme, som kaldes Josaphats Dal, og var opfyldt med Hauger og Grave, da Jøberne helst løbe sig begrave paa det Sted, som efter Propheeten Joels Udsagn, skulde blive Skuepladsen for Opstandelsen og Dommen. — Zinnom eller Gehinnom laa S. O. for Jerusalem, hvor Jøberne i de afgudiske Tider offrede deres Børn til Afguden Moloch; den kaldtes ogsaa Tophet s: Trommedalen, fordi Man ved Trommer og Pauker søgte at overdøve Børnenes Jammerstøi. Efter det babyloniske Fangenskab, da Nedskaberne for den affyelige Molochstjeneste vare brændte, betragtedes denne Dal af Jehovahs Folk med største Affy, dens Navn blev forandret til Gehenna, som overførtes paa Helvede, de Fordømtes Opholdssted. — De fleste

Ørkener findes S. for Jordansletten langs det døde Hav, af disse nævne vi Juda Ørken, Engeddi, Ziph eller Zin og Jerithos Ørken.

Søer, Floder, Kilder og Brønde.

De tre mærkeligste Søer ere: Merom, Genezareths Sø og det døde Hav. Den svøbegrøede Merom [nu: Bahr el Huly] ligger nordligst, gennem dens grumsede Vand gjør Jordans stærke Strøm sig kjendelig. Genezareths Sø [nu: Bahr Tabaria] havde sit Navn af Cinnereth, en Stad, der i Fortiden laa ved dens Bredder, dog kaldes den ogsaa det galilæiske Hav, da hele dens vestlige Bredde hørte til Galilæa, og Tiberias's Sø efter den ved Søens S. V. Bredde beliggende Stad, Tiberias. Den var 3 Mile lang og 1 Mill bred, og hvor Diet vendte sig hen, opdagede det tallsøe Yndigheder; dens fiskerige Vand havde en stille blid Bevægelse, og blev kun af og til sat i kortvarig Oprør ved de modstridende Binde, der kom fra de nærliggende Bjerge. Det døde Hav [nu: Birketh-Luth, Loths Sø] var omgivet af store golde Ørkener og nøgne Klipper, den fremstod ved Sodoms og Gomorras Undergang, og er 11 til 12 Mile lang medens dens største Bredde er 3 Mile.

Den vigtigste Flod i Jødeland er Jordan [s: den Nedløbende, nu kaldes den El Scheriah og El Arden], den udspringer paa den høieste Kigg af Antilibanon, hvor en liden Sø Phiala findes, den løber senere gennem Merom, hvorfra den udstømmer blandet med denne Søes grumsede Vand. Ved Bethsaida Julias træder den ind i Genezareths Sø, og

strømmer med raskere Løb ud herfra indtil den 12 Mile sydligere falder i det døde Hav.

Iblandt Kilderne bemærke vi her Siloah, S. D. for Jerusalem, hvis sunde og velsmagende Vand trængte frem af Klippen i et smalt men dybt Dækket, hvor det, beskyttet for Solens Straaler, var køligt og klart som Kryстал. Af Brønde er Jacobs Brønd ved Sichem i Samaria den mærkværdigste, den fandtes en Fjerdingvei fra denne Stad ved Landeveien til Jerusalem. Denne Brønd, der har sit Navn af Patriarken Jacob, som benyttede sig af den, var meget dyb, og som Følge deraf var dens Vand meget friskt og koldt; over den var fra det 4de til det 9de Aarhundrede est. C. F. bygget en Kirke, som nu ligger i Ruiner over den tilfaste Brønd. — Af mineraliske Brønde er den at bemærke, der udgød sit Vand i Bethesda's Dam i Jerusalem; denne Dam var en stor opmuret Vandbeholdning, hvori Vandet rimeligen har udstrømmet med heftig Sprudlen, og da har den havt helbredende Kraft.

Landets Inddeling.

Jordan deler hele Landet i to Hovedafdelinger, nemlig Landet Vesten, og Østen for Jordan. Den vestlige Deel af Palæstina mellem Jordan og Middelhavet blev inddeelt i tre Hovedprovincier, Judæa, Samaria og Galilæa, hvoraf de to Første udgjorde tilsammen en romersk Provincie, der stod under en procurator provincie [Understatholder], den Sidste var den vestlige Deel af Herodes Antipas's Tetrarchi.

1) Judæa.

Denne Provincie udgjorde den sydligste Deel af Palæstina, og bestod af de Landstrækninger, som Simeons, Judas, Benjamins, Dans og den halve Ephraims Stamme havde beboet, samt af det Landskab, som tidligere kaldtes Idumæa. Hele Judæa var beboet af rettroende Israelliter, hvorfor vi kunne antage, at de havde kaldt Provincien saaledes, for at tilkjendegive, at de ikke vare, som de andre Provinciers Beboere, blandede med fremmede Nationer. Dette Landskab var meget bjergigt, og det Punkt, hvor Jerusalem var beliggende, var det høieste i hele Jødeland; Landet var 20 Mile langt og 12 Mile bredt, samt havde den stærkeste Befolkning af alle Provincierne.

Stæder.

Jerusalem var Jødernes hellige og tillige vigtigste Stad. Navnets Oprindelse er uvis, et veed Man om det kommer af det Salem, hvor Melchisedek var den Høieste Præst, eller, hvad rimeligere er, af Salem og Jebus, da den var Hovedstaden for det cananitiske Folkeslag Jebusiterne; Byens Navn var da egentligen Jebusalem, der forandredes til Jerusalem o: Fredens Bolig. Lenge efter Josvas Tid forsvarede Jebusiterne Overstaden, medens Benjamins og Judas Stammer vare Herrer over Understaden, men David var det forbeholdt at tage den hele Stad i Besiddelse, hvorpaa han flyttede derop fra Hebron, og gjorde Jerusalem til sin Residens. Da den var stærk befæstet, bidrog den meget til, at Juda Rige bestod 134 Aar længere end Israels Rige, dog blev den flere Gange

erobret, og endelig aldeles ødelagt af Babels Konge Nebucadnezar. Daany opbygget efter det babiloniske Fangenskab, maatte den gennem 500 Aar udholde Næret af Ægypterne, Syrerne og Rømerne; men paa Herrens Tid stod den i sin fulde Pragt indtil Aar 70, da den blev indtaget og ødelagt af Rømerne. 48 Aar derefter opførte Keiser Vlinus Hadrianus en By paa det gamle Jerusalem Ruiner, og kaldte den sig til Ære Vlia Capitolina, hvilket Navn den atter ombyttede med sit gamle, da Christendommen blev den herskende Religion. Kun paa den nordlige Side hører Egnen om Jerusalem sig til samme Høide som Zion, hvorpaa Byen er bygget, men paa de tre andre Sider er den omgivet af dybe Dale, i det Kidrons Dal støder op til den fra den østlige Side, Hinnoms Dal fra den sydlige og endelig Siphons Dal fra den vestlige. Byen selv var bygget paa fire Bjerge, nemlig Zion, Achra, Moriah og Bezetha, og forsvarede af tre tykke Mure, som stode i indbyrdes Forbindelse og vare forsynede med firkanterede Taarne, hvoraf der vare 60 paa den første, 14 paa den anden og 90 paa den tredje Muur. Indbyggernes Antal var omtrent 150,000, men ofte navnlig paa de store Høitider talte Man over en Million Mennesker i Staden, der da ei kunde rumme dem Alle, hvorfor der blev opslaaet Telte uden for Murene. — Mange mærkelige Bygninger hendroge de Fremmedes Opmærksomhed paa sig, dog var der Ingen der gjorde et saa dybt Indtryk som det majestætiske Tempel, der indtog hele Bjerget Moriah. Det Tempel, hvori vi saa ofte see Kristus at dvæle, var blevet opført af Serubabel og ombygget af Herodes

den Store, der begyndte paa dette Foretagende 22 Aar f. C., det fortsattes efter hans Død med mange Afbrudelser og blev ikke fuldført før Aar 64 est. C. under Agrippa den Ængre. Dette Tempel havde tvende Førgaarde, den ydre og den indre; den ydre Førgaard kaldtes ogsaa Hedningernes Førgaard, der var smykket med Buegange og en lang Række Søller. Mod Øst stod Salomos høie Buegang, den eneste Levning af det gamle berømte Tempel, der havde modstaaet saa mangen Ødelæggelse. Til den indre Førgaard, som var adskilt ved en høi Muur fra den ydre, gik Man op ad flere Trin, og kom først ind i Qvindernes Førgaard, kaldet saaledes fordi Qvinderne opholdt sig her, da de ikke maatte komme det Hellige saa nær som Mændene, der imidlertid ogsaa havde Adgang til denne Førgaard; i dens Hjørner fandtes foruden de Spedalskes Kammer, hvor de fra denne Sygdom Rensede bleve synde af Præsterne, ogsaa et Kammer for Naziræerne, der havde aflagt Jehovah visse Løfter. Nærmere det Hellige var Israeliternes Førgaard, hvoraf Folket havde den østlige, Præsterne den vestlige Deel; her fandtes Brændofferalteret, hvorhos laa en Dynge Salt, bestemt til at bestre Offeret med; dette Alter var omgivet med lave Skrænk, indenfor hvilke kun Præsterne turde træde. — Det Hellige, det egentlige Tempel, havde den hellige Værelse, Skuebrødsbordet og Afgjælsesalteret, som stod lige uden for det Allerhelligste, der adskiltes fra det Hellige ved et tykt Forskang, hvori Cherubin vare indvævede. — Det Allerhelligste i Tabernaklet bevarede Lovens Tavler, som tillige med Mannaguldfrukken og Arons Stav hengjemt

tes i Pagtens Ark; i Salomos Tempel fandtes neppe i det Allerhelligste Andet end Pagtens Ark med Lovens Tavler; men paa Herrens Tid var det Allerhelligste ganske tomt. Ved Elden af det Hellige og Allerhelligste vare flere Kamre tilbyggede. Til Templet sluttede sig den af Simon Maccabæus anlagde Borg, Raadhuset og Prætorium; Landshøvdingens Pallads, uden for dette var en ophøiet med mangefarvede Stene belagt Plads. — Paa Acra var Fæstningen, som Antiochus havde anlagt, og Maccabæerne skøftede. Paa Zion var Øpperstepræstens Pallads paa Jesu Tid. N. V. for Jerusalem laa Golgatha, en lav og nøgen Høi, der brugtes som Rettersted paa Herrens Tid for alle Forbrydere. S. O. for Staden laa Sakeldama; Blodager, der kjøbtes for Judas's Forræderløn til Begravelsesplads for de Fremmede, som døde i Jerusalem. Endnu benytttes den til Kirkegaard for de Fremmede og Pilgrimme, der døde i Jerusalem, hvorfor de Christne der maade betale en stor Afgift til Tyrkerne for den Ager.

Bethlehem, 2 Mile S. O. for Jerusalem, laa i en frugtbar Egn, kaldet Ephrata, ved hvilket Tillæg den adskilles fra Bethlehem i Galilæa. Byen var kun lille, men af stor Betydning for os Christne som Herrens Fødeby. Paa det Sted, hvor Man troede, at Herren var kommen til Verden, lod Keiserinde Helena opføre en pragtfuld Kirke, som nu er Ruiner; for Tiden findes et underjordiskt Capel, der indeslutter den Krybbe, hvori Jesus laa. Af den berømte Vandledning, der fra 4 Kilder førte Vandet til Jerusalem, vare endnu Levninger for ikke lang Tid siden.

Hebron, hvor Patriarcherne levede, og Jutta, hvor Døberens Forældre boede, vare smaa Byer, der laa S. for Jerusalem.

Ved Oliebjergtet laa Bethphage, der havde sit Navn af de mange Figen træer, som vorte i dens Omegn, og Bethania, hvor Lazarus og hans Søstre boede.

8 Mile N. for Hovedstaden laa Jericho (s: den Belligtende) i en særdeles frugtbar Egn. Herodes den Store anvendte store Summer paa dens Forskjønning og tilbragte megen Tid af sine sidste Aar her, hvor han ogsaa døde. Jericho var et berømt Toldsted. Velen, der førte herfra til Jerusalem var usikker for medelst Nøvere.

Nord for Jerusalem fandtes: Emmaus, hvortil Herren efter sin Opstandelse vandrede med de to Disciple; Ephraim ved Jerichos Øk og Rama, der er et almindeligt Navn for en Bjergstad, dog i denne her omtalte By var Samuel født og havde senere der sine Profetskoler. Bethel, der af Jacob fik sit Navn, var under Rigets Deling den sydligste Stad i Israels Rige.

Vest for Jerusalem laa: Arimathia, hvorfra den Joseph var, der er os bekendt fra Jesu Begravelse. Lydda nær Middelhavet og Joppe, en berømt Handelsstad, omtales i Apostlenes Historie. Fra Joppe gik en syv Mile lang Kyststrimmel op til Galilæas Grændse, hvor Cæsarea Palæstinensis laa; denne By var af Herodes den Store bleven forandret fra en lille ubetydelig By til en stor befæstet Handelsstad, og blev senere under Romernes Herredømme Resident:

sen for Statholderen, Standkvarteret for den romerske Besætning i Jødeland, og Hovedsædet for den borgerlige Forvaltning af Landet. Tidligt var her en kristelig Menighed, i hvis Episke stod først en Biskop, senere en Erkebiskop.

2) Samaria.

Denne lille mellemste Provinds, der indbefattede Halvdelen af de tvende Stammer Ephraim og Manasse, havde sit Navn af det israelitiske Riges Hovedstad Samaria. I dette Landskab boede de Jøder, der vare blevne tilbage efter Assyrernes Erobring af Landet og deres Landsmænds Vortførelse til Trældom. Den assyriske Konge, Salmanassar, indførte afgudiske Coloskter fra Egnene ved Euphrat, og disse smelte senere sammen med Landets ældre Indvaanere, saa de kom til at udgjøre een Folkestamme [Samaritaner], der bekjendte sig til den jødiske Religion, og antog kun de fem Mosseboer som hellige af hele det Gamle Testament. Paa Djerget Garizim havde de, som alt er omtalt, et Tempel, indtil det af Johannes Hyrkan blev forstyret, da han ligesom alle andre Jøder ringede og havde disse fra afgudiske Forfædre nedstammende Halvjøder, ja selv Navnet: Samaritan var som et Skjeldsord blandt de ivrige Jøder. Af Romerne blev denne Provinds regnet som en Underafdeling af Judæa, hvorfor den paa Jesu Tid stod umiddelbart under den romerske Procurator.

Stæder.

Samaria, omtrent 8 Mile N. V. for Jerusalem, kaldtes saaledes efter en Semer, der solgte til

Rong Omri det Djerget, hvorpaa den ny Hovedstad blev bygget: Herodes kaldte den, efter at den var opbygget paa ny, Sebaste (augusta) til Ære for Keiser Augustus.

Sichem, der var beliggende mellem Djergene Garzim og Ebal, var en fra Jødernes ældre Historie mærkvaerdig By; for os har den Bigtighed, fordi Jesus i Nærheden af denne skøntbeliggende Stad ved Jacobs Brønd talte med den samaritanske Kvinde, for hvem han aabenbarede sig som Messias. Paa den Tid kaldtes den ofte Sychar, et Hgenavn, der betyder Deruselsens Sæde.

Thirsa i en yndig Egn; Silo, hvor Arken fra Josvas Tid opbevaredes, og Salem, hvor Johannes døbte, vare mindre Byer.

3) Galilæa.

Denne nordligste Provinds bestod af de gamle Stammer: Isaschar, Sebulon, Naphtali og Aser. Den nordlige Deel af dette Landskab kaldtes Hedningernes Landskræftning [thi Galilæa betyder egentligen Landskræftning], og Grunden til dette Navn var, at der i den nordlige og vestlige Deel boede mange Syrer, Grækere og Arabere sammen med Jøderne, imedens at den sydlige Deel kun var beboet af Israelliter. Landet var overordentligt frugtbart, hvorfor og Indvaanernes Antal var meget betydeligt i Forhold til dets Størrelse, som var 9 Mile i Længden og 8 Mile i Bredden. Indbyggerne, der udmærkede sig som de meest frifindede og oplyste af alle Jøder, vare rige og fjædeligindede, og som Følge deraf iagttog de ikke strengt

Moselov; da de boede fjernt fra Hovedstaden og omgikkes dagligen med Hedninger, blev deres Sprog en fordærvet og kjendelig Dialect. Christus opholdt sig meget i denne Provinds, fordi han her ikke var saa meget udsat for de Skriftlærdes Efterstræbelse, tildeels vel og fordi han let kunde herfra begive sig til den milde Phillips Tetrarchi, og endelig fordi Landets Kæmp, Herodes Antipas, en godmodig men svag Belystning, kun ved ydre Omstændigheder kunde forledes til Haardhed og Grusomhed, hvormod han i Almindelighed var overbærende, saa Herren var langt sikkrere her end i Judæa.

Stæder.

Tiberias, ved Genezareths vestlige Bred i den frugtbarste og skønneste Deel af Galilæa, var af Antipas paa Herrens Tid prægtigen opbygget og gjort til Hovedstad; for at fremme dens Opkomst gav Antipas Ublændige store Privilegier. Efterat Jerusalem var forstyrret af Romerne, blev Tiberias Hovedsædet for de tilbageblevne Jøders Rædson og borgerlige Forsætning; her blomstrede det berømte Akademi, som vedligeholdte det hebraiske Sprog og de Helliges Skrifters Studium, indtil det blev forstyrret af Sultan Saladin.

Kapernaum, en ikke stor, men særdeles folkerig By, laa ved Genezareths nordvestlige Kyst; den kaldtes Herrens Stad, og var Vidne til mange af hans velgjørende Mirakler, thi i denne By var hans egentlige Hellig, hvorfor Man her affordrede ham Skat.

Tain, der fandtes i det Indre af Landet, blev navnkundig ved det Mirakel, Jesus udførte uden for denne Døes Port.

Nazareth, [o: Kronstad] havde faaet sit Navn af sin ualmindelig skjøne Belliggenhed, da den var bygget ligesom en Krone eller Krands paa en Bjergtinde. Skjænt denne By var den meest foragtede af alle Galilæas Byer, er den dog for os af stor Betydning, thi her henlevede Herren sine Barndoms og Ungdoms Aar, her var det han vorte i Visdom og Alder; i Raade hos Gud og Menneffene, og efter denne By var det, at Herren, da han fremstod som Lærer, blev paa jødisk Viis kaldet: Profeteren fra Nazareth. 117 Cana laa over 1 Mill M. S. for Nazareth; fra denne By var Apostelen Nathanael og den var Vidne til Jesu første Mirakel.

Den Deel af Landet, der laa paa hiin Side Jordan, kaldtes i Almindelighed Peræa, i Oldtiden Gilead, som Gad, Ruben og den halve Manasse Stammer fik til Bølg. Dets Grændser vare mod N. Antilibanon, mod S. Gileads Bjerge, mod E. Floden Arnon og Moabiternes Land, mod V. Jordan Floden. Paa Herrens Tid udgjorde dette Landskab to Hoveddele, nemlig Phillips Tetrarchi, den nordligste Deel, og Herodes Antipas's Tetrarchi, den sydlige Deel som og kaldtes Peræa i mere indskrænket Betydning. — Efter det babyloniske Fangenskab nedfattede Ingen af de tilbagevendende Jøder sig i denne Deel af Landet, som da kom under de syriske Konger, og senere under Romernes Herredømme. Herodes den Store fik den hele Landstrækning S. for Jordan af Keiser Augustus hvorfor mange handelslystne Jøder nedfattede sig her og

blandedes med de tidligere i Landet boende Hedninger, en Omstændighed, der havde stor Indflydelse paa deres Nationalcharacter.

1) Philips Tetrarchi.

Philips Herredømme strakte sig kun over Gaulonitis, Batanæa og Trachonitis, hvis sydlige Deel blev kaldet Ituræa, der var en vildd kun af Nøvere beboet Landstrækning. I den sydlige Deel af Tetrarchiet laa Decapolis : de ti Stæders District, der stod umiddelbart under Romerne, og omfattede ti fra hverandre adspredte Byer. — Philip selv, en Søn af Herodes den Store, var en blid og retsindig Fyrste; han døde Aar 35 est. C. og da blev hans Rige lagt under den romerske Provinds Syrien, hvortil alt Judæa og Samaria hørte.

Stæder.

Panæas eller Cæsarea Philippi, saaledes kaldtes den efter Philip, der udvidede og forskønnede den og gav den til Ære for Keiser Augustus Navnet Cæsarea : Keiserstaden.

Bethsaida Julias blev kaldet saaledes til Ære for Augustus's Datter, Julia, den laa ved den N. O. Bred af Genesareth's Sø; i tidligere Tid havde den været et stort Fiskeleie, men Philip havde prægtigen forstørret den.

Gadara hørte til Decapolis. Magdala var en lille By, som laa nær ved Jordans Udgang af Genesareth's Sø. Dalmanutha, som Marcus nævner, var vel en Meierigaard.

Heræa.

Dette saare frugtbare og vandrige Landskab hørte til Herodes Antipas's Lande. Her bemærke vi kun af Byerne: Pella, der vel laa ved Floden Jabok, det var den By, hvortil de første Christne toge deres Tilflugt, da Jerusalem blev ødelagt af Romerne. Bethabara [=: Overgangssted] ved Jordan, her døbte Johannes. Machærus, 3 Mile fra det døde Hav, den var en stærk Fæstning paa en steil Klippe, hvor Johannes den Døber holdtes fangen og blev halsugget.

Endnu ville vi kaste et Blik paa det Folk, blandt hvilket vor Frelser levede og virkede. Et af Hovedtrækkene i dets Character var Nationalstolthed, der havde sin Rilde i Overbeviisningen om, at Israeli-terne vare Jehovahs udkaarne Folk, at Abraham, saa elsket af Jehovah, var deres Stamfader, og at Messias, denne Verdens magtige Fyrste af Davids Slægt, skulde nedsvarende fra Himlen sætte sig paa Davids Kongethrone og lægge alle Hedninger selv de magtige Romere under sine Fødder, medens Israel kronedes med Ære og Hæder. Under disse og lignende forsængelige Forhaabninger opfyldte de Mose Ceremonies love, men glemte at udøve Kjærlighedens Bud. I sine Drømmerier bestyrkedes Folket af Lærerne, blandt hvilke Man hverken maa regne Præsterne, der kun havde den Forretning, skifteviis at besørges Tjenesten i Templet, ikke heller Leviterne, som udsærte Skrivers og Dommer-Forretningerne blandt Folket, men til Lærerstandens hørte Rabbierne [=: Mestrene, Lærerne],

der maatte besidde Kundskab i Skriften, og Færdighed til at opløse forviklede Stridsspørgsmaal. Rabbierne bleve enten beskikkede af Synedriet eller ogsaa samlede de mange Disciple om sig, og beviste da ved disses Mængde, at de vare dygtige til at lære. Lærerne fra Landet vare mindre agtede end de i Hovedstaden, som indbefattede de tvende Hovedpartier: Pharisaerne og Sadducæerne, der ere velbekendte fra det Gamle Testaments Bibelhistorie. Rabbierne vare egentligen Forelæsere og Fortolkere af de prophetiske Skrifter, hvis Forklaring de fremsatte i sammenhængende Taler, og ofte indskærpede de korte Sententser, der kunde gjøre Indtryk paa Tilhørerne. Deres Disciples Kandsøvnere udviklede de, i det de opkaastede Spørgsmaal, hvorved Disciplenes Dygtighed blev prøvet, og de tillige belærtes; dog ogsaa ofte vare Disciplene de der spurgte og gjorde Indvendinger. Rabbiernes Læresteder vare enten de Bygninger, der stode i Forbindelse med Templet eller og Synagogerne [o: Bedehuse, Jødekoler], af disse Sidste var der i det mindste een i de fleste Byer i Palæstina, i Jerusalem alene vare flere hundrede; selv i Afiens og Grækenlands Byer fandtes saadanne Bedehuse, og hvor Man manglede dem, holdtes Forsamlingerne i private Huse. Jøderne samlede hver Lørdag, Mandag og Torsdag i deres Synagoger, der havde særegne Forstandere, som bestemte, hvordan de maatte optræde og lære.

Kaste vi Blik hen paa Landets politiske Forfatning paa Herrens Tid, da møder det Afveksling paa Afveksling. Ved Jesu Fødsel regjerede Herodes den Store over det hele samlede Rige, dog saa Aar ef-

ter. Døde han og efterlod Regjeringen saaledes til sine tre Sønner, at Archelaus blev Ethnarch over Judæa og Samaria, Herodes Antipas blev Tetrach over Galilæa og Peræa, og Philip, den Yngste af disse Tre, blev Tetrach over Gaulonitis, Trachonitis samt Batanæa. — Archelaus blev allerede Aar 6 e. C. F. forvist til Wienne af Keiser Augustus paa Grund af Undersaatternes Klager over ham. Hans Arvedeel blev nu inddraget under Proconsulatet Syrien og en Understatholder (procurator provinciarum) blev indsat til dets umiddelbare Bestyrelse, der afløstes hvert tredje Aar; dog den første, Keiser Tiberius sendte, Valerius Grattus, regjerede i elleve Aar og hans Eftermand Pontius Pilatus i ti Aar fra 28 til 38, da han blev anklaget for Grusomhed og forvist. — Antipas og Philip regjerede deres Lande under Roms Overherredømme, saa at de ligesom Pontius Pilatus maatte aflægge Regnskab til Proconsulen i Syrien. Ved Philips Død, fik Agrippa, en Søn af Herodes den Stores Søn, Aristobulus, hans Lande af Keiser Caligula, men misundelig herover, reiste Antipas til Rom, for at tilvende sig disse Lande, dog, ankommen til Keiserens Hof, blev han forvist til Lyon Aar 39, medens Agrippa ei alene fik af Caligula hans Lande, men endog af Claudius Aar 41 Judæa og Samaria, hvorefter altsaa Agrippa kom til at regjere over det hele Jødeland fra Aar 41 til 44, da en pludselig Død borttrev ham.

Paa Jesu Tid havde Jøderne ingen staaende Hær, men under Pilatus stode 6 Cohorter, hver paa

420 Mand, hvoraf den ene var i Jerusalem, de 5 øvrige i Residensens: Cæsarea.

De egentlige Skatter af Landets Afgrøde og faste Eiendomme blev betalte til Statholderen, derimod tilfaldt Toldafgifterne det romerske Ridderskab, der bortleiede Forpægtningen til Andre, deels Hedninger deels Jøder, disse Sidste blev især foragtede og forhadte af de andre Jøder, fordi de lode sig bruge til at undertrykke Herrens fri Folk.

Kettersgangen stod under Tetrarchernes og Understatholderens Opsigt, i alle blot geistlige Sager havde Sanhedrin eller Synedriet afgjørende Dommeret. Dette Synedrium, der vel var oprettet paa Johannes Hyekeans Tid, var et stort geistligt Raad, som bestod af 72 ved Haandspaalæggelse indviede Medlemmer, hvilke vare deels de forhenværende Ypperstepræster, deels andre Formænd for Præstefamilierne, og endelig enkelte udmærkede bedågede Mænd; Ypperstepræsten havde som oftest Forsædet i Forsamlingerne. Naar Noget fremskød med en ny Lære, eller vilde indføre nye hellige Skikke, da undersøgte Synedriet Sagen, ligesom det ogsaa bestemte den rigtige Fortolkning af Loven. I verdslige Sager dømte Sanhedrin ogsaa ofte, og de Straffe, det kunde paalægge, vare: Vidtsen med Svæbe, Hudstrygning og Udstødelse af Synagogerne; af denne sidste Straf gaves tre Grader, den første Grad var, at den, der havde forseet sig, skulde i 30 Dage være bortstjernet 4 Alen fra de Øvrige i Bedehusene; ved den anden Grad var han for en fast Tid udelukket aldeles saavel fra Synagogen, som fra al Samskømmelse med de ægte Israellitter; paalægdes derimod denne

Straf med gruelige Trubler for bestandigt, da var det den tredje og højeste Grad. Dødsdom maatte Samskømmelsen ikke sælbe, dette overlodes til Landskøvdingen, der afhørte saavel den Anklagede, som Vidnerne; havde han affagt Dødsdommen, da stod der ingen anden Vej aaben til Redning, end Appellation til Keiseren. — Siden Romerne havde faaet Overherredømmet, var den pinselsfulde Korsfæstelse bleven indført hos Jøderne, der før ikke havde kjendt denne Straf.

Tredie Afdeling.

Jesu Christi Historie.

Første Uffnit.

Om Jesu Fødsel, Barndom, Daab og Fristelse.

3 Begyndelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. —
Og Ordet blev Kød og boede iblandt os.

Joh. 1. 1. 14.

1.

(Forudforkyndelser om Johannes den Døbers og Jesu Christi Fødsel, samt deres Opfyldelse.)

(L. 1. 6-25.) Paa Herodes den Stores Tid levede et Par gamle Egtefolk, Zacharias og Elisabeth, der Begge vare af præstelig Familie. Zacharias hørte til den ottende af de 24 Præsteclasser, som David havde anordnet, og som skulde skiftevis en Uge igjennem udføre Tempeltjenesten. Da nu engang den Uge var for Haanden, da den ottende (Abia) Klasse skulde tjene i Templet, forlod Zacharias sin Bolig i Jutta, for med vanlig Guds frygt at udføre den Forretning, der var ham beskiftet, nemlig, at bringe det daglige Røgoffer i det Hellige. Medens han var sysselsat hermed, blev han forførdet en Herrens Engel væk ved sin Side,

der forkyndte ham, at hans Hustru skulde føde ham en Søn, hvis Navn skulde være Johannes [3: Jehovah er naadig], og hvis Liv alt fra den tidlige Barndom skulde være indviet til Guds Tjeneste, for at han i Tiden kunde, besjælet ligesom Elias af Herrens Aand, berede Velen for den kommende Frelser. Da Zacharias ved at høre dette tvivlende bad om et Tegn paa Sandheden af dette Udsagn, erklærede Herrens Sendebud ham, at hans Læber skulde være stumme indtil Opfyldelsens Dag. Da Engelen derpaa forlod Zacharias, traadte denne ud til den ham uroligt ventende Mængde, som strax bemærkede noget Usædvanligt i hans Ud-vortes, der ledede den til den Formodning, at han havde haft en Aabenbaring i Templet, hvilket han ogsaa ved Tegn tilkendegav den, thi han var stum. Efterat hans Tjenestebage i Templet vare forløbne, drog han atter hjem.

(L. 1. 26-38.) I den 6te Maaned efter at denne Begivenhed var indtruffen, sendtes Guds Engel til en from Kvinde, Maria, af Davids Slægt, i Nazareth, som var trolovet med Sommermanden Joseph, af samme Familie. Det himmelske Sendebud forkyndte Maria, at hun var den Betsignede blandt Qvinder, der havde funden Naade hos Gud, thi hun skulde føde en Søn og hans Navn skulde kaldes Jesus [3: Frelseren], og Engelen tilføjer med Ord laante fra det Gamle Testaments Spaadomme: "Han skal blive stor og kaldes den Høiestes Søn, og Gud Herren skal give ham hans Faders Davids Throne; herske skal han over Jacobs Slægt evindeligt, og ingen Ende skal der vorde for hans Herredømme." — (Mat. 1. 23-24.) Og:

faa til Joseph, hendes Trolovede, lod Engelen's Stemme i Natens Stilhed, forkyndende ham det Samme, Maria havde erfaret.

(E. 1. 39-56.) Hurtigen ilede Maria til sin Frænde Elisabeth, Zacharias's Hustru, for at forkynde hende det glade Budskab, hun nylig havde modtaget, at den forventede Frelser's Tid var for Haanden, og at hun var udseet til at vorde hans Moder. Med ærefrygtblandet Glæde hiltes hun ved sin Ankomst, som Herrens Moder af Elisabeth, og Begge, fulde af fryde fuldt Haab lovspræde med hellig Begejstring Jehovah's store Naade. Tre Maanedes tilbragte Maria hos sine Slægtninge i Jutta, hvorpaa hun atter drog hjem til Nazareth.

(E. 1. 57-80.) Der Tiden kom, fødte Elisabeth en Søn, som paa den ottende Dag efter skulde underkastes Omstørelsen, og tillige have Navn. Moderne pleiede nemlig ved Omstørelsen at give deres Børn Navne, men hvert Barn fik kun et enkelt Navn, hvortil de senere fik et Tilnavn enten efter Faderen, eller efter deres Fødested. Da nu altsaa Barnet skulde have Navn, fik Zacharias atter sin Stemmes Brug og i det han bød, at Drengens Navn skulde være Johannes, priste han Guds Naade, der besøgte og forløste sit Folk. — Siden vorte Barnet og blev styrket i Anden; han opholdt sig i de stille eensomme Ørner indtil han fremstod for Folket, som dets revsende Lærer.

(E. 2. 1-20.) Omtrent samtidigt med Johannes's Fødsel lod Herodes den Store holde en Folketælling over alle Jødelands Indvaanere, for at opfylde Keiser Augustus's Ønske, der for den gamle Tyran var det

Samme som en Befaling. Denne Folketælling blev Narfag til at Spaadømmen om at Frelseren skulde fremstaae i Bethlehems gif i Opfyldelse, thi nu maatte Enhver begynde sig til den Stad, hvorfra hans Slægt nedstammede, hvorfor Maria og Joseph vare nødsagede til, at drage fra Nazareth til Davids Fødestad Bethlehem. Da den tilstrømmende Mængde var stor i den lille By, maatte Man behjælpe sig med Herberg, som Man kunde, hvorfor Maria saae sig nødsaget til, at opholde sig i en Hule, der brugtes som Stald for Kvæget. Her, paa dette ringe Sted, i Natens Stilhed, blev Verdens Frelser, Guds Søn, født, og svøbt i Klude lagdes han i Krybben. Men for Hyrderne, maatte Eterne af hvin Hule, som vogtede Kvæget paa Marken, aabenbares Herrens Engel, omgivet af Guds Lyglands, og tiltalede de Forsærdede: "Frygter ikke, thi see, jeg forkynnder Eder en stor Glæde, der skal vorde det hele Folk til Deel: Eder er i Dag en Frelser født, som er den Herre Christus i Davids Stad." Og strax lovede Himlens Hærskarer Gud og sagde: "Være være Gud i det Høieste, Fred paa Jorden og i Mensneskene en Velbehagelighed." Englene fore bort og Hyrderne ilede med glad Forventning til Bethlehem, fuede den nyfødte Frelser og prisede Jehovah's Naade.

2.

(Fra Jesu Omstørelse til hans Ophold i Jerusalem, 12 Aar gammel.)

(E. 2. 21-38.) Ved Omstørelsen fik Barnet det af Herrens Engel bestemte, saa betydningsfulde Navn Jesus, og 40 Dage derefter drog Maria og Joseph med

Barnet til Jerusalem, for at fuldføre den Befaling, Moses havde givet, at hver Førstesødte, der egentligen skulde være indviet til Jehovahs Tjeneste, skulde fremstilles for Herren i Tæmplet, og at der skulde betales en vis Sum, eftersom Levi Stamme havde paataget sig Tjenesten i deres Sted. Maria offrede, som fattig, tvende Turtelduer, medens de Rige ved slig Leilighed gave et Lam. — Paa den Tid var Forventningen om den kommende Frelser levende hos Alle, men Enhver gjorde sig efter sine Ønsker og Begreber ganske forskjellige Forestillinger om ham og hans Virksomhed; imidlertid finde vi nogle af de ædlest og skønneste i de Ord, Oldingen Simeon fremførte. Han var af Aandens Drift kommen i Tæmplet paa den Dag, da Maria fremstillede den Spæde; Simeon tog Barnet paa sine Arme og prisfede Gud over, at han havde oplevet denne saa længe forventede Dag, "thi, siger han, nu har jeg skuet din Frelse, som Du beredte for Alles Afsyn, et Lys til at oplyse Hedningerne og en Herlighed for Dit Folk Israhel; ja et Barn, der er født til Fald for Mange i Israhel, men og Mange til Opreisning, og til et Legn, som imodsiges, ja selv Din Sjæl, o Maria! skal et Sværd gennemtrænge!" Saaledes hilfedes Herren af den alderstegnede Simeon den første Gang han var i sin Faders Tæmpel; med Simeons Stemme blandede sig ogsaa den 34aarige Prophetinde Annas, der talede om ham til Alle i Jerusalem, som ventede Frelsen.

(Mat. 2, 1-23.) Da Moselov var opfyldt, vendte Maria med Barnet tilbage til Bethlehem, uvidt af hvad Grund. Paa samme Tid omtrent kom trende

østerlandske Vise, maaskee fra Persien, til Jerusalem, ledede af et Stjernerillede, der efter deres Mening tilkjendegav, at Jødernes Konge var født. Forbauset og angstelig hørte Herodes denne Efterretning; han lader strax de Skriftekluge spørge, hvor Messias skulde fødes, og deres Svar viste hen til Bethlehem i Judæa, ifølge Propheten Michas Spaadom. Dette Svar meddelte Tyrannen de Vise, i det han anmoder dem om, at lade ham vide, naar de havde fundet Barnet; og undersundig søgte han den Grund til: for at han ogsaa kunde drage hen og tilbede Messias. De Vise drog nu ad Veien til Bethlehem med Stjernen som Vejviser; pludselig forekom der dem, at den stod stille over det Huus, hvor Barnet var; de gik da ind i Huset, fandt og tilbade den Spæde, i det de frembære hvidne Gaver af Guld, Mirra og Myrrha. Advarede ved en Drøm, hvori det forbødes dem at vende tilbage til Herodes, drog de Vise ad en anden Vej til deres Hjem.

Ogsaa for Joseph aabenbarede Engelen sig i en Drøm, og efter dennes Befaling tog han Barnet og dets Moder, drog bort og kom efter fem Dages Reise, ved hvilken de havde tilbagelagt 12 Meile, til Ægypten, hvorhen Tyrannens Arm ikke formaaede at naae, da dette Land var en romersk Provinds. Denne Flugt var ogsaa høist nødvendig, for at frelse den Nyfødte, som alt dengang var udsat for Forfølgelse, thi den mistænkelige Herodes, der frygtede for sin Throne, udgav den Befaling, at alle Børn i Bethlehem, som vare to Aar og derunder, skulde dræbes. — Først da denne Tyræn var død, vendte Joseph med de ham

Antbroede tilbage; imidlertid vovede han ikke at sætte Bolig i Bethlehem af Frygt for Archelaus, der havde arvet Faderens slette Egenstaber, han begav sig derfor til Nazareth under Antipas's Herredømme. I denne foragtede, men yndigtbelliggende By vorte Bar: net til og blev stærk i Anden.

(E. 2. 41-52.) Karligen drog vel Maria med Joseph til Jerusalem for at høitideligholde de store Fester, men først, da Jesus var 12 Aar gammel, tog de ham med, da Børnene ifølge Moselov fra den Alder skulde ledsage Forældrene paa Reisen, for at tilbede i Templet. Da Drengen var kommen til Jerusalem, var der Intet, som fængslede hans Opmærksomhed i høiere Grad end Templet, her haabede han at faae Oplysning af de Lærde om Meget, som han havde læst i de hellige Skrifter, og som Ingen i Nazareth havde formaaet tilfredsstillende at forklare ham. Ved sine Spørgsmaal opvakte han Rabbiernes høieste Forsbauselse, medens han selv glemte alt Andet, Forældre, Hjemmet og Reisen; denne Sidste havde nemlig Joseph og Maria tiltraadt i den Tanke, at Jesus var fulgt med nogle af Bekjendterne i den Caravane, hvormed de drog; thi en almindelig Skik var det, at Indvaanerne af samme By fulgtes ad paa Festræisene, at de kunde være hverandre til Beskyttelse mod Røvere og tjene til gjensidig Bequemmelighed. Da en Dagsreise var tilbagelagt, spurgte Maria og Joseph om Drengen, men Ingen havde seet ham, hvorpaa de fulde af ængstelig Frygt vendte tilbage til Jerusalem. I tre Dage søgte de ham forgjæves overalt, men endelig fandt de ham i een af de Tempelhaller, der tjente

Rabbierne til Skoler. Den ængstede og bekymrede Moder spurgte ham: "Søn, hvi gjorde Du os dette? See Din Fader og jeg ledte efter Dig med Smerte." Jesus svarede med Tanken henvendt paa sin himmelske Fader: "Hvi ledte I efter mig? mon I ikke vidste, at det burde mig at være i min Faders Huus?" Vel forstod Maria ikke tilfulde Betydningen af disse Ord, men hun glemte dem dybt i sit Hjerte. Barnet drog tilbage med Maria til Nazareth, hvor han vel lærte Josephs Haandværk, der ei var noget Nedværdigende for en tilkommende Rabbi, men tillige vorte han i Wiisdom og Velbehag hos Gud og Menneskene.

3.

(Johannes den Døber — Jesu Daab og Fristelse.)

Et langt Tidrum af Herrens Liv gaaer hen, om hvilket vor Hellige Skrift tier, da den Intet meddelet os om Ham, om hvem det forekommer os, at vi ikke kunne faae nok at vide; dog bør vi tillige erindre, at egentlig religiøs Betydning faaer Herrens Liv først efter hans Lærervirksomheds Begyndelse, og hvad der altsaa maa være af Bigtighed for vor Saligheds Fremmes Skyld at vide, det er os tilstræffeligen meddeelt, thi fra det Tidspunkt, at Jesus fremstod som Lærer, giver Skriften os en tro Skildring af hans Liv og jordiske Virksomhed.

(Mt. 3. 1-17.) Atter henvendes vor Opmærksomhed paa Johannes, der 30 Aar gammel i Keiser Tiberius's 15de Regjeringsaar, da Pilatus var Under-

stattholder i Judæa og Samaria, fremstod som en af Jehovah sendt Lærer, der skulde berede Veien for den kommende Frelser. Ei alene ved sin simple Kappe af Kameelhaar og sit Læderbælte, ei alene ved sin Epife, der bestod af vild Honning og de store østerlandfke Græshopper, de Fattiges Føde, lignede han Elias, men ogsaa ved sin strenge Sædelære, ved den Alvor og Frimodighed, hvormed han revsede saavel de Simples, som de Fornemmes Laster. Hans første Opfordring til Alle, som nærmede sig ham, var: "Omvender Eder, thi Himmeriget's Rige er nær!" med hvilke Ord han vilde antyde, at den himmelfke frelsende Foranstaltning ved Messias var forhaanden. Alle, der adløde denne Opfordring, døbte han i Jordans Flod, for ved denne symbolfke Handling at antyde, at der udfordredes en indvortes Reenhed, en Aflæggelse af alle syndige Begjeringer, før de paa en værdig Maade kunde modtage Frelsen. Hele Skarer flokkede sig om ham og spurgte bekymrede, hvad de skulde gjøre for at undflye den kommende Vrede; hans Svar var ifkun: "Hvo som har to Skjortler, dele med den, som Ingen har, og hvo der har Naad, gjøre ligesaa." Da Soldere og Krigs-mænd adspurgte ham, hvad de burde gjøre, svarede han de Første: "Kræver intet Mere, end Eder er forordnet!" og til de Sidste sagde han: "Gjører Ingen Uret med Bold eller Svig, men værer tilfredse med Eders Sold." Dog da Pharisaerne og Sadducæerne ogsaa nærmede sig ham med lignende Spørgsmaal, tilkraabte han dem: "Du Hylet! Hvo lærte Dig at undflye den truende Straf?" — Da Folket

yttrede den Mening, at han maaskee var den forjættede Messias, svarede han: "Jeg døber Eder vel med Vand, men Den kommer, som er mægtigere end jeg, hvis Skotvinge jeg ikke engang er værdig at løse, han skal døbe Eder med den Hellig Aand og Ild (= han skal rigeligen meddele sine Bøjsendere den Hellig Aands Gaver, men dem, som foragte ham, vil han straffe i Gehennas Ild!)" — Ligesom vi her see ham at bortfjerne falske Begreber om sig blandt Mængden, saaledes gjorde han ogsaa, da Synedriet ifølge sin Pligt, at overholde Lærens Reenhed og hindre falske Læreres Virksomhed, sendte Præster og Leviter ud, for at spørge, om han var Kristus, eller Elias, eller en Anden af Propheterne, thi alle disse Spørgsmaal benegtede han og sagde med Esajæ Ord: "Jeg er den Kæst, som raaber i Ørken: Bereder Herren Wei, jevner Stierne, folder Dalene, lænker Høiene, og Alle skue Frelsen fra Jehovah!"

Dette foregik ved Bethabara, paa Jordans østlige Bred, herhen kom ogsaa Jesus fra Nazareth i September Maaned, da Lovsalenes Høstid nærmede sig, for at lade sig døbe. Neppe hørte Døberen hans Hensigt, før han heftigen vægrede sig for at opfylde denne Herrens Begjering, i det han sagde: "Jeg trænger til at døbes af Dig, og Du kommer til mig?" dog da Jesus svarede: "Tilsted det nu, thi vi maae fuldbyrde, hvad det bør skee!" da døbte han Herren og som Jesus steg op af Gloden, see, da aabnedes Himmelen, og Johannes saae Guds Aand svæve ned som en Due, og den hvilede over Jesus, i det en himmelfk Kæst-

sagde: "Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver min Velbehagelighed!" Saaledes blev da Jesus paa en høitidelig og indgribende Maade erklæret for at være Messias, hvem Gud omfattede med en særegen Kynde af Kjærlighed, i det han ved sin Daad ligesom indvieedes til sit ophøiede Kald.

(Mt. 4, 1-11.) Før sin offentlige Fremtrædelse vilde Herren endnu tilbringe nogen Tid i stille Eensomhed, hvorfor han, tilskyndet af Guds Mand, drog ud i Quarantaniærk, hvor han tilbragte 40 Dage og 40 Nætter. Efter denne Tids Forløb, i hvilken han havde afholdt sig fra Nydelsen af de sædvanlige Levnetsmidler, hungrede han, da, beretter Evangelisten, kom Fristeren til ham med de Ord: "Er Du Guds Søn, da byd disse Steene, at worde Brød!" Herren, der ei vilde give efter for Fristelsen til at bruge sin Guddomskraft for at tilfredsstille sin legemlige Nødtørst, svarede: "Der staaer skrevet: Mennesket lever ikke alene af Brød, men af hvert Ord, der udgaaer af Guds Mund!" Derpaa tog Fristeren ham med sig til Jerusalem, og satte ham paa den høieste Deel af Tempeltaget, og fristede ham til at glimre med sin Mirakelgave, i det han sagde: "Er Du Guds Søn, da kast Dig ned herfra, thi der staaer skrevet: Han skal give sine Engle Befaling om Dig, og de skulle bære Dig paa Hænderne, at Du ei skal støde Din Fod paa nogen Steen." Da sagde Jesus til ham: "Der er skrevet paa et andet Sted: Du skal ikke friste Herren Din Gud." Til hovmodig Hersekæsyge vilde Fristeren tilsidst forlede Menneskets Søn, hvorfor han tog ham op paa et

høit Bjerg og viste ham alle Verdens Riger og deres Herligheder med de Ord: "Alt dette vil jeg give Dig, dersom Du falder ned for mine Fødder og tilbeder mig." Da sagde Jesus til ham: "Blig bort fra mig, thi der er skrevet: Du skal tilbede Herren Din Gud og tjene ham alene." Da forlod Djævelen ham, saaledes slutter Beretningen, og Englene kom og tjente ham.

Andet Afsnit.

Om Jesu Christi Taler og Gjerninger i Galilæa og Judæa.

— Og vi faae hans Herlighed, en Herlighed som den Genbaarner af Koberen, — viig paa Naade og Sandhed.

Joh. 1, 14.

A.

Fra den Tid, der gik forud for Christi første Reise til Jerusalem i Anledning af Paaskefesten, indtil Jødernes Fest (Purim). [o: omtrent et Aar.]

1.

(Flere Disciples Udvalgelse — Brylluppet i Cana — Herrens Ankomst til Jerusalem og hans Ophold der — Nicodemus — Kristus reiser til Judæa — Johannes den Døber — Kristus og den samaritanske Kvinde.)

(Joh. 1, 35-52.) Herren vandrede endnu nogle Dage i Eggen ved Jordan, hvor han var bleven døbt, og hvor Johannes nu ved Synet af ham vidnede og sagde: "See det Guds Lam, som bærer Verdens Synd!" Tvende af dennes Disciple fulgte Jesum, nemlig Johannes Evangelisten og Andreas, Simon Peters Broder; denne Sidste traf sin Broder Simon og førte ham til Herren, der med et fast Blik gennemskuede denne Mand's æble og kraftige Character, hvorfor han tiltalade ham med de Ord: "Du er Simon, Jonas Søn, Dit Navn være Kephaz [o: Petrus — Klippe]!" Paa Veien til Galilæa gjorde han ogsaa Philip og Nathanael (o: Bartholomæus) til sine Disciple, og ledsager

af disse indtraf han i Cana, hvor han tilligemed sin Moder var indbudet til et Bryllup. — (Joh. 2 Cap.) Ved denne Leilighed var det at Herren, ved at forvandle Vand til Viin, gjorde Begyndelsen af sine Mirakler og aabenbarede sin Herlighed; og Virkningen af dette Tegn var, at hans Disciples Tro paa ham som Messias stadfæstedes og forøgedes.

Fra Cana begav Kristus sig med Maria, sine Elægtninge og Disciple til Capernaum, maaskee for at træffe Tilberedelser for sit tilkommende Ophold i denne By; efter saa Dages Forløb begav Herren sig til Jerusalem, for at høitidelig holde den første Paaskefest efter sin offentlige Fremtrædelse som Lærer.

I Anledning af denne store Fest samledes i Almindelighed mange Tusinder fra de forskjelligste Egne; blandt denne Mængde fandt Herren ogsaa Mange, der vare modtagelige for Frelsens Være. — Den første Vandring Herren gjorde i den hellige Stad var naturligviis til Templet, men hvor harmedes han ved at see Verele- rer og Handlende med Offerqvæg og Duer sidde i Templets Forgaard. Det var nemlig Skik, at Verele- lererne, der byttede de gängse Myntsorter med de Penge, hvormed Tempelkatten alene maatte betales,*) ligesom og de, der solgte Offerqvæg og Duer, sadde i Nærheden af Templet til Bequemmelighed for de tilreisende Jøder; rimeligen havde de havt størst Egning, der

*) En Sekel, paa hvis ene Side stod et rygende Røggjælar med Indskrift: "En israeltisk Sekel;" medens den anden Side var smykket med Aarons blomskrende Stav og Ordene: "Det hellige Jerusalem!" var den Mynt, hvormed Tempelkatten betattedes.

vare Templet nærmest, hvorfor de vel havde tilkjøbt sig af Synedrjet Tilladelse til, at flytte ind i Forgaarden. Det Usømmelige i et saadant Brug af det Jehovas indviiede Sted er indlysende for Enhver, hvad Under da, at Herren grebes af hellig Harm? Han uddrev dem derfor Alle af Forgaarden med de Ord: "Gjører ikke min Faders Huus til et Kjøbehuus!" — Forbausede over denne Handling af den fra det foragtede Gallilæa kommende Rabbi, en Handling, som ene kunde passe sig for en Prophet eller en berømt Sotkelærer at udøve, spurgte Pharisæerne ham, med hvilket Tegn paa sin guddommelige Sendelse han bekræftede sin Ret til at udøve denne dristige Handling. Herren svarede ifkun: "Medbryder dette Tempel, og i tre Dage vil jeg opreise det igjen!" Disse Ord henses fører Johannes, der beretter os denne Begivenhed, til Christi Død og Opstandelse, men Mængden, der omgav ham, opfattede dem saaledes, at den troede, han i Virkeligheden havde talt om det pragtfulde Tempel, hvorfor den spottende sagde: "Paa dette Tempel er der bygget i 46 Aar, og Du vil opreise det i treende Dage?"

(Joh. 3 Cap.) Under Jesu Ophold i Jerusalem var der Mange, der i ham saae den forventede Frelser, da de bemærkede de mange Undergerninger han udførte; blandt disse Mange var og en Pharisæer, et Medlem af Synedrjet, ved Navn Nicodemus. Denne kom, af Frygt for de øvrige Skriftlærde, om Natten til Herren for at lære af ham, thi han søgte og bekjendte, at Jesus var en Lærer kommen fra Gud. I den stille Nat udviklede Jesus for ham Igjensjælsens

Natur og sagde: "Uden Noget bliver født paa ny [Herovenfra], kan han ikke see Guds Rige." Da Nicodemus lod som han tog Ordene, at fødes paa ny, i deres egentlige Betydning og spurgte, hvorledes det var muligt, svarede Jesus: "Sandelig jeg siger Dig, uden Noget bliver født af Vand og Aand [: Uden Noget modtager udvortes Daaben, indvortes den Hellig Aand, og derved føler et høiere aandeligt Liv røre sig i sit Jubre], kan han ikke indkomme i Guds Rige. Hvo som er født af Kjød er Kjød, men hvo som bliver født af Aand er Aand." Nicodemus kunde ikke tilfulde fatte den sande Mening af disse Ord, hvorfor Herren søgte at overbevise ham om, at Jøderne burde fæste Tro til hans Udsagn, om de end ikke fattede den aldeles, thi det han fremsatte var grundet paa en umiddelbar Vidne; derfor vedblev han: "Vi tale det, vi vide, og vidne om det, vi have seet, dog forsmaae I vort Vidnesbyrd. Naar jeg taler til Eder om de jordiske Gjenstande og I ikke troe, hvorledes skulde I da troe, naar jeg vilde lære Eder om det Himmelske." Og dog kunde Ingen klarere og tydeligere lære Menneskene om det Himmelske, om Guds skjulte Raadslutninger, end netop Jesus, hvorfor han tilføier: "Ingen farer op til Himmelen uden den, som foer ned fra Himmelen, Menneskets Søn, som var i Himmelen." Endnu mere, de burde stænke ham en fuldkommen Tillid, da han var bestemt til eengang, som hiin Kobberflange, Moses ophængte til Frelse for Jehovas Folk, at ophøies for at stænke alle Troende et evigt Liv; "thi saa elskede Gud Verden, at han hengav sin Søn, den Enbaarne, paa det at hver den, som troer paa

ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv." — Nicodemus forlod Herren ved Morgengry, men Ordene vare trængte dybt i hans Hjerte, hvilket hans senere Opsørelse beviser, dog strax vovede han ei at afdaste Førdømmes Aag, og aabenbart bekynde sig til Herren.

Efter Festen forlod Jesus Hovedstaden, og opholdt sig et halvt Aar omtrent i Provindsen Judæa, sandsynligvis i Egnen ved Jericho, hvor han lod sine Disciple i den nærved flydende Jordan døbe de Mange, der i Jesus saae den forjættede Messias. Da Johannes den Døbers Disciple saae, at Antallet paa dem, der lode sig døbe af Jesu Disciple, var langt større end dem, der vendte sig til Johannes, bleve de misundelige og beklagede sig herover for deres Lærer. Udmyg svarede han dem: "Et Menneske kan Intet tage, uden det bliver givet ham fra Himmelen. I ere selv mine Vidner, at jeg sagde: jeg er ikke den Kristus, men jeg er udsendt for ham. Ham bær det at vove, mig at forringes, thi den, som kommer af Himmelen, er over Alle, — og den, som Gud udsendte, taler Guds Ord, thi Gud giver ham Manden over al Naade." — Ikke længe efter blev denne for Dyd og Guds frygt tvrige Mand kastet i Fængsel i Fæstningen Machærus; hans Brøde var, at han strengt og offentligen havde dædlet Herodes Antipas, Tetrarchen i Galilæa og Peræa, at han havde bortført og ægtet Herodias, medens hun endnu ikke var løst fra sit Egetestsabsløfte til Antipas's Broder, Herodes Philippus, en fjerde Søn af Herodes den Store, der levede som privat Mand i Palæstina. Vel agtede Antipas Johannes høit, men forledet af Herodias, begik han

hittin Volds gjerning imod ham. Deels denne Begivenhed deels og Pharisæernes Efterstræbelser, der begyndte at true Jesu personlige Sikkerhed, gjorde, at Herren besluttede sig til i Begyndelsen af Vinteren at forlade Judæa, og at begive sig til Galilæa med sine Disciple. Ad tre Veie kunde Man komme fra Judæa til Galilæa, enten kunde Man drage langs med Middelhavet, eller ogsaa satte Man over Jordan og drog gjennem Peræa indtil Man ved Scythopolis atter drog over Jordan, hvilken Vei var den almindeligste, da Jøderne søgte at undgaae enhver Berørelse med Samaritanerne, gjennem hvis Provinds den tredje og korteste Vei gik, som udgjorde kun omtrent en 14 Mile; denne Vei valgte Herren dennesinde for desto hurtigere at naae Galilæa.

(Soh. 4 Cap.) Paa sin Vei gjennem Samaria kom Jesus ved Middagsstide til Staden Sichem, og, imedens at han lod sine Disciple gaae ind i Byen, for at hente Levnetsmidler, sad han selv træt af Vandringen ved den bekjendte Jacobsbrønd. Medens han hvilede sig kom en Samaritanerinde ud fra Byen for at hente Vand; da Herren anmodede hende om, at give ham noget Vand at drikke, blev hun meget forundret, at en Mand, som hun af Sprog og Dragt maatte antage for en Jøde, vilde bede hende, en Samaritanerinde, om Noget, men Jesus sagde: "Kjendte Du Guds Gave [o: den Lælighed Du nu har til at høre mig], og hvo den er, der beder Dig om Drikke, da bad Du ham, og han vilde give Dig levende Vand." Paa denne Naade, ved Billede fra udvortes og synlige Gjenstande at lede Tankerne til det Usynlige og Evige,

var det at Herren pleiede at føre dem, som vare modtagelige for hans Lære, til Sandhedens Erkjendelse. Af Jacobs Brønd tager Herren nu Anledning til at sammenligne sin saliggjørende Lære med et dybt Rildsvæld, der for stedse stiller al Løst og som rinder i al Evighed. Qvinden fatter ei strax Herrens Mening, men da han siger hende Omstændigheder af hendes huslige Forhold, der maatte være ubekjendte for enhver Fremmed, udbryder hun: "Herre! jeg seer Du er en Prophet!" Gjennemtrængt af denne Overbevisning spørger hun strax om den Gjenstand, der laa hende meest paa Hjertet, nemlig om: hvor Man burde tilbede Jehovah, enten som Samaritanerne paa Garizim, eller som Jøderne paa Moriah. Nært over Qvindens Fromhed søger Jesus at give hende et klarere Begreb om den Allestedsnærværende i det han siger: "Qvinde! tro mig, den Time kommer, da I hverken skulle tilbede Faderen paa dette Bjerg eller i Jerusalem; — dog den Time er der alt, da de sande Tilbedere skulle tilbede i Aand og Sandhed (∴ aandeligt og oprigtigt); thi saadanne Tilbedere sønker Faderen sig. Gud er en Aand, og de, som tilbede ham, bør tilbede ham i Aand og Sandhed!" Qvinden fatter ikke heller fuldt Meningen af disse Ord, men ytrer det Haab, at naar Messias kommer, da vil han nok lære dem om dette, som om alle Ting. Da Herren saae hendes Tro, erklærede han sig med klare Ord for Messias. Skede og Forbauselse greb Qvinden, hun lod sit Vandkar staae og ilede til Byen, for at forkynde det, der var vederfareet hende. Imidlertid kom Disciplene tilbage med den indkjøbte Epise, hvoraf de opfordre Herren til at nyde,

men han afflaaer det, og i det han vil vise sine Kjære, at den vederqvægende Tilfredsstillelse af hans aandelige Trang var Udøvelsen af Guds evige Raadslutning med ham, siger han: "Jeg har en Epise, som I ikke kjende, thi min Føde er at gjøre hans Villie, som mig udsendte, og at fuldkomme den mig af ham paalagde Gjerning." — Samaritanerne, som Qvinden havde hentet, ilede imidlertid ud af Staden, for at see ham, der kaldte sig Messias, og med dem for Dinene siger Herren atter til sine Disciple: "I sige, der er fire Maanedes til Høsten, men høver Eders Vine og seer Markerne, de ere allerede hvide til Høsten, og hvo, som høster, faaer Løn og samler Frugt til et evigt Liv. Jeg udsendte Eder for at høste der, hvor Andre (Propheterne) have arbejdet for Eder." — Da Samaritanerne nærmede sig til ham og hørte ham tale, bade de ham blive hos dem; han opfyldte deres Bøn, blev to Dage iblandt dem, i hvilken Tid Mange troede paa ham for hans Læres Skyld.

2.

(Christus i Galilæa — Helbredelsen af en Hoffbetjents Søn — Kristus i Nazareth — Lærer fra Skibet — Helbreder Syge i Galilæa — Stiller Uveiret — Helbreder flere Syge — Opvækker Jairi Datter — En Sigsvag helbredes i Capernaum — Kaldes Matthæus — Tæller om Fasten — Helbreder og lærer i Galilæa — Vælger de tolv Apostle.)

(Sob. 4. 43-54.) Da Jesus kom til Galilæa, lod han rimeligvis sine Disciple vende tilbage til deres Hjem, hvor de atter begyndte deres i længere Tid afbrudte Sisserarbejde, medens han selv alene drog til sine

Slægtninge i Cana, hvor Rygtet om de i Judæa udøvede Undergjerninger var illet foran ham, saa at han neppe var ankommen til denne By, sørend Een af Herodes's Hofbetjente kom til ham med den Bøn, at Herren vilde komme og helbrede hans Søn, der laa for Døden. Straffende svarede Jesus ham: "Uden at I see Tegnet og Undergjerninger ville I ikke troe!" Da den for sit Barns Liv bekymrede Fader vedblev med sine Bønner om, at Herren vilde komme for Barnet døde, svarede Jesus: "Gak bort, Din Søn lever." Til disse Ord satte Manden sin Tillid og vandrede hjemad, dog før han naaede sit Huus, kom hans Ejenere ham imøde med det glade Budskab, at hans Søn levede, thi Feberen havde forladt ham ved den syvende Time, samme Stund Jesus havde sagt: Din Søn lever; fuld af Glæde og Tak til Gud troede Hofbetjenten med sit hele Huus paa Frelseren.

(Mt. 4, 16-30.) Fra Cana begav Herren sig til Nazareth, og efter sin Sædvane gik han ind i Synagogen paa Sabbatsdagen, og stod frem for at forelese. De gavede ham en Stulle af Esajæ Propheti, og da han oprullede den, traf hans Øie det Sted: "Herrens Aand er over mig, derfor salvede han mig; han haver sendt mig til at kundgjøre det glade Budskab for de Betrængte, at forkynde Løsladelse for de Fangne, og at de Blinde skulle se Syn, at udlade de Fortrykte i Frihed; at forkynde et Naadeaar fra Herren." Disse Ord anvendte Jesus paa sig selv, men Tilhørerne bleve forundrede og udbrøde: "Er denne ikke den Lømmersmands Søn, og kjende vi ikke hans Slægt, der boer iblandt os, hvorfra da denne Visdom?"

Da Herren ved Exempler af det Gamle Testament viste, at Tro og Kjærlighed ere tilsammen det ene Nødvendige, og at Grunden, hvorfor han ikke blandt dem havde udført Mirakler, var, at de vare blottede for dette Ene, saa bleve de Alle fulde af Bredde, stødte ham ud af Byen, og førte ham til Strenten af Djerget, for at styrte ham ned; men han gik midt igjennem den opbragte Mængde og drog bort til Capernaum.

(Mt. 4, 13-22. L. 5, 1-11.) Paa Veien dertil, vandrede Jesus ved Bredden af Genesareths Sø, hvor han lærte den tilstrømmende Mængde, i det han tillige bad: "Omverder Eder, thi Himmerigetets Rige er nær!" Da Folket trængte sig til ham, for at høre hans livsalige Tale, steg han ud paa Simons Skib, og bad denne om at lægge lidet ud fra Land; da dette var skeet, satte han sig og lærte Folket fra Skibet. Senere bad han Simon at selle ud paa Dybet og kaste Garnene ud; skjøndt de den hele foregaaende Nat Jintet havde fanget, gjorde dog Simon strax hvad Herren havde befaleet, og see, der fangedes en saadan Mængde Fisk, at Garnene bleve sønderrevne og Jacob med Johannes maatte kaldes til Hjælp for at trække Fiskene op, hvis Mængde var saa stor, at baade Simons og Jacobs Fartøier vare nær ved at synke. Da Simon Petrus, betagen af ængstelig Vrefrygt, faldt ned for Herrens Fødder og udbrød: "Gak ud fra mig, Herre! thi jeg er et syndigt Menneske!" svarede Jesus: "Frygt ei! fra nu af skal Du fange Mennesker!" Petrus, Andreas, Johannes og Jacobus forlode Alt, og fulgte atter og for bestandigt deres Mester og Herre.

(E. 4, 31-44.) Da Jesus var ankommen til Capernaum lærte han paa Sabbaterne, og Folket undredes over hans Lærdom, thi han talte som den, der havde Myndighed, og ikke som de Skriftlærde; dog ikke alene undredes de, men Mange troede paa ham, og hans Rygte udbredtes over hele Omegnen, da han i Synagogogen uddrev en ureen Aand af et Menneſke. Fra Synagogen begav Herren sig til Peters Eviſgermoder, der laa ſyg af Feber; da de Tilſtedeværende ſtrar vendte ſig til ham med Bøn om at hjælpe hende, gif han hen til hende, tog hendes Haand og reiſte hende op; pludſelig forlod Feberen hende, ſaa hun ſelv kunde berede Maaltid for Herren. Da Solen gif ned, bragte de Syge og Svagelige til ham, hvilke han gav Sundhed tilbage, og uddrev mange Dæmoner af de Befatte. Næſte Morgen før det gryede ad Dag gif Herren ud til et eenſomt Sted og bad; men Folket ſøgte ham op og vilde holde ham tilbage, for at han ei ſkulde forlade dem, men han foreholdt dem: "Ogſaa til andre Stæder maa jeg bringe Glædesbudſkab om Guds Rige, thi der: til er jeg ſendt." — Ledſaget af ſine Disciple, drog han gjennem Galilæa hvor han udbredte Beſignelſe over alle de Steder, hans Fod betraadte.

(Mr. 4, 35-41.) En Dag, ſom han vandrede ved Genezareth's Bredder og Mængden af Menneſker var ſtor omkring ham, bød han ſine Disciple, at ſeile over til den modsatte Kyſt. Vedens de i Følgeſkab med flere Skibe ſeilede frem, og Herren ſlumrede i Dagſtavnen paa en Hynde, opkom en ſtærk Hvirvelvind, der ei er ſaa ualmændelig paa denne af Bjergkløfter omgivne Indſø, og Bølgerne ſloge ind i Skibet, ſaa de kom i

Fare. Fulde af Angelt vækkede Disciplene Jesus med de Ord: "Herre, vi forgaae! Da ſtod Herren op og ſagde til Søen: "Lie, vær ſtille!" og den blev blifſtille; men til Disciplene vendte han ſig med de Ord: "Hvor er Ederes Tro?" — Forfærdede udbrode de: "Hvo er denne, der byder over Vind og Søl, og hvem de ere lydige?" — (Mr. 6, 1-20.) Efterat de vare ſtegne i Land paa en øde Plads, der hørte til Stæderne Gadara og Geraca, mødte et halvøgent Menneſke Herren; han troede ſig beſat af en Mængde onde Aander, og da han havde ſønderrevet de Lænker og Bøiler, hvormed han havde været bunden, løb han om i denne øde Egn. Da Herren ſaae denne Ulykkelige, ynkedes han over ham, helbredede ham, og Dæmonerne, ſøier Evangelisten til, fore efter deres egen Bøn i en Flok Sviiin, der ſtyrtede ſig ned af Brinken i Søen. Gadaras Indvaanere kom ud til Jesus, ved hvis Fødder den Helbredte ſad paaklædet og ſund, men de forfærdedes ved at høre Beretningen om hvad der var foregaaet, og bade Herren, at han vilde drage bort fra deres Egne. Jesus ſøiede dem i deres Ønſke og, efterat have ladet den Helbredte vende tilbage til Gadara, hvor han forkyndte Alle hvor ſtore Ting Herren havde gjort ham, ſeilede han over til Søens veſtlige Bredder.

(E. 8, 40-56.) Med Jubel modtoges Herren af Folket i Galilæa, thi Alle havde længtes efter ham, og en Synagogeforſtander, ved Navn Jairus, ſtod frem blandt Mængden, kaſtede ſig for Jezu Fødder med den Bøn, at Herren vilde komme i hans Huus, thi hans eneste tolvåarige Datter droges med Døden. Strax fulgte Jesus den nedbøiede Fader, omringet af

en talrig Skare, i hvilken var en Kvinde, der i 12 Aar havde lidt af en svar Sygdom, fra hvilken Lægerne ei havde formaaet at befrie hende, og, skøndt hun havde sat al sin Formue til, var hun ei bleven helbredet. Fuld af Tro nærmer hun sig Jesus og berører Sømsmen af hans Kappe; mild vender han sig til hende med de Ord: "Datter! vær frimodig, Din Tro har frelst Dig; gaa bort med Fred!" Som Kvinden gik helbredet bort, kom der Bud fra Sairi Huus og forkyndte ham, at hans Datter var død, og at han ikke maatte umage Vesteren; alligevel sagde Jesus: "Frygt ei, men tro! saa skal hun blive frelst." Da de kom til Huset, gik Herren ind ledsaget af Petrus, Jacob, Johannes og Andreas, samt af Barnets Forældre. I Huset var alt paa østerlandsk Blis en Skare af grædende kvinder, hvilke Jesus bød at tie, thi "Barnet er ei død, men sover." De loe over denne Forsikkring, men da Herren trængte sig med sine Nærmeste ind til Pigen, greb hendes Haand og bød hende: "Pige, staa op!" kom hendes Aand igjen, og han befalede, at Man skulde give hende at spise; men Rygtet om denne Gjerning udbredtes over det hele Land.

(Mt. 9 Cap.) Da Jesus atter var i sit eget Hjem i Capernaum, lærte han dagligen en blandet Mængde; selv Pharissæer og Skriftlærde fra alle Galilæas og Judæas Egne, ja selv fra Jerusalem lyttede til hans Tale og saae den Kraft, han viste i at helbrede. Medens han lærte, bragte nogle Mænd en Syg, der led af heftige Gigtmerter, til ham, men da de ikke kunde komme ind i Huset for Mængden, steg de op paa det flade Tag, og gennem den ubdvede Aabning ned-

hidsede de Leiet, hvorpaa den Syge hvilede, midt i Forsamlingen. Kristus rørtes over den Tillid, som de her ved røbede, hvorfor han sagde til den Syge: "Dine Synder ere Dig forladne!" De tilstedeværende Skriftlærde forargedes ved disse Ord og tænkte: han er en Gudsbespøtter, kan Nogen forlade Synder uden Guds alene? Der Jesus mærkede deres Tanker, sagde han: "Hvi tænke I saa ondt i Eders Hjerter? — Hvad er vel lettest at sige, enten: Dine Synder ere Dig forladne! eller: staa op og gaa! — Dog for at I skulle vide, at Menneskets Søn har Magt paa Jorden til at tilgive Synder, saa [nu vendte Herren sig til den Syge] byder jeg Dig: Staa op, tag Din Seng og gaa til Dit Huus!" Da gjorde den Syge, hvad Kristus bød ham, medens de Nærværende forfærdede udbrode: "Vi have i Dag seet utrolige Ting." Siden, da Herren gik ud, kom han forbi Toldboden, hvor han saae en Tolder Levi [Matthæus] sidde; til denne vendte han sig med de Ord: "Følg mig!" Matthæus forlod Alt, stod op og fulgte ham; dog fuld af Glæde gjorde han først et stort Gjestebud for Herren i sit Huus, ved hvilken Leilighed der blandt Andre og vare mange Toldere tilstede. Da Tolderne ikke alene som den romerske Magts Haandlangere vare foragtede, men vare mistænkte for Uredelighed i deres Embedsførelse, forargedes de Skriftlærde over, at Jesus saaledes omgiktes dem. Paa deres Debredelser svarede han: "De Karffe have ei Lagen behov, men de, som lide. Jeg er ikke kommen at kalde til Omvendelse [dem som indbilde sig at være] de Retfærdige, men Syndere." Siden efter bebrejdede de ham, at hans Disciple ikke faste:

de og bade som Johannes den Døbers Disciple eller som Pharisæerne, men han gjendrev dem med en Lignelse, hentet fra den højeste Glædesdag i Menneskelivet, i det han sagde: "Mon I kunne faae Bryllupsfolkene til at faste [at vise Sorgens Tegn], medens Brudgommen er hos dem? De Dage skulle komme, da han borttrives fra dem, da er Tiden der til at faste." Desuden viser Herren, at ligesaa uhensigtsmæssigt det vilde være, at sætte et Stykke nyt Lød paa en gammel Klædning, eller at komme ny Wiin paa gamle Læderskaffer, eller endeligen at nyde den gamle Wiin og strax derpaa den unge; ligesaa urimeligt vilde det være, at fordre af hans Disciple, at de skulde binde sig til pharisæiske Ceremonier og Lærdomme.

Medens Jesus er paa Veien herfra til sit eget Hus, komme tvende Blinde, der med fast Tillid bede ham, Davids Søn, om at giengive dem Synet, ja de følge ham endog ind i Huset; her spørger Herren dem, om de da virkelig troe, at han formaaer at give deres Dine Seekraften tilbage? De forsikre det, og Herren siger i det han rører ved deres Dine: "Eder ske efter Eders Tro!" Neppe ere de udgangne, før et stumt Menneske føres ind, der ogsaa helbredes og taler ved Herrens Kraft; saa at den forbausede Mængde udbryder: "Aldrig er Saadant seet i Jsrael!" Wel forsøge Pharisæerne, at nedsætte disse hans overordentlige Gjerninger ved at yttre, at det er ved Djævelens Dverste, at han uddriver Djævle, men deres Rænker ere forgjæves.

Medens Jesus drager fra Stad til Stad i Galilæa og lærer i Synagogerne, prædikende Rigets Evans-

gelium; helbreder han alle Syge og Skrøbelige iblandt Folket. Ved at see den af stinhellige og spidsfindige Lærere ledede Mængde, ynktes han over den, thi den var forsmægtende og adspredt som Faar, berøvede deres Hyrde; veemodigen siger han til sine Disciple: "Høsten er vel stor men Arbeiderne ere kun faa, derfor beder Høstens Herre, at han udsender Arbeidere til sin Høst!" Med disse Ord antyder Herren den Plan, han længe havde næret, nemlig, at udkaare sig et vist Antal af de Mange, der omringe ham, for at han ved dagligt Samkv kunde nedlægge i deres Hjerter den ny Rundskaabs Sæd, der skulde bære Frugter til de seneste Tider. — Efter en paa et nærliggende Bjerg i Bøn til Gud tilbragt Nat, udvælger Herren i den stille Morgensstunden de Tolv, som han kalder sine Udsendinge [*ἀποστόλοι*, Apostle], nemlig: Simon Petrus, Andreas, Johannes og Jacobus, Zebedæi Sønner, Philippus, Bartholomæus [Mathanael], Thomas Tvilling, Matthæus den Tolde, Jacob Alphæi Søn, Judas Thaddæus, Simon Zelotes, Judas Iskarioth [fra Karioth i Juda Stamme].

3.

[Bjergprædiken.]

Efter at have valgt sine tolv Apostle, steg Herren ned af Bjerget blandt den utallige Mængde Mennesker, der vare strømmede sammen saavel fra de nærmeste, som fra mere fjerne Steder, deels for at høre ham, deels og for at helbredes. Jesus opfyldte deres Ønsker, og saa stor var Troen paa ham, at Mange blot søgte at røre ved ham, for at lindres i deres Smerts-

ter, thi en Kraft udgik fra ham og helbredte Alle. Midt i Mængden stod Herren med hævet Dik og holdt den bekendte Bjergprædiken, der var rettet snart til de nye Udkaarne, snart til den hele Mængde. (Mt. 5. 3-7. 28.) Efterat han først har priset dem saalige, som levende føle deres intellectueller og moraliske Tilstands Ufuldkommenhed, og som længes efter Frelsen ved Messias, ligesom og de Ulykkelige, de Sagtsmodige, og dem, som hige efter Retfærdighed, de Barmhjertige, de Uskyldige, de Fredsomme og dem, som lide for Retfærdighedens Skyld — vender Jesus sig til sine Apostle, og forkynder dem, at de skulde være blandt de Sibstes Tal, "men," sner han til, glæder Eder, thi Eders Løn skal være stor i Himlene; thi saaledes have de og forfulgt Propheterne for Eder.

"I ere Jordens Salt; men hvis Saltet taber sin Kraft, hvorved skal det da faae sin Kraft igjen? det dner til intet Andet, end at kastes ud og nedtrædes af Menneskene. I ere Verdens Lys; den Stad, som ligger paa et Bjerg, kan ikke skjules. Man tænder og ikke et Lys og sætter det under en Skjæppe, men paa en Lyestage, at det maa lyse for Alle, som ere i Huset; lader Eders Lys skinne for Menneskene, at de maae see Eders gode Handlinger og prise Eders himmelske Fader."

"Troer ikke, siger Herren derpaa, henvendt til Mængden, at jeg er kommen for at ophæve Loven og Propheterne (o: det Gamle Testaments Udsagn); jeg er ikke kommen for at ophæve, men for at fuldstændiggjøre den; thi sandelig jeg forsikker Eder, før skal Himmel og Jord forgaae, før det mindste Dogstav,

eller Tøddel forgaaer af (Moral) Loven, indtil Altskeer. Thi sandelig siger jeg Eder, dersom Eders Dyb ikke overgaaer de Skrifklædes og Pharisaernes, komme I ingentunde ind i Himmerigets Rige.

"I have hørt, der er sagt af de Gamle: Du skal ikke ihjelslaae, men Enhver som ihjelslaaer, skal være skyldig for Dommen (o: Septemviralretten, der sandtes i enhver By). Men jeg siger Eder, at Enhver, som er vred paa sin Broder uden Aarsag, skal være skyldig for Dommen, og hvo som siger til sin Broder: Du Daare! skal være skyldig for Synedræt, men hvo som siger: Du Gudsbespotter! skal være skyldig til Gehennas Ild. Derfor, naar Du bringer Din Gave til Alteret og kommer der ihu, at Din Broder har Noget imod Dig, skal Du lade Din Gave ligge for Alteret, gaa hen og forlig Dig først med Din Broder, kom da og fremfør Din Gave. Vær forsonlig mod Din Modstander itide, medens Du er med ham paa Veien (til Dommeren), at han ikke skal overgive Dig til Dommeren, og denne til Tjeneren, thi da bliver Du kastet i Fængsel; sandelig jeg forsikker Dig, Du skal ikke løslades derfra, før Du har betalt den sidste Hvid."

"I have hørt, der er sagt: Du skal ikke bedrive Utugt; men jeg siger Eder, at Enhver, som ser paa en Kvinde med ureen Attraa, har alt bedre: vet Utugt med hende i sit Hjerter. Men vil Dit høire Øie forsøre Dig, saa riv det ud, og kast det fra Dig, og hvis Din høire Haand vil friste Dig, da hug den af, og kast den fra Dig, thi det er Dig bedre, at eet

af Dine Lemmer mistes, end at Dit ganske Legeme skal kastes i Helvede."

"Der er sagt, at Hvo der stiller sig fra sin Hustru, skal give hende et Skilsmissebrev; men jeg siger Eder, at Enhver, som stiller sig fra sin Hustru af anden Grund end for Utroffabs Skyld, gjør, at hun bryder sin Ægteskabsstro, og hvo som tager en Adskilt tilægge, gjør sig skyldig i Ægteskabsbrud."

"J have fremdeles hørt, at der er sagt af de Gamle: Sværg ikke falsk, men hold Herren Dine Eder; men jeg siger Eder: Sværger aldeles ikke! hverken ved Himmelen, thi den er Guds Throne, ei heller ved Jorden, thi den er hans Fødders Skammel, ei heller ved Jerusalem, thi den er den store Konges (Guds) Stad; Du skal og ikke sværge ved Dit Hov ved, thi Du kan ikke gjøre et Haar derpaa hvidt eller sort. Men Eders Tale være: ja, ja; nei, nei; thi hvad der er over det, er af den Onde."

"J have hørt, der er sagt: Die for Die, Tand for Tand! Men jeg siger Eder: Modsetter Eder ei Fornærmeren, derimod hvis Nogen slaaer Dig paa Din høire Kind, da vend ham ogsaa den anden til; og hvis Nogen vil begynde en Mætsstrid med Dig, og derfor vil tage Din Underkjortel, overgiv ham ogsaa Overskjolen, og vil Nogen tvinge Dig til at gaae een Mill (1000 Skridt), saa gaa to med ham. Giv den, som beder, og vend Dig ikke fra den, som vil laane af Dig! [Saligere er det, at give end at tage.]" —

"J have hørt, der er sagt: Elsk Din Næste, had Din Sjende! Men jeg siger Eder: Elsker Eders Sjender, velsigner dem som forbande Eder, gjører Godt

mod dem, som hade Eder, og beder for dem, som fornærme og forfølge Eder; paa det J maae vorde Eders himmelske Faders Børn; thi han lader sin Sol opgaae over Onde og Gode, og lader det regne over Retfærdige og Uretfærdige. Thi dersom J elske dem, som Eder elske, hvad Fortjeneste have J da? Gjøre ikke ogsaa (de af Eder saa foragtede) Toldere det Samme? Og dersom J hilsse alene Eders Brødre (behandle Eders Landsmænd kjærligt), hvad Stort gjøre J da? Gjøre ikke Hedningernes det Samme? Vorder da fuldkomne, ligesom Eders Fader i Himmelen er fuldkommen!"

"Bogter Eder, at udøve Eders Dyder for Menneskene, for at anses af dem, thi ellers have J ikke Løn hos Eders himmelske Fader. Derfor naar Du udsdeler Almisse, saa udbasun det ikke for Dig [o: gjør ingen Opsigt], som Hyllerne gjøre i Synagogerne og paa Gaderne, for at æres af Menneskene; sandelstgen de have deres Løn borte. Men naar Du giver Almisse, da lad ikke Din venstre Haand vide, hvad Din høire gjør, for at Din Almisse kan stee i Lødom, og Din Fader, som seer i Lødom, skal betale Dig aabentbart. — Og naar Du beder, gik ind i Dit Lønkammer og luk Døren til, beed da til Din Fader, som er i Lødom, og Din Fader, som seer i Lødom, skal betale Dig aabentbart. Naar J bede, skulle J ikke bruge mange Ord, som Hedningerne; thi de troe, at de blive hønhørte for deres mange Ord; derfor ligner ikke dem; Eders Fader veed jo, hvad J have behov, sårend J bede ham. Derfor skulle J saaledes bede: Vor Fader, Du som er i Himlene! Helliget vorde Dit Navn! Tilkomme Dit Rige! Stee Din Willie, som

i Himmelen, saa og paa Jorden! Giv os i Dag vort daglige Brød! og forlad os vor Skyld, som vi forlade vore Skyldnere! Leed os ikke ud i Fristelse, men fri os fra det Onde! Thi Dit er Riget, og Kraften og Herligheden i Evighed! Amen. — Thi forlade J Menneskene deres Overtrædelse, skal Eders himmelske Fader og forlade Eder; men gjøre J det ikke, skal Gud og ikke forlade Eders Overtrædelse."

"Faste J, da seer ikke bedrøvede ud, som Hytterne, thi de forvende deres Ansigt, for at Menneskene kunne see, at de faste; sandeligen de have deres Løn borte. Men naar Du faster, da salv Dit Hoved og toe Dit Ansigt [som til et Festmaal], at ikke Menneskene skulle see Dig faste, men Din Fader, som er og seer i Løndom, skal betale Dig aabenbart."

"Samler Eder ikke Skatte paa Jorden, hvor Møl og Røst fordærve, og hvor Tyve bryde ind og stjæle; men samler Eder Skatte i Himmelen, hvor hverken Møl, ei heller Røst fordærve, og hvor ingen Tyve bryde ind, ei heller stjæle; thi hvor Eders Skat er, der vil og Eders Hjerter være."

"Diet er Legemets Lys; derfor hvis Dit Die er sundt, bliver Dit hele Legeme lyst; men dersom Dit Die er sygt, bliver Dit hele Legeme mørkt. Er nu Dit indvortes Lys mørkt, hvor stort bliver da ikke Mørket. Ingen kan tjene to Herrer; thi han maa enten tilslidesætte den Ene og foretrække den Anden, eller holde sig til den Ene og forsømme den Anden. J kunne ikke baade tjene Gud og Mammon. Derfor siger jeg Eder: Bekymrer Eder ikke for Eders Livs Ophold, hvad J skulle spise eller drikke; ikke heller for

Eders Legeme, hvad J skulle isøre Eder. Er ikke Livet og Legemet mere end Maden og Klæderne? Seer til Himmelsens Fugle, de saae ikke, og høste ikke, de sankt ei i Løder; og dog søder Eders himmelske Fader dem; ere J ikke langt fortrinligere end de? Men Hvo blandt Eder-formaaer med sine bange Sorger at lægge en Alen (= det Ubetydeligste) til sin Levetid? Og hvi bekymre J Eder for Klæderne? Seer til Lillierne paa Marken, hvorledes de vore, de arbejde ikke; men jeg siger Eder, at end ikke Salomo i sin fulde Pragt var klædt, som Een af dem. Klæd da Gud saaledes Markens Blomster, som staae i Dag, og i Morgen kastes i Dvnen; skulde han da ikke meget mere klæde Eder, J Lidetroende? Saa spørger da ikke i ængstelig Bekymring: Hvad skulle vi spise? hvad drikke? eller hvad isøre os? Om alt Dette bekymre Hedningerne sig. Eders himmelske Fader veed jo, at J have alle disse Ting behov. Men stræber frem for Alt efter Guds Rige og den ham velbehagelige Dyd, saa skulle alle disse Ting tillægges Eder. Vængster Eder altsaa ikke for den Dag i Morgen, thi den skal bekymre sig for sit Eget; nok har hver Dag i sin egen Byrde."

"Fordømmer ikke, at J ikke skulle fordømmes; thi med den Dom, J dømme, skulle J dømmes, og med det Maal J maale, skal Eder igjen tilmaales. Men hvi seer Du Splinten i Din Broders Nie, men Bjælken i Dit eget bliver Du ei vaer? Eller hvorledes kan Du sige til Din Broder: Lad mig drage Splinten af Dit Nie; og see, der er en Bjælke i Dit!

Hykler! drag først Hjelken af Dit Dte, og da kan Du see til, at drage Splinten af Dtn Broders."

"Giver ikke det Hellige (o: min Religion) til Hundsene (de Profane), og kaster ei Eders Perler for Svinene, at de ikke skulle nedtræde dem med deres Fødder, og vende sig og sønderrive Eder. — Beder, saa skal Eder gives; søger, saa skulle I finde; banker, saa skal Eder oplades; thi den Bedende faaer, den Sægende finder, og for den Bankende skal der oplades. Eller hoo iblandt Eder vil give sin Søn en Steen, naar han beder om Brød, — eller vil give ham en Slange, naar han beder om en Fisk? Naar da I, som ere onde, vide at give Eders Vært gode Gaver, hvort meget mere skal Eders himmelske Fader give dem gode Gaver, som bede ham derom. Derfor Alt, hvad I ville, at Menneskene skulle gjøre mod Eder, det gjører ogsaa mod dem, thi det er Indholdet af det Gamle Testaments moralske Bud."

"Gaaer ind [i mit Rige] ad den snevre Port! thi den Port er vid, og den Wei er bred, som fører til Fordærvelsen, og de ere Mange, som ville gaae ind ad den; men den Port er snever, og den Wei er trang, som fører til Livet, og de ere Faa, som finde den. Men vogter Eder for de falske Propheter, som komme til Eder i Saarepelse [o: Prophetdragt], men ere indvortes rivende Ulve. Af deres Frugter skulle I kjende dem! Sanker Man Windruer af Torne eller Figen af Lidsler? Saaledes bærer hvert ædelt Træ gode Frugter, men det uædle Træ bærer slette Frugter. Ikke bærer et ædelt Træ slette, og et uædelt gode Frugter. Hvert Træ, som ikke bærer god Frugt, afhugges og

kastes i Ilden. Paa deres Frugter kjende I dem. Ikke Enhver, som siger til mig: Herre! Herre! skal indgaae i Himmeriges Rige, men den, som gjør min himmelske Faders Villie. Mange skulle sige til mig paa hiin Dag (Dommens Dag): Herre! have vi ikke propheteret ved Dit Navn? og have vi ikke ud-drevet Dæmoner i Dit Navn? og have vi ikke ud-svævet mange kraftige Gjerninger ved Dit Navn? Dog vil jeg da erklære dem: Aldrig kjendte jeg Eder! Viger fra mig I Misbødere!"

"Hver Den, som hører disse mine Ord, og følger dem, vil jeg ligne med en forstandig Mand, som byggede sit Huus paa en Klippe; Skylregnen faldt, Vandstrømmene kom, Windene blæste og stormede mod samme Huus, dog faldt det ikke, thi det var grundfæstet paa en Klippe. Men hoo som kun hører disse mine Ord, og ikke følger dem, er at ligne med en uforstandig Mand, der byggede sit Huus paa Sand; Skylregnen faldt, Vandstrømmen kom, Windene blæste og stormede mod samme Huus, da faldt det og dets Fald var stort."

4.

(Christus helbreder en Spedalsk — Ligeledes en Centurions Slave — Dyrætter ved Nain en Enkes Søn — Udsender de tolv Disciple — Johannes den Døbers Disciple komme til Christum — Christus salves af en bodfærdig Qvinde.)

(Mat. 8, 1-4.) Da denne Tale var endt, gik Jesus ned af Bjerget og vandrede ledsaget af mange Mennesker til Capernaum. I det han gaaer frem ad Wei-en, see da kaster en Spedalsk sig for hans Fødder og

beder: "Herre! om Du vil, saa kan Du vense mig!" Kært over hans Tro, udstrækker Jesus Haanden, og, i det han rører ved den Syge, siger han: "Jeg vil, vord reen!" men den Syge blev helbredet; hvorpaa Herren opfordrer ham til at erindre sin Pligt og siger: "See til, Du Ingen siger det (at Du ei opholder Tiden med at fortælle Din Helbredelse til Dine Beskjendtere), men fremskil Dig for Præsten, at Du kan offre den Gave, Moses har befaleet, til et Vidnesbyrd om Din Helbredelse for Folket."

(L. 7. 1-17.) Da Jesus gik ind i Capernaum, sendte en romersk Centurion, der, besejret af Sandheds Kraft i det Gamle Testament, endogfaa havde opført en Synagoge, nogle Synagogeforstandere til ham med Bøn om, at komme og helbrede hans Slave, der var ham kjær som en Søn, og som plåget af Gigt var nær Døden. Herren følger dem strax, men nær Huset komme nogle af Centurionens Venner ham imøde, og sige i hans Navn: "Herre! Umag Dig ei; thi jeg er ikke værdig til, at Du træder ind under mit Tag; jeg agtede mig ikke engang værdig, at komme til Dig; sig blot et Ord, da bliver min Slave kærk; thi jeg er et Menneffe, Dyrigheden uubergiven, som har Soldater under mig; byder jeg nu Denne: gaa! saa gaaer han, og den Anden: kom! saa kommer han, og min Slave: gjør det! saa gjør han det." Ved at høre disse Uttringer, der vidnede om en fuld Overbesviisning om Jesu Magt, vender Herren sig til Folket med disse Ord: "Sandelig selv i Israel fandt jeg ikke saadan Tro! Ja jeg forsikker Eder, at Mange skulle komme fra Øster og Vester (s: Hedninger), og ligge

tilbords med Abraham, Isaa og Jacob (nyde den himmelske Lyksalighed), men Rigets Dørn [de Udkaarne til hvem Frelsen først sendtes] skulle udfastes i det yderste Mærke, hvor der skal blive Graad og Tænders Snidsef (Smerte og Fortvivelse)! Da Vennerne kom hjem til Centurionen, var Slaven helbredet.

Dagen derpaa forlod Jesus Egnen ved Genesareths Sø og drog til den sydlige Deel af Galilæa, efterfom han havde ifinde, at drage til Peræa, for over Jericho at komme til Jerusalem. Paa denne Vandring faaer Jesus atter Leilighed til at vise, at han var Herre over Døden, og at han formaade at løse de Daaed, som ei vige for nogen dødelig Magt; da Herren nemlig kommer uden for Tains Porte, møder ham et Ligtog, der udbæres en Yngling, en Enkes eneste Søn. Ved at see den dybtnebbgiede Moder blandt den store Ligtog, ynkes Herren inderligen over hende, og siger: "Græd ei!" Han træder hen til den aabne Baare med de Ord: "Yngling, jeg siger Dig, stat op!" Da viser den Døde sig, de nylig af Døden for bestandigt luffede Læber bevæge sig, — medens Folket, betaget af Frygt, priser Gud og udbryder: "En stor Prophet er fremtraadt blandt os, og Gud har naadig skuet til sit Folk!"

(Mt. 10 Cap.) Medens Rygtet om denne Undergjøring udbreder sig i hele det omkringliggende Land, ja selv i Judæa, beslutter Herren, for at forberede sine Disciple til i Tiden at fortsætte det af ham begyndte Arbejde, at udsende dem parviis omkring i Galilæa, for at udbrede hans Lære blandt de Mange, der troede paa ham for hans Gjeringers Skyld, og hvor Hjertelaget var

modtageligt for deres Undervissning. Han udruster dem da med Kraft til at uddrive urene Aander, til at helbrede enhver Sygdom og enhver Svaghed, og giver dem følgende For skrifter med paa Veien: "Drager ikke hen paa Hedningernes Bei, og gaaer ikke ind i Samaritanernes Byer; men gaaer meget heller til de fortabte Faar af Israels Huus. Gaaer og forkynder: Himmertigets Rige er nær! Helbreder de Syge, renser de Spedalske, uddriver Dævle. I have annammet det for Intet, giver det og for Intet. For skaffer Eder hverken Guld eller Sølv eller Kobber i Eders Bølter; heller ikke Meisetaffe eller tvende Kjørtler, eller Skoe, eller Stav; thi en Arbejder er sin Underholdning værd. Men hvilken Stad eller By, I komme ind i, erkjendiger Eder, hvo der ere værdige i den, og bliver der, indtil I drage bort. Træde I ind hos en Familie, da hilser den; er nu Familien en værdig, da kommer Eders Betsignelses Hilsen over den; men er den en uværdig, da vender Eders Hilsens Betsignelse tilbage til Eder. Hvor Man ikke vil modtage Eder og ikke vil høre Eders Lære, der skulle I forlade et saadant Huus eller en saadan Stad, og aftryster Støvet af Eders Fødder. Sandelig, jeg forsikkrer Eder, det skal gaae Sodom og Gomorra lideligere paa Dommens Dag, end denne Stad. See! jeg sender Eder som Faar ud blandt Ulve, værder derfor forsigtige som Slanger og eenfoldige som Duer. Vogter Eder for Menneskene, thi de skulle overantvorde Eder til Synedriet, og hudstryge Eder i deres Synagoger. For Stattholdere og Konger skulle I ogsaa søres frem for min Skyld, dem og Hedningerne til et Vidnesbyrd. Men naar

de overantvorde Eder, da bekymrer Eder ikke om, hvoreledes og hvad I skulle tale, thi det skal gives Eder i den samme Stund hvad I skulle tale. Thi ikke er det Eder, som tale, men det er Eders Faders Aand, som taler i Eder. Men den ene Broder skal forraade den anden til Døden, og en Fader sit Børn, og Børn skulle sætte sig op mod Forældrene og give dem til Pritis for Døden; og I skulle hades af Alle for mit Navns Skyld, men den, som bliver tro indtil Enden, skal blive salig. Forfølger Man Eder i een Stad, da flyr til en anden, thi sandelig I skulle ikke have besøgt alle Israels Byer, naar Menneskets Søn kommer. Lærlingen er ikke over Læreren, Tjeneren ei over sin Herre; det maa være Lærlingen nok, naar det gaaer ham som hans Lærer, og Tjeneren som hans Herre; have de udskjeldt Huusbonden for Beelzebul [Satan, dominus stercoris], hvor meget mere hans Huusfolk? Frygter derfor ei for dem, thi Intet er skjult, som jo skal aabenbares, og Intet er lønligt, som jo skal bekendtgjøres. Hvad jeg siger Eder i Mørket, det lærer ved lys Dag, og hvad der siges Eder i Dret, det forkynder fra Tagene. Frygter ei for dem, der ihjelslaae Legemet, thi de kunne ikke myrde Sjælen, men frygter heller for Den, som kan fordærve baade Sjæl og Legeme i Gehenna. — Sælger Man ikke to Spurve for en Penning? og dog falder ikke en Eneste af dem til Jorden uden Eders Faders Villie. Ja endog Eders Hovedhaar ere talte. Frygter derfor ikke! I ere fortrinligere end mange Spurve! — Enhver som bekjender mig for Menneskene, vil jeg og bekjende for min himmelske Fader; men Enhver som fornægter mig for

Menneffene, vil jeg ogsaa fornægte for min himmelske Fader. — Troer ikke, at jeg er kommen, at bringe Fred paa Jorden, nei! ikke for at bringe Fred er jeg kommen, men Sværd. Kommen er jeg for at sætte Strid [som Micha siger 7, 6] mellem Sønnen og Faderen, mellem Datter og Moder, mellem Svigerdatteren og hendes Svigermoder, Menneskets Fjender skulle hans Huusfolk være. Hvo som elsker Fader eller Moder mere end mig, er mig ikke værd; og hvo som elsker Søn eller Datter mere end mig, er mig ikke værd; og hvo som ikke tager sit Kors og efterfølger mig, er mig ikke værd. Hvo som søger sit (jordiske) Livs Nædning, skal miste det (evige og lykkelige); og hvo som mister sit Liv for min Skyld, vil finde det. — Hvo der modtager Eder, modtager mig, og Enhver, der mig modtager, modtager Den, som sendte mig. Hvo, som modtager en Prophet, fordi han er en Saadan; skal faae en Prophets Løn; og Enhver, der modtager et Guds Sendebud, fordi han er et Saadant, skal faae Løn som et Guds Sendebud. Hvo der giver Een af disse Ringe ogsaa kun et Bæger friskt Vand at drikke, fordi han er min Discipel, sandelig! han skal ei miste sin Løn.”

(Mt. 11, 2-19.) Efterat Herren havde fuldført denne Tale, lod han sine Disciple vandre omkring i Galilæa, medens han selv lærte i Stæderne. Da han kom indensfor Peræas Grændser, sendte den i Machærus fængslede Johannes Tvende af sine Disciple til ham med det Spørgsmaal: ”Er Du den som kommer, eller skulle vi vente en Anden?” — Ei formaae vi at bestemme, om Johannes i et mismodigt Dieblif har

tvivlet paa Jesu messianske Værdighed, eller om han, for at befæste sine Disciple i Troen paa Jesus som Kristus, har sendt dem; maaskee er det rimeligere at antage, at han ved hiint Spørgsmaal vilde give Jesus en skjult Opfordring, til høitideligen at optræde som den Forjættede. — Omringet af levende Beviser paa sine velgjørende Mirakler, svarer Herren: ”Gaaer og forkynder Johannes de Ting, I høre og see: Blinde see, Lamme gaae, Spedalske renses, Døve høre, Døde staae op, og Evangeliet prædiktes for de fattige. ”Og,” tilføjer han, som en svag Debreidelse til den tvivlige Johannes for hans Utaalmodighed, ”sætlig er Den, der ei forarges over mig!” — Efterat Døberens Disciple vare bortgangne, talede Jesus til Folket om Johannes: ”Hvad gif I ud i Ørken at see? Et Kær, af Vinden bevæget? Eller hvad gif I ud at see? En Mand iført sine Klæder? See, de, som bære sine Klæder, ere i Kongernes Sale. Eller hvad gif I ud at see? En Prophet? Ja, jeg siger Eder, han er endnu mere end Prophet! Thi han er den, om hvem der staaer skrevet: ”See, jeg sender mit Bud for Dig, han skal bane Din Vej for Dig. Sandelig blandt de af Qvinder fødte er ingen Stærre opstanden end Johannes den Døber, og dog er den Ringeste i Himmerigets Rige større end han. Dog siden Johannes den Døbers Tid indtil nu bruger Man Magt mod Himmerigets Rige, og de, som bruge Magt, fratage Menneffene det. Thi Loven og alle Profheter indtil Johannes have forkyndt det. Og dersom I kunne fatte det; — han er Elias, som skulde komme. Hvo som har Øren at høre med, han høre! Med hvem skal jeg ligne denne

Slægt? Den ligner Børnene, der sidde paa de offentlige Pladser og tilraabe deres Kammerater: Vi svætede for Eder, og I dansede ikke; vi istemmede Ligsange, og I sørgede ikke. Thi Johannes kom, han hverken spiste eller drak (som Andre), da sagde Man: En Dæmon har besat ham! Menneffenes Søn kom, han spiser og drikker (som Andre), da siger Man: See en Kraadser og en Dranker, Følgeres og Synderes Ven. — Dog er Wiisdommen retfærdiggjort af sine Børn!"

(L. 7. 36-50.) Da Jesus fortsatte sin Reise, kom han fra Peræa til en By i Judæa, hvor en Pharisæer, Simon, indbød ham til Maaltid hos sig; Herren modtog Indbydelsen, og medens han laa til bords, kom en Kvinde, en Synderinde, græd og vadede hans Fødder med Taarer, og aftørrede dem med sit Hovedhaar, derpaa kysede hun hans Fødder, og salvede dem med Olie. Da dette forargede Pharisæerne, sagde Jesus: "En Mand havde tvende Skyldnere, hvoaf den Ene skyldte ham 500, den Anden 50 Denarier; dog da de ikke kunde betale, eftergav han dem det. Sigg mig da, hvo af disse skal elske ham meest?" Simon svarede: "Jeg troer den, som han skjenkede mest." — "Rigtigt dømt!" var Jesu Svar; "Seer Du hiin Kvinde? — vedblev han — Jeg kom ind i Dit Huus, Du gav mig ei Vand til mine Fødder, hun vadede dem med sine Taarer; Du kysede mig ei til Velkomst, hun lod ei af med at kysse mine Fødder; Du salvede ei mit Hoved med Olie, hun salvede mine Fødder med Salveolie. Derfor ere hendes mange Synder hende tilgivne, thi hun elskede meget, men hvem Lidet forlades, elsker lidet." Til Kvinden sagde han:

"Dine Synder ere Dig forladte!" Da Gjefterne sagde de til hverandre: Hvo er denne, at han endog forlader Synder? — vedblev Herren til Kvinden: "Din Ero har frelst Dig! Gaa og vær lykkelig!" — Jesus gik derpaa bort, og vandrede til Jerusalem.

B.

Fra Jødernes Fest (Purim) indtil Christi anden Reise til Jerusalem til Løvsalenes Løitid.

(o: omtrent 7 Maanedet.)

1.

(Christus helbreder en Syg ved Bethesdas Dam — Taler om Sabbatspligten — Døberens Død — Christus bespiser 5000 Mand — Vandrer paa Søen — Taler om det himmelske Brød — Forsvarer Disciplene, fordi de plukkede Ar paa en Sabbat.)

Den Fest, for hvis Skyld Herren nu drog til Jerusalem, synes at have været Purim, der fejredes i Marts Maaned; den kunde især kaldes Jødernes Fest, da den var indstiftet til Erindring om Jødernes uventede Frelse ved Esther for Hamans Forsølgelse.

(L. 5. 2-47.) Ankommen til Hovedstaden, gik Jesus forbi Bethesdas Dam ved Faareporten; her laae i de fem Buegange, der omgave Dammen, Syge af alle Slags, der længtes efter det Dieblis, da Vandet kom i Bevægelse, thi hvo, der da først steg ned, blev helbredet. Blandt disse Syge var et Menneffe, som i 38 Aar havde været syg; til ham vendte Herren sig

med det Spørgsmaal: "Vil Du vorde sund?" — "Herre, svarede den Syge, jeg har Ingen, som kan bringe mig i Dammen, naar Vandet oprøres, men naar jeg kommer, nedstiger alt en Anden før mig." Da bød Herren ham: "Stat op, tag Din Seng og gik!" Da den Syge gjorde, som Herren bød, forargedes Jøderne over at han bar sin Seng, thi det var Sabbat, da intet Arbeide var tilladt; i det de nu bebreidede den Helbredte det, henviste han dem til det Ubekjendte, der havde helbredet ham, dog Herren var alt borte. Men siden, da den Helbredte traf Jesus i Tempet, sagde denne til ham: "See! sund est Du vorden, men synd ikke mere, at ikke noget Værre skal vedersfares Dig!" — Af blind Lydighed mod Synedriets Befaling forkyndte nu den Helbredte Jøderne, at det var Jesus, som havde helbredt ham. Ved at erfare dette, bleve de saa forbittrede paa Herren, at de ansklagede ham, ja selv paa Livet, fordi han havde gjort Sigt paa en Sabbat; men Herren svarede saaledes paa deres Anklage: "Min Fader arbeider indtil nu (uden at hvile paa Sabbaten), og saaledes arbeider ogsaa jeg!" I disse Ord saae Jøderne en stor Gudsbespottelse, saa de endnu mere forbittrede søgte at bringe ham af Dage; dog Jesus vedblev: "Sandelig sandelig siger jeg Eder: Sønnen kan slet Intet gjøre af sig selv, uden hvad han seer Faderen gjøre, thi hvilke Ting han gjør, de udfører Sønnen ligesaa. Thi Faderen elsker Sønnen, og viser ham (giver ham Underviisning og Kraft til) alt det, han selv fuldbringer; ja større Gjerninger end disse skal han vise ham, at I skulle forundre Eder. Thi ligesom Faderen oppækker Døde

og gjør levende, ligesaa gjør og Sønnen levende, hvilke han vil. Ei heller holder Faderen Dom, men han har overgivet al Dommen til Sønnen, at Alle skulle ære Sønnen, ligesom de ære Faderen, som ham udsendte. Sandelig! Enhver der hører mit Ord og troer Den, som mig udsendte, haver et evigt Liv, og kommer ei til Dommen, men gaaer over fra Døden til Livet. Sandelig, jeg forsikker Eder: Den Time skal komme, ja er alt nu, da de Døde skulle høre Guds Søns Røst, og de, den høre, skulle leve, — — ja den Time kommer, da Alle, som ere i Gravene, skulle høre hans Røst, og de skulle gaae frem, de, som have gjort det Gode, til Livsens Opstandelse, men de, som have gjort Synd, til Dommens Opstandelse. Jeg kan slet Intet gjøre af mig selv; som jeg hører, saa dømmes jeg, og min Dom er retfærdig; thi jeg søger ikke min Villie, men Faderens, som sendte mig. Var jeg mit eget Vidne, da var mit Vidnesbyrd ei troværdigt, men der er en Anden, der vidner for mig, og jeg veed, at hans Vidnesbyrd er troværdigt. Til Johannes sendte I selv Bud, og han vidnede Sandheden; — dog ei fra Mennesket henter jeg Vidnesbyrd — thi jeg har et større, men de Gjæringer, som Faderen gav mig at fuldføre, de samme Gjæringer vidne om mig, at Faderen har udsendt mig. — I randsage Skrifterne, fordi I mene, at de lede Eder til et evigt Liv, og disse vidne ogsaa om mig; og I ville ikke komme til mig, at I kunne have Livet. Jeg forlanger ikke Være af Menneskene, men Eder kjender jeg, I have ikke Guds Kjærlighed i Eders Indre. I min Faders Navn er jeg kommen, dog modtage I mig ikke;

kommer en Anden i sit eget Navn, ham ville I modtage. — Hvorledes kunne I troe, som forlange Ære af hverandre, uden at tragte efter den Ære, som er alene fra Gud? Troer ikke, at jeg vil anklage Eder for Faderen; Eders Anklager er Moses, paa hvem I haabe; thi troede I Moses, troede I ogsaa mig, da han har skrevet om mig; men naar I ikke troe hans skriftlige Underviisning, hvorledes skulle I da troe min mundtlige?"

(Mt. 14 Cap.) Saaledes bekæmpede Jesus paa Puserimsfesten skjæft Phariseerens Skindhellighed, og det vistnok med stort Misfald af Mængden. Nyttet saar vel herom, som om Jesu Undergierninger i Galilæa havde naaet Herodes Antipas's Øren; maaskee denne Fyrste havde selv været tilstede ved Festen i Jerusalem. Mændens Folket yttrede den Mening, at Jesus var Elias eller og en anden stor Prophet, da han ei alene modfagde de Skriftlærde og helbredte Syge, men endog opvakte Døde, sagde den seige og overtroiske Herodes: "Det er Johannes den Døber, som er opreist fra de Døde, derfor gjør han de Vidundere!" — For at forstaae denne Yttring, maae vi berette, at Herodias, Antipas's Ægtefælle, ei havde været rolig, før hun havde bragt de Læber til evig Tausshed, der havde vovet offentligen at omtale hendes Skændsel. Leiligheden til Ævntilbed sig paa hendes Ægteherres Fødselsdag; thi da Fyrsten ved Hoffesten, der i den Anledning holdtes, saae Herodias's Datter Salome dansse, blev han saa henrykt, at han overilet svor, at give hende, hvad hun saa end begjerede, selv Halvdelen af hans Rige. En Datter af en saadan Moder bluedes

ikke ved at fremkomme med den Bøn, hendes Moder havde indgivet hende, nemlig, at Johannes den Døbers Hoved maatte frembæres for hende paa et Fod. Vel smertede det Antipas, at opoffre sin og Folkets Ven, den Uskyldige, men forsængelig Stolthed affholdt ham fra, at bryde sit ubesindige Løfte, og Datterens Bøn blev opfyldt. — Døberens troe Disciple toge det affælede Legeme og jorde det, hvorpaa de gik til Jesus, og bragte ham dette Sørgebudskab.

Da Herrens udsendte Disciple atter vare vendte tilbage til ham i Galilæa, besluttede han at forlade denne Provinds, hvis Herfer havde tllintetgjort al Gøelse af Ret i sit Hjerte; han begav sig da med Sine over Genezareths Sø til de Egne, der laae under den blide Philips Scepter. Ved at see dem seile bort, ilede Folket langs Kysten, for at komme til den modsatte Side, og virkelig lykkedes det; før Kristus og hans Disciple landede ved Bethsaida Julias, stod alt den ventende Mængde for at modtage dem. Da Herren saae deres Hengivenhed, rørtes han, og tillige sølte han Medynk med dem, thi Alle vare de som Faar uden Hyrde, dog han vilde være deres fælleds Hyrde, derfor lærte han dem indtil Dagen helbede.

Efterat Underviisningen var endt, vendte Herren sig til Phillip med det Spørgsmaal: "Hvor skulle vi kjøbe Brød, at disse kunne mættes?" Phillip svarer: "Brød for 200 Denarier er ikke tilstrækkeligt til at blot Enhver kan faae Lidet." Andreas, Philips Broder, gjør derpaa Herren opmærksom paa en lille Dreng, der havde fem Dygbrød og to smaa Fiske; Kristus byder da: "Bringt Folket til Sæde paa Græsset!"

Mængden, henved 5000 i Tallet, letrer sig i Græsset, hvorpaa Herren tager Brødene og Fiskene, velsigner dem, og giver Disciplene dem, men disse uddele dem igjen til Mængden. Efterat Alle vare mætte, byder Herren Disciplene, at samle de overblevne Stykker, at Intet skulde forkomme, og de samle 12 Kurve fulde. Betaget af Forbauselse udbryder Folket: "Han er i Sandhed den Prophet, som kommer til Verden!" Da Mængden derpaa besluttede, at gjøre ham til Konge, veg Kristus, der kjendte deres Tanker, op paa et Bjerg ganske alene.

Ved Nattens Frembrud roede Disciplene over til Capernaum, men Herren var ikke kommen til dem; der reiser sig pludseligt et heftigt Veir, og de see Kristus vandre paa Søen og komme nær til Skibet; i det Forsærdelse griber dem, høre de Herrens Røst: "Værer frimodige! det er mig." Den tvivlge Petrus beder Jesus, om han maa komme ud til ham, og da Herren svarer: "Kom!" stiger han ud af Skibet og begynder at synke; angstfuld raaber han: "Herre! frels mig!" men Herren greb ham ved Haanden med de Ord: "Du Lidetroende! Hvi tvivlede Du?" Da Jesus derpaa steg ind med ham i Skibet, hvor Disciplene med Glæde modtog deres Mester, stillede Veiret, og de kom til den modsatte Kyst, hvor Alle strax kjendte ham, og førte Syge til ham, som han helbredte. (3. 6, 22-7. 1.) Blandt dem, der flokkede sig om ham i Capernaum, vare ogsaa de, som han havde bespiist hiinsides Søen; til disse talte Jesus først i det han bebrejdede dem, at de søgte ham, ikke fordi de i hiint Mirakel havde seet et Tegn paa hans guddommelige

Sendelse, men fordi de havde spist og vare mættede. Heraf tager Herren nu Anledning til at føre deres Aand fra det Lavere til det Højere, fra det Synlige til det Usynlige, i det han sammenligner sig selv med det himmelskaldne Manna som Jehovah havde sendt de vansmægtende Jøder, da de under Moses drog om i Ørken. "Ja, siger han, det sande Guds Brød er det, som kommer ned fra Himmelen, og giver Verden det evige Liv." — "Herre, giv os stedse dette Brød!" beder Mængden, men Jesus svarer: Jeg er det Livs sens Brød! Hvo som kommer til mig, skal aldrig hungrig, og hvo som troer paa mig, skal aldrig tørste; dog jeg har allerede sagt Eder det: Skjøndt I see mig, troe I dog ikke; Enhver, som Faderen giver mig [ved at aabne hans Hjerte for min Lære], vil slutte sig til mig, og hvo som slutter sig til mig, den vil jeg ikke forstøde, thi jeg er nedstegen fra Himmelen, ikke for at fuldbringe min Villie, men Dens, som mig udsendte; og dette er Dens Villie, som mig udsendte, at jeg ikke skal overlade til Fordærvelse Noget, som han gav mig, men opvække Alle paa den yderste Dag. Ja, det er min Faders Villie, at Enhver, som erkjender Sønnen, og troer paa ham, skal have det evige Liv, og ham vil jeg opreise paa den yderste Dag."

Da Jøderne knurrede, fordi han paastod, at han var det himmelskaldte Brød, og sagde: "Er det ikke Jesus, Josef's Søn? Kjende vi ikke hans Fader og hans Moder? Hvorledes paastaar han da, at han er kommen ned fra Himmelen?" — afbrød Herren dem: "Knurrer ikke indbyrdes! Ingen kan slutte sig til mig, uden at Faderen, som sendte mig, leder ham til mig,

og opvække vil jeg ham paa den yderste Dag. I Propheterne (Is. 54, 13) staaer skrevet: "De skulle Alle være Guds Disciple!" — Enhver, der horer Faderen og lader sig lære af ham, slutter sig til mig. Ei som om Noget har seet Faderen, nei! kun den Udsendte fra Gud har seet Faderen; sandelig! Enhver, som troer paa mig, faaer det evige Liv. Jeg er det Livs Brød. Eders Forsædte spiste Manna i Ørken, og dog døde de; see her det Brød, som kom ned fra Himmelen, at Ingen, som spiser deraf, skal døe [den evige Død]. Jeg er det Livs Brød, som kom ned fra Himmelen, hvo, som spiser af dette Brød, vil leve i al Evighed; men det Brød, som jeg vil give, er mit Legeme, hvilket jeg skal hengive for Menneskenes Liv."

"Hvorledes kan han give os sit Legeme at spise?" var et Spørgsmaal, hvorom Jøderne indbyrdes strædes; derfor vedblev Herren: "Sandelig, dersom I ikke spise Menneskets Søns Legeme og ikke drikke hans Blod, faaer I ikke Deel i det evige Liv; men hvo som spiser mit Legeme og drikker mit Blod, faaer det evige Liv, og jeg skal opreise ham paa den yderste Dag; thi mit Legeme er den sande Spise, og mit Blod den sande Drikke. Hvo som nyder mit Legeme og drikker mit Blod, han bliver i mig og jeg i ham. Ligesom Faderen, der sendte mig, lever [i al Evighed], og jeg lever (ligeledes) ved Faderen, saaledes vil ogsaa den, som nyder mig, leve ved mig. See her det Brød, som kom ned fra Himmelen, ei som det Fædrene spiste og dog døde, Enhver derimod, som nyder dette Brød, vil leve evigt!"

Saalunde talede Herren i Synagogen, da han lærte i Capernaum; men Flere af hans Disciple, der havde hørt til, yttrede: "Haard er denne Tale, hvo formaar at høre den? Jesus, der bemærkede Disciple: nes Knurren, sagde: Forarger dette Eder? Hvad om I da faaer at see Menneskets Søn stige op, hvor han forhen var? ... Anden er det, som levendegjør, Legemet formaar Intet. Den Lære, som jeg forkynder Eder er Aand og Liv; men der er Mange iblandt Eder, som ikke troe, derfor sagde jeg Eder, at Ingen kan komme til mig, uden det er givet ham af min Fader."

Fra den Tid af drog mange af Disciplene sig tilbage og omgikkes ikke med Herren, derfor spurgte han ogsaa de Tolv: "Vil I ogsaa vige fra mig? — Simon Petrus svarede: "Herre, til hvem skulle vi vende os? Du har det evige Livs Ord, og vi troe og erkjende, at Du er Messias, Guds Søn!" Jesus gjensvarede: "Har jeg ikke udtaaret Eder Tolv, og dog er Een af Eder en Djævel!"

(Mt. 12 Cap.) Det var i Høstens Tid midt i April omtrent, at Christus med sine Disciple vandrede over en Sædemark paa en Sabbat; da Disciplene sølte Hunger, plukkede de Ar, gnebe dem ud i Hænderne og spiste. Phariseerne, der nu udspældede enhver Handling af Jesus og hans Disciple, og lyttede til hvert Ord, han fremførte, bebreidede Herren, at hans Disciple, idet de gned de Arene ud, gjorde Noget, som strød mod Sabbatsloven, men han henviste dem til Davids Exempel, der paa Flugten spiste af Skuebrødene, som kun Præsterne turde nyde, ja han paastod, at selv Præsterne overtraadte Sabbatslovene ved deres Tjeneste i Templet.

"Men, vedblev han, forstode I de Ord: Kjærlighed vil jeg og ikke Offer (Hos 6. 6.)! da havde I et fordømt disse Usskyldige; thi Menneskets Søn er Herre over Sabbaten."

2.

(Christus helbreder en lamslaaet Haand — Forsvarer sig mod Pharisæernes Bagvaskelser — Kalder sine Tilhørere Slægtninge — Revser Pharisæernes Sæder — Taler med Disciplene — Parabler om Sædemanden — Om Udsaaening og Høst — Om Klinten iblandt Hveden — Om Senepskornet — Om Suurdeigen — Om Skatten — Om Perlen — Opmuntrer til Omvendelse — Parabel om Figentræet — Helbreder en contract Qvinde.)

Jesus fortsatte sin Vandring og kom ind i en By paa denne Side af Jordan; Da det just var Sabbat, traadte han frem i Byens Synagoge, omringet et alene af sine Venner, men ogsaa af sine Fjender. I Synagogen befandt sig et Menneske med en lamslaaet Haand, og strax spurgte Pharisæerne Jesus, om det var tilladt, at helbrede paa Sabbaten? ifølge deres traditionelle Love var det nemlig forbudt, med mindre der var Livsfare. Jesus svarede: "Hvo er der iblandt Eder, der, naar han kun havde et eneste Faar og det paa en Sabbat faldt i en Kisterne, ikke greb det og hentede det op? Og dog, hvor langt fortrinligere er ikke et Menneske end et Faar; — altsaa er det tilladt at gjøre vel paa Sabbaten!" Med et Ord helbreder derpaa Herren den Syge; men forbittede lægge Pharisæerne Raad op om at dræbe ham; Jesus mærker det, og viger derfra og helbreder alle Syge blandt den ham ledsagende Mængde.

Ankommen til en anden lille By, viste Herren

igen Tegn paa sin Guddomskraft ved at helbrede en Besat, der baade var blind og stum; da denne atter blev seende og talte, søgte Pharisæerne at tilintetgjøre den Virkning, som baade dette og de andre Herrens Mirakler havde gjort paa den vægelsindede Mængde, ved at erklære, at det kun var ved Hjælp af Beelzebub, Djævlens Hverste, at Jesus uddrev Djævle. Denne tomme Beskyldning gjendrev Herren i det han viste, at ethvert Rige, hvori der er Strid, kan ei længe bestaae, hvis derfor Beelzebub hjalp ham ved Uddrivelsen af onde Aander, saa maatte jo deres Rige forgaae, thi det var da aabenbart, at der var Strid i Riget. "Dersom jeg, vedblev Herren, uddriver Djævle ved Guds Aand er jo Guds Rige kommet til Eder. Eller hvorledes kan Noget trænge ind i en mægtig Mands Huus og bortrøve hans Huusgeraad, uden først at binde den Mægtige? kun da kan han røve i hans Huus. Hvo som ikke er med mig, er imod mig, og hvo som ikke samler med mig, adspredes; derfor siger jeg Eder: Enhver Synd og Bespottelse skal forlades Menneskene, men Bespottelse mod Aanden skal ei forlades dem. Hvo som taler Noget mod Menneskets Søn, det skal tilgives ham; men den, som taler mod den Hellig Aand, ham skal det ikke forlades hverken i denne eller i den tilkommende Verden. Enten vise I Eder som det gode Træ med sin gode Frugt, eller I vise Eder som det slette Træ med sin slette Frugt; thi efter Frugten bedømmer Man Træet. — I Høglest! hvorledes kunne I tale godt, I som ere onde? thi af Hjertets Fylde taler Munden. Det gode Menneske ta-

ger af sit gode Forraad det Gode frem, men det flette Menneske tager af sit flette Forraad det Glette. Men jeg forsikker Eder, at Mennesket skal paa Dommens Dag aflægge Regnskab for hvert utilbørligt Ord, han har fremsagt; thi af Dine Ord skal Du fjendes retferdig, og af Dine Ord skal du fordømmes."

Da de Skriftlærde og Pharisaerne atter fordrede et Tegn af ham, som Vidnesbyrd for, at han var Messias, forsikrede Herren dem, at den fordærvede Slægt ikke fik noget andet Tegn end Propheten Jonnas's Tegn; thi som denne Prophet fortælles at have været trende Dage og trende Nætter i Sæuhvrets Bug, saaledes skulde Menneskets Søn være trende Dage og Nætter i Jordens Skjød. "Mintves Indbyggere, ved blev Herren, skulle opstaae ved Dommen mod denne Slægt og fordømme den; thi de omvendte sig ved Jonnas's Prædiken, og see, her er mere end Jonas; Dronningen fra Syden [= fra det lykkelige Arabien] skal opstaae mod denne Slægt ved Dommen, og fordømme den, thi hun kom fra sjerne Egne, for at høre Salomos Visdom, og see, her er mere end Salomo!" Herren viste derpaa, at om endog han formaaede at bringe den fordærvede Slægt til Forbedring, saa vilde det dog ikke have nogen Varighed, thi "naar den urene Aand er udfaren af Mennesket, vandrer han gjennem tørre Steder, søger et Hvilested og finder intet; da siger han: Jeg vil vende om til mit Huus, hvorfra jeg kom. Han kommer og finder det ledigt, feiet og udsmykket. Nu gaar han atter hen og tager syv andre Aander, endnu værre end han selv er, de trænge

ind og boe der; og saaledes bliver det Sidste værre end det Første med dette Menneske. Saaledes vil det ogsaa gaae med denne Slægt."

Da denne Herrens Underviisning og Strid med Pharisaerne tog mere Tid end sædvanligt, kom hans Moder med hendes Slægtninge og hans Brødre, for at hente ham; men da de ikke kunde komme til ham for Mængden af Mennesker, sagde de Nærmeststaaende til Herren: "See Din Moder og Dine Brødre staae udenfor og begjere at tale med Dig." Dog vedblev Jesus sin Underviisning, thi før den var sluttet, vilde han ikke see dem, og derfor afsøgte han dem i det han strakte sin Haand ud over Forsamlingen med de Ord: "See min Moder og mine Brødre, thi Enhver, der gjør min himmelske Faders Willie; er min Broder og Søster og Moder!" Da han senere havde endt sin Underviisning, llede han til sin Moder, der længtes efter sin elskede Søn.

(E. 11, 37-54.) Paa Indbydelse gik Herren ind i en Pharisaers Huus omtrent Kl. 11 om Formiddagen, for at spise et anrettet Maaltid. Da det var Skif for Spisningen at toe sine Hænder umiddelbart før Bordsbønnen, forundredes de tilstedeværende Pharisaer ikke lidet, da de bemærkede, at Herren ikke iagttog denne til Pligt blevne Sædvane; hvilket atter gav Jesus Anledning til, at tale om Pharisaernes Skindhellighed, i det han udbrød: "Saavidt er det kommet med Eder, I Pharisaer! at I rense Døgere og Fade, men Eders Indre er fuldt af Nov og Ondskab!" Derpaa viste Herren, at da Gud har skabt ikke alene det Ydre, det Synlige, men ogsaa det Indre, Menneskets Aand, bør

Man ogsaa anvende sin Omhu paa, at holde det Indre reent; men *Bee* raaber Herren over *Pharisæerne*, der opfyldte de mindste udbortes Bud i Loven, men som glemte *Kjærlighedsbudet*; der hige efter de fornemste Pladser i Synagogerne og efter *Ære* blandt *Menneskene*; der ere som ukalkede Grave, dem *Menneskene* gaar over uden at vide det. — Een af de Lovkyndige, der hørte *Jesu Ord*, yttrede at ogsaa de Lovkyndige bleve forhaanede ved hans Tale; men ogsaa over dem udsagde Herren sit *Bee*; thi de besværede *Menneskene* med svare *Byrder*, men selv bære de dem ikke; de opbyggede *Propheternes* forfaldne Gravminder, men deres *Fædre* havde dræbt dem, saaledes yttrede de deres *Di-fald* med *Fædrenes* *Skjændselsdaad*, da de fornædte og forherligede *Mindet* derom ved *Gravenes* *Istandsfættelse*; og endelig havde de selv taget *Kundskabens* *Nøgle* og gik ikke ind, men forhindrede endog dem, der vilde trænge ind. — Efterat denne *Straffetale* var endt, søgte de *Skriftlærde* og *Pharisæerne* ved *Spørgsmaal* at afstøffe ham *Yttringer*, der kunde tjene til at anklage ham, men de maatte see ham forlade *Pharisæerens* *Huus* uden at de opnaaede deres *Hensigt*.

(v. 12 Cap.) Omringet af Folket og *Disciplene* taler *Jesus* derpaa om *Pharisæernes* *Stinkhellighed*, rimeligvis med *Tanken* henvendt paa den nylig forladte *Forsamling*; medens han saaledes taler, vender en *Jøde* sig til ham med den *Bøn*: "Mester! Stig dog min *Broder* at han deler *Arv* med mig!" — "Menneske! Hvo satte mig til *Dommer* eller *Deler* over *Eder*?" spørger Herren ham, men vendt til de *Øvrige* formaner han: "Dogter *Eder* for *Gjerrighed*, thi trods *Over-*

flod, afhænger *Jingens* *Levsoophold* af jordisk *Gods*." Han føler derpaa en *Vignelse* til: En rig *Mænds* *Ager* havde baaren meget vel, da tænkte han, hvad skal jeg gjøre? jeg har jo ikke *Num* til mine *Frugter*; — dog det vil jeg gjøre! jeg vil nedbryde mine *Lader*, og bygge dem større, dert vil jeg samle al min *Høst* og *Forraad*. Er dette gjort, da vil jeg sigte til min *Siæl*: *Siæl*! Du har meget *Forraad* for mange *Åar*, vedervæg *Dig*, spis, drikk og vær fornøjet! Men *Gud* sagde til ham: *Daare!* Din *Siæl* vil kræves af *Dig* i denne *Nat*, hvo skal da ete det, Du har erhvervet? — Saaledes gaar det den, der samler *Rigdomme* kun for sig, men ikke for *Gud* [v: for at anvende dem til *Guds* *Ære*.]" — "Frygt ikke, Du lille *Hjerd*! vender Herren sig til *Disciplene*, thi det er *Eders* *Fædres* *Naadevillie*, at give *Eder* *Riget*; — *Eders* *Lender* være ombundne og *Eders* *Lys* brændende; ligner *Slaverne*, der vente deres *Herre*, naar han vender tilbage fra det festlige *Maaltid*, paa det de strax kunne lukke op for ham, naar han kommer og banker. Salige de *Slaver*, som den kommende *Herre* finder vaagne! Sandelig han skal selv binde op om sig, lade dem lægge sig tilbeds og betjene dem. Kommer han i den anden eller tredie *Nattevagt* og finder dem saaledes, salige ere da hine *Slaver*. Men den *Tjener*, som kjenner sin *Herrers* *Villie* og ikke holder sig bered og ikke gjør efter hans *Villie*, skal faae mange *Slag*; men den *Slave* derimod, som, uden at kjende den, handler saaledes, at han for *tjener* *Straf*, skal faae faa *Slag*; thi *Hver*, som *Me-* get er givet, hos ham skal man søge *Meget*, og *Den* meget er betroet, af ham skal *Mere* kræves. *Jld* kom

jeg at kaste paa Jorden; og hvor ønskede jeg, at den allerede brændte. En Daab skal jeg døbes med, og hvor længstes jeg, indtil den er overstanden!"

(Mt. 13, 1-23) Dette og meget Mere talte Herren, hvorpaa han vandrede hen til Drebden af Genesareths Sø, hvor han, omringet af Mængden, steg ned i et Skib for bedre at høres og lærte Folket ved Parabler, som ere Lignelser, hvorved han vilde indskærpe visse Sandheder, der fremstille Livets himmelske Rædning, eller de af Gud ordnede Forhold. Og han sagde:

"See en Sædemand gik ud at saae; og idet han saae, faldt noget ved Velen, og Fuglene kom og spiste det; men noget faldt paa Klippegrund, hvor det ikke havde meget Jord; det vorte snart op, fordi det ikke havde dyb Jord, og da Solen steg op, blev det forbrændt og viskede, da det ikke havde tilstrækkelig Rod. Noget faldt blandt Tørne; og Tørnene vorte op og kvalte det; dog Andet faldt i god Jord og bar Frugt, Noget hundrede, Noget tresindstyve, Noget kun tredive Fold." Strax efter forklarede Herren selv for sine Disciple denne Lignelse: "Hører Nogen Rigets Ord, og forstaaer det ikke, da kommer den Onde og tager Sæden af hans Hjerte, derpaa tyder det, som blev saaget ved Velen; men det, som er saaget paa Klippegrund er Den, som hører Ordet og modtager det strax med Glæde; dog fatter det ingen Rod hos ham, men er der kun for et Øieblik; opstaae Trængsler eller Forsølgelser for Lærens Skyld, forarges han strax. Det derimod, som saabes blandt Tørne, tyder paa Den, som hører Ordet, og hos hvem denne Verdens Befymring og Rigdoms Forsørelse kvaler Ordet, saa det bliver uden

Frugt. Sæden i den gode Jord endelig betegner det Menneske, som hører Ordet og forstaaer det, hos ham bærer det Frugt og bærer deels 100, deels 60, deels 30 Fold. — (Mt. 4, 26-29.) Det forholder sig med Guds Rige, som naar Nogen kaster Sæd i Jorden; han sover og staaer op Nat og Dag; imidlertid spirer Sæden og bliver høi, han veed ei selv hvorledes. Thi af sig selv fremfører Jordens Frugtbarhed først den grønne Sæd, derpaa Ax, derefter fuldt Korn i Aret; men er Frugten fuldkommen moden, sender han Høstkarlen hen; thi Høsten er der."

(Mt. 13, 21-23.) Herren fremsatte en anden Lignelse for dem: "Himmerigets Rige lignes ved en Mand, som saae god Sæd i sin Ager; men medens Folkene sov, kom hans Fjende og saae Klinte blandt Hveden, og gik bort. Da nu Sæden vorte og bar Frugt, kom ogsaa Klinten frem. Huusherrens Slaver kom altsaa med det Spørgsmaal til ham: Herre, saae Du ikke god Sæd i din Ager? hvorfra har den da Klinten? Da han svarede dem: En Fjende har gjort det! spurgte de atter: Skulle vi gaae hen og luge den af? — Nei, sagde Herren, I kunne ellers ved at afluge Klinten tillige rykke Hveden op; lader dem vore tilfammen indtil Høsten, til den Tid vil jeg sige til Høstkarlene: Samler først Klinten sammen og binder den i Knipper til Brændsel, men samler Hveden i min Lade." Og saa denne Lignelse forklarede Herren sine Disciple paa deres Opfordring saaledes: "Den, som saar den gode Sæd, er Menneskets Søn, Ageren er Verden; den gode Sæd er Rigets Værn, men Klinten er den Ondes Værn, og Fjenden, der saae den, er Djævelen; Høsten er denne

Verdens Ende, og Høstkarlene ere Englene. Derfor, ligesom Klinten samles og opbrændes med Jid, saa skal det og skee ved denne Verdens Ende; Menneskets Søn skal udsende sine Engle, og de skulle samle alle Onde og Uretfærdige og kaste dem i Ildovnen, der skal være Graad og Tænders Gnidsel, medens de Retfærdige skulle skinne som Solen i deres Faders Rige."

"Himmerigets Rige ligner fremdeles et Seneps-korn, som et Menneske tog og saede i sin Ager; vel er det det Mindste af alle Sædekorn, dog naar det oppoer, er det større end alle Haugeurter og bliver et Træ, i hvis Grene Himmelens Fugle komme og bygge Nester."

"Atter lignes Riget ved en Saurdeig, som en Kvinde blandede med 3 Sea (= 9 Hjerdingkar) Meel, indtil det blev tyret altsammen. Det ligner og en Skat, der var skjult i en Ager, Een fandt den, skjulte den igjen, og gif da hen i sin Glæde og folgte al sin Eiendoms, og kjøbte den Ager. Og atter lignes Himmerigets Rige ved en Kjøbmand, som folgte ædle Perler; han fandt en kostbar Perle, gif hen, folgte al sin Eiendom og kjøbte samme. Endelig lignes det ogsaa ved et Bod, som, kastet i Havet, samler alle Slags Fisk; er det fuldt, drager Man det op paa Strandsbredden, da sidder Man og santer de gode Fisk sammen i Kar, men de raadne kaster Man bort. Saaledes skal det gaae til ved Verdens Ende, Englene skulle udgaae, og stille de Onde fra de Retfærdige, og kaste dem i Ildovnen, der skal være Graad og Tænders Gnidsel."

(E. 13. 1-17.) Da Jesus havde fuldendt sin Tale,

gif han derfra og kom til en anden Egn af Galilæa, hvor Nogle forkyndte ham, at Pilatus havde ladet nogle Galilæer dræbe medens deres Offerdyr slagtedes i Templets Jorgaard. Heraf tog Herren Anledning til at opmuntre Mængden til Omvendelse, i det han sagde: "Troer I, at disse Galilæer vare større Synere end andre Galilæer, fordi de lede dette? Nei vis seligen, men dersom I ikke forbedre Eder, skulle I Alle ligeledes gaae til Grunde. Eller de Atten, paa hvilke Taarnet ved Kilden Siloam nedstyrkede og som det ihjelslog, mene I, at de vare Syndere fremfor Jerusalems øvrige Indvaanere? Nei visseligen; men dersom I ikke forbedre Eder, skulle I Alle ligeledes gaae til Grunde." Han søiede følgende Lignelse til: "En Mand havde et Figentræ, som var plantet i hans Wiingaard; da han kom og søgte Frugt derpaa, fandt han ingen; derfor sagde han til Wiingaardsmanden: See, i tre Aar kom jeg for at søge Frugt paa dette Figentræ og fandt ingen; hug det derfor om; hvi skal det gjøre Jorden unyttig? — Men Wiingaardsmanden svarede: Herre, lad det staae end dette Aar, indtil jeg faaer gravet om det og gjødet det, saa bærer det maaskee Frugt, hvis ikke, da hug det om."

Den følgende Sabbat træffe vi Herren i en Synagoge i Galilæa, hvor der ogsaa var en Kvinde tilstede, som i atten Aar havde været contract i den Grad, at hun ei kunde holde sig opreist. Kristus kaldte hende hen til sig og sagde: "Kvinde! Du er befriet fra Din Sygdom!" derpaa lagde han sine Hænder paa hende, og strax rettede hun sig op og prisfede Gud; men Synagogeforstanderen, der var opbragt paa

Herren, fordi han helbredte paa Sabbaten, bebreidede Mængden, at den kom paa Hviledagen for at helbredes. Herren vendte sig derfor til ham med de straffende Ord: "Hykler! løser ikke Enhver blandt Eder sin Ore eller Ejel fra Krybben paa Sabbaten, for at føre dem tilvands? Men denne Kvinde, en Abrahams Datter, der alt i atten Aar har været i Satans Baand, burde ikke løses af disse paa en Sabbatsdag?" Ved saadan Tale bleve hans Modstandere beskammede, medens Folket glædede sig over de herlige Gjerninger, som han gjorde.

3.

(Christus forsvare sine Disciple — Helbreder en cananitisk Kvindes Datter — Helbreder mange Syge, hvorefter blandt en Døvsstum — Bespiser 4000 Mænd — Taler om Phariseernes Suurdeig — Simon Peters Bekjendelse, Christi Forudsigelse om sin Lidelse — Christi Forherligelse — Helbreder en Syg — Forudsiger sin Død — Betaler Skat — Taler om Ydmyghed — Parablen om den ubarmhjertige Medtjener.)

Phariseerne og de Skriftkloge havde ligesom indgaaet et Forbund mod Herren, for om muligt ved fælleds Anstrængelse at styrte den driftige Modstander, de belurede ham derfor selv i denne fjernere Provinds, og søgte at samle Ankeposter imod ham. De nærmede sig atter Herren med det Spørgsmaal, hvorfor hans Disciple ei iagttog de af Fædrene ved hellig Tradition paalagte Bedtægter, da de nemlig ikke toede deres Hænder før de spiste. Udbredende svarede Herren: "Hvorfor overtræde I endog saa Guds Bud for Eders Bedtægter? Thi Gud har befaleet: Er Fader og Moder!

og: Hvo, som forbander sin Fader eller Moder, maa døe! I derimod lære: Hvo som siger til Fader eller Moder: Gud til Offer er det viet, hvormed jeg kunde understøtte Dig! den behøver ikke at ære sin Fader eller Moder. Saaledes have I gjort Guds Bud ugyldigt for Eders Bedtægters Skyld. I Hylkere! træffende har Esajas spaaet om Eder i de Ord: Dette Folk ærer mig med Læberne, dog er dets Hjerter fjernet langt fra mig. 'Forgjæves tjener Man mig, thi hvad Man lærer er Mennekesbud.'" — Jesus kaldte derpaa Folket til sig og sagde: "Hører og forstaaer! Et det, som indkommer i Munden, gjør Menneket ureent, men det, som udgaaer af Munden, besmitter Mennekesket." Disciplene nærmede sig ham med de Ord: "Veed Du, at Phariseerne, der hørte Din Tale, forargedes derover?" — "Hver Plante, svarede Herren, som min himmelske Fader ikke har plantet, skal med Rod oprykkes. Lader dem fare! Blinde ere Blindes Vejledere, men naar en Blind leder en Blind, da falde de Begge i Eisternen."

For til en Tid at søge et Fristed for Phariseernes idelige Efterstræbelser, begav Herren sig til Phoeniciens Grændser. Da han var kommen derhen, gik han ind i et Huus, for at være skjult; dog kunde det ei lykkes ham, thi en cananitisk Kvinde, der havde en syg Datter, og som vel havde hørt om Herrens Undergjerninger, faldt ned for ham med de Ord: "Herre, Davids Søn! Forbarm Dig over mig, thi min Datter bliver heftig plaget af en Dæmon!" Da Herren ikke svarede hende, traadte hans Disciple til ham med den Bøn, at han vilde stille sig af med

hende, da hun raabte efter dem; dog Jesus svarede: "Jeg er ikke udsendt uden til de fortabte Saar af Israels Hus!" og til Qvinden: "Det er ikke smukt, at tage Brødet fra Børnene og kaste det for Hundene." — "Ja Herre, svarede hun, men dog spise Hundene de Brødkrummer, som falde af fra deres Herrers Bord." Proven var endt, og Herren udbød: "O Qvinde! Din Tro er stor! Dig skee, som Du begjærer!" Og hendes Datter var helbredet fra den samme Time.

(Mt. 7. 31-37.) Da saaledes Jesu Hensigt, at holde sig skjult der, blev tilintetgjort, begav han sig til Genesareths Sø i de 10 Stæders Gebeet, hvor han atter snart var omringet af en stor Mængde, der søgte lindrende Hjelp hos ham, den sande Menneſſeven; og saa blev en Døvstum ført hen til ham og Man bad ham, om at lægge sin Haand paa ham. Jesus tog ham affides, lagde sin Finger i hans Ore, og spyttede og rørte ved hans Tunge; derpaa saae han til Himnelen og sagde: "Ephata (o: lad Dig op)!" — Strax blev den Døvstumme mægtig, at bruge sin Tunge og sine Øren; og Alle, der det saae, prisſte hans Magt. —

(Mt. 15. 32-39.) I denne Egn maatte Jesus atter være den mildtvirkende Huusfader, i det han, ligesom tidligere ved Bethsaida Julias, bespiste med syv Brød og nogle smaa Fiske et Antal af 4000 Menneſſer, der i tre Dage havde været forsamlet om ham, men syv Kurve bleve tilovers.

(Mt. 16. 1-12.) Imod Aften steg han i Skibet og begav sig til Egnen ved Magdala, hvor Dalmanutha laae, der vel var en Landsby eller maaskee kun

en Aulsgaard. Da Jesus her var nær Galilæas Grændser, indfandt strax Pharisæerne og Sadducæerne sig og bade ham om, at vise dem Messias-tegnet fra Himnelen, men bebreidende foreholdt han dem, at de vel forstode, at dømme om de almindelige, men ikke om de høiere Gjenstande: "See om Aftenen sigte I: det bliver skjønt Veir, thi Luften er rød; og om Morgen: Det bliver Storm i Dag, thi Himlen er rød og mørk. — Hyklere, om Himmelenes ydre Beskaffenhed vide I at dømme, om Eibernes Tegns derimod kunne I ikke? Denne onde og vanartede Slægt begjærer Tegn, intet andet Tegn skal gives den, end Propheten Jonas's Tegn!" Herren forlod dem nu for atter at sætte over Søen. Paa Skibet sagde han advarende til Disciplene: "Vogter Eder vel for Pharisæernes Suurdeig!" Disse, der havde forglemt, at tage Brød med, troede at deres Mester med disse Ord sigtede til denne Forglemmelse, men han bebreidede dem deres Uforstand: "I Vidttrøende! Hvi tænke I derpaa? Ere I endnu ikke forstandige? — Tænke I ikke mere paa de syv Brød blandt de 4000, og paa de fem Brød blandt de 5000, og paa hvor mange Kurve I hvergang toge op? Hvorledes kan det da være Eder uforstaaeligt, at jeg ikke tænkte paa Brødet, da jeg sagde, at I skulle vogte Eder for Pharisæernes og Sadducæernes Suurdeig?" Nu fattede de, at det var for Hines Lærdomme, han havde advaret dem. (Mt. 8. 22-26.) Efterat de vare stegne i Land ved Bethsaida, i hvilken By Herren gav en Blindsødt Synet igjen, droge de til Egnen ved Cæsarea Philippi. (Mt. 16. 13-28.) Paa Wandringen spørger Jesus

sine Disciple: "Hvem sigte Menneskene mig at være?" Da de svare: "Nogle sigte, at Du er Johannes den Døber; Andre, at Du er Elias; men atter Andre, at Du er Jeremias eller Een af Propheterne;" — spørger han dem atter: "Men I, hvem sigte I mig at være?" Da siger Simon Petrus i Alles Navn: "Du er Kristus, den levende Guds Søn!" — Ved at høre denne Bekjendelse, udbryder Herren: "Salig est Du, Simon Jonas Søn, thi Kjød og Blod har ikke aabenbaret Dig det, men min himmelske Fader. Derfor siger jeg Dig: Du er Petrus (Klippe); og paa denne Klippe vil jeg bygge min Menighed, hvilken selv Hades's Porte ikke skulle modstaae. Ogsaa giver jeg Dig Himmerigets Nøgler, og dem Du bindes der (til min Menighed) paa Jorden, de skulle ogsaa være bundne i Himmelen; men dem Du affondrer paa Jorden (fra mit Rige), de skulle og være affondrede i Himmelen". Ellige forbyder Herren sine Disciple, at sigte Nogen, at han var Messias.

Nu først begyndte Herren, da hans Disciple vare overbeviste om, at han var Messias, at tale til dem om sine forestaaende Lidelser og sin Død, men da Petrus tog ham tilside og sagde: "Gud forbyde, at det nogensinde skulde hænde Dig!" — vendte Herren sig fra ham med de Ord: "Vtig fra mig, Frister! Du er mig til Forargelse, thi Du sandser ei hvad Guds, men hvad Menneskenes er." Til de andre Disciple sagde han: "Vil Nogen være min Beksjender, maa han fornegte sig selv, tage sit Kors og følge mig; thi Hvo som vil frelse sit Liv, skal miste det, men Hvo der mister sit Liv for min Skyld, skal finde det; thi hvad

gavner det Mennesket, om han vinder den ganske Verden, men tager Skade paa sin Sjæl? Eller hvilken Løsesum kan Mennesket give for sin Sjæl? Thi Menneskets Søn skal komme i sin Faders Herlighed med sine Engle, og da skal han betale Enhver efter sine Gjeringer. Ja sandelig, der er Nogle, som her staae, som ikke skulle smage Døden, før de see Menneskets Søn komme i sit Rige."

(Mt. 17 Cap.) Sex Dage derpaa tog Herren Petrus, Johannes og Jacob med sig og førte dem op paa et Bjerg, rimeligen Hermon ved Casarea Philippi, for at bede. Medens Kristus bad, blev hans Ansigt forvandet og skinnede som Solen, men hans Klædebon blev glindsende hvidt som Lys. Og see Moses og Elias aabenbarede sig for dem og talde med ham. Da sagde Petrus: "Herre, det er godt, at vi ere her, vil Du, da ville vi opføre trende Bosliger her; Dig een, Moses een, og Elias een." Medens han fremførte disse Ord kom en Sky og overskyggede dem, men de bleve forfærdede, der de kom ind i Skyen og fra Skyen kom en Røst, der sagde: "Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver min Velbehagelighed; ham lyder!" Ved at høre denne Stemme, faldt de paa deres Ansigter og frygtede saare, men da Jesus rørte ved dem med de Ord: "Staaer op og frygter ikke!" opløstede de Stenene og saae Herren alene. I det de vandrede ned ad Bjerget bød Jesus dem, at fortie dette Syn, indtil han var opstanden fra de Døde; da Disciple nu vovede at spørge ham, hvorfor Jødernes Skriftlærde paastode, at Elias først skulde komme, svarede Herren dem, at han alt

var kommen, men at Jøderne ikke havde erkjendt ham og havde behandlet ham vilkaarligt efter deres Willie, — "men ligeledes skal Menneskets Søn lide;" — de forstode da, at han talte om Johannes den Døber.

Ved deres Tilbagekomst til Folket, kastede en Mand sig ned for Herren med den Bøn, at han vilde helbrede hans Søn, der var epileptisk, og hvem de tilhæbne Disciple forgjæves havde søgt at give Sundheden igjen. Jesus bønlyttede ham og den Syge var helbredet. Da Disciplene derpå kom alene til ham med det Spørgsmaal, hvorfor hiin Helbredelse ei var lykkedes dem, svarede Herren dem: "For Ederes Bannetro, thi havde I Tro som et Sennepskorn, da kunde I flytte Bjerge, og Intet skulde være Eder umueligt!" — Under deres Vandring i Galilæa søgte Jesus at forberede dem paa den Tid, da hans Lidelse og Død skulde nedbryde de jordiske Forventninger, de havde knyttet til ham som den forventede Messias, derfor sagde han: "Menneskets Søn skal overantvordes i Menneskenes Hænder, dræbes af dem, og opstaae igjen paa den tredje Dag!" dog saa langt vare Disciplene fra Forestillingen om den lidende Messias, at de aldeles ikke fattede hans Tale, og spørge ham om Meningen, vovede de ikke.

Fra sit tyvende Aar maatte enhver Jøde aarlig betale en halv Sekel til Templet, og visse Mænd vare bestemte til at indkræve denne Skat; da Jesus var kommen til Capernaum, kom disse til Petrus og spurgte ham, om hans Lærer betalte denne Tempelskat. Denne forsikrede det og gik ind i Huset til Jesus, som forekom ham med det Spørgsmaal: "Hvad

mener Du, Simon! af hvem tage Jordens Konger Skat? Mon af deres Sønner eller af Fremmede?" — "Af Fremmede," svarede Petrus. — "Altsaa, sagde Jesus, ere Sønnerne friske; dog at vi et skulde forarge dem, saa begiv Dig til Søen, kast Krogen ud, og tag den første Fisk, som kommer op, aabn dens Mund, og Du vil finde en Stater; giv dem den for Dig og mig." (1 Stater = 1 Sekel, af Værdi 1 Rbd. 1 Mk.) Og Petrus gjorde, som Herren bød ham.

(Mt. 18 Cap.) Paa den sidste Vandring havde Disciplene indbyrdes talt om, hvo der blandt dem skulde være den Største i Himmerigets Rige (d: det jordiske Messiasrige); da de vare komne hjem, søgte Herren ved en symbolsk Handling at overbevise dem om det Intetsigende i denne Strid; han kaldte nemlig en Dreng til sig og sagde: "Sandeligen, dersom I ikke omvende Eder og blive som Børn, komme I ingenlunde i Himmerigets Rige. Hvo der ligner dette Barn i Ydmyghed, han er den Største i Himmerige; og Enhver, som optager [og gjør vel mod] et saadant Barn, annammer mig; hvo derimod, der forsører Een af disse Smaa, som troe paa mig, ham var det bedre, at en Møllesteen var hængt om hans Hals og han var sænket i Havets Dybde. Vee Derden for Forsørelsens Skyld; uundgaeligt er det vel, at Forsørelser opstaae, men vee det Menneske, ved hvem Forsørelsen kommer. — Seer til, at I ikke foragte Een af disse Smaa, thi jeg siger Eder, at deres Engle i Himlene see altid min himmelske Faders Ansigt; thi Menneskets Søn er kommen at frelse de Fortabte.

Hvad synes Eder? Om en Mand havde hundrede Saar og eet af dem foer vild, vilde han da ikke forlade de 99, for at gaae ud paa Bjerget, og søge efter det vildfarne; og finder han det, sandelig han glæder sig mere over det end over alle de Dvorige, som ei foer vild. Ligesaalibet er det Eders himmelske Faders Vilje, at Een af disse Smaa skal fortabes. — — Sandelig, Enhver I binde her paa Jorden, skal være bunden i Himmelen og Enhver I affondre paa Jorden, skal og være det i Himmelen.” Denne Tale sluttede Herren med det Løfte: ”Hvor To eller Tre ere forsamlede i mit Navn, der er jeg midt blandt dem.” Petrus traadte nu til og spurgte, hvor ofte han skulde tilgive sin fornærmende Broder, om 7 Gange vare tilstræffelige, da Naabnerne kun bød 3 Gange; Herren svarede: ”Ikke 7 Gange, men 7 Gange 70 Gange; thi Himmerigets Rige er ligt en Konge, der vilde eftersee sine Betjentes Regnskaber; som han nu begyndte dermed, blev Een fremsørt, hvis Gjeld beløb sig til 10,000 Talenter. Da han ikke var istand til at betale denne Sum, bød hans Herre, at Man skulde sælge ham, hans Hustru, Børn og al hans Eiendom, for dermed at betale Gjelden; men Tjeneren faldt ned for hans Fødder og sagde: Herre, vær langmodig, jeg vil betale det Hele. Da ynkedes Herren, gav ham frit og æstergav ham Gjelden. I det Tjeneren gik ud, traf han Een af sine Medtjenere, der skyldte ham 100 Denarier; han greb fat paa ham og havde nær qualt ham, i det han sagde: Betal mig, om Du er mig Noget skyldig! Da faldt Medtjeneren ned for hans Fødder og bad ham: Vær langmodig,

jeg vil betale Dig det Hele! — Den haarde Medtjener vilde ikke have Taalmodighed, men lod sin Skyldner kaste i Fængsel, indtil han betalte Gjelden. De andre Medtjenere bedrøvedes ved Synet heraf, og berettede deres Herre det Hele. Vred kaldte Herren den Skyldige for sig og sagde: Du onde Tjener, jeg æstergav Dig al Din Gjeld, fordi Du bad mig; burde Du da ikke ogsaa have forbarmet Dig over Din Medtjener, ligesom jeg forbarmede mig over Dig? — Straffen ventede allerede den onde Tjener, thi Herren overgav ham til Fangevogteren, indtil hans hele Gjeld var betalt. — Saaledes skal min himmelske Fader gjøre mod Eder, hvis ikke Enhver blandt Eder, af Hjertet tilgiver sin Broder.” — Paa saadan indgribende Maade forstod Herren at lede Disciplene til den altomfattende Kjærlighed, som ene kan være behagelig for den himmelske Fader, Kjærlighedens Fylde.

C.

Fra Jesu Reise til Løvsalenes Høitid indtil hans Lidelse.

(o: omtrent 7 Maaned.)

I.

Serrens Reise til Jerusatem og Begivenhederne paa Løvsalenes Høitid.

1.

(Christus forlader Galitæa — Dødlet Disciplenes Høvnstige — Afviser Brende, der vilde være hans Di-

sciple — Udsender de 70 Disciple — Parablen om den barmhjertige Samaritan — Martha og Maria.)

(3. 7. 2-10.) Ævsaalenes Høitid fejredes i October til Erindring om at Folket boede i Hytter i Ørken, men tillige var den en Frugts og Vindhøstfest; i Anledning af denne Høitidelighed besluttede Jesu Elægtninge at drage op til Jerusalem, og opfordrede Herren til at drage med; for, som de sagde: "at Dine Disciple der kunne see Dine Gjerninger; thi Ingen gjør Noget i Løndom, naar han vil være navnkundig; hvis Du gjør Saadant, da viis dig for Verden." Ved at fremsføre denne deres Opmuntring, fører Evangelisten til: "De troede nemlig ikke paa ham." Jesus, som ei vilde følge med dem, svarede: "Min Tid er der endnu ikke, Ederes er der altid, thi Verden kan ikke hade Eder, men mig hader den, thi jeg vidner, at dens Gjerninger ere onde. Drager op til denne Fest, jeg drager endnu ei derhen, thi min Tid er ei fuldkommen." Derfor blev han tilbage i Galilæa, da de afreiste, men senere drog han lønligen med sine Disciple fra Galilæa gennem Samaria til Jerusalem. (L. 9. 51-52.) Paa Reisen sendte han Bud for sig til en samaritansk By, for at søge Herberge, men de modtog ham ikke, fordi han drog til Jerusalem. Opdragte spurgte Johannes og Jacob, om de ikke skulde, ligesom Elias fordem, byde Ild falde ned fra Himmelen og ødelægge denne ugjestsfri By; men Kristus bebrejdede dem deres Hefstighed med de Ord: "Vide I ei, af hvad Aand I ere? Menneskets Søn er ikke kommen, at fordærve Menneskes Sjæle, men at frelse dem." De gik da hiin

By forbi, og droge til en anden samaritansk Stad, hvor de bleve gjestevenskabeligen modtagne.

Paa Herrens videre Reise til Jerusalem kom en Skriftlærd til ham og sagde: "Herre, jeg vil følge Dig, hvor Du gaaer hen." Jesus erkjendte hans gode Villie, men kjendte tillige hans Svaghed, derfor viste han ham de Vanskeligheder og Besværligheder, der vare forbundne med at være hans Ledfager: "Kæve have Huler, Fugle Næder, men Menneskets Søn har ei det, hvortil han kan helde sit Hoved!" — Til en Anden, der var blandt Jesu sædvanlige Tilhørere, og som efter Herrens Opfordring vilde følge ham, naar han først havde begravet sin Fader, sagde han: "Lad de [for min Lære] Døde begrave deres Døde, men gaf Du hen og forkynd Livets Evangelium." — og atter en Tredie, som først vilde tage Afsked med sin Elægt før han drog den lange Reise til Jerusalem, formanede Kristus: "Hvo som lægger sin Haand paa Ploven og seer tilbage, er ei fikket til Guds Rige!" med hvilke Ord han erindrede om, at en fast Villie er nødvendig til Arbeidet for Guds Rige, for hvilket alle andre Ting maae vige.

(L. 10 Cap.) Omtrent paa denne Tid udsendte Jesus de 70 Disciple parviis i Forveien til de samme Byer, hvor han vilde komme, for at de skulde forkynde det sig nærmende Himmerige. Herren gav dem ved Bortgangen de samme Formaninger, som han i sin Tid gav de Tolv, da han udsendte dem, og denne Tale endte han med den Forsikring: "Hvo, som Eder lyder, lyder mig, og Enhver, der Eder foragter, foragter mig, og Enhver, som foragter mig, foragter Dem, som

mig udsendte!" — Senere da de vendte tilbage og forkyndte fulde af Glæde Herren, at selv Dæmonerne havde været dem underdanige i hans Navn, svarede han dem: "Jeg saae Satanas falde ned som et Lyn fra Himmelen. See, jeg giver Eder Magt til at træde paa Slanger og Skorpioner, ja Magt giver jeg Eder over enhver fjendtlig Kraft, og aldeles Intet skal skade Eder; dog glæder Eder ikke derover, at Aanderne ere Eder underdanige, men glæder Eder mere over, at Eders Navne ere skrevne i Himmelen." Da frydedes Herren i Aanden og sagde: "Jeg prisser Dig Fader, Himmelen og Jordens Herre! at Du har skjult dette for de Vise og Forstandige, og aabenbaret det for de Umyndige; ja Fader! saaledes udsortes Din Naadevilke! Alt er mig overgivet af min Fader; hvo Sønnen er, erkjender kun Faderen; og hvo Faderen er, erkjender kun Sønnen og de, som Sønnen vil aabenbare det. — Salige ere de Mine, der see, hvad I see! thi jeg forsikker Eder, at mange Propheter og Konger ønskede at see det I see, men saae det ikke; og at høre hvad I høre, men hørte det ikke."

Mebens Herren var paa Veien fra Jericho til Jerusalem, spurgte en Skriftlærde ham, hvad han burde gjøre for at faae det evige Liv. Dette Spørgsmaal, som han opkaftede for at prøve Herren, besvarede denne med et Gjenspørgsmaal: "Hvad er skrevet i Loven, hvorledes læser Du?" Den Skriftlærde frem sagde da de Ord (af Deutern. 6, 5.), som enhver Jøde maatte sige daglig Morgen og Aften: "Du skal elske Herren Din Gud af Dit ganske Hjerter, af Din ganske Sjæl og af Din ganske Styrke og af Dit ganske

Sind! og, søier han til: Din Næste som Dig selv (Lev. 19, 18)." — "Rigtigen svarede Du, sagde Herren, gjør det og Du skal leve." Da den Skriftlærde, for at retfærdiggjøre sig, spurgte, hvo det var hans Næste, sagde Jesus: "Et Menneske reiste fra Jerusalem til Jericho og faldt i Røverhænder, han udslyndredes og blev liggende halvdød, efterat han havde faaet flere Saar. Af et Tilfælde reiste en Præst ad samme Vej; han saae den Lidende og drog forbi; ligesaa en Levit, han kom til Stedet, saae ham og drog forbi. En rejsende Samaritan kom ogsaa til ham, men ved Synet af den Ulykkelige, blev han dybt rørt; han gik til ham og forbandt hans Saar, efterat have gydt Olie og Viin dert; derpaa løftede han ham op paa sit Dyr og bragte ham til et Herberge, hvor han sørgede for hans Pleie. Ved sin Afreise herfra den følgende Morgen tog han to Denarier frem og gav Berten dem med de Ord: Plei ham, og hvad Du udslynder mere, vil jeg betale Dig, naar jeg kommer igjen. — Hvilken af disse Trende tyktes Dig nu at have handlet som dens Næste, der var falden i Røverhænder?" — Da den Skriftlærde svarede: "Den som viste Barmhertighed imod ham," forlod Herren ham med den Opmuntring: "Gaf hen og gjør ligesaa!"

Herrens Vej faldt gennem Bethanien, hvor en ham kjær Familie boede, nemlig Lazarus med sine tvende Søstre, Martha og Maria. Under Herrens Ophold i deres Huus satte Maria sig ved hans Fødder og hørte paa hans Tale, mebens Martha var meget beskæftiget med en rigelig Bevertning; denne nærmede sig Jesus og sagde: "Herre! er det Dig lige

gyldigt, at min Søster overlader mig alene Bevertningen? Gik dog til hende, at hun kommer mig til Hjælp!" — "Martha, Martha! svarede Herren, Du gjør Dig Sorg og Uro for mange Ting, een Forretning er nødvendig; Maria har valgt sig den bedre Forretning, og den skal ei borttages hende."

2.

(Christi Taler i Templet — Pharisæerne efterstræbe ham — Kristus tilgiver Synderinden — Strider med Pharisæerne — Giver en Blindfødt Synet — Revser Pharisæerne og taler om den gode Hyrde.)

(3. 7. 11—10. 21). Skjændt Jerosalenes Høitid alt var begyndt, søgte dog Folket forgjæves efter Jesus i Jerusalem, thi han var endnu ikke ankommen; medens de spurgte om ham, fortæltes mange Slags Taler om ham; Nogle paastode, at han var en brav Mand, Andre benegtede det, i det de paastode, at han forførte Folket; imidlertid vovede dog Ingen høit at ytre sin Mening om Herren af Frygt for de Skriftlærde og Sandhedrin. Bludselig midt i Festen gaaer Kristus frem og lærer i Templet; forbausede spørge Jøderne: "Hvorledes kan denne forstaae Skrifterne, uden at være en Lærd?" Herren forklarer det saaledes: "Min Lære er ikke min, men Dens, som mig udsendte; vil Nogen gjøre hans Villie, han skal kjende, om Læren er af Gud, eller jeg taler af mig selv. Hvo som taler af sin egen Opfindelse, søger sin egen Ære; men hvo der søger hans Ære, der sendte ham, han er sanddru og Svig er ikke i ham. — Har Moses ikke givet Eder Loven, og dog holder Ingen af Eder Lo-

ven? Hvi tænke I paa at dræbe mig?" — "En Demon har Du, er der Nogen, som tænker paa, at slaae Dig ihjel?" spørger Folket. — "Een Gjerning udførte jeg, vedbliver Herren, og I forundrede Eder Alle derover. Moses forordnede Eder Omkærelsen, og I omkære paa Sabbaten; dersom nu et Menneske omkæres paa Hviledagen, for ei at krænke Moselov, vreds I da paa mig, fordi jeg gjorde et Menneske sundt paa hele Legemet paa en Sabbat? Dømmer ikke efter Skinnet, men sælder en retfærdig Dom."

Nogle af Jerosalæms Borgere spørge hverandre indbyrdes: "Er det ikke ham, som de søge at dræbe? Dog see, han taler frit, uden at Man forbyder ham det, mon ikke Archonterne (o: Synedrjets Medlemmer) virkelig ere overbeviste om, at han er Messias? Imidlertid vide vi jo, hvorfra han er, men naar Messias kommer, ved Ingen, hvorfra han er." Ved at bemærke denne deres Brangmening, udbryder Herren med stærk Stemme: "Vel kjende I mig, og vide, hvorfra jeg er kommen, og dog er jeg ikke egenmægtigen kommen, men en Sanddru er det, som sendte mig, dog ham kjende I ikke! Jeg kjender ham, thi fra ham stammer jeg, han har sendt mig."

Du var Man alvorlig betænkt paa, at fængsle ham; imidlertid lagde Ingen voldsom Haand paa ham; hans Lidelsestid var endnu ei kommen. Da Pharisæerne imidlertid hørte, at Mange blandt Folket troede paa ham og bekjendte, at Messias, naar han kom, vel ikke vilde bevirke flere Tegn paa sin guddommelige Sendelse, end Jesus gjorde, sendte de i Synedrjets Navn Retstjenere ud for at gribe ham. Da sagde

Herren: "Endnu en kort Tid er jeg hos Eder, da vender jeg tilbage til Den, som sendte mig; søge ville I mig, men ei finde mig, thi hvor jeg er, kunne I ikke komme." Denne Ytring forstode Jøderne ikke, thi de antog, at han vilde reise til Grækenland og lære de Jøder, der vare adspredte blandt Hedningerne.

Paa den sidste og høitideligste Festsdag traadte Jesus frem og sagde med høj Røst: "Hvo som tørster, komme til mig og drikke; Enhver, som troer paa mig, af hans Indre skal, som Skriften siger, udgyde sig levende Vandstrømme." Ved at høre dette Herrens Udsagn, yttrede Nogle af Folket, at han var den forventede Prophet, der skulde berede Veien for Messias; Andre, at han var Messias selv; mod denne sidste Mening indvendte atter Andre, at Messias ei som denne skulde komme fra Galilæa, men at han maatte nedstamme fra Davids Familie og fødes i Bethlehem, for at Skriften maatte fuldbyrdes. Imidlertid vare Retstjernerne vendte tilbage til Ypperstepræsterne og Naabet, der forbausedes ved at see dem komme tilbage uden den Forhadte, og da de spurgte om Grunden, svarede hine: "Aldrig har noget Menneſte talt som denne." Bebreidende sagde Sanhedrin: "Lader I Eder ogsaa forlede? mon Nogen af Sanhedrin eller af Phariseerne har troet paa ham? Men hvin Nøvel, som ei kjender Loven, er forbandet." Da Nicodemus, som var i deres Midte, spurgte: "Mon vor Lov fordommer Nogen, førend Man har forhørt ham og faaer hans Gjerning at vide?" svarede de: "Eft Du og en Galilæer? Forsk efter i Skrifterne og Du vil see, at ingen Prophet er fremstaaet fra Galilæa." En

libensfabelig Hidſighed bragte dem til at fremsføre denne historiske Bilsfarelse, thi baade Jonas og Elias nedstammede fra denne Provinds. — Da Sanhedrin ikke fik taget nogen afgjørende Beslutning om Jesus, gik Mængden hjem fra Templet, medens Herren begav sig til Oliebjerget.

Tidligt den følgende Morgen besøgte Jesus atter Templet, hvor Folket flokkede sig om ham; medens han lærte dem, bragte de Skriftlærde og Phariseerne en Kvinde, der var overbeviſt om Egteskabsbrud, med de Ord: "Lærer! I Moselov staaer, at saadan en Kvinde bør stenes; hvad mener Du?" Efter deres Mening var dette Spørgsmaal af den Natur, at det ei kunde besvares uden at de fik Anledning til at skade ham, thi sagde han, at hun, som Loven bød, skulde stenes, kunde de anklage ham som Oprørsstifter mod Romerne, der ene havde Dommermagten i Livs sager; men fritømte han hende paa den anden Side for Stening, da kunde de vise Folket, at dets beundrede Lærer ei overholdt Moselov. Herren bøde sig og skrev med Fingeren paa Jorden; da hine deri troede at see et Tegn paa hans Vengstelse for at svare, vedbleve de end mere at spørge; men da hævede han sit Hoved og sagde: "Hvo der af Eder er fri for denne Synd, kaste den første Steen paa hende!" Han bøde sig atter og skrev paa Jorden; imidlertid gik den Ene efter den Anden af Tilhørerne, fra de Fornemste indtil de Ringeste, bort, saa at Kvinden blev ene tilbage, hvem Herrens Blik traf, da han opløstede Hovedet. Han spurgte hende: "Hvor ere Dine Anklagere? Fordømte Ingen Dig?" — Da hun svarede: "Ingen, Herre!" lod

Jesu milde opmuntrende Stemme til hende: "Saa fordømmer jeg Dig ikke heller, gaf og synd ikke mere!"

Christus vedblev at lære Mængden og sagde: "Jeg er Verdens Lys; Enhver som følger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have Livets Lys." Pharisæerne afbrøde ham: "Du vidner om Dig selv, Dit Vidnesbyrd er ikke troværdigt." Herimod indvendte han: "Om jeg endog er mit eget Vidne, saa er dog mit Vidnesbyrd troværdigt, thi jeg veed, hvorfra jeg er kommen og hvor jeg gaar hen, men I vide det ikke. I dømmes paa en sandfælig Maade, saaledes dømmes jeg Ingen, men dersom jeg dømmes, da er min Dom troværdig, eftersom jeg ikke er alene, men jeg og Faderen, der sendte mig. Der staaer jo skrevet i Eders Lovbog: Vidnesbyrd af To gjælder (Deutern. 17. 6.) Nu vidner ikke allene jeg om mig, men og Faderen, der sendte mig, er mit Vidne." — Paa deres Spørgsmaal: "Hvo er Din Fader?" svarede Kristus: "Hverken mig eller min Fader kjende I, thi kjendte I mig, saa vilde I kjende min Fader." Saalunde lærte Herren ved Tempelkisten, men Ingen lagde Haand paa ham.

En anden Gang sagde han atter til dem: "Jeg gaar bort, og I skulle lede efter mig og døe i Eders Synd; Hvor jeg gaar hen, kunne I ikke komme!" Da Jøderne troede eller lode som de troede, at han ved Selvmord vilde berede sig Plads i Gehenna, sagde han: "I ere herneben fra, jeg er ovenfra; I ere af denne Verden, jeg er ikke af denne Verden; derfor sagde jeg, at I maae døe I Eders Synder, thi hvis I ikke troe, at jeg er den (som jeg udgiver mig for at være), da skulle I døe i Eders Synder. Paa deres

Spørgsmaal: "Hvo er Du?" svarer han: "Fra Begyndelsen har jeg sagt det Samme, som jeg nu siger; jeg har Dreget at tale om og misbillige hos Eder, men Den, som mig udsendte, er sanddru, og hvad jeg hørte af ham, det forkynder jeg for Verden." Da de ei fattede, at han taledes om Faderen, vedblev han: "Naar I faae ophøiet Menneskets Søn, da skulle I kjende, at jeg er den, jeg siger mig at være, og at jeg Intet gjør af mig selv; men som min Fader lærte mig, saaledes taler jeg, og Den, som mig udsendte, er med mig; Faderen har ikke ladet mig alene, fordi jeg altid gjør det, ham er velbehageligt."

For denne Tales Skyld, var der mange Jøder, der troede paa ham, og til disse henvendte han følgende Ord: "Holde I fast ved min Lære, da ere I sandeligen mine Disciple, da skulle I forstaae Sandheden, og Sandheden skal frigjøre Eder." Dog andre Ildesindede grebe Ordet: "Abrahams Affom ere vi, aldrig have vi været Nogens Trælle, hvi siger Du da: I skulle vorde frie?" — "Sandelig, jeg siger Eder, var Herrens Svar, at Enhver, som gjør Synd, er Syndens Træl; men Trællen bliver ikke altid i Huset, Sønnen bliver der altid, saar altsaa Sønnen frigjort Eder, skulle I være virkelig frie. Vel veed jeg, at I ere Abrahams Affom; dog søge I, at dræbe mig, fordi min Tale ei gaar Eder til Hjerte. Jeg lærer, hvad jeg har seet hos min Fader, men I gjøre det, I have hørt af Eders Fader." — "Abraham er vor Fader!" gjentog de forbittede Jøder. Herren svarede: "Dersom I vare Abrahams Børn, gjorde I Abrahams Gjeringer; men nu søge I at dræbe mig,

et Menneske, der sagde Eder Sandheden, som jeg hørte af Gud, dette havde Abraham ikke gjort; dog I gjøre Eders Faders Gjerninger." Ovbragte udbrode de: "Vi ere ei nægte Dørn, een Fader have vi, Gud!" — "Var Gud Eders Fader, tog Herren tilorde, da elskede I mig, thi fra Gud stammer og kommer jeg, af mig selv er jeg ingenlunde kommen, men han har udsendt mig. Hvi forstaae I ikke min Tale? Fordi I ikke kunne fordrage min Lære. I ere af een Fader, Djævelen, og I ville gjøre Eders Faders Begjeringer. Han var en Mandbraber fra Begyndelsen af, og blev ikke bestaaende i Sandheden, thi Sandhed er ikke i ham; taler han Løgn, taler han af sit Eget, thi han er en Løgner og Løgnens Fader; men mig troe I ikke, fordi jeg taler Sandhed. Hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Løgn? men er det Sandhed, jeg forkynder, hvi troe I mig da ikke? Hvo som er af Gud, hører Guds Ord, derfor høre I ei, thi I ere ikke af Gud!" Da Jøderne udbrode: "Sige vi ikke med Rette, at Du er en Samaritan og er besat af den onde Aand?" svarede Christus roligt: "Et er jeg besat, men jeg ærer min Fader og I berøve mig min Ære; men jeg søger ikke min Ære; der er Den, som søger den, og dømmes. Sandelig, jeg forsikrer Eder, dersom Nogen holder min Lære, skal han ei see Døden evindelig."

"Nu vide vi, raabte Jøderne, at Du er besat af Djævelen; Abraham er død og Profeterne ere døde, og Du siger, at hvis Nogen holder Din Lære, skal han ikke smage Døden evindelig; mon Du er større end vor Fader Abraham, der døde? ogsaa Profeterne

ere døde, hvem gjør Du Dig da selv til?" — Til Svar sagde Herren: "Dersom jeg ærer mig selv, er min Ære Intet; det er min Fader, som mig ærer, om hvem I sige, at han er Eders Gud, endfjændt I ikke kjende ham, men jeg kjender ham, og hvis jeg sagde, at jeg ikke kjendte ham, da var jeg en Løgner, som I; men jeg kjender ham og holder hans Ord. Abraham frydede sig, at han skulde see min Dag, og han saae den (i Aanden) og glædede sig." Da Jøderne spottende sagde: "Endnu er Du ikke 50 Aar og Du har seet Abraham?" — svarede han blot: "Sandelig, før Abraham blev, var jeg!" Nu opløstede de Stene, som laae der til Templets Istandfættelse, for at kaste paa ham, men skjult ved Mængden, undkom han fra deres Forsølgelse.

(J. 9, 1-39.) I Forbigaaende saae Herren en Blindfødt, og da Disciplene spurgte ham, om dette Gavn af Menneskets vigtigste Sands var en Straf for den Ulykkeliges egen eller for hans Forældres Synd, søgte han at udrydde denne hos Jøderne almindelige Wildfarelse i det han sagde: "Hverken er det hans eller hans Forældres Skyld, — men det er saa, for at Guds Virksomhed skal aabenbares paa ham. Mig bør det at gjøre hans Gjerninger, som mig udsendte, saalænge det er Dag, Natten kommer, da kan Ingen arbejde. Saalænge jeg er i Verden, er jeg Verdens Lys." Derefter spyttede Herren paa Jorden, gjorde Dynd deraf, som han gned paa den Blindes Øine, i det han sagde: "Gaf bort og toe dig i Silloams Dam." Den Blindfødt adløb, og kom seende tilbage. Da Folket, der tidligere havde seet ham sidde og tigge,

forundredes over, at han havde faaet sit Syn igjen, og udspurgte ham, hvorledes det var gaaet til, for: talte han dem det, men han vidste ikke, at det var Jesus, som havde helbredet ham. Da den Helbredte senere blev ført for Synedriet og Pharisæerne gjorde ham det Spørgsmaal, hvorledes han var bleven seende? svarede han: "Dynd lagde han paa mine Øine og jeg toede mig, og blev seende." Der opstod nu Strid mellem Raadets Medlemmer, i det Nogle antog, at den, som havde helbredet ham, var en Synder, da han ikke havde overholdt Sabbaten, thi Helbredelsen havde funden Sted paa en Sabbat; men Andre paastode, at en Synder ikke kunde udføre et saadant Vidunder. Da den Blindsødte blev adspurgt om sin Mening, svarede han: "Han er en Prophet." Sjæerne ønskede Sanhedrins Medlemmer at gjøre det Utvilsomme tvivlsomt, derfor foregav de, at det maaskee var uvisst, om den Helbredte i Sandhed havde været blind, og for at faae nøie Underretning herom, lode de hans Forældre kalde. Dem opkaastede Man nu de Spørgsmaal, om deres Søn virkelig havde været blindsødt, og hvorledes han nu havde faaet sit Syn igjen; det første Spørgsmaal besaaede de, men det sidste vovede de ikke at besvare af Frygt for Raadet, der havde bestemt, at Enhver, som bekendte Jesus som Kristus, skulde udelukkes af Synagogen, de henviste derfor til deres Søn, som var gammel nok (over 13 Aar) til at svare for Raadet. Atter blev Ynglingen fremkaldt, og da Man sagde til ham: "Giv Gud Æren, vi vide, at hiint Menneſte er en Synder;" svarede han: "Om han er en Synder, veed jeg ikke, een Ting veed jeg dog, at

jeg Blinde nu seer." Paa det gjentagne Spørgsmaal, hvorledes det da egentligen var gaaet til, svarede den driftige Yngling: "Jeg har jo allerede sagt Eder det, og I hørte ikke derpaa; hvorfor ville I høre det igjen? Ville I ogsaa være hans Disciple?" Opbragte stjeldte de ham og sagde: "Du er hans Discipel, men vi ere Disciple af Moses; med ham vide vi Jehovah har talt, men om denne vide vi ei, hvorfra han er." — "Det er dog besynderligt, svarede han, at I ikke vide, hvorfra han er, da han dog har aabnet mine Øine; vi vide jo, at Gud ikke bønhører nogen Synder, men den sande Gudsfrygtige, som gjør hans Villie, den hører han; uhørt er det fra Skabelsen af, at Nogen har aabnet Øinene paa en Blindsødt. Var denne ei fra Gud, da kunde han slet Intet gjøre." Harmfulde udbrode de: "Du er ganske sødt i Synd, og Du vil lære os?" Med disse Ord udstødte de Ynglingen af Forsamlingen.

Da Jesus havde erfaret, at de havde udstødt ham og han senere traf ham, spurgte han: "Troer Du paa Guds Søn?" — "Hvo er han Herre, at jeg kan troe paa ham? var Ynglingens Ord, men Frelseren svarede: "Du har jo seet ham, og den, som taler med Dig, ham er det." Ynglingen saldt ned for hans Fødder med det Udbrud: "Jeg troer Herre!" — "Til Dom er jeg kommen i denne Verden, udbrode Jesus, at de Blinde skulle vorde seende, og de Seende blinde."

(3. 9. 40-10, 21.) Da de ham omringende Pharisæer hørte at han talte saaledes, spurgte de: "Monne vi og ere blinde?" — "Vare I blinde, svarede Her:

ren, da havde I ingen Syndesskyld, men nu sige I: Vi see! — derfor bliver Skylden Eders! Sandelig, jeg forsikker Eder, Enhver, som ikke gaar ind ad Døren til Faarestien, men stiger andetsfeds over, er en Lyp og en Røver; men den, som gaar ind ad Døren, er Faarenes Hyrde, for hvem Dørvogteren oplukker og hvis Nøst Faarene høre; han kalder sine egne Faar ved Navn og driver dem ud; har han ladet sine Faar ud, gaar han foran dem, og Faarene følge ham, da de kjende hans Stemme; en Fremmed derimod følge de ikke, men de flye for ham, thi den Fremmedes Stemme er dem ubekjendt." Da Tilhørerne ei fatte denne Lignelse, vedblev Jesus: "Sandelig, jeg er Døren til Faarene; Alle, som ere komne for mig, ere Lyp og Røvere, men Faarene høre dem ikke. Jeg er Døren, enhver som gaar ind ved mig, skal frelses, han skal gaar ind og ud, og finde Føde. Lyven kommer kun for at stjæle, myrde og fordærve; jeg derimod er kommen, for at Livets og Betsignelsens Fylde skal blive dem til Deel. — Jeg er den gode Hyrde; den gode Hyrde lader sit Liv for Faarene, men Leiesvenden og den, som ikke er Hyrde, hvem Faarene ei tilhøre, forlader ved Synet af den kommende Ulv Faarene og flyer: da røver Ulven dem og adspredde Faarene; dog Leiesvenden flyer, fordi han er Leiesvend og er ubekjæret for Faarene, men jeg er den gode Hyrde og jeg kjender mine, og kjendes af mine, ligesom Faderen kjender mig og jeg Faderen; ja Livet sætter jeg til for Faarene. Endnu andre Faar har jeg, som ikke ere af denne Sti, dem maa jeg og føre hid, og de skulle høre min Nøst, og der skal blive een Hjord og

een Hjorde. Derfor elsker min Fader mig — fordi jeg lader mit Liv — saaledes, at jeg atter skal tage det; Ingen tager det fra mig, men jeg lader det af mig selv; jeg har Magt til at lade det og Magt til at tage det igjen; hertil modtog jeg Magt af min Fader."

Denne Tale opvakte atter Strid blandt Jøderne; Mange af dem sagde nemlig: "Han har en Dæmon og er affindig, hvorfor høre I ham?" Andre derimod indvendte, at saadanne Ord vare ikke af en Besat, og at Dæmoner ei kunde aabne de Blindes Dine.

II.

Jesu Christi Reise til Jerusalem i Anledning af Tempelindvielse
sens Fests, og Begivenhederne paa Festen selv.

I.

(Christus taler om Bønnen — Om Salighedens Opnaaelse — Om Herodes's og Phariseernes Mærker — Helbreder en Vatterfottig — Lærer hvorledes hans Disciple bør være fremte — Tre Parabler om Omvendelsen — Parablen om den utro Forvalter, og om Lazarus og den rige Mand.)

(L. 11. 1-13.) Paa et eensomt Sted udenfor Jerusalem havde Herren opløstet sit Hjerte i Bøn til sin himmelske Fader, da kom Disciplene til ham, og Een af dem anmodede ham, om at lære dem at bede, ligesom Johannes havde lært sine Disciple. Herren opfyldte hans Ønske i det han lærte dem: Fader vor o. s. v., og, for at opmuntre dem til Vedholdenhed i Bønnen, fremsatte han en Lignelse: "Hvis Nogen blandt Eder havde en Ven, til hvem han kom ved

Midnatstide med den Bøn: Ven, laan mig tre Brød, thi min Ven er kommen til mig fra Reisen, og jeg har Intet at sætte for ham; svarede da han derinde: gjør mig ingen Uro, Døren er alt tillukket, og mine Dørn ere med mig tilfængs, jeg kan ikke staae op og give Dig: — saa siger jeg Eder, om han end ikke, fordi han er hans Ven, vil staae op og give ham, saa vil han dog staae op for hans Naatrængensheds Skyld, og give ham saa Meget, som han behøver. Derfor siger jeg Eder, beder, saa skal Eder gives; søger, skulle I finde; banker, skal Eder oplades; thi enhver Bedende faaar; hver Søgende finder; for hver Bankende oplades.”

(L. 13, 22-33.) Senere træffe vi Jesus vandre om gennem Galilæas Stæder og Byer, medens hans Hu atter stod til Jerusalem; overalt søgte og sandt han Leilighed til at oplyse, forbedre og opmuntre til Omvendelse. Da Een blandt hans Tilhørere spurgte ham, om de vare Saa, som bleve salige, sagde han: ”Opbyder Eders hele Kraft, for at I kunne gaae ind ad den snevre Port; thi Mange siger jeg Eder skulle stræbe at komme ind, men de skulle ei formaae det. Naar nemlig først Huusbonden er opstanden og har tillukket Døren, og I da staae udenfor og banke paa Døren med de Ord: ”Herre, luk op for os!” da skal han svare Eder: ”Jeg kjender Eder ikke, ei heller veed jeg, hvorfra I ere!” Vel ville I da indvende: ”Vi have spist og druffet med Dig, og paa vore Gader lærte Du!” — men han vil svare: ”Jeg forsikker Eder, jeg veed ikke hvo eller hvorfra I ere. Vort fra mig alle I, som gjøre Uret! Der skal være Graad og

Lænders Gnidsel, naar I see Abraham, Isaak og Jacob samt alle Propheterne i Guds Rige, men Eder at udstødes udenfor. Fra Ost og Vest vil Man komme, og fra Nord og Syd, for at ligge tilbords i Guds Rige, og see, de Sidste skulle være de Første og de Første de Sidste.”

Da nogle Phariseer samme Dag advarede ham for Herodes Antipas, som de sagde vilde ihjelslaae ham, svarede han dem, at de skulde forkynde Herodes, at han vel havde havt isinde, at helbrede de Syge og trøste de Forsagte i nogle Dage i Galilæa, men nu, da Herodes's Rænker forhindrede ham heri, vilde han strax drage til Jerusalem; thi saa skjændigt vilde det dog ei gaae til, at en Prophet dræbtes udenfor den hellige Stads Mure.

(L. 14 Cap.) Herren forlod altsaa Galilæa og vi finde ham atter i en fornem Phariseers Huus paa en Sabbat; medens han holdt Maaltid her, toge Phariseerne vare paa ham. Da en Vattersøttig havde opsøgt ham og fremstillede sig pludselig for ham, ventte Jesus sig til de Lovkyndige og Phariseerne med det Spørgsmaal: ”Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten?” — Da de taug, rørte han ved den Syge og helbredte ham. Efterat den Syge havde forladt Huuset, vedblev Jesus at tale til sine Modstandere: ”Hvo blandt Eder vilde ikke, skjøndt det var Sabbat, strax drage sin Søn, eller sin Dre op, naar han eller den var falden i en Eisterne?” Den Taushed, dette Spørgsmaal mødte, vidnede noksom om, hvor lidet Hensyn de toge til Loven, naar den colliderede med deres Egenlyst. I det nu Herren bemærkede, med hvilken Jær

de Indbudne opsøgte sig de øverste Pladser ved Bordet, fremfattede han følgende med Hensyn til Guds Rige betydningsfulde Lære: "Er Du buden til Gjestebud af Nogen, saa læg Dig ei øverst tilbords, at ikke en Fornemmere end Du maatte være buden, og Berten maatte komme og sige til Dig: Overlad Pladsen til denne Mand; — da maatte Du med Skam indtage den nederste Plads. Læg Dig derimod nederst, naar Du er indbuden, kommer da Berten til Dig med de Ord: Ven, ryk høiere op! saa vil dette være Dig til Ære for Bordfællerne; thi hvo sig selv op høier, skal fornedres, og hvo sig selv fornedrer, skal ophøies." Nu henvendte Jesus sin Tale til Berten: "Giver Du et Middags eller Aftens-Maaltid, saa indbyd ei Dine Venner eller Slægtninge eller rige Naboer, at de ei skulle indbyde Dig igjen og gjøre Dig Gjengjeld, men indbyd, naar Du gjør et Gjestebud, Fattige, Krøblinger, Halte og Blinde, da skal Du være salig, thi de kunne ikke gjøre Gjengjeld, men det skal gjengjeldes Dig, naar de Retfærdige opstaae." Da Een af Gjesterne hørte disse Ord og udbød: "Salig er den, som kommer tilbords i Guds Rige!" svarede Jesus: "Et Menneske gjorde et stort Gjestebud, hvortil han indbød Mange; ved Maaltidsstrimen udsendte han sin Slave, for at opfordre de Indbudne, da Alt var beredt; men Alle lode sig eenstemmigen undskyldte; i det den Første undskyldte sig med, at have kjøbt en Ager, og vilde ud at see den; en Anden sagde: Jeg har kjøbt fem Par Oxer, og gaar nu hen at prøve dem, jeg beder Dig, undskyld mig; en Tredie undskyldte sig med, at have taget en Hustru tilægte. Da

Slaven ved sin Tilbagekomst meldte Herren det, blev denne vred og bød Slaven: Gik ud paa Stadens Stræder og Gader, og bring Fattige og Krøblinger og Halte og Blinde herind. Senere meldte Slaven ham, at dette var udført, men at der endnu var Plads; da bød Herren: Gik ud paa Veiene og ved Gjerderne, og nød dem herind, paa det mit Huus kan vorde fuldt, thi jeg siger Eder, at Ingen af de Mænd, som vare budne, skal smage mit Maaltid."

I det Herren forlod dette Sted, fulgte Mange ham, til hvem han henvendte sig med disse Ord: "Kommer Nogen til mig og han ikke gjør Afkald paa Fader, Moder, Hustru, Børn, Brødre, Søstre, ja selv paa sit eget Liv, kan han ikke være min Discipel. Hvo som ikke bærer sit Kors og kommer efter mig, kan ikke være min Discipel; thi er der Nogen blandt Eder, der vil opføre et Pallads, sidder han da ikke først og beregner Udgifterne derved, om han har Evne at fuldføre det? for at ikke, naar han har lagt Grundvolden og ei kan fuldføre det, Alle, der see det, skulle spottende sige: Denne Mand har begyndt en Bygning, som han ei kan fuldende. Eller hvilken Konge, der vil drage i Krig, for at levere en anden Konge et Slag, sætter sig ikke hen i Forveien og overveier, om han er istand til med Titusinde at møde sin Modstander, der kommer med Tyvetusinde? Er han ikke istand dertil, saa udsender han, medens Hlin endnu er fjern, Gesandtere til ham og beder om Fred. Saaledes kan og Ingen af Eder, som ei forsager al sin Eiendom, være min Discipel. Saltet er godt; men dersom Saltet mister sin Kraft, hvormed vil Man

give det den tilbage? Hverken paa Jorden eller blandt Sjødning duer det, Man kaster det ud. Hvo som har Øren at høre med, han høre!"

(L. 15 Cap.) Da Phariseerne og de Skriftlærde saae, hvorledes Toldere og Syndere stoffede sig om Jesus, for at høre ham, knurrede de herover i det de sagde: "Denne har Omgang med Mennesker, der ere bekjendte som Syndere, og spiser med dem!" Heraf tog Herren Anledning til at fremsætte følgende Parabler: "Hvo blandt Eder, der eier hundrede Saar og mister eet af dem, lader ikke de 99 tilbage paa Græsgangen og gaar efter det forvildede Saar indtil han finder det? Har han fundet det, tager han det glad paa sine Skuldre, gaar hjem, kalder Venner og Naboer sammen, og siger til dem: Glæder Eder med mig, thi jeg har fundet mit vildfarende Saar. Jeg forsikrer Eder: Saaledes skal der være større Glæde i Himmelen over en eneste Syndere, der omvender sig, end over 99 Retfærdige, der ei behøve Omvendelse. — Eller hvilken Kvinde, der eier ti Drakmer og taber een deraf, antænder ikke et Lys, feier Huset og søger omhyggeligen, indtil hun finder den? Og har hun fundet den, sammekalder hun sine Veninder og Naboer og siger: Glæder Eder med mig, at jeg har fundet den tabte Drakme! Saaledes, forsikrer jeg Eder, er der Glæde hos Guds Engle over en eneste Synners Omvendelse. — En Mand, vedblev Herren, havde to Sønner, den yngre Søn sagde til ham: Fader, giv mig den Deel af Formuen, som tilkommer mig. Faderen skiftede da Godset imellem Sønnenne, og da den Yngre havde sammenbragt Alt, reiste han bort til et

fjernt Land, hvor han ved et overdaadigt Liv bortødslede sin Formue. Efterat han havde forødet Alt, begyndte han at lide Nød, saa meget mere som en stor Hungersnød opstod i Landet; han holdt sig da til Een af Landets Indvaanere, der sendte ham som Svinevægter ud paa sin Mark. Gjerne havde den Ulykkelige nydt den søde Vælgfrugt, Svinene aade, men Ingen gav ham den; da kom han til Eftertanke og sagde: Hvor mange Daglønnere hos min Fader have Brød i Overflødighed, medens jeg her omkommer af Hunger; velan, jeg vil gaae til min Fader og bekiende: Fader! jeg har syndet mod Himmelen og mod Dig, og er ei værd at kaldes Din Søn, behandl mig som Een af Dine Daglønnere. — Han tiltraadte da Reisen til sin Fader. Da han endnu var langt borte, saae Faderen ham med inderlig Medynk, ilede til ham, faldt om hans Hals og kysfede ham. Da Sønnen nu udbrød: Fader, jeg har syndet mod Himmelen og mod Dig, og er ei længere værd, at kaldes Din Søn! — sagde Faderen til sine Slaver: Fremberer det bedste Gewandt og isører ham det, giv ham en Ring paa Fingeren og Skoe paa Fødderne; henter den fedede Kalv og slagter den; et fro Maaltid ville vi holde, thi denne min Søn var død, og er bleven levende igjen; tabt var han, og er funden. Da de begyndte at blive lystige, nærmede den ældste Søn, der havde været paa Marken, sig Huset, hvor han hørte Musik og Dands; han kaldte derfor en Slave til sig og erklyndigede sig om, hvad det var. Da han erfarede Marsagen, blev han vred og vilde ikke gaae ind, men da kom Faderen ud og tiltalte ham, fortrydelig sva-

rede han: Saa mange Aar har jeg tjent Dig, og aldrig overtraadte jeg Dit Bud, alligevel gav Du mig aldrig en Gul, for at jeg kunde være lystig med mine Venner, men da denne Din Søn, der har forødet Dit Guds med Udflugt af Menneskene, kom hjem, lod Du for ham slagte den fedede Kalv! — Min Søn, svarede Faderen, Du er altid hos mig, og al min Eiendom tilhører Dig; Man maatte dog være glad og lystig, thi denne Din Broder var død, og er igjen bleven levende; tabt var han, og er funden.”

(E. 16 Cap.) Jesus vedblev at lære sine Disciple og fremsatte følgende maatte fra Virkeligheden tage For-
tælling: ”Der var en Rigmand, som havde en Forvalter, der var blevet angivet for ham som den, der forødede hans Guds; derfor lod han ham kalde for sig og sagde: Hvorfor maa jeg høre Saadant om Dig? Afslæg Regnskab for Din Forvaltning, thi Du kan ei længere forestaae Din Forretning. Følgende Tanker opstode da hos Forvalteren: Hvad skal jeg gjøre, naar min Herre fratager mig Tjenesten? Til at grave er jeg ikke stærk nok, og at betle skammer jeg mig ved. Jeg veed, hvad jeg vil gjøre, for at min Herres Skyldnere skulle tage mig i deres Huse, naar jeg bliver affat fra min Forretning. Han fremkaldte da Enhver af Skyldnerne og spurgte den Første: Hvormeget skal Du udrede til min Herre? — Hundrede Bath Olie, lod Svaret. See her dit Forpagtningsbrev, sagde Forvalteren, tag det, sæt Dig hen og skriv 50. Og Du, spurgte han en Anden, hvormeget skal Du udrede? — Hundrede Kor Hvede, var Svaret. Da sagde han: Tag her dit Forpagtningsbrev: og skriv 80. — Derfor roste

Herren den troløse Forvalter, at han havde handlet med klogt Overlæg, thi denne Verdens Børn opføre sig klogere blandt deres Lige, end Lysets Sønner. Derfor formaner jeg Eder, gjører Eder Venner ved den troløse Mammon, for at I, naar I dæ, ved dem skulde optages i de evige Boliger. Hvo som er tro i Lidet, er og tro i Meget; og hvo som er uredelig i Lidet, er det og i Meget. Vare I nu ikke troe med den troløse Mammon, hvo vilde da betro Eder den sande Rigdom? Vare I troløse i det Fremmede, hvo vilde give Eder egen Eiendom? Ingen Slave kan tjene to Herrer.”

Da Pharisæerne, der vare pengegjerrige, hørte ham tale saaledes, spottede de ham, derfor sagde han til dem: ”I bryste Eder som Guldkomme for Menneskene, men Gud kjenner Eders Hjerter; thi hvad der ophøies blandt Menneskene, er en Vederstyggelighed for Gud. — Der var en rig Mand, der klædte sig i Purpur og fint ægyptisk Linned, og holdt hver Dag pragtfulde Glædesmaaltider; men der var og en Fattig, Lazarus var hans Navn, der fuld af Saar laa for den Riges Port, og længtes efter at møtte sig med de Smuler der faldt fra hans Bord, endog Hundene kom og slikkede hans Saar. Den Fattige døde, og blev af Englene henbaaren i Abrahams Skjød. Den Rige døde ogsaa og blev begravet. Martret i de Dødes Rige hævdede han sine Dine, og skuede Abraham langt borte og Lazarus i hans Skjød; da raabte han: Fader Abraham! forbarm Dig over mig og send Lazarus, at han dyppe sin Fingerspids i Vandet og forfrisker min Tunge, thi jeg lider Qual i denne

Flamme. Dog Abraham svarede: Min Søn, kom ihu, at Du har modtaget Dit Gode i Din jordiske Livstid, Lazarus derimod det Onde; nu bliver han trøstet her, men Du pines. Desuden er mellem os og Eder et stort Svælg befæstet, saa at de, som ville herfra over til Eder, kunne det ligesaa lidet, som Man derfra kan komme herover til os. — Saa beder jeg Dig, Fader! vedblev den Rige, send ham til min Faders Huus, thi jeg har fem Brødre, for at han kan advare dem, at de ikke ogsaa skulle komme til dette Martersted. Da Abraham svarede: De have Moses og Propheterne, dem maae de adlyde; indvendte han: Ak nei, Fader Abraham; men naar Een af de Døde kom til dem, saa omvendte de sig. — Adlyde de ikke Moses og Propheterne, da nytter det heller ikke om en Død opstod! var Abrahams Svar."

(E. 17, 7-10.) Vendt til sine Vekjendere vedblev Jesus: "Hvo af Eder, der har en Slave, som pløier, eller vogter Qvæg, siger strax ved hans Tilbagekomst fra Marken til ham, at han skal sætte sig tilbords? Vil han ikke snarere sige til ham: Bereed min Aftensmad, ombind Dig og betjen mig, indtil jeg faaer spist og drukket, og derpaa spis og drik ogsaa Du. Vil han takke denne Tjener, at han gjorde, hvad ham var befalet? Jeg mener det ikke. Saaledes skulle og J, naar J have gjort Alt, hvad der er befalet Eder, betjende: Vi ere fortjenstløse Tjenere, thi vi gjorde det, som vi vare forpligtede at gjøre."

2.

(Christus helbreder ti Spedalske — Dymnter til Narvaagenhed — Parablen om Phariseeren og Tolderen —

Taler om Skilsmisse og Egtekab — Veksigner de smaa Børn — Taler med en rig Yngling — Parablen om Arbejderne i Vingaarden — Taler i Templet — Dyrækker Lazarus — Begiver sig til Ephraim.)

(E. 17, 11-19.) Da Christus vilde til Jerusalem, lod han Samaria paa sin højre og Galilæa paa sin venstre Side, for over Jordan at naae Peræa. Da han her paa Grændsen saae ti Spedalske staae langt borte og anraabe hans Barmhertighed, sagde han til dem: "Gaaer hen og vis Eder for Præsterne." Mens de vandrede frem, bleve de rensede, hvorfor og; saa Een blandt dem vendte tilbage i det han prisede Gud med høj Røst; da han, der var en Samaritan, kom til Herren, kastede han sig for hans Fødder og takkede ham. Jesus vendte sig da til ham: "Bleve ikke Ti helbredte? Hvor ere de Ni? Er ingen Anden vendt tilbage, at give Gud Æren, uden denne Fremmede? — Gaf bort, Din Tro har frelst Dig."

(E. 17, 20-18, 14.) Da Phariseerne, som i denne vidunderlige Helbredelse vel ikke kunde see Andet, end et Værk værdig Messias, spurgte ham om, naar Guds Rige skulde komme, svarede han: "Guds Rige kommer ikke saaledes, at Man med Sandserne kan iagttage det; ikke kan Man sige, see her, eller see der er det; thi see, Guds Rige er blandt Eder." Henvendt til sine Disciple vedblev han: "De Dage skulle komme, da J skulle begjere at see blot Een af Menneskets Søns Dage, men J skulle ikke see den; da vil Man sige til Eder: See, her er han! eller: See der! men gaaer ikke hen, og følger ei heller; thi ligesom Lynets Straale lyser fra den ene Himmelegn til den anden, saa vil

det og være med Menneskets Søn paa hans Dag; dog først maa han lide Meget og forkydes af denne Slægt. Som det gik til i Noahs Tid, saa vil det og gaae i Menneskets Søns Dage; Man aad, Man drak, Man ægtede og bortgibtedes indtil den Dag, da Noah gik i Arken og Oversvømmelsen kom og ødelagde de Alle. Saaledes forholdt det sig ogsaa ved Loths Tid, Man spiste og drak, kjøbte og solgte, plantede og byggede; dog paa den Dag, da Loth gik ud af Sodom, regnede det Ild og Svovel af Himmelen og ødelagde Alle. Saaledes vil det gaae til paa den Dag, Menneskets Søn aabenbares. Hvo, der paa den Dag er paa Taget, stige ikke ned i Huset for at hente sit Huusgeraad; hvo der befinder sig paa Marken, vende ligeledes ikke tilbage. Mindes Loths Hustru! — Jeg siger Eder, i den Nat skulle I sove paa eet Leie, den Ene skal tages, den Anden skal lades tilbage; to Slavinder skulle male tilsammen, den Ene skal annames, den Anden lades tilbage!" Da de spurgte ham: "Hvor, Herre?" svarede han: "Hvor Aadslet er, der samle Gletterne sig!"

Da Herren saae sine Disciple ængstelige ved Tænken paa den antydede Trængsel, opmuntret han dem til, at søge Hjælp hos Gud ved vedholdende Bøn, i følgende Parabel: "Der var en Dommer i en Stad, han frygtede ikke Gud og undsaae sig ei for Menneskene; i samme Stad levede ogsaa en Enke, der kom til ham med den Bøn: Hjælp mig til min Ret mod min Modstander! — En lang Tid vægrede han sig, dog senere tænkte han, om jeg end ikke frygter Gud og intet Menneske fryer, saa vil jeg dog hjælpe denne

Enke til sin Ret, thi hun falder mig til Besvær, hun vil ellers komme bestandig igjen og plage mig. — Har I bemærket hvad den uretfærdige Dommer sagde? Men skulde Gud ikke skaffe sine Udkaarne Ret, naar de raabe til ham Dag og Nat, om han endog dvæler dermed? Jeg forsikker Eder, han vil snart hjælpe dem til deres Ret. Ja ved sin Ankomst vil Menneskets Søn finde Tro paa Jorden." Atter vender Jesus sig til de hovmodige Phariseer med en anden Lignelse, for at indskærpe den sande Bodfærdighed: "To Mænd gik op i Templet for at bede, den Ene var en Phariseer, den Anden en Tolder. Phariseeren traadte hen og bad hos sig selv saaledes: Gud, jeg takker Dig, at jeg ikke er som de øvrige Mennesker, Røvere, Uretfærdige, Løstgættige, eller som denne Tolder; jeg faste ugentligen to Gange, og giver Tiende af al min Eiendom. — Imidlertid stod Tolderen fjernt, og vovede ikke at hæve Hæne til Himmelen, men slog sig for sit Bryst og bad: Gud være mig Synden naadig! — Jeg forsikker Eder, Tolderen gik mere retfærdiggjort hjem i sit Huus end Phariseeren; thi Hvo sig selv ophøier, skal ydmyges, men, Hvo sig selv ydmyger, skal ophøies."

(Mt. 10, 2-12.) Efterat Jesus havde gennemvandet Peræa, nærmede han sig Judæas Grændser, hvor Phariseerne, for end mere at opvække Herodes's Misstanke og Had imod ham, fremkom med det Spørgsmaal, om det var en Mand tilladt under ethvert Paaflud at skille sig fra sin Hustru. Paa Herrens Spørgsmaal: "Hvad har Moses befalet Eder?" svarede de: "Moses har tilladt, at skrive et Skilsmissebrev, og skille sig fra sin Hustru." Da udbød Herren: "For-

Ederes Hjerters Haardheds Skyld skrev han dette Bud; men fra Skabningens Begyndelse skabte Gud dem Mand og Qvinde, og derfor skal en Mand forlade Fader og Moder, og blive fast hos sin Hustru, saa de To blive til et Kjød; hvad Gud nu saaledes har sammensjætt, bør Menneskene ikke adskille." Da Disciplene atter hjemme opkaftede Spørgsmaal om denne Materie, svarede han: "Hvo som skiller sig fra sin Hustru og tager en Anden tilægte, bryder sin Ægteskabstro, og skiller en Qvinde sig fra sin Mand og ægter en Anden, gjør hun sig ogsaa skyldig i Ægteskabsbrud."

(Mt. 19. 13-20, 16.) Efter som Jøderne tillagde udmærket fromme Mænds Bønner en særegen Kraft, bragte paa samme Tid gudsfrygtige Mødre deres Børn til Herren, for at han under Haandspaalæggelse skulde nedbede Jehovahs Velsignelse over dem. Da Disciplene med Hefstighed viste dem tilbage, sagde han: "Lader de smaa Børn med Fred, forhindrer dem ikke fra at komme til mig, thi saadanne høre Himmerige til." Han lagde Hænderne paa dem og drog videre.

Nedens Herren vandrer frem, kommer en Yngling løbende og kaster sig paa Knæ for ham i det han spørger: "Gode Lærer, hvad Godt skal jeg gjøre, for at erholde det evige Liv?" — "Hvorfor, siger Herren, spørger Du mig om det Gode? Een er den Gode! Men vil Du indgaae til Livet, saa følg Budene." Paa Ynglingens Spørgsmaal, hvilke Bud, han mener; svarer han: Du skal ei ihjelslaae; ei være utugtig; ikke stjæle; ikke sige falske Vidnesbyrd; Du skal ære Din Fader og Moder; elsk Din Næste, som Dig selv." — "Alt dette har jeg holdt o Mester! fra min tidlige

ste Ungdom; hvad mangler mig endnu?" spørger atter Ynglingen; i det Jesus betragter ham og fatter Kjærlighed til ham, udbryder han: "Een Ting fattes Dig, for at blive fuldkommen; gik hen, sælg din Eiendom og giv de Fattige det Indkomne, saa skal Du besidde en Skat i Himmelen; kom da, tag Korset og følg mig." Da Ynglingen, der besad meget Gode, blev bedrøvet og gik sorgfuld bort, tiltalte Herren sine Disciple: "Jeg forsikker Eder, vanskeligen ville De, som forlade sig paa Rigdom, indgaae i Himmerige; lettere vil en Kameel gaae gjennem et Naaleøie (o: et rabbinisk Udtryk paa det Umulige), end en Rig kommer i Guds Rige." Ved at høre denne Ytring, bleve Disciplene forfærdede, og spurgte: "Hvo kan da opnaae Lyksaligheden (under Messias)?" — "Hvad der efter Menneskenes Mening er umuligt, er det ikke for Gud, thi for ham ere alle Ting mulige!" var Herrens Svar. Da Tanken om, hvorledes Apostlene havde handlet ganske anderledes end hiin Yngling, bragte Petrus til at spørge: "See, vi forlode Alt og fulgte Dig, hvad bliver os til Deel derfor?" svarede Jesus: "Sandeligen, jeg forsikker Eder, naar Menneskets Søn ved Verdens Fornæelse skal sidde paa sin Herkethrone, da skulle I, som have efterfulgt mig, sidde paa tolv Throner som Herskere over Israels tolv Stammer. Enhver, der forlod Huus, Brødre, Søstre, Fader, Moder, Hustru, Børn eller Ager for min Skyld, skal faae det hundredefold igjen, og arve det evige Liv; dog Mange, som ere de Første, skulle vorde de Sidste, og Mange, som ere de Sidste, skulle vorde de Første. Thi Himmerige er lig en Huusherre, som gik ud i den

tiblige Morgen, for at leie Arbeidere til sin Wiingaard; og der han var bleven enig med Arbeiderne om en Denar for den Dag, sendte han dem til Wiingaarden. Ved den tredje Time (Kl. 9) gif han igjen ud og, da han saae Andre staae ledige paa Torvet, sagde han og: saa til dem: Gaaer og I hen i min Wiingaard, og hvad billigt er, vil jeg give Eder! De gif. Ved den fjerde og niende Time gif han atter ud og gjorde lige saa, men da han ved den ellefte Time fandt Andre, spurgte han: Hvi staae I her den ganske Dag ledige? og da de angave som Grund, at Ingen havde leiet dem, sagde han: gaaer hen i min Wiingaard, og hvad billigt er, skulle I modtage. Da det var bleven Aften, sagde Wiingaardens Herre til sin Forvalter: Kald Arbeiderne og udbetal dem Lønnen, begynd med de Sidste og end med de Første. Enhver af de ved den ellefte Time leiede Daglønnere modtog en Denar, men da de Første kom, ventede de, at de skulde faae Mere, dog fik de ogsaa en Denar; de modtog Lønnen, men knurrede mod Huusherren: Disse Sidste have kun arbeidet een Time og alligevel har Du stillet dem lige med os, vi som bare Dagens Byrde og Hæde. Da Huusherren hørte dette, sagde han til Een af dem: Ven, jeg gjør Dig ikke Uret, bleve vi ikke enige om en Denarie? Tag Din og gaa! Men jeg vil give denne Sidste lige med Dig, eller tør jeg ikke gjøre med Mit, hvad jeg vil? Eller er Dit Dile ondt, fordi jeg er god? — Saaledes ville de Sidste blive de Første, og de Første de Sidste; thi Mange ere kaldede, men Faa ere de Udvalgte."

(S. 10. 22-11. 57.) Tempelvielsens Fæst, for hvis Skyld Jesus begav sig til Jerusalem, høitideligholdtes i otte Dage i December og var indstiftet af Judas Maccabæus til Minde om Templets Renselse, da Antiochus Epiphanes havde vanhelliget det; denne Fæst høitideligholdtes ei alene i Jerusalem, som Paaste og Pinfæ, men overalt hvor Jøder boede; den kaldtes ogsaa Lysfæsten, fordi Man antændte Lys og Fakler, hvormed Husene oplystes ud; og indvendigt i de otte Nætter. Efterat Herren var ankommen til Hovedstaden, gif han op og ned i Salomos Buegang, hvor han snart omringedes af Jøderne, der spurgte ham, hvorlænge han vilde holde dem i Tvivl: "Er Du Messias, saa sig os det frit ud." — "Jeg har allerede sagt Eder det, lød Svaret, men I troe det ei! De Gjærninger, som jeg udfører i min Faders Navn, vidne for mig; men I troe ikke, fordi I ikke høre til mine Faar. Mine Faar, som jeg sagde Eder, høre min Stemme, og jeg kjender dem, og de følge mig, som giver dem det evige Liv; de skulle ingenlunde gaae til Grunde, og Ingen skal rive dem af min Haand; min Fader, som overgav mig dem, er stærre end Alle, og Ingen kan rive dem af min Faders Haand; jeg og Faderen ere Eet." Da Jøderne atter toge Stene op for at stene ham, spurgte han dem: "Mange heldbringende Gjærninger har jeg ved min Faders Kraft udrettet blandt Eder, for hvilken af disse Gjærninger stene I mig?" — "For ingen heldbringende Gjærning, svarede de, ville vi stene Dig, men vel for Gudsbe-spottelse; thi Du, som er et Menneffe, gjør Dig selv til Gud." Atter spurgte han dem: "Staaer der ikke

skrevet i Ebers hellige Bøger: "Jeg sagde, I ere Guder!" — Naar nu Gud kalder sine Dyrighedspersoner, til hvilke disse Ord vare rettede, Guder, og naar Skriften ikke kan roffes, hvorledes sige I da til Den, hvem Faderen har indviet og sendt til Verden: Du er en Gudsbespotter! fordi jeg erklærede, at jeg er Guds Søn? Naar jeg ei udretter min Faders Gjerninger, troe I mig ikke; men gjør jeg dem, saa troer disse Gjerninger, naar I og ikke ville troe mig, at I maae komme til den Indsigt og Overbeviisning, at Faderen er i mig og jeg i Faderen." Forgjæves forsøgte de at gribe ham, han undkom af deres Hænder; hvorpaa han drog til den Egn i Peræa, hvor Johannes havde døbt, og her kom Mange og viduede: "Johannes udførte vel intet Under tegn, men Alt, hvad han sagde om denne Mand, er sandt!" og derfor troede Mange paa ham.

Medens Herren opholdt sig her, blev Lazarus i Bethania syg, og da det saae ud til at være til Døden, sendte hans Søstre, Maria og Martha, Bud til Herren, for at melde ham det. Ved at høre Budskabet herom, udbrød han: "Denne Sygdom er ei til Døden, men til Guds Forherligelse, at Guds Søn skal forherliges derved." Han forblev endnu i tvende Dage i Peræa, og da de vare forløbne, sagde han til sine Disciple: "Vi ville vende tilbage til Judæa." Paa deres Indvending: "Mester, nyligen vilde Jøderne stene Dig, og nu vil Du vende tilbage?" svarede han: "Er der ikke tolv Dagstimer? Enhver, der vandrer om Dagen, støder sig ei, thi han skuer denne Verdens Lys; men Hvo der vandrer om

Natten, støder sig, fordi der intet Lys er for ham. — Lazarus vor Ben slumrer, dog jeg vil gaae hen og opvække ham." — "Herre, sover han, da bliver han karst!" indvendte Disciple, der troede, at han taale om den naturlige Søn, men da sagde Herren dem tydeligt: "Lazarus er død! og for Ebers Skyld, for at I kunne blive faste i Troen, glæder jeg mig over, at jeg ikke var der; dog lad os gaae til ham." Thomas sagde til de andre Disciple: "Vi ville ogsaa gaae med, for at døe med ham."

Da Jesus kom til Bethania, havde Lazarus allerede hvilet fire Dage i Graven, og mange Jøder vare fra det nærliggende Jerusalem komne ud, for at trøste de bedrøvede Søstre, af hvilke Martha var den, der først erfarede Herrens Ankomst; hun ilede ham imøde med de Ord: "Herre! havde Du været her, var min Broder ikke død; men ogsaa nu veed jeg, at hvad Du end beder Gud om, det vil han tilstaae Dig." Da Jesus svarede: "Din Broder skal opstaae!" sagde hun: "Jeg veed, at han ved Opstandelsen paa den yderste Dag skal opstaae." Nu udbrød Kristus: "Jeg er Opstandelsen og Livet! Hvo som troer paa mig, om han end dør, skal leve; og enhver Levende, der troer paa mig, vil i Evighed ikke døe. Troer Du dette?" — "Ja Herre, jeg troer, at Du er Messias, Guds Søn, der skal komme i Verden!" svarede hun og bortsejrede sig, for at underrette Himmeltigen sin Søster Maria om, at Herren vilde tale med hende. Denne ilede da ud til Jesus uden for Dyen, men da de tilstedeværende Jøder saae hende ile bort, troede de, at hun, henreven af Sorg, vilde

endnu den fjerde Dag græde i Grabhulen, skjøndt det ellers var Skik, kun i de tre første Dage at græde der, — derfor fulgte de efter hende. Med Taarer i Dinene udbrød Maria ved Herrens Fødder: "Herre! havde Du været her, var min Broder ikke død." Ved Synet af hendes dybe Sorg og af de tillilende Jøders Graad rørtes Herrens Aand, og heftigt bevæget spurgte han dem, hvor Bennen var begravet. "Kom og see!" svarede de. Jesus græd. "See, hvor høit han elskede ham!" sagde Jøderne, medens Nogle blandt dem indvendte: "Harde ikke han, der aabnede den Blindes Øine, kunnet bewirke, at Lazarus ei var død?" Imidlertid kom Jesus, paa ny dybt greben i sit Indderste, til Graven, en Hule med en Steen for; da Herren bød, at Man skulde borttage den, indvendte Maria, at han alt maatte være i Forraadnelse, da det var den fjerde Dag han var i Graven. "Sagde jeg Dig ikke, at Du, hvis Du troede, skulde see Guds Forherligelse!" var Herrens Svar. Efterat Stenen var borttagen, hørvede han sit Blik mod Himmelen og bad: "Fader, jeg takker Dig at Du har hørt mig! Jeg veed vel, at Du altid hører mig; dog for det omkringstaaende Folks Skyld, siger jeg det, at de skulle troe, at Du har sendt mig." Da denne Bøn var endt, raabte han med stærk Stemme: "Lazarus! kom herud!" og see, den Døde kom ud med Hænderne og Fødderne omviklede af Bindene, medens en Svededug omhyllede hans Ansigt. "Løser ham, og lader ham gaae!" bød Herren, og en Mængde af de tilstedeværende Jøder bleve betagne af den højeste Forbauselse og troede paa ham, medens Nogle begave sig

til Sanhedrin, for at forkynde det denne Jesu Gjerning.

Ypperstepræsten og Pharisæerne kom sammen i en Raadsamling, for at overlægge, hvad de skulde foretage sig med ham, der gjorde saamange Tegn; thi hvis de tillode ham at vedblive saaledes, frygtede de for, at Alle vilde troe paa ham, og "da skulle Romerne, udbrøde de med fremhyklet Vengsteligbed, komme og frarive os Staden og Folket." Det Aars Ypperstepræst, Kajaphas, sagde: "J forstaae Intet deraf, og betænke ikke, at det er os gavnligere, at et eneste Menneske døer for Folket, end at hele Nationen gaar til grunde." Fra nu af raadsløge de om, at ihjelslaae ham; dog blev det ei skjult for Herren, der af den Grund begav sig til Ephræm, nær Juda Drik, hvor han dvælede nogen Tid med sine Disciple.

Da Paaskehøitiden nærmede sig, drog Mange op til Jerusalem, for at foretage de anordnede Menseselskaber; skikke før Festen; da de forgjæves søgte efter Herren i Templet, spurgte de hverandre indbyrdes: "Hvad mene J om det, at han ikke kommer til Festen? Saameget mere spændt var Mængden, som Synedrjet havde befalet, at hvis Nogen vidste hans Opholdssted, skulde Man angive det, for at han kunde gribes.

III.

Christi sidste Paaskereise til Jerusalem.

(Christus reiser til Jerusalem — Bebrejder Zebedæi Sønners Uergjerrighed — Helbreder to Blinde ved Jericho — Besøger Zachæus — Parablen om de betroede

Pengesummer — Salves af Maria i Bethania — Judentoget i Jerusalem.)

(Mt. 20, 17—34.) Jesus Christus vilde ei skjule sig for sine Efterstræbere, men havde derimod isfnde, selv at møde paa Festen i Jerusalem, hvorfor han begav sig paa Veien ledsaget af sine ængstelige og frygtsomme Disciple. Da Herren tog dem tilside og sagde: "See, vi reise op til Jerusalem, der vil Man overlære Menneskets Søn til Ypperstepræsterne og de Skriftlærde, som skulle fordømme ham til Døden, og overantvoorde ham til Hedningerne at bespottes, hudstruges og korsfæstes, men paa den tredie Dag skal han atter opstaae" — fattede Disciplene Intet deraf, ja forstode aldeles ikke hans Uttringer, hvilket den strax efter følgende Begivenhed overbeviser os om.

Salome, Zebedæi Hustru, nærmede sig nemlig med sine tvende Sønner, og saldt ned for Herrens Fødder med den Bøn, at hendes to Sønner maatte komme til at sidde ved hans Sider i Messiasriget. Da Jesus svarede: "I vide ikke, hvorom I bede; for: maae I at drikke den Kalk, som jeg skal drikke? Kunne I døbes med den Daab, som jeg skal døbes med?" løb ham et bekræftende Svar imøde, hvorfor Herren forstikkede: "Vel skulle I drikke min Kalk, og døbes med den Daab, hvormed jeg døbes; dog Sædet ved min høire og venstre Side kan ei bortgives af mig, men kun af min Fader, og alene til dem, som han har bestemt dertil!" — Da de andre Ti bleve uwillige mod de to Brødre over denne Bøn, kaldte Herren dem til sig og sagde: "I vide, at Folkenes Fyrster herske over dem, og de Store ere deres Magthavere; men saaledes

skal det ikke være blandt Eder; men Enhver, som vil være stor blandt Eder, han være Eders Tjener, og Hvo, som ønsker at være den Første blandt Eder, være Eders Slave; ligesom og Menneskets Søn ikke er kommen for at lade sig tjene, men for selv at tjene, og at give sit Liv til en Gjenløsningsbetaling for Mange."

Ved Veien uden for Jerichos Port sadde tvende Blinde og tiggede; da Herren, omringet af sine Disciple og en stor Mængde Mennesker, nærmede sig dem, bleve de opmærksomme paa Skaren, og efterat have erfaret, at det var Jesus, som drog forbi, raabte de: "Herre, Davids Søn, forbarm Dig over os!" Da de, skændt Folket bød dem truende at tie, strege endnu heftigere, standsede Herren, kaldte dem til sig og sagde: "Hvad ville I, at jeg skal gjøre Eder?" I det de nu anraabte ham om, at deres Øine maae oplades, ynkedes han over dem og rørte ved deres Øine, som oplodes, medens Folket prisede Gud over hans saa store Gjerninger.

(L. 19, 1—28) Herren kom nu ind i Jericho og drog derigjennem; i denne By boede en rig Overtolker, der, Zacchæus, der var blandt den Herren omringende Skare, men, da han var lille af Væxt, kunde han ikke opnaae sit indertlige Ønske, blot at see ham, derfor løb han i Forveien, steg op i et Dornbærtræ, der stod ved den Wei, Jesus maatte komme ad. Han kom, saae Zacchæus og sagde til ham: "Øynd Dig, Zacchæus, stiiig ned, thi i Dag maa jeg blive i Dit Huus." Juld af Glæde gjorde Overtolderen, hvad Herren bød, og modtog ham med Jubel i sit Huus.

Medens Alle, der saae Herren gaae ind der, yttrede murrende: "Hos en Synder er han tagen ind?" traadte Zacchæus frem og erklærede Herren: "See, Halvdelen af mit Gods giver jeg de Fattige, og har jeg forurettet Nogen, da godtgjør jeg det firefold igjen." "I Dag, svarede Herren, er der vederfaret denne Familie Frelse, da ogsaa han er en Abrahams Søn; thi Menneskets Søn er kommen for at søge og frelse de Bilsfarende." Da de Tilstedeværende hørte paa ham, soiede han en Bignelse til, eftersom han var nær Jerasulems og hine troede, at Guds Rige strax maatte vise sig: "En Mand af ædel Herkomst vilde drage til et fjernt Land, for at overtage et Kongerige, og, naar dette var udført, vilde han vende tilbage. Han lod da kalde sine ti Slaver og overgav dem ti Møner med den Befaling, at de skulde drive Handel med dem til han kom tilbage. Men hans Medborgere, der hadede ham, sendte et Gesandtskab efter ham med den Erklæring, at de ikke vilde have ham til Konge. Ved sin Tilbagekomst, efter at han havde overtaget Kongeriget, lod han hine ti Slaver kalde for sig, for at erfare, hvad Enhver havde vundet ved sin Handel. Da den Første traadte frem og sagde: Herre! Din Mine har erhvervet mig ti Møner; svarede han: Godt, Du brave Slave! Du var tro over Lidet, vær nu Befalingsmand over ti Stæder. Da den Anden berettede, at hans Mine havde indbragt ham fem Møner, satte Herren ham over fem Stæder; men en Tredie kom med de Ord: Herre, see der Din Mine, som jeg har gjemt i et Klæde; thi jeg frygtede for Dig, da Du er en streng Mand. Du tager det, Du

ei nedlagde, og hører, hvad Du ikke saaede. — Efter Dit eget Udsagn vil jeg dømmes Dig, Du sette Slave! var Herrens Svar, Du vidste, at jeg er en streng Herre, som tager hvad jeg ei nedlagde, og hører, hvad jeg ikke saaede; hvorfra har Du da ikke givet mine Penge til Verelbordet, at jeg ved min Hjemkomst kunde høre dem med Renter? Henvendt til de Omstaaende sagde han: Tager Mønen fra ham og giver den til ham, der har de ti Møner. Da de indvendte, at han allerede havde ti Møner, svarede han: Jeg forsikker Eder, at Enhver, der har, skal gives, men Enhver, som ikke har, skal endog fratages, hvad han har. Dog hine mine Fjender, der ei vilde høre mig til deres Konge, skaffer dem hid og myrder dem for mine Møner."

(S. 12, 1-10.) Jesus forlod Zacchæus's Hus og Jericho, og ankom paa den 6te Dag før Paaskefesten til Bethania, hvor et Maaltid var beredt for ham. Lazarus var blandt Vordgjesterne, og medens Martha opvartede, tog Maria et Pund ægte kostelig Nardus; olie, salvede Jesu Fødder og tørrede dem med sit Haar. Judas Ischarioth sagde: "Hvorfor solgte Man ikke denne Olie for 300 Denarier, og gav disse til de Fattige?" Saa talte han ikke af Omsorg for de Fattige, men fordi han var en Bedrager, der førte Kassen, og tilvendte sig Indkomsterne; derfor afbrød Jesus ham og sagde: "Lad hende med Fred, for min Indbalsameringsdag har hun opbevaret denne Olie. De Fattige have I altid hos Eder; mig derimod have I ikke altid." Mange Jøder erfarede, at Jesus var der i Bethania, hvorfor de strømmede dertil, dog førtes de

denne Gang ei alene af Lysten til at skue Herren, men ogsaa kom de for at see Lazarus, som han havde opvakt fra de Døde, hvorfor Sanhedrin endog besluttede at ombringe Lazarus.

(Mr. 11, 1-10.) Under sit Ophold i Bethania ved Oliebjerget sendte Herren tvende Disciple fra sig med den Befaling: "Gaaer hen til den ligeoverfor liggende Landsby, der ville I finde strax ved Indgangen en Aseende bunden og dens Føl, paa hvilket endnu Ingen har siddet, løser dem og fører dem til mig. Spørger Nogen Eder, hvorfor I gjører det, da svarer, at Herren har dem behov, og strax vil Man sende dem herhid." De gjorde som Herren havde befalet, men da de vare paa Stedet, spurgte Nogle, der stode der, hvad de gjorde; da svarede de som Herren havde budet dem, og Man lod dem gaae. Da de havde ført Dyrene til Herren, lagde de deres Overklæder paa dem, og han reb afvejlende paa dem til Jerusalem, medens Mange af Folket bredte deres Kapper paa Veien og stræbte afhugne Grene foran ham under det almindelige Fryderaab: "Hosanna! velsignet Den, der kommer i Herrens Navn! velsignet vor Fader Davids tilbagevendende Rige! Hosanna i det Høieste!" (Luc. 19, 39-44.) Da Disciplene høveve glade deres Stemmer til Herrens Priis, nærmede Pharisæerne sig Jesus med den Anmodning, at han skulde i det mindste paabyde sine Disciple Tausshed; men han svarede: "Jeg forstikker Eder, taug disse, da skulle Stenene raabe!" I det han nærmede sig Staden og kastede Blikket paa den, sædede han Taarer over den og sagde: Maatte Du dog i det mindste paa denne Din Dag erkjende, hvad der

tjener til dit Held, men nu er det skjult for Dine Dine. Den Dag vil komme over Dig, da Dine Fjender kaste en Bold op om Dig og beleire Dig trint om, og trænge Dig fra alle Sider, de ville lægge Dig aldeles øde og Dine Børn i Dig, og ikke lade Steen paa Steen i Dig, fordi Du ikke vilde erkjende Din Redningstime."

Da Herren kom ind i Byen, oprørtes den og der spurgtes: Hvo er denne? men Folket svarede: "Det er Jesus, Propheten fra Nazareth i Galilæa." Herren begav sig strax til Templet, besaae Alt og gik atter ud til Bethania med de Tolv, da det alt var sildigt.

IV.

Christi Ord og Gjerninger under hans sidste Ophold i Jerusalem.

I.

(Christus forbander Figentræet — Taler om Troens Virkninger — Fremsetter et Spørgsmaal og en Parabel for Sanhedrins Medlemmer — Parablen om de troløse Biingaardsmænd — Om det kongelige Maaltid — Taler om Skatten — Om de Dødes Opstandelse — Om Hovedbudet — Fremsetter Spørgsmaalet om Messias som Davids Søn — Taler om Pharisæernes Sæder — Entens Skjærs.)

(Mr. 11, 11-14.) Dagen efter, Mandag Morgen, forlod Herren atter Bethania; medens han vandrede til Jerusalem, følte han Hunger, da bemærkede han i det Fjerne et Figentræ, der havde Blade, han gik derpaa hen til det, om han maaskee kunde finde Frugt derpaa, men han fandt kun Blade, thi det var endnu ikke Figentid; da hørte Disciplene ham rette disse Ord

til Træet: "Aldrig mere nyde Noget Frugt af Dig!" — (Mt. 11, 19-24.) Natten mellem Mandag og Tirsdag tilbragte Herren atter udenfor Jerusalem, og da de i Morgensunden vandrede til Byen, saae de Figentræet visnet indtil Roden; ved Synet heraf erindrede Petrus sig Herrens Ord og sagde: "Rabbi! see Figentræet, som Du forbandede, er hentørret!" Herren, der havde udøvet dette Mirakel, for at give sine Disciple en ret virksom Formaning om fast Tillid til den ham givne Kraft, svarede: "Haver Tro til Gud, thi sandelig jeg forsikker Eder, at Enhver, som siger til dette Bjerget: "Hav Dig og styr Det i Havet!" og han derved i sit Indre ikke tvivler, men troer, at det vil skee, som han siger; ham vil det skee, som han sagde. Derfor forsikker jeg Eder, at Alt skal vederfares Eder, hvad I i Bønner monne begjere, naar I troe, at I skulle faae det."

(Mt. 21, 23-46.) Medens Herren stod undervisende i Templet, traadte Ypperstepresterne og Folkets Eldste til ham med det Spørgsmaal: "Med hvilken Fuldmagt gjør Du Saadant? og Hvo gav Dig Fuldmagt?" Disse Ord havde Hensyn til at Jesus havde Dagen i Forvejen, ligesom ved hans første Fremtrædelse i Templet, uddrevet de Handlende af Forgaarden. Da han svarede: "Jeg vil og spørge Eder om een Ting, sig I mig dette, da vil jeg ogsaa sig Eder, med hvilken Fuldmagt jeg gjør Saadant: Johannes's Daab, hvorfra var den? Mon fra Himmelen eller fra Menneskene?" — overlagde de med hverandre: "Svare vi fra Himmelen, vil han spørge os, hvorfor vi ei troede ham; men svare vi, at den var fra Menneskene, maae vi

frygte for Mængden, thi Alle ansaae Johannes for en Prophet." Da de derpaa svarede: "Vi vide det ei!" sagde Herren: "Saa siger jeg Eder ei heller, med hvilken Fuldmagt jeg gjør dette. Men hvad mene I? En Mand havde tvende Sønner, og da han gik til den Første med den Anmodning: Søn, gaa hen og arbejd i min Wiingaard, fik han til Svar: Jeg vil ikke. Dog betænkte Sønnen sig senere og gik. Da Faderen imidlertid henvendte sig til den Anden med den samme Bøn, svarede han: Ja Herre! — men gik ei hen. Hvilken af disse To opfyldte Faderens Villie?" — "Den Første!" var deres Svar. Herren opløstede nu sin straffende Stemme: "Sandelig jeg forsikker Eder, Soldere og Syndere komme før i Guds Rige, end I; thi Johannes kom til Eder paa Dydens Bei, men I troede ham ikke, dog hine troede ham. Hører en anden Lignelse! En Huusherre lod plante en Wiingaard, omgav den med et Gjerde, graavede deri en Perse og byggede et Vagttaarn, hvorpaa han forpagtede den til Wiingaardsmænd, og reiste bort. Da Frugttiden kom, sendte han en Slave til dem, for at modtage Wiingaardens Frugt; men de greb ham, sloge ham og lode ham tomhændet gaae derfra. Herrens sendte en Anden, som de sloge med Stene, saarede hans Hoved, og lode ham under Haan gaae bort; en Tredie, som Herren sendte, sloge de ihjel, og da han sendte flere, sloge de Mogle og dræbte Andre. Men Herren havde en Søn, sin Elskelge, ham sendte han tilsidst i den Formenting, at de dog ville frygte ham; men da Wiingaardsmændene saae ham, sagde de til hverandre: Denne er Arvingen; velan! lader os dræbe

ham, og tage hans Arvegods i Besiddelse. De grebe ham altsaa, sloge ham ihjel og kastede ham udenfor Wiingaarden. — Naar nu Herren vender tilbage, hvorledes skal han da behandle disse Elendige?" Da Pharisaerne lode som de ei mærkede den skjulte Vebredelse, der laae i Herrens Ord, og svarede: "Disse Elendige skal han give til Priis for en elendig Død og forpagte Wiingaarden til Andre, der skulle give ham Frugterne i deres Tid;" vedblev Herren: "Have I endnu aldrig læst i Skrifterne: Den Steen, som blev forkastet af Bygningsmændene, blev til en Hovedhjørnesteen, ved Jehovah blev den det, og det er vidunderligt i vore Dine? (ps. 118. 22). Derfor forsikker jeg Eder: Guds Rige skal borttages Eder, og gives et Folk, som skal bære dets Frugter. Enhver, som falder paa denne Steen, vil sønderstødes, men den, paa hvem den falder, skal knuses."

Da Ypperstepræsterne og Pharisaerne, der vare forbittrede paa ham og ønskede at lade ham gribe, men afholdtes af Frygt for Folket, som i ham saae en Prophet, vare bortgangne, fremsatte Herren følgende Tilnærmelse for sine Disciple: (Mt. 22 Cap.) "Himmerige er lig en Konge, der foranstaltede et Festsmaalid for sin Søn; han udsendte derfor sine Slaver, for at kalde de Indbudne til Maaltidet, men de vilde ei komme. Da han derpaa udsendte andre Slaver med det Brev: Siger de Indbudne, at jeg har berebet mit Maaltid, mine Ører samt det fede Dvæg ere slagtede og Alt er rede; kommer da til Maaltidet: gif de Indbudne, uden at bryde sig derom, bort, den Ene paa sit Landgods, den Anden til sit Kjøbmandsskab; de Øvrige

bemægtigede sig hans Slaver, mishandlede og dræbte dem. Harmsfuld herover udsendte Kongen sine Hære, lod hine Mordere ombringe, og afbrændte deres Stad; hvorpaa han sagde til sine Slaver: Vel er Maaltidet beredt, dog de Indbudne vare uværdige der til; gaaer da hen paa de besøgteste Veie og indbyder Alle, som I finde, til Maaltidet. Nu gif Slaverne ud paa Veiene, og bragte Alle sammen, som de traf paa, baade Glette og Gode, saa at Spiseværdsset blev fuldt af Gjester, men Kongen traadte ind, for at bese Gæsterne, og bemærkede der et Menneffe, som ei var isært Stadsgevandtet; Kongen spurgte da denne om, hvorledes han uden dette var kommen ind, men han taug. Nu gav Kongen Slaverne den Befaling: Binder hans Hænder og Fødder, skaffer ham bort og kaster ham ud i Mørket, hvor der er Graad og Tænders Ondtsel. Thi Mange ere kaldede, men Faa udvalgte."

Da Pharisaerne imidlertid havde holdt Raad, hvorledes de ved en Samtale kunde besnære ham, sendte de om Onsdagen deres Disciple og Herodianerne (s: romerskfindede Tilhængere af Herodes Antipas) til ham med følgende Tiltale: "Lærer, vi ere overbeviste om at Du er en Sandhedsven, og at Du lærer Guds Forskrifter efter Sandheden, uden at bryde Dig om Mogen, thi Du tager ei Hensyn til Menneffenes ydre Forhold. Siig os dog, hvad mener Du? tør Man give Keiseren Skat eller ei?" Herren, som mærkede deres Snedighed, svarede: "Hvorfor I Hyllere! ville I friste mig? Viser mig Skattemynten!" Da de rakte ham en Denar, spurgte han: "Hvis Billede og Over-

skrift er dette?" — "Keiserens!" var Svaret. Da bød Herren: "Giver Keiseren det, som Keiseren tilkommer, og Gud det, som Gud tilkommer." Ved at høre dette Svar gif de forbausede bort.

Paa samme Dag kom Sadducæerne, der benegtede de Dødes Opstandelse, til ham med det Spørgsmaal: "Moses har beselet, at naar Nogen dør barnløs, da skal hans Broder ægte hans Enke og skaffe sin Broder Afkom (Deuter. 25, 5); men nu levede blandt os syv Brødre, hvoraf den Første tog en Hustru og døde, men da han ingen Børn havde, efterlod han sin Kone til sin Broder; paa samme Maade den Anden og Tredie indtil den Syvende, der og døde, som de Andre barnløs, men tilsidst døde ogsaa Qvinden. Hvem af de Syv vil nu Qvinden ved Opstandelsen tilhøre, thi de have jo alle Syv havt hende tilægte?" Herren svarede da: "I fare vild, fordi I hverken begribe Skriften eller Guds Magt. Denne Verdens Børn ægte og bortgiftes, men de, som agtes værdige til den tilkommende Verdens Lykke og Opstandelsen fra de Døde, hverken tage tilægte eller bortgiftes, de kunne jo ei mere døe, thi de ere Engle lige og ere Guds Børn, forsaavidt de ere deelagtige i Opstandelsen. Men have I ei med Hensyn til de Dødes Opstandelse læst, hvad Moses alt har antydet i Fortællingen om Flammestenen, da Gud forkynder ham: Jeg er Abrahams Gud, og Isaaks Gud og Jacobs Gud (Exod. 3, 6). Gud er ei de Dødes Gud, men de Levendes, thi Alle leve ved ham." Ved at høre ham tale saaledes, afslagde en Skriftlærd den Beskjendelse: "Lærer! Du har talt fortræffeligt!" men Folket forbausedes over hans Lærdom.

Da en Skriftlærd af Phariseernes Sect kom til Herren med det Spørgsmaal, hvilket Bud der burde betragtes som det allerførste, svarede han: "Det allerførste Bud er: Elsk Jehovah, Din Gud, med Dit hele Hjerte og med Din hele Sjæl, med Din hele Aandskraft og Din hele Sjæls Styrke. Dette er det første og vigtigste Bud, det Andet er ligesom dette: Elsk Din Næste som Dig selv. Paa disse to Bud beroer den hele Lov og Propheterne." Den Skriftlærd udbød da: "Herligen og overensstemmende med Sandhed svarede Du, o Lærer! thi det, at elske Gud over Alt, og sin Næste som sig selv, har en større Betydning end alle Brændoffere og andre Offere." Da forsikkrede Herren: "Ei er Du langt fra Guds Rige."

Da Jesus saae Phariseerne forsamlede om sig, gjorde han dem følgende Spørgsmaal: "Hvad dømme I om Messias? Hvilts Søn er han?" De svarede: "Davids Søn." Herren vedblev: "Men hvorledes kan David i Anden kalde ham sin Herre, i det han siger: Jehovah sagde til min Herre: Ved min Højre sæt Dig, indtil jeg gjør Dine Fjender til Dine Fødders Skam mel (Ps. 110, 1)? Hvorledes kan nu han, som David kalder Herre, være hans Søn?" Ingen kunde svare ham herpaa, ogsaa vovede Ingen fra den Dag, at forelægge ham Spørgsmaal.

(Mt. 23 Cap.) Jesus vendte sig nu til Folket og sine Disciple med følgende Ord: "Paa Moses's Stol sidde Skriftlærde og Phariseer; følger og fuldfører derfor Alt, hvad de byde Eder, at følge, men retter Eder ei efter deres Handlemaade; thi de lære, uden selv at gjøre derefter. De gjøre alle deres Gjerninger

til Skue for Menneskene, de gjøre deres Tankeremme brede, og Sømmene paa deres Klæder store, og de ville gjerne hilses paa Gaderne, og de lode sig gjerne af Folk kaldes Rabbi, Rabbi! Men I skulle ikke lade Eder kalde Rabbi, thi Een er Eders Betleeder, og I Alle ere Brødre. Kalder Ingen paa Jorden Eders Fader, thi Een er Eders Fader, der er i Himmelen. Lader Eder ei kalde Lærere, thi Een er Eders Lærer, Messias; men den Største blandt Eder skal være Eders Tjener. Vee Eder, I Skriftlærde og Phariseer, I Hyklere! at I fortære Enfers Huse, medens I paa Ekramt bede længe, derfor vil en desto større Straf træffe Eder. Vee Eder, at I rejse om tillands og tilvands, for at gjøre en eneste Profelyt; og er han bleven det, da gjøre i ham til et dobbelt saa slemt Helvedesbarn, som I selv ere. Vee Eder, I blinde Ledere! I som lære, at naat man sværger ved Templet, er det Intet, men sværger Man ved Tempets Gulb, det binder. Daarer og Blinde! hvad er dog det Vigtigere? Guldet eller Templet, som helliger Gulb? I lære videre: Sværger Man ved Alteret, det er Intet, men sværger Man ved Offergaven paa det, da binder det. Daarer og Blinde! hvad er den vigtigere Deel? Offergaven eller Alteret, som helliger Gaven? Hvo der sværger ved Alteret, sværger ved det og ved Alt, som er derpaa; og hvo som sværger ved Templet, sværger ved det og ved Den, som boer dert; og hvo som sværger ved Himmelen, sværger ved Guds Throne og ved Ham, som sidder paa den. — Vee Eder, I Skriftlærde og Phariseer! I Hyklere, at I give Ende af Mynte, Dild og Kommen, medens I efterlade

det, som er vigtigere i Loven, Retfærdighed, Barmhertighed og Tro. Døse Ting burde Man at gjøre; og ei forsømme de andre. Blinde Ledere! I affle Nyggen, men nedsluge Kamelen. — Vee Eder, I Skriftlærde og Phariseer, I Hyklere! I ere lige de kalkede Grave, der synes skønne udentil, men indvendige ere fulde af Dødningsbeen og al Urentlighed, saaledes synes og I udvortes retfærdige for Menneskene, men indvortes ere I fulde af Hyklert og Uret. — I Slanger! I Øgleunger! hvorledes ville I undgaa Helvedes Straf? Derfor see, jeg sender Propheter, Vise og Skriftlærde til Eder, men Mogle af dem skulle I dræbe og korsfæste, Andre skulle I hudstryge i Eders Synagoger og forfølge fra Stad til Stad; at Straf sen for alt det uskyldige Blod maa komme over Eder, som er udgydt paa Jorden, fra den uskyldige Abels Blod indtil Sacharias, Barachias Søns Blod, som I myrdede mellem Templet og Alteret. Sandelig jeg forstikker Eder, alt Dette skal komme over denne Slægt. — Jerusalem! Jerusalem! som myrder og stener dem, som ere sendte til Dig, hvorofte vilde jeg forsamlet Dine Børn, ligesom en Høne forsamler sine Kyllinger under sine Vinger! Dog I vilde ei. See, Eders Tempel skal lades Eder øde; og jeg forstikker Eder, fra nu af skulle I ei see mig, indtil I skulle sig: Betsignet Den, som kommer i Herrens Navn!"

(Mat. 12, 41-44.) Efterat denne Tale var endt, satte Jesus sig lige over for Tempelkisten, og saae til, hvorledes Folket lagde Penge i den; mange Nige lagde Meget dert, ogsaa en fattig Enke kom og gav en Omaa: mynt; da kaldte han sine Disciple nærmere og sagde:

"Sandelig, jeg forsikrer Eder, denne fattige Enke har blandt Alle, der lagde i Tempelkisten, lagt det Meste; thi Alle have lagt af deres Overskud, men hun lagde i sin Fattigdom Alt, hvad hun besad, hendes hele Eiendom."

2.

(Christus forudsiger Jerusalems Fald og Messiasrigets Komme — Fremsetter flere Parabler — Taler om sin Død — Sanhedrin underhandler med Judas — Kristus lader Paastemaaltidet beredes — Afgjør Discipleenes ærgjerrige Strid — Tøer deres Fødder — Tilkjendegiver, at Judas er Forræderen — Indstifter Nadveren — Forudsiger Peters Fornægtelse.)

(Mt. 24 Cap.) I det Herren forlod Templet og bortfjernede sig, traadte Discipleene til ham, for at gjøre ham opmærksom paa Templets pragtfulde Bygninger, men propheterende sagde han: "Skuer I alt dette? Sandelig, jeg forsikrer Eder, der skal ikke blive Steen paa Steen tilbage, som jo skal løsrives." Se: nere, da Jesus sad paa Oliebjerget og Discipleene spurgte ham, naar dette skulde skee, og hvilke Forudtegn der skulde være paa hans Ankomst og paa denne Verdens Ende? svarede han: "Vogter Eder, at Ingen vilbiede Eder; thi Mange skulle komme i mit Navn og sige: Jeg er Messias! og de skulle vilbiede Mange. Ogsaa skulle I høre om Krigsrygter; seer Eder for og forsager ei; thi det maa altsammen skee, men endnu er ei (Ulykkens) Ende der; thi Folk skal rejse sig mod Folk, og Rige mod Rige; Hungersnød, Hælsot og Jordskjælv skulle indtræffe her og der; dog er dette Alt kun Beernes Begyndelse. Nu vil Man give Eder

til Pritis for Trængsel og dræbe Eder; alle Nationers Hæd vil træffe Eder for mit Navns Skyld; da ville Mange falde fra og forraade hverandre, og gjensidigen hade hverandre; falske Propheter skulle i Mængde optræde og føre Mangen vild; fordi den sødelige Fordærvelse er voxet, vil hos Mange Kjerligheden kølnes: dog hvo som bliver standhaftig indtil Enden, skal blive salig. Det glade Budskab om Riget skal forkyndes i den ganske Verden, til Vidnesbyrd mod alle Folk, da vil Enden komme. Naar I da see Belæggelses Bedersyggelighed, om hvilken Propheten Daniel (9. 27) taler, staae paa det hellige Sted, da slyer, Judæas Indvaanere! paa Bjergene; hvo som er paa Taget, stige ikke ned, for at hente, hvad der er i Huset; hvo der er paa Marken, vende ei tilbage, for at medtage sine Klæder. Men vee de Evangre og de, som give Die i hine Dage! Veder, at Eders Flugt hverken maa skee om Vinteren eller paa Sabbaten; thi da skal der være saa stor Trængsel, som ei har været fra Verdens Begyndelse, eller ei heller skal blive. Blevet ei hine Dage forfortede, vilde Ingen finde Frelse, dog for de Udvalgtes Skyld skulle disse Dage forkortes. Menneffer, der falskeligen udgive sig for Messias og Propheter, skulle fremstaae og gjøre store Tegn og Undere, for om muligt at vilbiede ogsaa de Udkaarne. See, jeg har forudsagt Eder det; derfor naar Man siger til Eder: See, han er i Ørken, saa gaaer ei derud; eller: See, han er i Kamrene, da troer det ei. Men strax efter de Dages Trængsel skal Solen formørkes, og Maanen ei give sit Skin, og Stjernerne skulle falde fra Firmamentet, og Himmelen

Stjernehær skal bæve. Da skal Mennekesønnens Tegn blive synligt paa Himmelen, da skulle alle Jordens Folkeslag samre, naar de see Mennekes Søn viser sig i Himmelens Skyer med stor Pragt og Majestæt. Udsende vil han sine Engle med Basunens stærklydende Skraib, for at de skulle forsamle hans Udvalgte fra de fire Vinde, fra den ene Himmelgrændse til den anden. Lærer en Vignelse af Egentræet, naar allerede dets Grené blive saftfulde og fkyde Blade, saa erkjende J, at Sommeren er nær; ligesaa bør J ogsaa erkjende, naar J see alt Dette, at han er nær for Døren; sandelig, jeg forsikker Eder, denne Slægt skal ei forgaae, førend det skeer altsammen. Himmel og Jord skulle forgaae, men mine Ord skulle ingenlunde forgaae; — dog om hiin Dag og Time veed Ingen, end ikke Himmelens Engle, uden min Fader alene. Waager derfor, thi J vide ei, i hvilken Time Eders Herre kommer; men betænk dette: vidste Huusherren, i hvilken Nattevagt Tyven vil komme, da vaagede han, og lod ikke bryde ind i sit Huus; derfor holder Eder og beredte, thi til den Time, som J et formode, aabenbarer Mennekes Søn sig. Hvorledes vil det da gaae den tro og kloge Slave, som Herren satte over alt Tyendet, for at uddøle Kosten til behørig Tid? Held denne Slave, naar Herren ved sin Ankomst sin, der ham virksom hermed! sandelig, jeg forsikker Eder, over sin hele Formue vil Herren sætte ham. Var derimod en saadan Slave et slet Menneke, som tænkte i sit Hjerte: det varer end længe, før min Herre kommer; naar han da begynder at slaae sine Medtjenere, og spiser og drikker med Drukne; saa vil denne Sla-

ves Herre komme paa en Dag, da han ikke venter ham, og til en Time, i hvilken han ei tænkte det; da vil han tugte ham haardelig, og gjøre hans Lod lig med Hylkernes; der skal være Graad og Tænders Gnidsel."

(Mt. 25 Cap.) "Da vil Himmerige ligne ti Jomfruer, som toge deres Lamper, og gif Brudgommen imøde; fem af dem vare kloge, fem ukloge (letfindige); Disse toge vel deres Lamper, men ikke Olie med sig; Hine derimod havde taget tilligemed deres Lamper Olie i deres Krukker. Da nu Brudgommen udeblev længe, vare de Alle tilsammen indslumrede og sov, men ved Midnat opstod et Anskrig: See Brudgommen kommer, gaaer ham imøde! Hurtigen stode Jomfruerne op, og satte deres Lamper istand; men de Ukloge bade de Kloge: Giver os af Eders Olie; thi vore Lamper udslukkes! men de svarede: Olien vil ei være tilstrækkelig til os og Eder; gaaer hellere hen til Sælgerne og kjøber. Medens de nu gif bort for at kjøbe, kom Brudgommen; og de, som vare rede, ledsagede ham i Bryllupshuset, hvorpaa Døren blev tillaaet. Senere kom ogsaa de øvrige Jomfruer og raabte: Herre, Herre, luk op for os! men han svarede: Sandelig, jeg forsikker Eder, jeg kjender Eder ikke! — Waager altsaa, thi Dagen og Timen er Eder ubekjendt. — Jeg ligner en Mand, der vilde bortreise, og lod kalde sine Slaver, og overgav dem sin Formue; den Ene gav han 5, den Anden 2 og en Tredie 1 Talent, Enhver efter sin Evne; hvorpaa han strax tiltraadte sin Reise. Den, der havde modtaget de fem Talenter, drev en Handel dermed, og erhvervede fem Talenter til, lige-

ledes vandt den Slave, der havde modtaget to, endnu andre to Talenter, men den Tredie, som havde modtaget det ene Talent, gik bort, og grov Jorden, og skjulte sin Herres Penge. Efter lang Tids Forløb vendte disse Slavers Herre tilbage og holdt Regnskab med dem. Da den Første fremstod med de Ord: See, 5 Talenter overgav Du mig, jeg har erhvervet 5 Andre! svarede Herren: Godt, Du brave og tro Slave, over Lidet var Du tro, jeg vil sætte Dig over Meg; gik ind til Din Herres Glædesmaaltid. Den Anden fremstod, og fik samme Møde, som den Første; men da kom den Tredie og sagde: Herre, jeg kjendte Dig som en haard Mand, der høster, hvor Du ei saae, og samler, hvor Du ei udstræde; fuld af Frygt gik jeg derfor hen og nedgrov Dit Talent i Jorden; see! der har Du Din Eiendom. — Du slette og laze Slave, var Herrens Svar, vidste Du, at jeg var saaledes, burde Du have overgivet mine Penge til Berøbererne, og ved min Tilbagekomst havde jeg høve min Eiendom med Rente; derfor tager Talentet fra ham og giver det til ham, som har de 10 Talenter, thi hvo, som haver, ham skal gives indtil Overflod, men fra den, som Intet har, skal det endog tages, som han har; men kaster den unyttige Slave ud i Mørket, der skal være Graad og Tænders Gnibsel.”

”Naar nu Menneskets Søn viser sig i sin Majeestet og alle Engle med ham; da vil han sidde paa sin Herkerthrone, og alle Folkeslag skulle forsamles for ham, han vil da adskille dem, som Hyrden skiller Faarene fra Bukkene; Faarene vil han stille ved sin høire, men Bukkene ved sin venstre Side. Der-

paa vil Kongen tiltale dem, som staaer ved hans Høire, saaledes: ”Kommer hid, min Faders Betsigne! annammer det Rige, som var Eder bestemt fra Verdens Begyndelse af; thi jeg hungrede, og I gave mig at spise; jeg tørstede, og I gave mig at drikke; fremmed var jeg, og I modtog mig; jeg var nøgen, og I klædte mig; jeg var syg, og I besøgte mig; jeg var i Fængsel, og I kom til mig! — Da ville de Dydige svare ham: Herre, naar saae vi Dig hungrig og bispiste Dig; eller tørstig, og gave Dig at drikke? Naar saae vi Dig som Fremmed, og modtog Dig; eller nøgen, og klædte Dig? Naar saae vi Dig syg eller i Fængsel, og kom til Dig? — Da vil Kongen svare: Sandelig, jeg forsikrer Eder, hvad I gjorde mod Een af disse mine Brødre, endog mod den Ringeste, have I gjort mod mig. — Derpaa vil han og tiltale dem, der staae ved hans Venstre: Bort fra mig, I Forbandede! i den evige Ild, der er bestemt Djævelen og hans Engle; thi jeg var hungrig, og I gave mig ei at spise; jeg tørstede, og I gave mig ei at drikke; fremmed var jeg, og I modtog mig ikke; nøgen klædte I mig ei, syg og i Fængsel, besøgte I mig ei! — Nu ville de og svare: Herre, naar saae vi Dig hungrig eller tørstig, eller som Fremmed, eller nøgen, eller syg, eller i Fængsel, og tjente Dig ei? — Herren vil da give dem til Svar: Sandelig, jeg forsikrer Eder, hvad I ikke gjorde mod Een af disse Ringeste, have I heller ikke gjort mod mig. Saaledes ville Disse komme i den evige Qual, men de Dydige i det evige Liv.”

(Joh. 12, 20—50.) Ogsaa nogle blandt Græker levende Jøder befandt sig mellem dem, der vare reiste til Festsjælestjenerne; disse kom til Philip og foredrog ham deres Ønske, at lære Herren at kjende. Philip gik til Andreas, og Begge meldte Herren det, som da udbrød: "Kommen er den Time, da Menneskets Søn skal forherliges. Sandelig, jeg forsikker Eder, naar Hvedekornet ikke falder i Jorden og dør, saa bliver det ufrugtbart; men dør det, bringer det meget Frugt. Hvo som elsker sit Liv skal miste det, og Enhver, som derimod sætter sit Liv til i denne Verden, skal bevare det til det evige Liv. Hvo der vil være min Tjener, følge efter mig, thi der, hvor jeg er, skal og min Tjener være, og Enhver, som tjener mig, skal Faderen ære. Nu er min Sjæl rystet, og hvad skal jeg sige? Fader, frels mig fra denne Time! Dog just for denne Time kom jeg. Fader, forherlig Din Søn!" — Da kom en Røst fra Himmelen: "Jeg har forherliget det, og vil atter forherlige det." Da det høstaaende Folk hørte det, troede Nogle det var Jorden, men Andre paastode, at en Engel talede med ham. Herren erklærede da: "Ei for min, men for Eders Skyld lød denne Stemme! Nu følger Dommen over denne Verdensalder; nu skal dens Fyrste udstødes; jeg derimod vil, efter min Ønskielse fra Jorden, lede Alle til mig." Da Folket yttrede: "Vi have hørt af Skriften, at Messias skal leve evig; hvorledes kan Du nu paastaae, at Menneskets Søn maa ophøies? Hvo er denne Menneskets Søn?" — udbrød Herren: "Kan en kort Tid have J Lysset blandt Eder; vandrer saalænge J endnu have Lysset, at Mørket ei skal over-

falde Eder, thi hvo der vandrer i Mørket, veed ei, hvorhen han gaaer. Saalænge J endnu have Lysset, troer paa Lysset, at J maae vorde Lysets Børn." Efter at have sagt disse Ord, bortsejnedes Herren sig, og holdt sig skjult.

Mange af de Fornemmere troede paa ham, men da det var dem mere at gjøre om Ære hos Menneskene end hos Gud, bekjendte de ei offentlig deres Tro, thi Sanhedrin havde bestemt, at Enhver, der bekjendte ham, skulde udstødes af Synagogen; derfor forkyndte Jesus aabenbart: "Hvo som troer paa mig, troer ei paa mig, men paa Ham, der udsendte mig; og Enhver der seer mig, seer Den, som mig udsendte. Jeg, Lysset, er kommen til Verden, at Enhver, som troer paa mig, ei skal blive i Mørket. Hvo som hører min Lære, og dog ei troer, den vil jeg ikke straffe; thi jeg er kommen ei for at straffe, men for at frelse Verden. Hvo der forsmaaer mig, og ikke antager min Lære, har allerede sin straffende Dommer; Læren selv, som jeg har forkyndt, vil straffe ham paa den yderste Dag. Ei egenmægtig har jeg lært, men Faderen, der sendte mig, har paalagt mig hvad jeg skal tale og lære; og jeg veed, at hvad han paalagde mig, bringer det evige Liv. Hvad jeg altsaa lærer, det lærer jeg saaledes, som Faderen har anvist mig."

(L. 21, 37-38.) Saaledes lærte Herren om Dagen i Templet, hvor alt Folket ivrigt lyttede til hans Tale; men om Natten opholdt han sig paa Oliebjerget, hvor han forkyndte sine Disciple: (Mt. 26, 1-5, 14-16.) "J vide, at om to Dage er Paasken, da vil Menneskets Søn overgives til Korsfæstelse." Imidlertid forsamledes Saa-

hebrins Medlemmer sig i Ypperstepresten Kajaphas's På-
lads, hvor den Beslutning toges, at Man med List skulde
søge at gribe Herren, men dog vilde de ei gjøre det
paa Festen, at der ikke skulde optaae Oprør blandt
Folket. Medens de saaledes raadsloge, traadte Judas
Ischarioth ind og sagde: "Hvad ville I give mig,
naar jeg udleverer ham Eder?" de tilbød og udbetalte
ham 30 Sekler; og fra nu af søgte han en passende
Leilighed til at forraade sin Mester.

(E. 22, 7-14.) Paa de usyrede Brøds Dag, da
Paaffelammet skulde slagtes, sendte Herren Petrus
og Johannes bort med den Befaling, at de skulde
berede Paaffelmaaltidet; men da de spurgte, hvor de
skulde berede det, svarede han; "See, naar I komme
ind i Staden, vil en Mand møde Eder, som bærer
en Vandkruffe; følger ham ind i det Huus, hvor han
gaaer ind, og siger til Huusherren: Læreren lader Dig
spørge: hvor er Spiseværelset, hvor jeg med mine Di-
sciple kan spise Paaffelammet? — Da vil han anvise
Eder, en stor med Hynder forsynet Sal, bereder det
der." De gik, fandt det, som han havde sagt, og
gjorde Tilberedelser til Maaltidet.

(E. 22, 14-18. 24-30.) Da Spisetimen kom, lagde Je-
sus sig tilbords med de Tolv, som han saaledes til-
taled: "Det var mit længselsfulde Ønske, at nyde
med Eder endnu dette Paaffelam, førend jeg lider; thi
jeg forsikker Eder, at jeg ikke mere vil spise deraf ind-
til det bliver fuldkomment i Guds Rige." Da greb
han Kalken, og sagde efter en Takkebøn: "Tager og
deler det imellem Eder, thi jeg siger Eder, ikke mere
vil jeg drikke af Wiinstoffens Frugt, førend Guds

Rige kommer." Atter kom Disciplene i Strid om,
hvo blandt dem, der skulde være den Fornemste i hiint
Rige, derfor sagde han formanende til dem: "Folkenes
Konger herske over dem, og deres Magthavere kaldes
naadige Herrer; men ikke saaledes I! Den Fornemste
blandt Eder være som den Ringeste og den Bydende
som den Tjenende; thi hvem kalder Man den Fornem-
ste, den, der ligger tilbords, eller den, som opvarter?
Mon ikke den, som ligger tilbords? Og dog viser jeg
mig som Eders Tjener; men I have udholdt mine Prø-
velser hos mig; derfor beskifter jeg Eder Riget, ligesom
min Fader beskiftede mig der; at I skulle spise og
drikke i mit Rige, og som Regenter over Israels
tolv Stammer sidde paa Throner."

(3. 13, 2-17.) For endmere at indprænte i Discip-
lenes Hjerter Ydmygheds Nødvendighed, som og tillige
for at bortkalde deres Sind fra forsængelige Drømme-
rier, reiste Jesus sig fra Maaltidet, aflagde sin Overs-
klædning, tog et Linklæde og bandt op om sig, da gød
han Vand i et Bækken, og begyndte at toe Disciplenes
Fødder, hvorpaa han astørrede dem med det ombundne
Linklæde. Da Simon Petrus, til hvem Herren og
saa kom, udbrød: "Herre skulde Du toe mine Fødder?
svarede Jesus: "Hvad jeg gjør, forstaaer Du endnu
ikke; dog sidert skal Du vide det." — Da Petrus
vedblev at formene Herren det, sagde denne: "Toer
jeg Dig-ét, har Du intet Fælledskab meer med mig!"
— Ved at høre denne truende Advarsel bad Petrus
heftigen: "Ikke blot mine Fødder, Herre, men og Hæn-
derne og Hovedet!" — "Hvo der allerede har toet sig,
behøver kun at lade sine Fødder toe, isøvrigt er han

ganske reen; ogsaa I ere rene, — dog ikke Alle!" var Jesu Svar. Efterat Herren havde udført denne symboliske Handling, en Handling, som i Almindelighed var den ringeste Slaves Forretning, iførte han sig atter sin Overklædning og lagde sig til Vords, i det han spurgte sine Disciple: "Begrube I nu, hvad jeg har udført ved Eder? I kalde mig Lærer og Herre, og I udtrykke Eder rigtigt, thi der er jeg. Naar nu jeg, Eders Herre og Lærer, har toet Eders Fodder, saa ere og I skyldige, at toe hverandres Fodder; thi et Exempel gav jeg Eder, for at I skulle gjøre, ligesom jeg gjorde Eder. Sandelig, jeg forsikker Eder, ei er Slaven mere end hans Herre, ei Sendebudet mere end den, som sendte ham. Forstaae I det? Held Eder om I følge det. — (S. 13, 18—30.) Et taler jeg om Eder Alle; jeg kjender dem, som jeg har udkæret; dog Skriftens Ord maae opfyldes: "Den, som spiser Brødet med mig, hæver sin Hæl imod mig (ps. 41, 10)." Allerede nu, før det skeer, siger jeg Eder det, for at I, naar det skeer, kan troe, at jeg er det (Messias). Sandelig, jeg forsikker Eder, at Enhver, som modtager mine Udsendinge, modtager mig, men hvo der modtager mig, modtager Ham, som sendte mig!"

Ved at fremstige disse Ord blev Christus dybt rørt i sit Indre og vidnede: "Sandelig, jeg forsikker Eder, Een af Eder skal overlære mig." Uvisse om hvem Herren tydede paa, saae Disciplene paa hverandre, men da Petrus gav Johannes et Tegn, at han, som hvilede ved Jesu Side, skulde udforske, hvem der var meent dermed; bødte han sig til Herrens Bryst

og spurgte, hvem det var. "Ham er det, hvem jeg giver dette Stykke, som jeg dypper!" Med disse Ord gav Herren Stykket til Judas Ischarioth, men fra dette Øieblik var det, som om Satan foer i ham. Da Herren derpaa sagde til ham: "Hvad Du gjør, det gjør snart!" llede han ud i den mørke Nat.

(Mt. 26, 26—29.) Medens de endnu spiste, tog Jesus Brødet, takkede, brød det og gav sine Disciple det og sagde: "Tager, æder; dette er mit Legeme, som hengives for Eder; gjører dette til min Ihukommelse!" Ligesaa tog han Kalken, takkede, gav dem og sagde: "Drifter Alle deraf; thi dette er mit Blod, det nye Forbunds Blod, hvilket udgydes for Mange til Syndernes Forladelse; gjører dette til min Ihukommelse."

(S. 13, 31—38.) Derpaa udbrod Kristus: "Menneskets Søn forherliges nu og ved ham forherliges Gud; bliver Gud forherliget ved ham, saa vil Gud og forherlige ham ved sig selv, ja snart vil han herligt gjøre ham. Værtillie! endnu en kort Tid bliver jeg hos Eder; I ville søge mig, men, som jeg alt sagde til Jøderne, hvor jeg gaaer hen, kunne I ikke komme! — det Samme siger jeg ogsaa Eder. Et nyt Bud giver jeg Eder: Elsker hverandre; som jeg elsker Eder, saa elsker og I hverandre. Derpaa skal Enhver erkjende, at I ere mine Disciple, naar I have indbyrdes Kjærlighed." (S. 22, 31, 32.) Da Simon Petrus spurgte ham, hvor han gik hen, svarede han: "Hvor hen jeg gaaer, kan Du nu ikke følge mig; dog senere skal Du følge mig. Simon, Simon! see Satanas har gjort et Anslag mod Eder, at sigte Eder, som Hvede; men jeg har bedet for Dig, at Din Tro ei

skal svinde; og er Du engang vendt tilbage, da styrk Dine Brødre." — "Herre, vedblev Petrus, hvorfor kan jeg ikke nu følge Dig? Mit Liv vil jeg lade for Dig." — "Dit Liv vil Du lade for mig? Sandelig, jeg forsikrer Dig, Hanen skal ikke gale to Gange før Du har fornegtet mig tre Gange." (L. 22, 35—38.) Til alle Disciplene henvendte Herren derpaa følgende Ord: "Da jeg udsendte Eder uden Pung og Kæftetasse og Skoe, lede I da Nød i Noget?" Da de benegtede det, vedblev han: "Men nu tager Pung og Tasse med, Enhver som har; og Den, som et har Sværd, sælge sin Kappe og købe sig et; thi jeg forsikrer Eder, ogsaa endnu dette Skriftord maa opfyldes paa mig: Han er regnet blandt Forbrydere (Sef. 53, 12)! thi hvad der har Hensyn til mig (i Skriften) gader i Opfyldelse." Disciplene viste nu tvende Sværd, som de havde, og Herren erklærede: "Det er nok. — I Alle ville forlade mig i denne Nat; thi der staaer skrevet: Hyrden vil jeg slaae til Jorden, og Hjordens Faar skulle adspredes (Soc. 13, 7). Men efter min Opstandelse vil jeg gaae for Eder til Galilæa!"

3.

(Christus holder sin sidste Trøste- og Formaningstale til Disciplene.)

(Soc. 14 Cap.) Medens de endnu hvilede ved Borden, talede Herren Trøstens og Opmuntringens Ord til sine Elskede saaledes: "Ederes Hjertener forfærdes ikke; troer paa Gud og troer paa mig. I min Faders Huis ere mange Boliger; var det ikke saaledes, da vilde jeg have sagt Eder det. Jeg gaaer hen og berer

der Eder Sted; naar jeg da er hengangen, at berede Eder Sted, vil jeg vende tilbage, og tage Eder til mig, for at I og skulle være, hvor jeg er. Men hvorhen jeg gaaer, vide I, ogsaa Veien er Eder bekendt." Thomas indvendte: "Herre, et vide vi, hvorhen Du gaaer; hvorledes kan da Veien være os bekendt." — "Jeg er Veien, Sandheden og Livet, var Herrens Svar, til Faderen kommer Man kun ved mig. Kjendte I mig, da vilde I og kjende min Fader; dog snart lære I ham at kjende, ja I skuer ham." Da Philip bad: "Vilts os Faderen, saa er det os nok!" — udbød Herren: "Saa lang Tid var jeg hos Eder, og Du, Philip! kjender mig endnu ikke? Hvo der skuer mig, skuer Faderen, hvorledes kan Du altsaa sige, at jeg skal vise Eder Faderen? Troer Du det ikke, jeg er i Faderen, og Faderen i mig? — De Lærdomme, jeg forkynder Eder, taler jeg ikke egenmægtigen; men Faderen, der altid er i mig, han selv gjør Gjerningerne. Troer mig, at jeg er i Faderen, og Faderen i mig; hvis ikke, saa troer mig for Gjerningernes egen Skyld. Sandelig, jeg forsikrer Eder, Enhver, som troer paa mig, vil ogsaa udføre de Gjerninger, jeg udfører, ja indflydelsesrige end disse, vil han fuldbringe; thi jeg gaaer til min Fader, og hvad I bede om i mit Navn, det vil jeg gjøre, at Faderen ved Sønnen maa forherliges. Hvad I bede om i mit Navn, det vil jeg gjøre. Elske I mig, da holder mine Befalinger; men jeg vil bede Faderen, at han vil forunde Eder en anden Visstand (*παράκλητος*), der bliver for bestandigt hos Eder, den Sandheds Aand, hvilken Verden ei kan

modtage, fordt den ei seer, ei kjender ham; men I ville kjende ham; derfor vil han blive hos Eder og boe i Eder. Ikke vil jeg lade Eder faderløse, jeg kommer igjen til Eder. Endnu en kort Tid og Verden seer mig ikke mere, men I skulle see mig; thi jeg skal leve, og I skulle leve. Paa hiin Dag skulle I kjende, at jeg er i Faderen, og I i mig, og jeg i Eder. Hvo der har og holder mine Bud, den er det, som elsker mig; men Enhver, som elsker mig, skal elskes af mig, og jeg vil elske ham, og aabenbare mig for ham." —

Med Judas Thaddæus's Spørgsmaal, hvoraf det kom, at han vilde aabenbare sig for dem og ikke for Verden? erklærede Herren: "Hvo der elsker mig, vil følge min Lære; og min Fader vil elske ham, og til en Saadan ville vi komme og tage Bolig hos ham. Men hvo der ikke elsker mig, den følger ikke min Lære; Dog den Lære, som I høre, stammer ei fra mig, men fra Faderen, der sendte mig. Dette sagde jeg til Eder, da jeg endnu var blandt Eder; dog den Viskand, den Hellig Aand, som Faderen vil sende i mit Navn, han vil lære Eder Alt, og erindre Eder om Alt, som jeg har talt til Eder. Betsignelse efterlader jeg Eder, min Betsignelse giver jeg Eder, ikke som Verden giver den, giver jeg Eder den. Eders Hjerter bæve og forsage ikke! I have jo hørt, at jeg sagde Eder, at jeg gaaer hen og kommer igjen til Eder. Elske I mig, da ville I glæde Eder, at jeg gaaer til Faderen; thi Faderen er mere ophøiet, end jeg. Nu, før det skeer, har jeg sagt Eder det, for at I, naar det skeer, skulle troe. Kun Lidet kan jeg endnu tale med Eder, thi denne Verdens Fyrste

kommer, vel har han ingen Magt over mig, dog for at Verden kan overbevise sig om, at jeg elsker Faderen, og handler, som Faderen har befalet mig, saa staaer op og lad os gaae herfra (til Gethsemane, Fjenden imøde.)

(S. 15 Cap.) Næmeligviis er Herrens Dukt, i det han reiste sig fra Bordet, faldet paa Wiinkalken, hvor: ved han tog Anledning til at sige: "Jeg er det sande Wiintræ, og min Fader er Wiingaardsmanden, enhver Green paa mig, der ingen Frugt bærer, affærer han; men enhver Green, som bærer Frugt, renses han, at den endnu skal bære mere Frugt. Allerede ere I rensede ved den af mig forkyndte Lære; bliver i mig, saa bliver jeg i Eder; ligesom Grenen, naar den ikke bliver paa Wiintræet, ei af sig selv kan bære nogen Frugt, saaledes ogsaa I, naar I ikke blive i mig; jeg er Wiintræet, I Grenene; Enhver, der bliver i mig, som jeg i ham, bærer megen Frugt, thi afskildte fra mig kunne I Intet virke. Hvo der ikke bliver i mig, vil ligesom Grenen blive udkastet og visne; saadanne samler Man da og kaster dem i Ilden, hvori de brænde. Naar I blive i mig og holde fast ved min Lære, saa maae I bede, hvad I ville, — det skal vederfares Eder. Derved bliver min Fader forherliget, at I bære Frugt i Mængde, og da skulle I være mine Disciple. Som Faderen elsker mig, saa elsker jeg Eder; bevarer Eder i min Kjerlighed; naar I holde mine Bud, blive I i min Kjerlighed, ligesom jeg, ved at holde min Faders Bud; bliver i hans Kjerlighed. Dertil formaner jeg Eder, for at min Glæde i Eder kan blive varig, og Eders Glæde fuldkommen. Dette er mit Bud, at I skulle gjensidigen elske hverandre, som jeg elsker Eder;

Ingen kan vise en større Kjærlighed, end den, at Man sætter sit Liv til for sine Venner; I ere mine Venner, naar I fuldbringe, hvad jeg bød Eder. Ikke længer kalder jeg Eder Tjenerer, thi Tjeneren veed ikke, hvad hans Herre gjør; Eder kalder jeg Venner, thi Alt, hvad jeg hørte af min Fader, har jeg kundgjort Eder. Ikke udkaarede I mig; men jeg har udkaaret Eder, og forordnet, at I skulle gaae hen og bære Frugt og Eders Frugt skal være uforgængelig; saa at Faderen tilstaaer Eder, hvad I monne bede om i mit Navn.”

”Dette byder jeg Eder, at I skulle elske hverandre; naar Verden hader Eder, saa betænk, at den har hadet mig tidligere end Eder; hørte I til Verden, da vilde Verden elske Sine, men da I ei høre til Verden, men af mig ere udkaarne af Verden, saa hader den Eder derfor. Minder Eder det Ord, som jeg talte til Eder: Slaven er ikke større end hans Herre! have de forfulgt mig, saa ville de og forfølge Eder, have de bevaret min Lære, skulle de og bevare Eders. Alt Dette skulle de gjøre Eder for mit Navns Skyld, fordi de ikke kjende Ham, som mig udsendte. Var jeg ikke kommen og havde lært dem, havde de ingen Syndeskyld; men nu have de ingen Undskyldning for deres Ondskab. Hvo der hader mig, hader og min Fader. Havde jeg ikke fuldbragt Undergjæringer blandt dem, som ingen Andre har — saa havde de ingen Syndeskyld; men nu have de seet dem, og dog hadet mig og min Fader; dog derved maae deres Skrifts Ord blive opfyldte: Man hader mig uden Grund (Jf. 35, 19)! Men naar Paraleten kommer, som jeg vil sende Eder

fra Faderen, den Sandheds Aand, som kommer fra Faderen, saa vil han vidne for mig; ogsaa I ville vidne, da I vare med mig fra Begyndelsen.”

(J. 16 Cap.) ”Saa har jeg talt til Eder, for at I ikke skulde blive utroe. Man vil udelukke Eder af Synagogerne, ja den Tid kommer, da Enhver der myrder Eder, vil antage, at han bringer Gud et Offer; dette vil Man gjøre, fordi man ikke kjender min Fader eller mig. Ja saaledes har jeg talet til Eder, for at I, naar Timen kommer, skulle erindre, at jeg har sagt Eder det; i Begyndelsen sagde jeg Eder det ikke, fordi jeg var hos Eder; men nu gaaer jeg til Ham, som sendte mig, og Ingen blandt Eder spørger mig: Hvorhen gaaer Du? — Dog fordi jeg har talt til Eder, har Kummer fyldt Eders Bryst, men jeg siger Eder Sandhed, det er Eder gavnligt, at jeg gaaer bort; thi gaaer jeg ikke bort, skal Paraleten ikke komme til Eder, men forlader jeg Eder, saa vil jeg sende ham til Eder. Naar Denne kommer, skal han overbevise Verden om Synd og Ushyld og Fordømmelse; om Synd, forsaavidt de ikke troe paa mig; om Ushyld, forsaavidt jeg gaaer til min Fader, og I ikke see mig længere; men om Fordømmelse, forsaavidt at denne Verdens Fyrste er dømt.”

”Endnu Meget havde jeg at sige Eder, men I kunne ei endnu begribe det, men naar Sandhedens Aand kommer, skal han vejlede Eder til al Sandhed; thi han skal ei lære af sig selv, men hvad han hører, det vil han lære, og det Tilkommende skal han forkynde Eder. Han vil forherlige mig, thi han skal tage af Mit, hvad han vil forkynde Eder. Alt, hvad Fader:

ren har, er mit; derfor siger jeg, af Dit tager han, hvad han meddeler Eder. Endnu et Lidet, og I see mig ikke mere, og atter et Lidet, og I ville see mig igjen; thi jeg gaaer til Faderen."

Disciplene forstode ikke disse Ord, og spurgte hverandre om Betydningen af dem; derfor forekom Herren dem, da de vilde spørge ham derom, med følgende Ord: "Derom spørge I hverandre indbyrdes, at jeg sagde, endnu et Lidet, og I see mig ikke; og da atter et Lidet, og I ville see mig igjen? Sandelig, jeg forsikrer Eder, I ville græde og jamre, men Verden skal glæde sig; I ville sørge, men Eders Sorg skal blive til Glæde. Kvinden, naar hun skal føde, ængstes, fordi hendes Time er kommen; men har hun født Barnet, tænker hun ei mere paa hvin Angest, for Glæden, at et Menneſte er født til Verden. Ogſaa I have nu Sorg, dog jeg vil gjenſee Eder, og glæde ſkal ſig Eders Hjerter, og denne Eders Glæde ſkal Ingen fravriſte Eder; paa hvin Dag ville I ikke spørge mig meer."

"Sandelig, jeg forſikrer Eder, Alt, hvad I bede Faderen om i mit Navn, ſkal han give Eder; hidtil have I ikke bedet om Noget i mit Navn, men beder, og I ſkulle modtage, paa det Eders Glæde maa blive fuldkommen. Billedlig har jeg talt ſaaledes til Eder; dog den Tid kommer, da jeg ikke mere ſkal tale billedlig til Eder, men frit lære Eder om Faderen; da ſkulle I bede i mit Navn, og ikke behøver jeg at ſige Eder, at jeg ſkal bede Faderen for Eder; thi Faderen ſelv elsker Eder, fordi I elſke mig og troe, at jeg er udgangen fra Gud. Jeg er udgangen fra Faderen og

kommen i Verden; jeg forlader igjen Verden, og vender tilbage til Faderen."

Da afbrøde hans Disciple ham: "See nu taler Du frit og uden Billeder; nu ere vi viſſe paa, at Du veed Alt, og har ei nodigt, at blive ſpurgt af Noget; derfor troe vi, at Du er udgangen fra Gud."

"Nu troe I vel, ſvarede Herren, dog ſee, den Time kommer og er allerede kommen, at I ſkulle adſpredeſ, Enhver til ſit Hjem, og I ſkulle lade mig alene; dog jeg bliver ei alene, thi Faderen er med mig. Saa har jeg talt til Eder, at I maae ved mig erhøide Veroligheſe; i Verden vil Trængſel træffe Eder; men værre modige, jeg overvinder Verden!"

(3. 17 Cap.) Efterat have ſagt diſſe Ord, havde han ſine Dine mod Himmelen og bad: "Fader, kom: men er Timen; forherlige Din Søn, at Din Søn og maa forherlige Dig; Du gav ham jo Magt over alle Menneſker, for at meddele dem, ſom Du gav ham, det evige Liv; men det er det evige Liv, at de kjende Dig, den eneſte ſande Gud og Din Udſendte, Jeſum Chriſtum. — Jeg har forherliget Dig paa Jorden, jeg har fuldendt den Forretning, ſom Du overgav mig, at fuldføre; og nu, o Fader! herliggjør mig hos Dig ſelv med den Herlighed, jeg havde hos Dig før Verden var. — Jeg har kundgjort Dit Navn for Menneſkene, ſom Du har overgivet mig af Verden; de vare Dine, og mig anbetroede Du dem, og Din Lære have de bevaret. Nu ere de overbeviste om, at Alt, hvad Du har meddeelt mig, er af Dig; thi den Lære, ſom Du gav mig, gav jeg dem; de antog den, og erkjendte i Sandhed, at jeg var ud-

gangen fra Dig, og de have troet, at Du har udsendt mig. Min Bøn angaaer dem, ei Verden, men dem, som Du overgav mig; fordi de høre Dig til: alt Dit er dit, og Dit er mit; forherliget bliver jeg ved dem. For Fremtiden er jeg ei mere i Verden, men de blive i Verden, medens jeg kommer til Dig. Hellige Fader! bevar dem i Dit Navn, dem, som Du har givet mig, at de maae være Eet, ligesom vi. Saalænge jeg dvælede hos dem i Verden, bevarede jeg dem i Dit Navn; — dem Du betroede mig, har jeg bevaret, saa at Ingen af dem fortabtes, uden hiin Fortabelsens Søn; at Skriften maatte fuldkommes: — men nu kommer jeg til Dig, og beder dette endnu i Verden, at min Glæde ved dem maa vorde fuldkommen. Jeg har meddeelt dem min Lære, men Verden hader dem, fordi de ei høre Verden til, ligesom jeg ei heller hører Verden til. Ei er det min Bøn, at Du vil borttage dem af Verden, men at Du vil bevare dem fra den Onde; Verden høre de ikke til, ligesom jeg ei heller hører den til. Helligt dem i Din Sandhed, Din Lære er Sandhed! Ligesom Du sendte mig i Verden, saa sender jeg dem og i Verden. Til deres Bedste indvier jeg mig selv (til Døden), at de ogsaa skulle indvies Sandheden. Ei dem alene angaaer min Bøn, men og dem, som ved deres Lære skulle troe paa mig: maatte de Alle blive Eet; ligesom Du, o Fader, er i mig, og jeg i Dig, maatte saaledes ogsaa de blive Eet med os, at Verden maa overbevise sig om, at Du har udsendt mig. Den Herlighed, som Du skjenkede mig, har jeg givet dem, for at de skulle blive Eet, ligesom vi ere Eet; jeg i dem og Du i mig,

at de maatte danne et fuldkomment Heelt, og Verden maa indsee, at Du har udsendt mig, og at Du elsker dem, som Du elsker mig. De, som Du, o Fader! anbetroede mig, maatte dog ogsaa de være med mig der, hvor jeg skal være, at de maae skue min Herlighed, som Du har givet mig, thi Du elskede mig jo alt, før Verdens Grundvold lagdes. Retfærdige Fader! Verden kjenner Dig ikke, men jeg kjenner Dig, og disse selv erkjende det, at Du har udsendt mig; jeg har kundgjort Dit Navn for dem, og vil siden kundgjøre det, paa det den Kjærlighed, hvormed Du elskede mig, maa blive i dem, og jeg i dem!"

Efterat Herren havde holdt denne Bøn, gif han ud med sine Disciple.

Tredie Uffnit.

Jesu Christi Lidelse og Død.

— Han fornedrede sig selv, og antog en (Guds) Tjeners Skil-
telse, i det han blev Menneſkene liig; i det Ydre viſte han sig ſom
et Menneſke, og forringede ſig ſelv, ſaa han blev lydig (mod Gud)
indtil Døden, ja indtil Korſets Død.

Paulus. Br. til Philip. 2, 7. 8.

I.

(Chriſtus i Gethſemane — Forraades af Judas —
Føres til Annas og Kajaphas — Peters Fornegtelse —
Chriſtus anklages, fordsømmes og forhaanes af Synedriet
— Føres for Pilatus — Judas's Død — Chriſtus føres
til Herodes Antipas.)

(Mt. 26, 36-75.) **I** Mattens Dunkelhed ankom Chriſtus
med ſine Diſciple til Gethſemane, en Hauge paa
hitt Eide Kedron; da bad han dem: "Sætter Eder
her, medens jeg ſjerner mig og beder." Ledſaget af
Petrus, Johannes og Jacobus, gik han ind i
Haugen, i det han ſagde: "Dybt bedrøvet til Døden
er min Sjæl; bliver her og vaager med mig." Der
paa ſled han ſig fra dem omtrent et Steenkafſt, ka-
ſtede ſig paa ſit Anſigt og bad: "Abba, min Fader! er
det muligt, da lad denne Kalk gaae mig forbi; dog
ikke ſom jeg, men ſom Du vil!" Da han vendte til-
bage og traf de tre Diſciple ſovende, ſagde han til
Peter: "Simon! ſover Du? — I formaae altsaa ikke
at vaage en eneſte Time med mig? Vaager og beder,
at I ikke ſkulle falde i Friſtelse; Aanden er vel rede:

hon, men Kjødet ſtræbeligt." — Atter gik Herren
bort og bad: "Min Fader, kan denne Kalk ei gaae
mig forbi, uden at jeg drikker den, ſaa ſee Din Villie!"
— Da han atter ſandt Diſciplene ſovende, lod han
dem være, thi deres Pine vare udmattede; han bort-
ſjernede ſig igjen og bad for tredie Gang; da han var
i Dødsangſt og hans Svød ſaldt ſom Blodsdraaber
paa Jorden, nedſteg, fortæller Een af Evangelifterne,
en Engel fra Himmelen og styrkede ham. For ſidſte
Gang vendte han tilbage til ſine Diſciple med de Ord:
"Sover og hviler til en anden Tid! ſee Timen har
nærmet ſig, da Menneſkets Søn ſkal overleveres i
Synderes Hænder. Staar op! lad os gaae! han er
nær, ſom forraader mig."

Imidlertid havde Judas taget den romerſke Lem-
pelvaagt og Ypperſtepraſternes Ketsjtjenere med ſig, og
i Epidſen for denne med Fakler og Waaben forſynede
Skare ilede han til den ham velbekjendte Hauge. Her
ren, der vidſte Alt, hvad der ſkulde ſee, gik ud og
ſpurgte dem: "Hvem lede I efter?" — Svaret var:
"Efter Jeſum af Nazareth." — "Det er mig!" ſagde
Jeſus. Diſſe ſaa med ophøiet Rolighed fremsagte
Ord af ham, hvis Undergjerninger de Fleſte havde væ-
ret Dienvidner til og Alle havde hørt omtale, havde
den Virkning, at de vege tilbage og ſtyrte til Jor-
den. Iſtedetfor at frelle ſig i Mattens Mørke, blev
Herren ſtaaende og gjentog ſit Spørſmaal, og da
han fik ſamme Svar, ſagde han: "Jeg har ſagt Eder,
at det er mig; ſøge I altsaa mig, da lader diſſe
(Diſciplene) gaae!" Nu traadte Forræderen til og gav
ſine Ledſagere det aftalte Tegn, hvorpaa de kunde kjende

hans Mester, i det han kysede Herren med de Ord: "Hil være Dig, Rabbi!" — "Judas! forraader Du Menneskets Søn med et Kys?" var Herrens hele Besværelse.

Da Bagten traadte til og greb ham, spurgte Disciplene om de skulde forsvare ham med deres Vaaben, og førend Herren kunde besvare dem, havde Petrus allerede draget sit Sværd og afhugget det høire Øre paa en Malchus, Een af Ypperstepræstens Tjenere; men da standfede Jesus ham med den Befaling: "Stik Dit Sværd i Valgen; thi de, som gribe til Sværd, skulle omkomme ved Sværd. Skal jeg ikke drikke den Kalk, som min Fader gav mig? Eller troer Du ei, at jeg nu kunde bede min Fader, at tilfikke mig mere end tolv Legioner Engle? Dog hvorledes skulde da Skriftens Udsagn gaae i Opfyldelse, som siger, at det maae altsammen see saaledes."

Til Skaren vendte han sig nu med disse Ord: "I ere udgangne som mod en Røver med Sværd og Kniver at gribe mig; der jeg var dagligen i Templet, udbrakte I ikke Hænderne imod mig; men denne er Eders og Mærkets Magts Time; dog det er Alt fæet, at Propheternes Skrifter skulde fuldkommes."

(3. 18. 12—27.) Alle Disciplene forlode ham og flyede, medens Bagten bandt Herren, og førte ham hen til Annas, Svigersfader til det Aars Ypperstepræst Kajaphas, vel for at denne Olding kunde frydes ved Synet af den bundne Sjende. Peter og Johannes havde imidlertid i nogen Afstand ledsaget hele Skaren, og da den Sidste var bekendt med Annas, gif han ind i dennes Pallads, medens Peter blev staaende

udenfor. Snart vendte dog Johannes tilbage, talede med Dørvogteressen og førte Binnen ind, hvem alt hiin Slavinde, som vogtede Døren, gjorde det Spørgsmaal, om han var en Discipel af den bundne Forbryder. Peter negtede det, og Hanen gøel; hurtig ilede han bort og nærmede sig den Kulld, som Slaverne og Kæstjenerne for Kuldens Skyld havde antændt i Gaarden.

Imidlertid spurgte Annas Herren om hans Disciple og hans Lære, og da han svarede: "Jeg har talt offentlig for al Verden, jeg har altid lært i Synagogen og i Templet, hvor stedse Jøderne samle sig allevegne fra, og i det Skulte har jeg ikke foredraget Noget; hvorfor spørger Du da mig? Spørg mine Tilhørere om hvad jeg har lært, see de vide, hvad jeg har sagt!" — gav Een af de hofstaaende Kæstjener ham et Kindslag med den Jrettesættelse: "Svarer Du saaledes Ypperstepræsten?" Blidt sagde Jesus: "Har jeg talt urigtigt, da beviis Uretten, men havde jeg Ret, hvorfor slaaer Du mig?"

Simon Peter stod endnu og varmede sig, da spurgte Man ham: "Hører Du ei til hans Disciple?" I det han benegtede det, nærmede sig en Slave, som var en Slægtning af Malchus, med det Spørgsmaal: "Saae jeg Dig ikke i Haugen hos ham?" — Under Forbandelser svor Peter: "Jeg kjender ei det Menneske, om hvem I tale." Da blev, i det Hanen gøel anden Gang, Herren ført gjennem Forgaarden; han vendte sig mod Peter og saae paa ham; dette Diekast bragte Disciplen Herrens Ord ihu: Førend Ha-

nen galer to Gange, skal Du fornægte mig tre Gange! — han ilede ud og brast i en bitter Graad.

Da Jesus var fremført for Kajaphas, hos hvem de Skriftlærde og Folkets Ældste vare forsamlede, søgte det hele Synedrium falske Vidnesbyrd mod ham, for, om muligt, at bevirke hans Død, thi ei vovede det at være roligt, før han var ryddet af Veien, dog formaaede de ikke at opbringe Noget, skjøndt mange falske Vidner fremtraadte, men deres Vidnesbyrd stemte ei overeens. Tilfjældt fremstod to falske Vidner, der udsagde: "Vi have hørt ham sige: Jeg vil nedbryde Guds Tempel, som er bygget af Menneskers Hænder, og i tre Dage bygge et andet, som ikke er bygget af Menneskehænder." Og dog saaledes var ikke deres Vidnesbyrd eensstemmigt.

Ypperstepræsten reiste sig og gjorde Herren det Spørgsmaal: "Svarer Du slet Intet? Hvad vidne disse imod Dig?" Da han intet Svar fik, vedblev han: "Jeg besværges Dig ved den levende Gud, at Du siger os, om Du er Messias, Guds Søn!" — "Jeg er det!" svarede Jesus: ja jeg forsikrer Eder, snart ville I see Menneskets Søn sidende hos Kræftens Høire, og komme i Himlens Skyer." Ved at høre disse Ord sønderrev den Ypperstepræst sine Klæder i det han udbrød: "Han har spottet Gud! hvad have vi nu mere Vidner behov? see, nu have I hørt hans Guds Bespottelse; hvad er Eders Mening?"

Han er skyldig til Døden, lød Svaret. Under Forhaanelser tilhylede de hans Ansigt og gav ham Slag med Hænderne, ja selv Retsstjernerne gave ham Rindslag, i det Alle raabte: "Spaa os, Messias,

hvem det er, der slaar Dig?" Taalmodigen og uden Klager taalte Frelseren denne fornædrende Behandling.

(Mt. 27, 1-14.) I den fjerde Nattevagt [Kl. 3—6 om Morgenen] bragte de Herren bunden fra Kajaphas til den romerske Landshøvding Pontius Pilatus, for at han skulde stadfæste deres Dom. Imidlertid kom Judas til Besindelse, da han saae, at hans uskyldige Lærer var dømt af Synedriet; han bragte da de 30 Sækel til Ypperstepræsterne og de Ældste med de Ord: "Jeg har syndet, at jeg har overleveret en Uskyldig til Døden." — "Hvad angaaer det os? see Du dertil!" var det kolde Svar, der mødte ham. Forsvovlet kastede han Forræderlønnen i Templet, gik bort og hængte sig selv; men Ypperstepræsterne toge Pengene og sagde: "Vi tør ikke lægge dem i Tempelstien, da det er Blodpenge!" derfor fattede de den Beslutning, at kjøbe en Pottenagers Ager til Begravelsessted for Fremmede; denne Ager blev derfor kaldet: "Blodager."

Da Jøderne vare komne uden for Prætorium, traadte Pilatus ud til dem med Spørgsmaal om, hvad de anklagede Jesum for. "Var han ingen Forbryder, havde vi ikke overleveret ham til Dig?" lød deres Svar. Da Pilatus derpaa hørte dem, at domme ham efter deres egne Love, indvendte de, at de turde Ingen henrette; "og Denne have vi befunden, at være en Uroflister blandt Folket, der forbyder at give Keiseren Skat; ja han udgiver sig selv for Messias, en Konge." Efterat have hørt denne Erklæring, vendte Landshövdingen tilbage i Prætorium, som han kun havde forladt af Høflighed mod Jøderne, at de ei skulde besmitte

tes ved at betræde en Hednings Vellig; efterat være traadt ind, lod han Herren komme for sig og spurgte ham: "Er Du Jødernes Konge?" Jesus svarede: "Spørger Du herom af Dig selv, eller have Andre angivet mig som en Saadan for Dig?" Da Pilatus svarede: "Er jeg vel en Jøde? Dit Folk og Ypperstepræsterne have afleveret Dig til mig, hvad har Du forbrudt?" udbrød Herren: "Mit Rige er ikke af denne Verden; var mit Rige af denne Verden, skulde jeg have Tjenere, der havde kæmpet for, at jeg ikke var bleven overleveret Jøderne, men nu er mit Rige ikke af den Art." — "Saa er Du dog en Konge?" spurgte Pilatus videre. "Ja, svarede han, jeg er en Konge; dertil blev jeg født og dertil kom jeg til Verden, for at være Sandhedens Vidne; Enhver, som er af Sandhed, hører min Røst." — Pilatus, der af disse Ord saae, at han havde en i hans Tanker sværmerisk Lærer for sig, udbrød med skeptisk Ligegyldighed for det Oversandselige: "Hvad er Sandhed?" Dog greben af Medsynd for den ulykkelige og uskyldige Sværmer, gik han ud til Jøderne med den Erklæring: "Jeg finder ingen Skyld hos ham!" Da Jødernes Eldeste vedbleve med deres Anklage, og Herren Intet svarede herpaa, vendte Pilatus sig til ham med de Ord: "Hører Du ikke, hvor meget de vidne imod Dig?" Men Herren vedblev at tie, hvilket forundrede ham meget. (E. 23, 5-16.) Da han imidlertid af Folkets Raab erfarede, at Herren var fra Galilæa, greb han med Glæde den Leilighed, som herved fremsbød sig til at befrie sig fra denne Sags Afgjørelse, i det han nemlig besluttede sig til at sende den Anklagede til hiint Landstabs Regent,

Herodes Antipas, hvorved han tillige nærede det Haab, at høve det Uvenskab, der hidtil havde bestaaet imellem dem. Jesus blev da ført hen til Herodes, som ogsaa for Festens Skyld var i Hovedstaden, og boede paa Borgen Antonia.

2.

(Christus for Herodes — Føres tilbage til Pilatus — Dømmes af ham — Føres til Golgatha — Korsfæstes, dør — Hans Side gjennebores — Begraves — Hans Grav bevogtes.)

Herodes glædede sig meget ved Synet af Herren, thi alt længe havde han næret det Ønske, at lære den mærkværdige Mand personligen at kjende, om hvem han havde hørt saa vidunderlige Ting, ja han smigrede sig med det Haab, at see ham udføre et eller andet Under tegn. Da han, under Anklagernes heftige Skrig, gjorde Herren mange Spørgsmaal og intet Svar fik, behandlede han og hans Drabantere ham med haanlig Foragt, og sendte ham tilsidst i en pragtfuld Kappe tilbage til Pilatus, der paa denne Maade havde gjort sig Herodes til Ven.

Landshøvdingen, der nu intet andet Middel havde til at befrie sig fra denne fortrædelige Sags Afgjørelse, samlede Ypperstepræsterne, Sanhedrins Medlemmer og Folket, og tiltalede Forsamlingen saaledes: "J bragte mig dette Menneske som en Folkeoprøver, og see, jeg forhørte ham, men sandt ham aldeles uskyldig i Alt, hvad J anklagede ham for. Ligesaa Herodes, thi til ham henviste jeg Eder, og see, han har (efter Herodes's Dom) Intet forbrudt, hvorfor han fortjener

Døden; jeg vil derfor efter en Røvelse sætte ham i Frihed." Da Jøderne imidlertid forbrøbe Dødsstraf over ham, forsøgte Pilatus endnu et Middel til at frelse den Uskyldige fra hans Sjenders Forfølgelser; det var nemlig Skik, at Landshøvdingen ved Paaskefesten gav den Fange løs, som Folket ønskede frigiven; han fremstillede derfor Jesus og Barrabas, en Oprører og Morder, for Forsamlingen, og spurgte: "Hvem ville I, at jeg skal løsgive Eder, Barrabas eller denne Jødekonge?" Det af de Ældste ophidsede Folk raabte: "Ikke Denne, men Barrabas!"

Medens Pilatus sad paa Dommersædet sendte hans Hustru Bud til ham, og lod sige: "Forgrib Dig ikke paa denne Uskyldige; thi meget har jeg lidt idag i Drømme for hans Skyld." (3. 19 Cap.) End mere herved bevæget til at frelse Herren, lod han, for at vække Medlidenhed, den Anklagede hudstryge; hvorpaa Soldaterne satte ham en Krands af flettede Torne paa hans Hoved, kastede en Purpurkaabe om ham og gave ham et Rør i hans Høire, hvorpaa de faldt ned for ham og raabte: "Vær hilset, Du Jødernes Konge!" medens de spyttede paa ham og sloge ham med Røret paa Hovedet. Atter traadte Pilatus frem og talede til den forsamlede Mængde: "See, jeg fører ham igjen herud, at I skulle vide, at jeg finder ingen Skyld hos dette Menneske." Da Jesus nu kom ud med Tornekronen og Purpurkaaben, udbrød Dommeren: "See hvilket Menneske!" Ei Medynd men Harmen opvakte Synet af den Lidende hos de forhærdede Synere, der strege overlydt: "Korsfæst ham! korsfæst ham!" — "Eager da I ham hen, og korsfæst ham;

thi jeg finder ingen Skyld hos ham!" sagde Pilatus uvilligen. Da de nu søgte, at forsvare deres Grusomhed med den Yttring: "Vi have en Lov, og efter denne bør han døe, thi han har erklæret sig selv for at være Guds Søn!" blev Pilatus endnu mere angstelig, vendte tilbage i Prætorium, og spurgte Herren: "Hvorfra stammer Du?" Jesus besvarede ei dette Spørgsmaal; Landshøvdingen vedblev derfor: "Taler Du ikke med mig? Ved Du ikke, at jeg har Magt til at lade Dig korsfæste, og Magt til at befrie Dig?" Nu brød Christus Lausheden: "Ikke har Du nogen Magt over mig, var den ei tilstaaet Dig ovenfra; men den, som overantvordede mig til Dig, har derfor større Skyld."

Endnu gjorde Statholderen det sidste Forsøg paa at frelse ham, idet han atter gik ud til Folket og sagde: "Hvad Ondt har han da gjort?" men Raabet: Korsfæst ham! overdøvede hans Ord; og da han hørte dem udbryde: "Giver Du denne Forbryder fri, er Du ei Keiserens Ven; thi Enhver, som erklærer sig for Konge er en Oprører mod Keiseren!" lod han Herren føre ud, medens han selv satte sig paa Dommersædet paa det Sted, der kaldes Lithostroton; det var ved Midts dagstide. Med hævet Stemme tiltaledede han Jøderne: "See der Eders Konge!" Med Affky raabte de: "Bort, bort med ham, korsfæst ham!" Og da Pilatus atter spurgte: "Skal jeg korsfæste Eders Konge?" udbrød Ypperstepræsterne: "Vi have ingen Konge, uden Keiseren." Nu indsaae Pilatus, at han intet udretteede, men at derimod Larmen blev større, derfor tog han Vand, tørde sine Hænder i Folkets Paasyn og sagde:

"Jeg er uskyldig i denne Skyblåses Blod; I maae see dertil!" Da det rasende Folk raabte: "Hans Blod komme over os og vore Børn!" syntes dette Raab at berolige Tyrannen, som nu løsgav Barrabas, og overgav dem Jesus til Korsfæstelse.

(E. 23, 26-32.) Efterat de havde bespottet Herren, toge de Raaben af ham, iførte ham hans egne Klæder, og førte ham ud at korsfæstes; paa Veien traf de en Simeon fra Cyrene, som kom fra Marcken, ham tvang de til at bære Korset, da Herren var udmattet og ei formaade selv længer at bære det. Blandt den talrige Mængde, der fulgte efter ham, vare og mange Kvinder, der beklagede og bejamrede ham; til disse vendte han sig med de Ord: "Jerusalems Døtre! græder ikke over mig, men græder over Eder selv og over Eders Børn; thi see! den Dag kommer, da Man vil sige: Salige de Ufrugtbare og det Bryst, som ikke diede! — da vil Man sige til Bjergene: Styrter ned paa os! og til Høiene: Skjuler os! thi gjør man Sigt med det grønne Træ, hvad vil da see med det tørre?"

(S. 19, 17-30.) Da de romerske Soldater og Mængden vare komne med Jesus og tvende Forbrydere, som ogsaa skulde korsfæstes, til Golgatha [Hovedpandes sted], afførte de ham hans Klæder og gave ham en med bitter Urter blandet Wiin at drikke, der skulde tjene til at bedøve ham, men efterat have smagt den, vilde han ei nyde den. Da korsfæstede de ham midt mellem de tvende Forbrydere. Pilatus havde ladet skrive en Overskrift paa Græsk, Latin og Hebraisk, der oversat lyder: Jesus fra Nazareth, Jødernes

Konge! Da Jøderne læste disse Ord, der vare anbragte over Herrens Kors, sagde Ypperstepresten til Pilatus: "Du burde ikke ladet skrive Jødernes Konge, men: Den, der paastod: jeg er Jødernes Konge!" — "Hvad jeg skrev, det skrev jeg!" var hans korte og uwillige Svar.

Efterat Soldaterne havde korsfæstet Herren, toge de hans Overklædning og skidte den i fire Stykker, saa at enhver Soldat kunde faae sin Deel, men om hans Underkjortel, der var af et heelt Stykke, kastede de Lod. Imedens Soldaterne vare beskæftigede hermed, spottede de Vidste Herren i det de sagde: "Han har frelst Andre, sig selv kan han ikke frelse; er han Israels Konge, da sitte han ned af Korset, saa ville vi troe ham; han forlod sig paa Gud, han befrie ham nu, hvis han har Behag i ham, thi han sagde jo, at han var Guds Søn." Med Hensyn til disse sine spottende Hjender var det Christus første Gang aabnede sine Læber paa Korset i det han udbrød: "Fader, forlad dem, thi de vide ikke hvad de gjøre!" Blandt de spottende Haanstemmer lød ogsaa den ene med ham korsfæstede Misdæders Røst: "Er Du den Messias, da frels Dig selv og os!" bebreidende afbrød den Anden ham og sagde: "Frygter Du ei Gud, da Du er under samme Dom; og vi med Kette; thi vi faae den Straf, vi ved vore Gjerninger have fortjent, men Denne har intet Ulovligt gjort. — Herre, kom mig ihu, naar Du kommer I Dit Rige!" bad han Frelseren. Og hans andet Ord lød: "Sandelig, siger jeg Dig, i Dag skal Du være med mig i Paradiis."

Han kastede sit Blik ud over Mængden og see, det traf hans af Kummer dybt nedbøiede Moder og Johannes ved hendes Side, til disse hans meest Elskede lød hans tredie Ord: "Moder! det er Din Søn! — See, det er Din Moder!" Pludselig udbredte sig et stort Mærke, da lød Herrens fjerde Ord: "Min Gud, min Gud, hvi haver Du forladt mig? (Mt. 22 2.)

Det sidste Dieblik nærmede sig, da lød hans femte Ord: "Mig tørster!" Man vedede strax en Svamp i et Fad med syrlig Viin, og holdt ham den til Munden med en Ispstengel. Efterat have nydt Vinen, sagde han det sjette Ord: "Det er fuldbragt!" Da brød Templets Forhæng, og i det samme Dieblik lød Herrens syvende Ord: "Fader! i Dine Hænder befaler jeg min Aand." Han bød Hovedet og — døde. Det var den niende Time, da skjalv Jorden, Klipperne brast, Gravene aabnedes, og de Døde fremgik og saaes af Mange. Da bekjendte den romerske Centurion og de, der med ham bevogtede Herren, først sædede ved Jordskjelvet og de øvrige Begivenheder: "Sandelig, han var Guds Søn!"

(3. 19, 31-37.) Da de Korsfæstede ikke maatte hænges Paa skæfstenen over, ilede Man med at nedtage dem, og derfor ansøgte og fik Jøderne Tilladelse af Statholderen til, at knuse deres Been, og nedtage dem. Soldaterne udførte denne Forretning med de tvende Misdædere, men da de kom til Herren, bemærkede de, at han alt var død, hvorfor de ei ansaae det for nødvendigt, at knuse hans Been, men for at have Visshed, stak en Soldat ham med sin Landsø ind i Siden,

hvoraf strax udsled Blod og Vand, et Tegn paa Opløsningen.

(Mt. 27, 57—66.) En rig Naadsherre, Joseph fra Arimathia, der hidtil hemmeligt havde været Herrens Discipel, gik til Statholderen med Anmodning om, at maatte nedtage den Elskedes Legeme. Efterat have erholdt Tilladelse, nedtog han Legemet, og svøbte det i et fint Lintlæde. Nicodemus kom til med hems ved 100 Pund af en Blanding af Myrrha og Aloe, samt Specerier, hvilket Alt brugtes ved Jødernes Indbalsamering. — Nær den Plads, hvor Herren var bleven korsfæstet, etede Joseph en Hauge og en ny Klippegrav, hvori Jngen endnu var bisat; her lagde de det hellige Legeme og væltede en stor Steen for Indgangen.

Som om Gjenfæstet ei var endt med Døden, bade Dagen derpaa Ypperstepræsterne og Phariseerne Pilatus: "Herre, vi ere komne ihu, at hiin Bedrager, da han endnu levede, har paaastaet, at han efter tre Dages Forløb vil opstaae igjen; vi bede Dig derfor, lad Graven bevogte indtil den tredie Dag, ellers kunde hans Disciple komme og stjæle ham, og da sige til Folket: han er opstanden fra de Døde; da vilde det sidste Bedrag være fordærveligere, end det første." Pilatus svarede: "J skulle faae en Vagt; gaaer, bevarer den, saa godt J kunne."

De gik, forseglede Stenen, og besatte Graven med Vagt.

Fjerde Afsnit.

Jesu Christi Opstandelse og Himmelfart.

— Derfor har og Gud høit opøiet ham, og givet ham en Værdighed, som er over alle Værdigheder, for at for Jesu Høihed Alle, der ere i Himlen, og paa Jorden og i Underverdenen, skulle høre Røne, og alle Tungen skulle bekjende til Guds Faders Priis, at Jesus Kristus er Herren.

Paulus: Br. til Rhod. 2, 9. 10. 11.

(Christus opstaaer og aabenbarer sig for Sine — Ioderne søge ved Eogn at gjenrive hans Opstandelse — Christusb og de to til Emaus vandrende Disciple — Taler i Discipulenes Forsamling — Aabenbarer sig for Thomas — Christus og Disciple i Galilæa — Christi Himmelfart.)

(3. 20. 1-18.) **S**øndag Morgen, da det endnu var dunkelt, indtraf et heftigt Jordbælv, Herrens Engel nedfoer fra Himmelen, traadte til Herrens Grav, bortsvaltede Stenen fra dens Indgang og satte sig der. Samme Morgen begav Maria Magdalena sig med nogle fromme Qvinder, der bare vellugtende af dem selv beredte Salver, fra Staden til Herrens Hvilested. Før de ankom, var Dagten vegen frygtsom bort fra Graven, thi Herrens Engel var som Lynet og hans Klædebon som Sneen hvid; men ved Qvindernes Ankomst til Stedet selv, sandt de Stenen afvæltet, hvorfor Maria Magdalena ilede hen til Peter og Johannes med det Budskab; "De have borttaget Herren af Graven og vi vide ikke, hvor de have lagt ham." Imidlertid havde Guds Sendebud forkyndt for de andre Qvinder, der raadville vare blevene tilbage: "Hvor

for søge I den Levende blandt de Døde? Ei her, men opstanden er han! — Erindrer Eder, hvad han sagde Eder i Galilæa: Menneskets Søn maa overleveres i Syndernes Hænder, og korsfæstes, men paa den tredje Dag skal han opstaae. — Kommer hid, og seer hvor Herren laa; og gaaer da hastig hen og forkynder Disciple, at han er opstanden fra de Døde; og see, han gaaer forud for Eder til Galilæa; der skulle I see ham. See, jeg haver sagt Eder det!"

Efterat Qvinderne hastelig med frygtblandet Glæde havde forkyndt Disciple det dem paalagte Budskab, ilede Peter og Johannes ud til Graven, og den Sidste ankom først, dog gik han ei ind; nu kom Peter til, gik ind i Graven, og sandt Linklæderne ligge derinde, men Svededugen, som havde omgivet Herrens Hoved, laa sammenviklet paa et affides Sted alene. Da Johannes derpaa ogsaa var traadt ind, og havde overbevist sig om, at Herren var opstanden, vendte de Begge sammen tilbage til deres Hjem, medens Maria Magdalena blev staaende udenfor Graven. Med taarsfyldte Øine saae hun ind i den mørke Hule, og see, hun blev to Engle vaer, der sadde i glindsende hvide Klæder, den Ene ved Hovedet, den Anden ved Fødderne af det Sted, hvor Herrens Legeme havde hvilet. "Qvinde! hvi græder Du?" var deres Spørgsmaal, hun svarede: "De have borttaget min Herre, og jeg veed ikke, hvor de have henbragt ham." I det hun sagde disse Ord, vendte hun Hovedet om og saae en Mand staae der, som gjentog Englenes Spørgsmaal: "Qvinde! hvi græder Du? Hvad søger Du?" Maria, der troede at tale med Gartneren, sagde: "Herre, har

Du bortbaaret ham, saa sig mig, hvor Du bragte ham hen, at jeg kan tage ham." Da hørte hun Navnet: "Maria!" udtalt med den velbekjendte kjære Stemsme, hun vendte sig hurtigt om med det Udbrud: "Nabunim (o: min Lærer!)" Christus svarede: "Nær mig ei, thi endnu er jeg ikke opstegen til min Fader; men gik til mine Brødre og forkynd dem: Jeg stiger op til min og Eders Fader, til min og Eders Gud."

Maria adløb sin Mester, ilede til Disciple og forkyndte dem, at hun havde seet Herren, der havde besejlet hende, at forkynde dem hans Ord.

(Mat. 28, 11-15.) Imidlertid kom den bortflygtede Vagt til Ypperstepræsterne, og meldte dem, hvad der var foregaaet; Synedrjet blev derfor hurtigt samlet og den Beslutning fattet, at Man burde bestikke Soldaterne, for at de skulde forlikte Sandheden. En betydelig Pengesum blev uddeelt til Vagten, og Man løb dem: "Siger, at hans Disciple kom om Natten og bortstjal ham i det I sov; erfarer Landshøvdingen det, skulle vi nok tale Eders Sag for ham og sikkre Eder for Straf." Soldaterne lode sig bestikke, og gjorde, som Man havde besejlet dem, og saaledes udbredtes det falske Rygte blandt Jøderne, at Disciple havde været deres Lærers Liig, og nu udgave ham for opstanden.

(L. 24, 13-35.) Paa Christi Opstandelsesdag vandrede to Disciple til Emmaus, 60 Stadier fra Jerusalem; paa Veien samtalede de om de sidste Dages betydningsfulde Tildragelser, see, da kom Kristus selv dertil og vandrede med dem, men da hans Udseende var anderledes end sædvanligt, kjendte de Lo ham ikke.

Da Herren spurgte dem: "Hvad ere disse for Taler, som I verle paa Veien med hverandre, og hvorfor see I saa bedrøvede ud?" svarede den Ene af dem, Kleopas: "Er Du den eneste blandt de Fremmede i Jerusalem, som er ubekjendt med det, som i disse Dage er foregaaet der?" — "Hvad da?" spurgte han videre; deres Svar var: "Det der foregik med Jesus fra Nazareth, der var en Prophet, kraftfuld i Gjærning og Ord for Gud og al Folket; hvorledes Ypperstepræsterne og Arconterne overgave ham til Dødsstraffen og korsfæstede ham; vi nærrede det Haab, at han var Israels Frelser, og dog er det med alt Dette i Dag den tredje Dag, siden det foregik. Ogsaa have Nogle af vore Qvinder opvakt vor høieste Forbauselse, thi de vare aarle gangne til Graven, men de fandt ikke hans Legeme, og ved deres Tilbagekomst fortalte de, at de havde seet et Syn af Engle, der havde sagt dem, at han lever. Da gik Nogle af Vore til Graven, og fandt det saaledes, som og Qvinderne havde sagt, men ham saae de ikke." — "O I Uforstandige og Seendragtige til at troe Alt, hvad Propheterne have forudforkyndt. Naatte ikke Kristus lide saaledes, og paa den Maade indgaae i sin Forherligelse?" udbrød Herren, hvorpaa han forklarede dem de Ord, som vare skrevne om ham i Mosebøger og alle Propheterne.

Imidlertid nærmede de sig Emmaus, og da Herren lod, som han vilde drage videre, nødte de ham til at blive hos dem, "thi, sagde de, det er mod Aften og Dagen helder." Han fulgte deres Indbydelse, og medens de laae tilbords, tog han Brødet, velsignede,

brød det, og gav dem det; nu aabnedes deres Dine, og de kjendte ham, men han blev borttagen fra deres Blik. Forbausede udbrøde de: "Brændte ikke vore Hjerter i os, da han talte til os paa Veien og udlagde Skrifterne? Endnu i den samme Time brøde de op, og vendte tilbage til Jerusalem, hvor de fandt de Elleve forsamlede med deres Benner, der forstikkede: "Herren er virkelig opstanden og seet af Simon!" Hvorpaa de to Disciple berettede, hvad der var faldet paa Veien og hvortledes han blev kjendt af dem, i det han brød Brødet.

(L. 24, 26-49.) Samme Søndag Aften, som alle Herrens Benner vare forsamlede inden tillaaede Døre, kom Christus og stod midt iblandt dem med de Ord: "Fred være med Eder!" Forstikkede og frygtsumme troede de, at see en Aand; men han vedblev: "Hvorfor ere I forvitrede? hvorfor høre sig Tviltsanker i Eders Sjæle? Betragter mine Hænder og Fødder, at (I kunne indsee) det er mig, besøler og beseer mig, en Aand har hverken Kjød eller Been, som I see, at jeg har." I det han sagde dette, viste han dem sine Hænder og Fødder og sin Side; men da de endnu for Glæde ikke ret troede og vare hensjunkne i Forundring, spurgte han dem: "Have I Noget at spise her?" De gave ham et Stykke stegt Fisk og en Honningkage, som han nød for deres Dine, hvorpaa han hævde sin Røst og sagde: "Dette er det, som jeg talede til Eder, da jeg endnu var hos Eder, at Alt, hvad der staaer skrevet i Mose Lovbog og Propheterne og Psalmerne om mig, maatte gaae i Opfyldelse paa mig." Efterat han derpaa havde opklaret deres For-

stand til at forstaae Skrifterne, sagde han: "Saaledes var det skrevet, og saaledes maatte Kristus lide, men paa den tredie Dag opstaae fra de Døde, og i hans Navn maae Omvendelse og Syndernes Forladelse forkyndes for alle Folk fra Jerusalem af; men I skulle være Vidner derom. Ligesom Faderen udsendte mig, saa udsender jeg Eder! Gaaer bort i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen. Hvo som troer (paa mig, som den himmelsendte Frelser) og bliver døbt, skal opnaae Salighed, men Enhver, som ikke troer, skal fordømmes. Følgende Undergerninger skulle ledsage de Troende: i mit Navn skulle de uddrive Dæmoner; med fremmede Tungemaal skulle de tale; Slanger skulle de tage i deres Hænder; uden at det skader dem, skulle de nyde dræbende Drikke; de Syge, paa hvem de lægge Hænderne, skulle helbredes." I det han aandede paa dem, sagde han: "Annammer den Hellig Aand! hvem I tilgive deres Synder, dem ere de tilgivne, og hvem I beholde dem, dem ere de beholdne. See, hvad min Fader lovede Eder, sender jeg over Eder; men bliver imidlertid i Staden, indtil I blive udrustede med Kraft fra det Høie!"

(L. 20, 24-29.) Thomas, Een af de Tolv, besandt sig ikke i denne Forsamling, da Herren aabnede sig, men da de andre Disciple fortalte ham, at de havde seet Herren, sagde han: "Kun naar jeg seer Naglegabet i hans Hænder, og lægger min Finger i Naglegabet og min Haand i hans Side, vil jeg troe." — Otte Dage derefter, da de Alle vare forsamlede og Dørene vare tillukkede, stod Herren midt blandt dem og sagde: "Fred være med Eder!" Da han

derpaa vendte sig til Thomas med de Ord: "Ræk Din Fingre hid, og see mine Hænder; ræk Din Hænde hid og læg den i min Side; vær ikke vantro, men troende!" udbød den af Glæde og Forbauselse grebne Discipel: "Min Herre, min Gud!" — "Fordi, sagde Kristus, Du har seet mig, troer Du; salige de, som ikke have seet og dog troet!"

(S. 21. 1—23.) Da Peter var sammen med Thomas, Nathanael, Johannes og Jacob, sagde han, at han vilde ud at fiske; og da de Andre ønskede at ledsage ham, besteg de et Fartøi, men fangede Intet den Nat. Morgenens var allerede frembrudt, da Kristus stod ved Kysten, dog mærkede Disciplene ikke, at det var ham.

Paa hans Spørgsmaal: "Børnlille! have I Intet at spise?" svarede de: "Nei." — "Saa kaster Garnet ud paa den høire Side af Fartøiet, saa skulle I finde!" bød Herren, og da de gjorde, som han sagde, kunde de ikke drage Garnet op for Fiskenes Mængde. Johannes vendte sig til Peter med de Ord: "Det er Herren!" Ved at høre dette, bandt Peter sin Fiskekjortel om sig og kastede sig i Søen. Skibet, der var 200 Alen ude paa Søen, styrede de Andre til Land og drog Garnet efter sig. Ved Udstigningen paa Land, saae de en Kulild antændt, paa hvilken laa en Fisk og Brød derved. Da Herren befalede: "Dringer af de Fiske, I nylig fangede!" gik Peter ned i Skibet og drog det af 153 store Fiske fyldte Næt op paa Land, uden at det sønderreves. "Kommer og spiser!" bød Herren, men Disciplene turde ikke spørge ham, hvo han var, thi de vidste, at det var Herren. Han

traadte til, tog Brødet og gav dem det; ligesaa og Fisken.

Efterat de havde holdt Maaltid spurgte Herren Peter: "Simon Jonas Søn, elsker Du mig høiere end disse?" — "Ja Herre! Du veed, at jeg elsker Dig! var hans Svar; da løb Herrens Bud til ham: "Bogt mine Lam!" Da Herren anden Gang gjorde ham samme Spørgsmaal og fik samme Svar, bød han: "Vær Hyrde for mine Faar!" Men ved Herrens tredje Spørgsmaal: "Simon Jonas Søn, elsker Du mig?" blev den kjærlige Discipel bedrøvet og udbød: "Herre! Du veed Alt, Du veed og at jeg elsker Dig!" — "Bogt mine Faar!" var Christi tredje Naamindelse og han tilsvarede: "Sandelig, jeg forsikrer Dig, da Du var yngre, bandt Du selv op om Dig, og gik, hvorhen Du vilde; i Din Alderdom vil Du udstrække Hænderne, og en Anden skal ombinde Dig, og lede Dig derhen, hvor Du ikke vil." Ved disse Ord tilkjendegav han, med hvilken Død Peter skulde stadfæste sin Kjærlighed til ham. Kristus bød ham: "Følg mig!" Da Peter saae, at Johannes ogsaa fulgte med, og spurgte Herren: "Hvorledes vil det gaae denne?" svarede han: "Om det var min Villie, at han skal blive indtil jeg gjenkommer, hvad angaaer det Dig? Følg Du mig."

I Galilæa omgikkes Herren oftere med sine Disciple, og blev seet af Flere end 500 Mand til een Tid. (Mtt. 28. 16 20.) Han havde bestilt de Elleve hen til et Bjerg, hvor de ventede paa ham; da de saae ham komme, faldt de ned for ham, skjøndt der endnu vare Mogle, der tvivlede. Herren traadte til og sagde:

"Mig er givet al Magt i Himlen og paa Jorden; gaaer derfor hen og lærer alle Folk, og døber dem i Navnet Faderens, Sønnens og den Hellig Aands; og lærer dem, at holde Alt, hvad jeg haver befalet Eder! Og see, jeg er med Eder alle Dage indtil Verdens Ende."

(A. G. 1, 4-10.) Senere vendte Disciplene tilbage til Jerusalem og 40 Dage efter sin Opstandelse samlede Kristus dem Alle om sig, og gik ud med dem til Bethania. Her bød han dem atter, at forblive i Jerusalem og forvente hvad der var lovet dem af Faderen, "som I have hørt af mig; thi Johannes døbte med Vand, men I skulle døbes med den Hellig Aand om ikke mange Dage." Disciplene spurgte ham da: "Vil Du Herre, i denne Tid oprette Israelliterne Kongeriget?" — "Det er ikke Eders Sag, svarede han, at vide Tid og Stund, som Faderen efter sin Magt har fastsat; men I skulle modtage Kraften, naar den Hellig Aand kommer over Eder, og I skulle være mine Vidner i Jerusalem, i hele Judæa og Samaria indtil Jordens Yderste!" Dette sagt, hævede han sine Hænder og velsignede dem, og medens han velsignede dem, blev han i deres Paasyn optagen til Himmelen, i det en Sky tog ham bort fra deres Sine.

Fjerde Afdeling.

Apostlenes Historie.

Første Afsnit.

Apostlenes Virksomhed blandt Jøderne i Palæstina.

(Matthias vælges til Apostel — Den Hellig Aands Udgydelse over Apostlene — En Lamfødt helbredes — Peters Tale — Peter og Johannes for Sånhedrin — Ananias og Saphira — Apostlenes fængsles atter — Gamaliel — Stephanus.)

(A. G. 1 Cap.) Disciplene vedbleve at stirre op mod Himmelen, hvor Herren var bleven optagen, men see, tvende Mænd i glindsende hvide Klæder stod hos dem og tiltalte dem: "I Galilæer! hvi staae I og skue mod Himmelen? Den Jesus, som blev optagen fra Eder til Himmelen, skal komme igjen saaledes, som I staae ham fare til Himmelen." Glade ved dette Budskab vendte Disciplene tilbage til Jerusalem, hvor de med Herrens sande Bekjendere forbleve forenede i stadig Bøn. I Mellemtiden mellem Christi Himmelfart og den nære Pintsfest, foreslog Peter i en Forsamling af omtrent 120 Herrens Bekjendere, at vælge istedetfor Judas, den Fraskaldne, en ny Apostel, for at fuldstændiggjøre de Tolvs Tal; "men, tilføjer han,

der maa vælges en Mand, som var bestandig med os, da Herren levede fortroligen med os fra Johannes's Daab indtil nu, han blev optagen fra os, — Een af dem maa være Vidne med os om hans Opstandelse." Ifølge denne Opfordring fremskillede tvende Mænd, rimeligen af de Halvofferdsindstyre, til Valg, nemlig Joseph Barsabas, med Tilnavn Justus, og Matthias, hvorpaa de Elleve med alle de Forsamlede bade: "Du Herre, Hjertekjender! giv os tilkjende hvilken af disse Tvende Du har udvalgt, til at annamme dette Apostelembede, som Judas' veg fra, for at gaae til det Sted, som ham tilkom (Gehenna)!" Nu kastede de Lod, og den faldt paa Matthias, der eenstemmigen blev optagen af de Elleve.

(A. G. 2 Cap.) Pintseseften, der hos Jøderne egentligen var indstiftet til Tak for den tilendbragte Høst, men hvortil senere knyttedes Erindringer om Lovgivningen paa Sinai Bjerg, høitideligholdtes paa den 50de Dag efter den 16 April. Paa denne Høstidsfests første Dag var Alle, som sølte Savnet af den himmelfarne Frelser, forenede mødte enten i een af Tempets Sidesbygninger eller i et privat Huus. Som de vare forsamlede, hørtes pludseligen en Drusen fra Himmelen, som af et vældigt fremfarende Stormveir; den opfyldte det hele Huus, hvor de sadde; der viste sig spaltede Flammer, som Ildstunger, som bleve over Enhver af dem. De bleve Alle opfyldte af den Hellig Aand, og begyndte at tale med fremmede Tungemaal, som Aanden gav dem at udsige. Hvad enten nu disse Evangelistens Ord ere at forklare saaledes, at Disciplene, der nedstammede fra forskjellige Provindser og Lande,

begyndte at prise Gud i deres Modersmaal, eller de ere at forstaae saaledes, at de skulle tilkjendegive den kristelige Begejstrings nye Sprog — saa see vi, at Jøderne, saavel fra Jerusalem, som fra hele Palæstina og de fjerneste Steder, hvilke Festen havde samlet i Staden, bleve forfærdede ved at høre hin Drusen og styrkede hen til det Sted, hvor Apostlene vare forsamlede. Forbauselse greb dem, da de hørte dem tale og prise Guds Undergjerninger med forskjellige Tunger; dog var der ogsaa Nogle, som spottende sagde: "De ere berusede af sød Bivin!" men da fremskød Peter med de Elleve, oplæste sin Røst og viste, at denne Beskyldning var falsk, eftersom det først var den tredie Time paa Dagen (Kl. 9), den første af de tre Bedetimer, førend hvilken Time, som bekendt, det ei var tilladt Jøderne at nyde Noget; "men det er Opfyldelsen af Propheten Joels Udsagn (3 Cap. 1 og følg. B.) Engang i de kommende Dage udgyder jeg, siger Gud, af min Aand over alle Mennesker; prophetisk skulle da Eders Sønner og Døttre tale; Eders Ynglinge skulle stue Syner, og Eders Oldinge skulle drømme Drømme; ja over mine Tjenere og Tjeneriuder vil jeg udgyde min Aand, og de skulle prophetere." — Derpaa beviste Apostelen, at Jesus fra Nazareth, som de efter Guds Beslutning korsfæstede, var atter opreist fra de Døde ved Guds Kraft, og sad hos Faderens Højre, og var af den Evige gjort til en Herre og Frelser; og at dette maatte skee saaledes, overbeviste han sine Tilhørere om ved Ord, hentede fra de af dem høit agtede hellige Skrifter.

Hans kraftfulde Tale greb de Tilstedeværendes In-

derste og da de ængstelige spurgte: "Hvad skulle vi gjøre, Brødre?" svarede Peter: "Omvender Eder, og Enhver af Eder lade sig døbe i Jesu Christi Navn til Syndernes Forladelse, da skulle I faa den Helligs Aands Gave." Han vebblev derpaa at vidne og formane dem, og henved 3000 Jøder lode sig døbe, hvorved den første christelige Menighed grundlagdes, hvor Alle vare forenede i Tro og Kjærlighed, og havde alle Ting tilfælleds; thi de Nige solgte deres Eiendom og Gods og gave de Trængende det Indkomne. Dagligen samlede de i Templet, i Husene brøde de Brødet (Agaper) og nødde Maaltidet med Fryd og Hjertets Eenfold, lovende Gud. De vandt hele Folkets Kjærlighed, og dagligen førte Gud til Menigheden Mange, der bleve deels henrevne af den Begejstrings Magt, som aabenbarede sig blandt de Troende, deels overbeviste om Lærens Gudsdommelighed af de Underværker, Apostlene udøvede ved Troens Kraft.

(A. G. 3 Cap.) Det første Underværk, Lucas beretter os at Apostlene udførte, fandt Sted ved Templet. Petrus og Johannes gik nemlig ved den niende Time op til Templet for at bede; ved dets Dør sad en Lamsødt for at bede de Forbigaaende om Almisser, da han fik Die paa de to Apostle, bad han dem om en Gave; de fæstede deres Hine paa ham og sagde: "See paa os!" Han aablød, da han ventede en Almisse af dem; men Petrus sagde: "Elsk og Guld har jeg ikke, dog hvad jeg har, det giver jeg Dig: I Jesu Christi Navn staa op og gaa!" Den Svage reiste sig, støttet ved Apostlens Haand; strax bleve hans Ankler

stærke, han sprang op, fulgte dem ind i Templet og prisede med Folket den barmhjertige Gud.

I Salomos Duegang strømmede den over dette Tegns forundrede Mængde sammen, hvor Peter saaledes tiltalede den: "Israelliter! hvorfor forundre I Eder herover, og hvi heste I Eders Blik paa os, som om vi ved egen Kraft eller Fromhed havde bragt denne Svage til at gaae? Nei Jehovah, vore Fædres Gud, har herliggjort sin Søn Jesum — ham, den Livsens Fyrste, sloge I ihjel, men Gud opreiste ham fra de Døde, hvortil vi ere Vidner — og nu, da vi troe paa hans Navn, har dette hans Navn styrket denne Mand, hvem I see og kjende, vor Tro paa ham forskaffede denne en saadan fuldkommen Helbredelse, som I Alle have seet." Derpaa gik Apostelen over til at vise Mængden, at Moses og alle Propheterne efter ham havde forudforkyndt denne Tid, og tilsidst endte han sin Tale med de Ord: "For Eder først har Gud aabenbaret sin Tjener og sendt ham, at velsigne Eder, naar Enhver af Eder vender om fra sine Synder!" Apostelens Opfordring vendte ikke tom tilbage, thi 5000 Jøder bleve Troende.

(A. G. 4 Cap.) Da Sanhedrin hørte tale om, at den Lære, det indbildte sig, aldeles at have udryddet ved at forskæfte dens Ophavsmand, atter med stort Held udbredtes, lod det de tvende Apostle gribe, som de stode i Templet og forkyndte Læren om de Dødes Opstandelse, som nys paa saa vidunderlig Maade var bleven stadfæstet. Det var alt Aften da de bleve grebne, og efterfom intet lovformeligt Forhør kunde mere paa den Dag finde Sted, bleve Petrus og Johannes

bragte i Fængsel til den følgende Dag. Paa denne forsamledes Raadets Medlemmer, Ypperstepræsten og hans hele Familie, for hvilke de tvende Apostle uforfærdede fremstode. Paa Spørgsmaalet om, med hvad Fuldmagt og i hvis Navn de havde gjort hiint Bidsunder, svarede Petrus, at det var ved Jesu Christi Navn, hvem Jøderne havde korsfæstet, men Gud atter opreist fra de Døde, at de havde fuldført hiin Hælsbredelse. "Han er den Steen, vedblev den ivrige Apostel, som I Bygningsmænd forcastede, men som blev til en Hovedhjørnesteen; thi ei kom Frelsen ved nogen Anden, og ei er der noget Navn under Himmelen givet blandt Menneffene, ved hvilket vi skulle vorde frelste." Forbauselse blandet med Forbittrelse greb Forsamlingen, da den hørte den Frimodighed, hvormed hine ularde og simple Mænd talede. Skjøndt Sanhedrins Medlemmer indsaae, at de vare Jesu Bønner, kunde de dog ikke indvende Noget, eftersom den Hælsbredelse stod ved deres Side; de lode imidlertid Discipulene træde ud, for at de kunde raadslaae om, hvad Man burde gjøre ved dem. Efter endt Raadslutning bleve Apostlene atter indladte, og fik den Befaling, ei mere at lære eller tale i Jesu Navn. Modtogen svarede Apostlene: "Om det er Ret for Gud, at adlyde Eder mere end Gud, det afgjører selv; vi kunne ei fortie, hvad vi have seet og hørt." Da de under gjentagne Trudsel blev for Folkets Skyld satte i Frelshed, llede de strax hen til deres Egne og fortalte dem det, der var sagt til dem af Sanhedrin; ved hvilken Efterretning de Alle hævdede deres Hjerter til Gud i en herlig Bøn, men medens de bade, bævede Stedet,

hvor de vare forsamlede, og Alle opfyldtes af den Hellig Aand, saa de usorfærdede forkyndte Guds Lære.

De Troendes Samfund var eet Hjerter og een Sjæl, siger Lucas, og Ingen af dem kaldte Noget sin Eiendom, men Alt var fælleds blandt dem; hvilke Ord vil have den Betydning, at en Broderkærlighed, der fortrængte al Egoisme, herskede blandt de Troende, ifølge hvilken Enhver betragtede sin Eiendom som og tilhørende den trængende Broder, og var beredt at give ham deraf. Der blev tillige oprettet en almindelig Kasse, der maatte bestride Udgifterne ved de fattige Brødres Ophold, og, for at dette kunde skee i rigelige Maade, folgte flere deres Grundeiendomme og "nedlagde Pengene derfor ved Apostlenes Fødder," for at disse skulde meddele de Trængende. (A. G. 5 Cap.) Blandt de Formuende var ogsaa en Mand Ananias med sin Hustru Saphira, der begge lode sig forlede til at betrage Apostlene og den hele Menighed, i det de afgave en ringere Sum, end de havde modtaget for deres solgte Eiendom, og dog paastode de, at det var den hele Indtægt; Hykleri var altsaa deres Synd, og haardt maatte de bøde for den, og med Rette, thi de havde erfaret den Hellig Aands Kraft. I det Ananias fremkom med sin Gave i Menigheden, bebreidedes ham hans Synd med djærve Ord af Peter, der gjennemstuede hans Forstillelse og Skinhellighed; men Synderen, greben af Apostelens Tale, styrte sig livløs ned, medens en heftig Frygt betog alle de Tilstedeværende. De yngste i Forsamlingen stode op, bære ham ud og jordede ham. Efter trende Timers Forløb kom hans sorgløse Hustru ind i Forsamlingen; uagtet Petrus

ved sine Spørgsmaal søgte at vække hendes Samvittighed, vedblev Saphira dog i sit Hylkeri at benegte Sandheden, hvorfor han fortrønet udbrød: "Hvorfor ere I blevne enige om, at sætte Herrens Aand paa Prøve? See de vende tilbage, der jordebe Din Mand; ogsaa Dig skulle de udbære!" Apostlens Ord gik i Opfyldelse, da Qvinden sank livløs ned for hans Fødder, og blev ubbaaren og jordnet af de samme Ynglinge.

Denne haarde Straf over Menighedens første offentlige Forbrydere maatte ei alene tjene til et advarrende Exempel for Andre, men tillige som et vigtigt Middel til, at stadfæste Apostlernes Ansæelse, der alt var stegen til en høj Grad blandt Folket, thi ved deres Undere og Tegn havde de opvakt en saadan Tillid, at Man bar Syge ud paa Gaderne, for at blot Peters Skygge kunde overflygge dem, ja selv fra de omliggende Stæder bragtes Syge til dem, hvis Tillid ei skuffedes. Imidlertid fængsledes atter Apostlene af det nidkjære Sanhedrin, men om Natten aabnede Herrens Engel Fængslets Døre og førte dem ud med den Befaling, at de skulle tale Livsens Lære for Folket i Templet. Ifølge dette Bud gik de den følgende Morgen aarlei ind i Templet og lærte; imidlertid havde Raadet forsamlet sig, for at høre og dømme de Fængslede, men Forbauselse betog dem Alle, da de hørte, at Fængslets Dør var tillaaet, men de Fangne forsvundne. Som Raadet nu var i Forlegenhed med, hvorledes denne Sag vilde ende, kom et Bud og meldte, at de i Gaar Fængslede lærte i Templet; hvorfor der udsendes Næstjenere at føre dem med det Gode for Synedriet, thi med Magt vovede de ei af Frygt for Folket.

Efterat de vare indtraadte i Forsamlingen tiltalede Ypperstepræsten dem saaledes: "Have vi ikke strengt forbudt Eder, at lære i dette Navn? men see, I have dog opfyldt Jerusalem med Eders Lære, og ville lægge os dette Mennesskes Henrettelse til Last!" I Alles Navn svarede Petrus: "Man maa adlyde Gud mere end Mennesskene! Vore Fædres Gud har opvakt Jesum, hvem I hestede til Korset og myrdede; ham har Gud ophøiet til en Fyrste og Frelser ved sin Høire, for at give Israël, der omvender sig, Syndernes Forsædelse. Og vi ere Vidner dertil, som og den Hellig Aand, den Gud afskænker dem, der lyde ham." Da Sanhedrins Medlemmer hørte ham tale saaledes, bleve de rasende, og erklærede sig for Apostlernes Henrettelse, men midt blandt de Rasendes Mængde lod sig en Wiisdomsstemme høre, der kom fra Gamaliels Læber; han, der var Een af de syv anseteste Lovslærde, bad, at Apostlene skulde bringes ud, hvorpaa han bad Raadet vel at betænke, hvorledes det vilde behandle disse Mennessker. I sin Tale henvendte han Forsamlingens Opmærksomhed paa, hvorledes og hvor sørgeligt der var gaaet dem, som tidligere havde oprørt Mængden, de selv og deres Tilhængere vare jo adspredte og omkomne: "Lader derfor disse med Fred, endte den retfindige Wiismand, thi hidrører deres Forehavende fra Mennesskene, da vil det ogsaa forstyrres, som hine Oprøreres, men er det af Gud, da ere I ikke istand til at forstyrre det, I vilde jo da kæmpe mod Gud." Hans Raad fulgtes, Apostlene fremkaldtes og bortsendtes, efterat de først vare hudstrøgne, fordi de havde handlet lige imod Sanhedrins Forbud, hvilket Forbud nu strengere blev

dem paalagt. Fulde af Glæde over, at de vare agtede værdige, at lide denne forhaanende Straf for Jesu Navns Skyld, gik Apostlene bort, men trods Forbudet lærte de dagligen i Templet og i Husene om den korsfæstede og atter opstandne Frelser.

(A. G. 6 Cap.) Efter som de Christnes Antal tiltog, blev det besværligere for Apostlene selv, at besørge en nøjagtig Fordeling af de daglige Levnetsmidler, hvorfor de ogsaa havde overdraget dette Hverv snart til Een, snart til en Anden, som tilbød sig, og som havde gjort sig værdig til deres Tillid. Da det imidlertid traf sig, at Apostlene havde valgt disse Medhjælpere blandt de dem bekendte Landsmænd i Palæstina, foranledigede dette Klager fra Hellenisternes [= de græktalende Jøders] Side, at deres fattige Enker bleve tilfidesatte for de palæstinensiske ved den daglige Almisfeuddeling, hvorfor de anmodede Apostlene om, atter selv at paatage sig denne Forretning. Da Apostlene umuligen kunde opfylde dette Ønske, opfordrede de Menigheden til, at overdrage denne Bestilling til nogle af dens Midte Udvalgte, der havde almindelig Tillid og de til Arbejdet nødvendige Egenheder, at de nemlig vare udrustede med den nødvendige Klogskab og fremfor Alt vare besjælede af sand christelig Iver. Menigheden bifaldt dette Forslag, og valgte syv Diaconer eller Sattigforstandere, hvilke Apostlene indviede ved Haandspaalæggelse.

Blandt disse Syv udmærkede Stephanus sig ved sin Tro og sine Undergjerninger, hvorfor Jødernes Forbitrelse vendte sig mod ham med forøget Styrke, thi hvad skulde der tilsidst blive af Moses's Besejndere,

da selv en Mængde Præster havde antaget Christi Lære? I Ordstrid altsaa søgte Jøderne først at overvinde Stephani Wiisdom, men da det var forgæves, beskikkede de hemmelige Mænd til at sige, at de havde hørt ham tale bespotteligt mod Moses og Gud. Paa Grund af disse falske Beskyldninger sættes han for Raadet, at dømmes. Da nu den Haardtanklagede stod blandt sine Fjender, og begyndte at tale, da hvilede der en saa begeistret Tillid, en saa himmelsk Ro over hans Afsyn, at de troede at see en Engels Ansigt. (A. G. 7 Cap.) Han begyndte med at gennemgaae Jødernes Historie fra Abrahams indtil Samuels Tid, og fremstillede, hvor utaknemmelige Jøderne stedse havde viist sig mod alle Guds Velgjerninger, og hvor haardnakkede og gjensidige de stedse have modstaaet den Hellig Aand; og henreven af sine Følelsers Magt og af heftig Uvillie udbød han: "Hvilken af Propheterne forfulgte ikke Ederes Fædre? Myrder have de dem, der forkyndte den Retfærdiges Ankomst, ham I udleverede og myrdede, I som modtog Lovene i Engleskærers Nærværelse, men ikke fulgte dem." — ved disse Ord bleve Jøderne rasende i deres Indre og bede Lænderne sammen mod ham. Men da et Dillede af den guddommelige Majestæt aabenbarede sig for ham i overjordisk Glæde, udbød han: "See, jeg stuer de aabnede Himle, og Menneskets Søn staaende ved Guds Høire. Pludselig opstod et høit Skrig imod ham i Forsamlingen, de holdt for deres Øren, for ei at besmittes af hans Gudsbespottelser; samlede styrkede de ind paa ham, og stødte ham uden for Staden, for at stene ham. Deres Kaseri tillod ingen lovformelig

Undersøgelse, ingen Stadfæstelse af Dommen hos Lands-
Høvdingen; ei bekymrede de sig om Følgerne af deres
Handling, naar blot deres Hvern ramte det uslyldige
Offer. — Vidnerne, der maatte efter Loven kaste de
første Stene paa den Fordømte, lagde deres Klæder
ved en Yngling Saulus's Fædder, der glædede sig ved
at see Gudsbespotteren lide.

Stephanus bad: "Herre Jesu, annam min
Aand!" hvorpaa han knælende raabte med høi Røst:
"Herre, tilregn dem ikke denne Synd!" Med disse
Ord døde Christendommens første Martyr.

Andet Afsnit.

Christendommens Udbredelse fra Menigheden i
Jerusalem til andre Egne, navnlig blandt
Jøderne.

(Philippus omvender Samaritanerne — Simon den
Mager — Peter og Johannes til Samaria — Philippus
og Candaces Overkattmester — Peter helbreder Eneas —
Dyvækker Tabitha — Cornelius omvendes.)

(A. G. 8 Cap.) Det var det, som om Jødernes
Næser ei var blevet nættet, men vakt i en endnu
høiere Grad ved Mordet paa Stephanus, thi nu be-
gyndte en heftig Forfølgelse mod Menigheden i Jeru-
salem, hvortil Leiligheden var gunstig, da Jøderne
paa den Tid stode umiddelbart under Syriens Procon-

sul Vitellius, der var meget eftergivende mod dem.
Jødernes haarde Behandling nædte mange Troende til
at forlade Hovedstaden, hvorved Evangeliet bragtes til
Judæas og Samarias mindre Byer. Blandt de
Bortflygtende var ogsaa Een af Fattigforstanderne,
Philippus, der kom til en samaritansk By, hvor han
lærte og udførte Undergjerninger med saadan Kraft, at
Alle, der hørte ham, lod sig døbe, blandt hvilke ogsaa
var en Mager Simon, der ved sine foregionne Trylles-
kunster havde fængslet Folket til sig, thi, sagde de,
han er mere end et Menneske.

Da Apostlene, som Alle vare forblevne i Jerusa-
lem, med de Christne der erfarede, at det foragtede
Samaria var den første Provinds udenfor Judæa,
som med Glæde havde modtaget Evangeliet, forbausedes
de helligene og Man besluttede, at Peter og Johan-
nes skulde drage derhen, for ved Haandspaalæggelse at
meddele de Døbte den Hellig Aand. Apostlene gjorde
hvad der var besluttet, men da Simon saae, hvortle-
des Aanden gaves dem, som Apostlene lagde Hænderne
paa, vilde han for Penge tilkjøbe sig den samme Magt,
hvorover Peter straffede ham i en streng Tale, thi
hans Hjerter var ei redeligt, som det efter Guds Villie
skulde være.

Senere vendte Apostlene tilbage til Jerusalem,
og benyttede deres Reise til at forkynde Evangeliet i de
Egne af Samaria, hvortigjennem deres Vel førte
dem. Philippus fortsatte sin Reise og blev Redskabet
til at Christendommen bragtes til Æthiopien; han
drog nemlig fra Jerusalem til Gaza, som blev lagt
øde af Jøderne kort før Jerusalem's Besejring. Paa

Samme Bei hjørte Dronning Candaces Overstatmester fra Meroe; han var nu paa Tilbagereisen fra Jerusalem, hvor han havde tilbedet Jehovah. Han sad og læste i Propheten Esajas, da Philip nærmede sig Bognen, denne spurgte ham: "Forfaaer Du og, hvad Du læser?" — Statmesteren svarede ham, at han kunde ei fatte det, da Ingen forklarede ham det, men han anmodede Philip om at stige op og sætte sig hos ham. De Ord af Esajas, han havde oprullet, vare af det 53 Capitel 7de og 8de Vers: "Lig et Faar lod han sig føre til Slagterbænken, og som et Lam forstummer for ham som klipper det, saa oplod han ei sin Mund. I hans Fornedrelse fuldendtes hans Dom; dog hans Slægt (Samtid), hvo vil beskrive den? Man tog hans Liv bort fra Jorden." Statmesteren spurgte, om Propheten talede om sig selv eller om en Anden, hvorved Philip tog Anledning til at gjøre ham bekendt med Evangeliet om Jesu. Da de kom videre paa Beten, traf de paa Wand, ved Synet heraf udbrød Statmesteren: "See, her er Wand, hvad hindrer nu min Daab?" Bognen standsede, Begge steg ned i Wandet, og Philip døbte ham. Herrens Aand bortrykkede Philip, men Statmesteren fortsatte fuld af Glæde sin Reise. Philip drog langs Havet til Cæsarea, i det han forkyndte Evangeliet i alle de Byer, han kom igjennem.

(A. S. 9 Cap.) Medens Petrus gjorde en Reise fra Jerusalem for at eftersee de Menigheder, der vare grundede i Judæa, Samaria og Eggen langs det middellandske Hav, bestyrede han Brødrene i Troen ved sin Underviisning og sine Mirakler. Saaledes

helbredte han i Lydda, som var en stor Flekke nær Joppe, en Mand, Eneas, der i otte Aar havde været sengeliggende af Lamhed. Ved Synet af dette Mirakel omvendte alle Beboerne af Sletten Saron sig. I Joppe selv, der dennesinde var Middelpunktet for hans Virksomhed, kaldte han en from Kvinde, Tabitha, til Livet igjen, hvorved han ei alene i høi Grad glædede de Christne der, som elskede hende høit, men han vandt tillige Mange for Troen paa den Korsfæste.

(A. S. 10 Cap.) Da Lærens Udbredelse i denne Egn vakte stor Opmærksomhed, kom Rygtet ogsaa til den otte Mile fra Joppe beliggende Stad Cæsarea, hvor der var en Centurion, ved Navn Cornelius, som var ansat under den romerske Besætning i denne By, og som ved Jødernes Religion var kommen til Kundskab om og Tro paa Læren om een Gud. Udmærket som jødisk Profelyt ved sin Fromhed, havde han med et Hjerte fuldt af Længsel efter en religiøs Sandhed, der kunde skjænke ham den indre Fred, i flere Dage hengivet sig til inderlig Bøn og til Faste; men paa den sjerde Dag aabenbarede en Engel sig for ham med Løfte om, at hans Hjertes Attraa skulde tilfredsstilles ved Petrus. — Denne Apostel havde imidlertid under sit Ophold i Joppe en Dag begivet sig ved Middagstiden op paa Taget for at bede, thi det var Skik hos Jøderne, at opholde sig paa de flade Tage, naar Man vilde i Eensomhed hengive sig til alvorlige Betragtninger. Medens Apostelen bad, sølte han Hunger, see, da forekom det ham som om Himlen aabnedes og at en Dug nedfældede, der med sine fire Hjørner var

bunden til Himmelen; i denne Dug befandtes baade rene og urene Dyr, hvilke een fra det Høie kommende Stemme befalede ham at slagte og spise. "Aldrig Herre!" svarede Apostlen, paa hvis Sjæl de jødiske Fordomme endnu udøvede deres Herredømme, "aldrig har jeg nydt noget Vanhelligt eller Ureent." Stemmen indvendte: "Hvad Gud har erklæret for reent, skal Du ei kalde ureent." Treende Gange gjentoges dette, hvor: paa det Hele forsvandt for hans Øine, men medens han var i Tvivl om, hvad hiint Syn havde at betyde, stode tvende Slaver og en from Soldat udenfor Husets Dør, og spurgte efter ham. Da Anden formædte ham, at stige ned og følge uden Betænkning med hine Mænd, adlød han, gik ned til dem og spurgte om Aarsagen til deres Komme. De svarede: "Centurio: nen Cornelius, en retskaffen og gudsfrygtig Mand, der er fordeelagtig bekjendt for det hele jødiske Folk, har faaet den Befaling af en hellig Engel, at lade Dig hente til sit Huus og høre Dine Ord." Ledtaget af sex andre Christne af jødisk Herkomst, afreiste Petrus Dagen derpaa, og ankom efter to korte Dagsreiser til Cæsarea, hvor de hos Cornelius fandt en stor Forsamling af dennes Venner og Slægtninge. For disse talede Petrus om den korsfæstede og atter opstandne Frelser, men medens han talede kom den Hellig Aands Gaver over alle Tilhørerne, hvorover de Jødechristne, der havde ledsaget Apostelen, helligt forundredes, ja deres Fordomme imod Hedningerne maatte ved denne Begivenhed aldeles tilintetgjøres, hvorfor og Petrus hød dem Alle, at døbes i Herrens Navn.

(A. G. 11 Cap.) Da Apostlene og de Christne i Ju-

dæ erfarede dette, vredebes de og ved Apostelen Peters Tilbagekomst bebreidede de ham hans Omgang med Hedningerne; men da han forklarede dem Alt, hvad der var handet, prisebde de med glad Forundring Gud i det de udbrøde: "Altsaa ogsaa Hedningerne har Gud givet Omvendelse til Livet.

Tredie Afsnit.

Christendommens Udbredelse blandt Hedningerne ved Apostelen Paulus.

1.

Paulus's Liv til hans første Misionsreise.

(A. G. 8 Cap.) Saulus eller Paulus*) var født i Tarsus i Cilicien, hvilken Stad, der var Sædet for Videnskaberne i lille Asien, han tidligen forlod, for at undervises i Jerusalem af en eller anden berømt pharisaisk Rabbi. Ved Gamaliels Fødder havde han indsuget den Begjæstring for den jødiske Lære, der hos Unglingen yttrede sig i en heftig Forsølgelse mod den ny Lære, som især stod i en fiendtlig Retting mod Pharisaernes Troeslærdomme; efter Stephani Martyrød gik hans Had mod de Troende saa vidt, at han

*) Saul var hans oprindelige hebraiske Navn (שָׁאוּל, den Længere forsnæbte), der maafee tyder hen paa, at han var født, da hans Forældre alt længe havde været forenede; Paulus (Παύλος) er den græske Form af det samme Navn.

endog trængte ind i Husene og slæbte Mænd og Qvinder i Fængsel.

(A. G. 9 Cap.) Senere vedblev Saulus at snyde Trubfel og Mord mod Herrens Disciple, og besluttede selv uden for Hovedstaden at tilintetgjøre den nye Lære ved at forfølge baade Mænd og Qvinder, der søgte Frelse ved den Korsfæstede. Med Fuldmagt fra Sams hedrin at fængsle Alle, han traf paa af den nye Lære, ilede han til Damascus, men nær ved denne Stad omstraaledes han pludseligt af et Lys fra Himmelen; han styrte til Jorden og hørte en Stemme sige: "Saul! Saul! hvat forfølger Du mig?" — Da han skjælvende spurgte: "Herre, hvo er Du?" lod atter Stemmen: "Jeg er Jesus, den Du forfølger; det vil worde Dig svært, at stampe mod Braaden; dog staa op, begiv Dig ind i Staden, der skal Dig kundgjøres, hvad Du bør gjøre." Saulus hævede sig fra Jorden, men kunde ei see sine forfærdede Rejsfæller, der vel havde hørt Stemmen, men Ingen seet: de førte da den blinde Saulus ind til Damascus, hvor han tre Dage igjennem ei saae, ikke heller spiste eller drak.

En Christen ved Navn Ananias, for hvem Herren havde aabenbaret, at Saulus skulde udbrede hans Bekjendelse blandt Hedningerne, kom til ham og sagde: "Saul, Broder! Herren har sendt mig, den Jesus, der aabenbarede sig for Dig paa Veien, Du drog, for at Du atter skal worde seende og fuld af den Hellig Aand." Da saldt det som Skjel fra hans Øine, han blev seende og lod sig døbe; hvorpaa han flux optraadte i Synagogen for den Sag, som han hidtil saa heftigt havde forfulgt. Betagne af Forbauselse og For-

bitterelse besluttede Jøderne at snigmyrde ham, og, for at faae ham i deres Magt; bevogtede de Dag og Nat Stadens Porte; men de Christne nedhissede ham om Natten i en Kurv gjennem en Abning paa Stadens Mure. Saaledes maatte Saulus forlade efter nogle Dages Ophold, Byen, hvorfra han begav sig til Arabien, indtil hans Fjenders Raseri havde lagt sig noget i hiin Stad; da han uden Fare kunde, vendte han tilbage til Damascus, og tre Aar efter sin Omvendelse kom han til Jerusalem igjen (Aar 39), for at lære Petrus personligen at kjende.

Apostlene havde vel hørt tale om at Saulus havde antaget Læren, men da han saalænge havde været fjernet, frygtede de maaskee for, at han igjen var falden fra, hvorfors de ved hans Ankomst til Jerusalem skyede ham; men Barnabas antog sig ham, og førte ham ind i Apostlenes Kreds, da han i tidligere Tid havde staaet i Forbindelse med ham. Fra det Dieblik omgikkes Saulus fortroligen med dem Alle, og bekjendte modigen den Herre Jesus, i det han indlod sig i Samtaler om Stridsspørgsmaal med Jøder fra græske Byer. Paa den Tid handte det sig, at han, i det hans Sjæl hævede sig i Bøn til Gud i Templet, ved en Aabensbarelse erfarede, at han Intet vilde udrette; imod Jødernes Raseri i Jerusalem, men at han var bestemt til at bringe Frelsens Lære til andre Folkelag i fjernere Lande. Da han kort efter blev nødsaget til at forlade Staden, for at undgaae Jødernes Efterstræbelse, led; sagede de Christne ham til Cæsarea, hvorfra han over Land begav sig til Tarsus, hvor han tilbragte længere Tid, som han benyttede til at udbrede Læren, saa Man

med Grund kan antage ham for Ophavsmanden til de første christne Menigheder i Cilicien.

Samtidig med Saulus's Ophold i Tarsus nøde de Christne i Palæstina Fred, da Jøderne trueedes med Udelæggelse af Keiser Caligula, hvis de ikke opreiste hans Billedstøtte i Templet. I denne roligere Tid bestyrkedes Menigheden, hvis Medlemmers Antal vorte stedse mere og mere.

(A. G. 11 Cap.) Blandt dem, der flygtede fra Jerusalem for at undgaae den ved Stephani Død opkomne Forfølgelse, vare flere Troende komne til Phønicien, Cypren og Antiochia, hvor de lærte Jøderne om den forsæstede og opstandne Frelser. Til Antiochia kom ogsaa nogle Cypreer og Cyrener, der underviste Hedningerne om Frelsen, og da Guds Kraft stod dem bi, omvendtes en stor Mængde. For at bestyrke Brødrene i denne By sendtes fra Moderkirken i Jerusalem Barnabas, der som en ældre og erfaren Lærer, selv af hellenisk Herkomst, kunde virke til Held paa de Hedningechristne der. Da her aabnede sig en vid Mark for den sluttige Arbejder, kaldte han Saulus til sig fra Tarsus, for at have ham til Medhjælper (Aar 41). I Antiochia, hvor græsk Sprog og Dannelselse herskede, og som var Sædet for de fra Hedenskabets Omvendtes Moderkirke, opkom Navnet Christne, hvis Brug formodentligen skyldtes de i Staden boende Romere, thi de Christne kaldte sig selv Herrens Disciple, Brødre eller Troende, medens Jøderne haanende benævnedes enhver Christen med Navnene Naziræer og Gallilæer. I et heelt Aar virkede hine Tvende i Antiochia, og at de gjorde det med Held sees af den

Hand, der herskede i Menigheden, thi da en Agabus forudsagde en stor Hungersnød, der især vilde trykke de fattige Christne i Jerusalem, sendte enhver Christen efter sin Evne Gaver til Moderkirken i Jerusalem, der overbragtes ved Barnabas og Saulus.

(A. G. 12 Cap.) Den Fare, der havde truet Jøderne, forvandlede sig til tryk Rølgighed, thi Caligula døde, og Keiser Claudius gav Herredømmet over hele Palæstina til Herodes Agrippa den 1ste, en Søn af Aristobulus og Berenice. Da denne Fyrste hadede de Christne, mishandlede han Nogle af dem, ja han lod endog Jacob den Ældre, en Broder til Johannes, henrette med Sværd (Aar 44); og da han saae Jødernes Glæde herover, lod han Peter kaste i Fængsel for efter Paaskefesten at føre ham frem for Folket til Henrettelse. Menigheden opsendte inderlige Bønner for den fangne Apostel til Gud, som og bønhoerte dem, thi hans Engel førte Apostelen om Natten ud af det velbevogtede Fængsel. Efterat han havde begivet sig hen til Evangelisten Marcus's Moders Huus, og havde berettet de der til Bøn forsamlede Christne, hvorledes han var befriet, forlod han Staden.

Da Agrippa fik Underretning om Apostelens Undvigelse, lod han de Soldater, som havde bevogtet ham, henrette, hvorpaa han begav sig til Cæsarea. Her feirede han Kampelege til Keiser Claudius's Dødsdag, og modtog Gesandtere fra Tyrus og Sidon, men som han fremtraadte i sin kongelige Prydelser og holdt en Tale i en Folkesamling, raabte Folket: "Det er ei et Mennekses men en Guds Stemme!" pludselig solte han heftige Smærter, Ormeslyge havde angrebet ham, hvor:

af han døde fem Dage efter, 54 Aar gammel (Aar 44). Ved dette Dødsfald fik atter Menigheden Ro.

Barnabas og Saulus droge, efterat have fuldført deres Vrende i Jerusalem, tilbage til Antiochia, og i deres Selskab var tillige Barnabas's Søster Johannes Marcus, Evangelisten. I Antiochia var der imidlertid Lærere nok, hvorfor Man begyndte at tænke paa, at udbrede Læren blandt andre hedenske Folk. For at overlægge denne Sag blev en Bede og Fastedag fastsat, paa hvilken det blev dem tilkjendegivet af Manden, at de skulde indvie og udsende Barnabas og Saulus, til det Værk, hvortil de af Herren vare kaldede.

2.

Saa Paulus's første til hans anden Missionsreise.

(A. G. 13 Cap.) Ifølge Mandens Tilskyndelse, afreiste altsaa Barnabas og Saulus, ledsagede af Marcus, fra Antiochia over Seleucia til Barnabas's Fødeland, Cypren, hvor de landede ved Salamis. Efterat de havde forkyndt Ordet, droge de hele Den igjennem og kom til Proconsulens Sæde, Ny Paphos, 60 Stadier nordligere end den gamle ved Venus's Dyrkelse bekjendte Stad. Proconsulen, Sergius Paulus, en indsigtsfuld Mand, lod dem komme for sig, da han ønskede at høre den Lære, de forkyndte. Af de Magier, der siden bleve Troens heftigste Fjender, fordi den truede med at tilintetgjøre deres Magt over Folkenes Hjerter, befandt sig og Een, Barjesus, hos Proconsulen; denne Magier gjorde Alt for at modarbejde Evangeliets Udbredelse og for at indtage Ser-

gius imod det, hvorfor Saulus, som nu blandt de græfstalende Folk kaldtes Paulus, straffede ham med Blindhed. Efterat den forbausede Proconsul havde overbevist om Magterens Afmagt, antaget Christendommen, droge dens Forkyndere til Perge, Pamphylens Hovedstad med et berømt Dianatempel. Da derpaa Marcus i denne By havde forladt dem og begjæret sig paa Hjemreisen til Jerusalem, droge de til Antiochia ved Pisidiens Grændse. Ankommen til denne Stad, lærte Paulus i Synagogen om den forskæfede og atter opstandne Frelser, i hvem Jerusalems Indvaanere ei havde villet kjende Messias, men hvis saliggjørende Lære, forkastet af hine, nu blev dem tilbudt. Hans med Estertryk og Skaansel mod Jøderne fremførte Tale gjorde et saa gunstigt Indtryk paa Forsamlingen, at den anmodede ham om, videre at udvikle Læren paa den følgende Sabbath, imedens at Mogle, der vare grebne af Talens Kraft, fulgte ham med den Bøn, at han strax vilde belære dem udførligere; hvilken Bøn han ikke alene med Glæde opfyldte, men vedblev hele Ugen at tale Ordet for Hedningerne.

Da der paa den følgende Sabbath ogsaa kom en stor Mængde Hedninger i Synagogen, bleve Jøderne saa opbragte, at de modsigede og bespottede Paulus, som herved bevægedes til at vende sig alene til Hedningerne, der med Glæde og Pritt til Gud fulgte ham fra Synagogen til et nærliggende Huus, hvor han vedblev sin Prædiken. Imidlertid hvilede Jøderne ei, før de fik tværksat en Forsølgelse mod Ordets Forkyndere, saa de maatte drage til Iconium, Lycaoniens Hovedstad, der laa omtrent 10 Mile N. for Antiochia. Her

lærte de i længere Tid, men nødsagedes atter til at flygte herfra formedelst Jødernes Efterstræbelser.

(A. G. 14 Cap.) Paulus og Barnabas besøgte nu de andre Byer i Lycaonien og opholdte sig i længere Tid i Lystra, hvor de hverken traf Jøder, ei heller fandt nogen Synagoge, hvori de kunde fremtræde og lære, hvorfor de paa de offentlige Pladser samlede Tilhørere om sig, der flokkedes af Nysgjerrighed. I blandt den lyttende Mængde var ogsaa en Lamsødt, hvem Paulus bød at staae op og gaae, og da Mængden saae, at den Syge virkelig aablød Besalningen, udbrød den: "Guderne ere nedstegne til os i menneskelige Skikkelser!" Barnabas kaldte de Zeus og den ordførende Paulus ansaae de for Hermes, denne Tro bragte Lystrenserne, der havde et Tempel for Zeus uden for Byen, til at føre Apostlene derhen, for at offere til dem. Neppe havde imidlertid disse bemærket Folkets Hensigt, før de sprang ud blandt Mængden, og i det de sønderrev deres Klæder raabte: "I Mænd! hvi gjøre I dette? Vi ere ogsaa svage Mennesker, ligesom I, og forkynde Eder Evangeliet, for at føre Eder fra disse Skinguder til den levende Gud, der har frembragt Himmel, Jord og Hav, og Alt, hvad de fatte i sig, — som i de forgangne Tider lod alle hedenske Folk vandre deres egne Veie; Skjøndt han ikke har ladet sig selv uden Vidnesbyrd som Menneskenes Velgjører, i det han gav Eder Regn og frugtbare Aarstider fra Himelen, ja i det han gav Eder Næring og Glæde i Fylde." Selv disse Forestillinger kunde neppe afholde Folket fra at offere; dog snart gif de over til den modfattede Yderlighed, thi da fanatiskke iconiske Jøder oprørte

dem mod Paulus, stenede de ham og slæbte ham som død udenfor Stadens Mure. De Christne samlede sig om ham, men han stod op og gif karst ind i Byen, hvor han den Dag forblev samlet med de Troende; men den følgende Morgen begav han sig med Barnabas til Nabobyen Derbe, hvor de saavel som i Omegnen forkyndte Evangeliet.

Snart derpaa tiltraadte de Tilbagereisen, i det de beskikkede Menighedsforstandere i hver By, og bestyrede de Christne i Troen. De drog ad samme Vej, som de vare komne, gjennem Pisidien og Pamphylien, satte over Middelhavet til Antiochia, hvor Menigheden med Glæde hørte, hvad de havde udrettet (Aar 51). (A. G. 15 Cap.) I denne Stad forbleve de, indtil de det følgende Aar (52) maatte reise til Jerusalem, da en heftig Strid var opkommen om de fra Hedenskabet Omvendte skulde underkaste sig de jødiske Ceremonier, navnlig Omskærelsen, eller ikke. For at faae dette vigtige Spørgsmaal afgjort reiste Paulus og Barnabas til Apostlenes Sæde, Jerusalem, hvor det blev fremsat i en stor Forsamling af Menighedens Ældste og Apostlene. Da Meningerne vare deelte, fremstod Petrus, han som først havde døbt Hedninger, og viste, at kun Troen paa den Herre Jesus var nødvendig, og da denne Mening understøttedes af den lovsfrænge, for sin Retfærd agtede Apostel, Jacob den Yngre, Alphæi Søn, blev den Beslutning fattet: at ingen Byrde var nødvendig at paalægges de fra Hedenskabet Omvendte, uden at de skulde afholde sig fra Ofskyldighedsens Kjød, Blod, og det Qvalte, samt fra den med Afguderiet forbundne Utugt.

Denne Beslutning tilskreves Menigheden i Antiochia og sendtes med Paulus og Barnabas dertil, med hvem fulgte fra Jerusalem Judas og Silas (Silvanus), to udmærkede Lærere, maaskee af de Ældste af Jerusalems Menighed, for at de ved deres Tale kunde virke til at stadfæste Brevets Indhold. Barnabas tog sin Fætter, Marcus, med sig til Hjælper i det fælleds Arbeide.

3.

Sra Paulus's anden til hans tredie missionsreise.

Efterat Paulus og Barnabas havde opholdt sig nogen Tid i den antiochiske Menighed, besluttede de atter at besøge de Menigheder, de havde stiftet i lille Asien; men da Barnabas vilde medtage sin Fætter Marcus, vilde Paulus ei tillade det, da han ingen Tid satte til Marcus, der paa den første Reise havde forladt dem, i det han gav efter for den Fælselse af Frygt eller Hjemvee, som betog ham. Denne Strid gav Anledning til at disse tvende Mænd, der hidtil havde arbejdet sammen, adskildtes, i det Barnabas med Marcus reiste til Cypern, medens Paulus i Følge med Silas drog igjennem Syrien og Cilicien til Pisidien, og allevegne bestyrkede Menighederne (Aar 52).

(A. G. 16 Cap.) Paa denne sin Reise kom Paulus ogsaa til Lystra og Derbe, i hvilken han fandt en Yngling, Timotheus, der havde et meget fordeelagtigt Rygte blandt de Christne, hvorfor ogsaa Apostelen besluttede, at tage ham med sig paa Reisen, thi alt var det samme Baand knyttet mellem disse tvende Mænd,

der saa skjønt fremlyser i Apostelens Brev til denne hans fjæreste Discipel.

Efterat Paulus havde besøgt de tidligere stiftede Menigheder i disse Egne, drog han til Phrygien, hvis 62 Byer han vel ikke selv kunde besøge, men hvor til han sendte sine Disciple; og at han gjorde det, deraf om vidner Epaphras fra Colossæ, der sendtes til sin Fødeby og til Laodicea, i hvilke tvende Byer han stiftede Menigheder.

Fra Phrygien begav Paulus sig i nordlig Retning til Galatia, hvor han talde til Hedningerne, som med inderlig Glæde hørte ham; til Hedninger vendte han sig, da de der boende Jøder og Profelyter ei vilde laane Øre til hans Underviisning. Medens han virkede i denne Provinds, led han meget, thi hans Legeme var svagt og, for ei at falde Nogen til Byrde, arbejdede han om Natten, medens han dagligen prædikede det Evangelium, der skjænker det evige Liv; denne hans opoffrende Kjærlighed og glødende Iver for Sandheden vandt ham og Alles Hjerter, hvorom han minder dem senere i det Brev, han skrev til Menighederne i denne Provinds.

Da Paulus forlod Galatien vendte han sig mod Mysiens Grændse, og vilde drage gjennem Bithynien, men "Herrens Aand tillod det ikke," hvorfor han begav sig til Troas, hvor han om Natten saae et Syn, der bestemte ham til at sætte over til Macedonien. Han saae nemlig en Macedonier staae for sig, der bedende sagde: "Kom over til Macedonien, og hjælp os!" — Han reiste derfor med sine Ledfagere, hvis Tal i Troas var blevet forøget med Lucas,

over til Philippippi i Mæcedonien. Han fandt ingen Synagoge i denne Stad, vel fordi Jødernes Antal var kun ringe, men da de plejede at holde deres Bøn paa en ved Floden Strymon beliggende Forsamlingsplads, fremstod Paulus her med sin Lære, der fandt stor Fremgang. Dog skulde Forsølgelse og Fængsel ogsaa her naae Herrens Apostle; thi da Paulus havde helbredet en Slavinde, der var besat af en Sandfigerdæmon, hvorved hun havde indbragt sine Herrer betydelige Summer, grebe disse ham og Silas, og slæbte dem hen paa Forum til Dyrighedspersonerne. Da de førte dem til de to øverste romerske Magistratspersoner, bleve Apostlene uden Forhør eller Dom hudsfragne og kastede i Fængsel. Eftersom Fangevogden havde modtaget den Befaling, at bevare dem nsie, kastede han dem i det inderste Fængsel, hvor deres Fodder bleve indesluttede i en Træklovs, men uagtet alt Dette, sang Paulus og Silas Lovsange til Guds Priis, medens de Medfangne lyttede til. Ved Midnatstid stjalv Jorden pludseligt, Fængslets Mure rystede, Dørene sprang op, og Værkerne brast, saa at Fangevogteren i den Tanke, at Fangerne vare flygtede, vilde myrde sig selv; men Paulus bragte ham derfra ved at raabe til ham: "Gjør Dig ei noget Ondt, thi vi ere her Alle." Da den bestyrkede Foged, greben af dette, som af Apostlenes tidligere Opførsel, faldt ned for Paulus med det Spørgsmaal: "Herre, hvad skal jeg gjøre, for at naae den evige Salighed?" svarede Paulus: "Tro paa den Herre Jesum Christum, saa skal Du og Din Familie worde salige." Ifølge denne Opfordring samlede Fangevogden sin Slægt, der begjerligt hørte Paulus's

Underviisning, og Alle bleve døbte. Den følgende Morgen sendte Magistratspersonerne Victoren til Fangevogden med den Befaling, at han skulde løslade dem, dog da Paulus vilde, at de selv skulde komme og føre dem ud, eftersom de ulovligen havde ladet dem afstraffe, skjøndt han som romersk Borger var fritagen fra enhver vanærende Straf: maatte de bekvemme sig til selv at komme og føre dem ud, i det de tillige bade dem, at reise bort fra Byen, hvilken Bøn Apostlene opfyldte efter at de først havde besøgt de forsamlede Christne i Byen; dog efterlode de Lucas og Timotheus der, hvilke senere stødte sammen med dem igjen.

(A. G. 17 Cap.) Paulus og Silas vendte sig til den tolv Mile derfra fjernede Stad Thesalonich, Mæcedoniens største Stad, hvor de forbleve i tre Uger og forkyndte Evangeliet i Synagogen, hvorved mange Profelyter og senere en stor Mængde Hedninger vandedes for Christendommen. Da Jøderne saae den Deeltagelse Evangeliet fandt blandt Hedningerne, tvang de, sinde af Misundelse og Raseri, Apostlene til at forlade Byen og søge til Beroea, hvis jødiske Indvaanere vare mere veltænkende, saa de endog ransagede den Hellige Skrift, og prøvede om den Lærdom, som Apostlene forkyndte, stemmede med dens Udsagn. Imidlertid kom Jøder fra Thesalonich til Beroea, og opvættede Mængden, hvorfor de Christne sendte Paulus til Athenen, medens Silas og Timotheus forbleve i Staden.

I den Tid Paulus i Athenen oppebiede disse sine Venners Ankomst, blev hans Sjæl greben af Uvillie, da han saae Staden fuld af Afguds billeder, Altene og

Templer, saa han ikke alene talte imod Afgudsdyrkelsen for Jøderne i Synagogerne, men ogsaa for dem han traf paa især paa Torvet. Dagligen indfandt han sig i Buegangene, hvor Athenienserne pleiede at samles, for at samtale om almindelige Anliggender; her kom han i Samtale med nogle epicuræiske og stoffe Philosopher, hvis Læresætninger meest strede mod Christendommen; da de kom i levende Strid, førte de ham op paa Areopagus, Sædet for Stadens øverste Domsfuld, for tydeligere at erfare, hvad det var for en ny Lære, han foredrog. Her talte Paulus saaledes: "Athenere! jeg seer, at I ere særdeles religiøse; thi da jeg gik omkring og besaae Eders Helligdomme, traf jeg ogsaa et Alter med den Paaaskrift: For den ukjendte Gudsdom. Just denne Ubekjendte, som I ere, den forkynder jeg Eder; den Gud, som har skabt Verden og Alt, hvad deri er, han, Himmelens og Jordens Herre, boer ei i Templer, som Menneskehænder byggede, ei heller tjenes han af Menneskehænder, som behøvede ham Noget; han er jo Den, som selv giver Enhver Liv og Aande og Alt. Han har bevirket, at af eet Blod den ganske Menneskeslægt boer paa den hele Jordens Kreds, i det han bestemte deres Levetid og Grændser for deres Boliger, for at de skulde søge Herren, om de vel med Hænderne kunde gribe og finde ham (tydelig erkjende ham), da han ikke er langt borte fra Nogen af os, thi ved ham leve, røres og ere vi, som og Nogle af Eders Digtere (Aratus og Cleanth) have sagt: "Vi ere hans Slægt!" Ere vi nu Guds Slægt, saa maae vi ikke mene, at Guddommen har Lighed med Guldb eller Sølv eller Steen, eller med et Billed, som

Konst og Menneskenes Opfindelse dannede. Vel har Gud baaret over med Uvidenhedens Tider, men nu lader han alle Mennesker opfordre til Omvendelse, thi han har bestemt en Dag, paa hvilken han vil holde Dom over al Verden ved en Mand, som han dertil har beskiftet, og har gjort det troværdigt for Alle ved at opvække ham fra de Døde." — — — Ved disse Ord spottede Nogle, Andre vilde høre ham en anden Gang, hvorfor han forlod Forsamlingen; dog havde hans Tale ogsaa gjort Indtryk paa Flere, som derved lededes til Troen, blandt disse var Dionysius, den Areopagiter, som senere skal have været Biskop i Athen, og døde som saadan Martyr døden.

Medens Paulus opholdt sig i Athen, kom Timotheus til ham fra Macedonien, dog sendte Paulus ham snart tilbage til Thessalonich, for at han skulde bestyrke de Troende, som der vare udsatte for Forfølgelser. (A. S. 18 Cap.) Alene forlod da Paulus Athenen og kom til Corinth (Aar 53) hos Jøden Aquila fra Pontus, der var ligesom Paulus Telttænmager; og da hans Profession foranledigede ham til at reise om til de forskjellige større Stæder, havde han ogsaa været i Rom paa den Tid, da Claudius udstedte et Fordrivelsesedict mod Jøderne. Aquila maatte derfor med sin Hustru Priscilla forlade Rom, og saaledes var han kommen til Corinth; uvisst er det, om dette Par Egtesfolk vare Christne i Forveien, men vare de det ikke, har Paulus snart omvendt dem, thi senere blev Aquila en ivrig Udbreder af Evangeliet. I den Tid (halvandet Aar) Apostelen opholdt sig i Corinth stiftede han en stor Menighed; ogsaa i

denne By maatte han, som tidligere i Galatia, forkynde Ordet om Dagen, og om Natten drive sin Haaendering, for ei at besvære Noget.

Det var saa langt fra at Paulus her var fri for sine Fjenders, de ubefindede Jøders Efterstræbelser, at han endog af dem førtes for Achaïas Proconsul, der dengang var den nyligen ansatte Annæus Gallio, en Broder til Philosophen Seneca. Denne milde og blide Dommer afviste imidlertid Sagen, da Apostelen ei anklagedes for nogen Forbrydelse eller Nidingsværk, men eftersom det kun var en Strid om Læren, Betænelser og Loven, bød han dem selv at afgjøre Sagen og forlade Domstolen. Da dette mislykkede Forsøg nødte Jøderne til at lade Paulus med No, virkede han med stort Held for Lærens Udbredelse ei alene i Staden, men ogsaa i hele Achaïa; dog ogsaa paa de fjernere Menigheder var hans Tanker henvendt, hvorom de tvende Breve til Thessalonikerne vidne.

Efter halvandet Aars Forløb begav Paulus sig tilligemed Aquila og Priscilla til Ephesus, hvor han efterlod disse sine Venner, medens han selv ilede til Jerusalem (Aar 55), for at besøge Menigheden der, og for at bringe Gud sit Offer i Templet. Det var nemlig Skik hos Jøderne, naar de vare frelst fra en truende Fare eller havde overstaaet en dødelig Sygdom, da at bringe Jehovah et Takoffer i Templet, efterat de 30 Dage i Forveien havde affholdt sig fra Nydelse af Vitt, og havde ladet Haaret affjøre; Paulus, der havde besluttet at bringe et saadant Takoffer, havde derfor alt i Corinth's Havn Chenchrea ladet sit Haar afklippe. Efterat Apostelen havde fuldført sit Løfte i

Templet og havde hilset paa Menigheden, drog han til Antiochia, hvor han atter samledes med Barnabas og de andre Ordets Forkyndere.

4.

Sra Paulus's 30ie Rejse til hans Død.

Fra Antiochia begyndte Paulus sin tredje Missionsrejse gjennem lille Asiens Provindser, hvor han bestyrkede Menighederne i Troen; men da han kom til Ephesus, valgte han denne By til sit Ophold for længere Tid, da her var en vid Mark for hans Virksomhed. (A. S. 19 Cap.) I to Aar (fra 56-58) forblev han her, og udøvede saa mange velgjørende Undertegn, at de Syge bleve helbredede blot ved Berørelsen af hans Tøi; en Følge heraf som og af hans Undervisning var, at Mange, der tidligere havde beskæftiget sig med Tryllekonster, bære deres Bøger sammen, og opbrændte dem for Alles Pine, hvilket Offer ei var ubetydeligt, thi deres Værd beløb sig til 50,000 Drachmer.

Apostelen havde alt tænkt paa at besøge Macedonien og Achaïa, da en Søarbeider Demetrius opvakte Oprør i Byen for hans Skyld. Denne Mand havde nemlig et stort Fabrik, der beskæftigede mange Arbeidere; her forfærdigedes smaa Søvotempler, som fremstillede det ephesiske Dianatempel, der efter dets Brand ved Hérostrat var blevet herligere opført. Demetrius's Søvotempler vare hidtil bleve kjøbte i stort Antal af Fremmede, men da nu Evangeliet mere og mere udbredtes i lille Asien, begyndte ogsaa Affætningen af hans Varer at formindskes, hvorfor han ophidsede sine Arbeidere mod Evangeliets Forkynder, og

disse oprørte atter Byen; Folket skinnede sammen paa Torvet og opløstede et forvirret Raad; Jøderne, der frygtede for, at Hadet skulde gaae ud over dem, lod Een af deres Midte træde frem, for at vælte Skylden over paa de Christne, men Skriget blev endnu heftigere. Da Paulus vilde træde ud blandt Mængden, for at tale, var der selv nogle Magistratspersoner, som holdte ham tilbage, dog tilsidst standsede Oprøret, da Stadscauzleren beroligede Folket. Imidlertid fremkynede denne Begivenhed Apostelens Reise, thi kort efter tog han Afsted med de Christne og drog til Macedonien, hvor han traf sammen med Titus, der kom tilbage fra Corinth. Efterat Paulus havde tilbragt det Øvrige af Sommeren og Efteraaret i Macedonien, og havde udbredt sin Virksomhed selv til Illyrien, begav han sig til Achaia, hvor han navnlig i Corinth henlevede Vinteren. At Paulus under sit Ophold i denne By har havt isinde, ogsaa at besøge Rom, derom vidner hans Brev til denne Menighed, som han skrev herfra.

Da Paulus havde paa sin Reise indsamlet Pengesbidrag til Understøttelse for de Fattige i Moderemeningheden, besluttede han, efter tre Maaneders Ophold i Achaia, at vende tilbage til Jerusalem, i den Hensigt lod han sine Ledsagere reise i Forveien til Troas, medens han drog til Phillippi, hvor den der efterladte Lucas atter sluttede sig til ham. Gjennem Macedonien naaede han Troas, hvilken By han offrede syv Dage, og at han ei lod det mangle paa Undervejsning, derom vidner den Beretning, Lucas giver os om en der indtruffen Begivenhed. Da de Christne

vare forsamlede paa den første Dag i Ugen til Naademaaltidet, talede Paulus lige indtil Midnat; en Yngling, som sad i Vinduet, faldt i en dyb Søvn, styrtede ned fra tredje Stokværk paa Pladsen uden for Huset, og blev som død løftet op. Efterat Paulus var stegen ned, fastede han sig over ham, omfavnede ham og sagde til de Omstaaende: "Engstiger Eder ei, thi hans Sjæl er endnu i ham!" han gik da atter op i Forsamlingen og talede indtil Morgenstunden, hvorpaa han drog bort; men Ynglingen var til Alles store Beroligelse ført karsk hjem.

Tilsøes ankom Apostelen til Milet, til hvilken By han lod Forstanderne for den ephesiske og rimeslign ogsaa for de andre nærliggende Menigheder komme til sig, og omringet af dem, tog han en søm Afsted med dem, som en Fader med sine elskede Børn, hvorpaa han skiltes fra dem under deres heftige Graad, thi han havde sagt dem, at de ei mere skulde see hans Ansigt; hvilken Yttring ei alene grundede sig paa en Aahnelse hos ham, men overalt, hvor han kom frem, forkyndtes ham og, at Fængsel og Kænter ventede paa ham i Jerusalem, ja, da han senere opholdt sig i Cæsarea, kom en Prophet fra Judæa, den tidligere omtalte Agabus, dertil, og forudsagde Apostelens Ekshæbne ved en symbolsk Handling paa de gamle Propheters Bitts; han tog nemlig Apostelens Bælte, og bandt dermed sine Hænder og Fødder, i det han sagde: "Den Mand, hvem dette Bælte tilhører, skulle Jøderne saaledes binde i Jerusalem, og overlevere til Hædningerne." Da Alle, som vare tilstede, herved bevægedes til at bede Paulus om, at opgive sin Reise

til Jerusalem, udbød han: "Hvad gøre J? Vilde J knuse mit Hjerter med Ederes Taarer? Jeg er rede til, ei alene at bindes, men og at døe for den Herre Jesu Navns Skyld!" — "Herrens Vilde fæe!" svarede hans Venner, og fra nu af tænkte de ei mere paa, at overtale ham til at afstaae fra sit Forsæt.

Med Pintsfesten (Mar 60) ankom Paulus til Jerusalem, og anden Dagen efter sin Ankomst begav han sig til Apostelen Jacobs Huus, hvor han berettede de der forsamlede Menighedens Væbte Alt, hvad Guds Kraft ved ham havde udført blandt Hedningerne. Da Apostlene gave ham det Raad, at underkaste sig visse Kænselser, for at overbevise Jøderne om, at han ikke ringeagtede Moselov, gjorde han det, de tilskyndede ham til. Næsten vare de syv Kænselsedage til Ende, da asiatiske Jøder saae ham i Templet, og da de i Forveien havde seet en Christen af hedensk Herkomst med ham, troede de, at denne ogsaa var ført af Paulus ind i Templet; derfor oprørte de Folket imod ham: efterat de med Bold havde revet ham ud af den hellige Bygning, som de ei vilde besmitte med Blod, vilde de dræbe ham; men da kom Chiliarchen Lysias med Soldater fra den ligeoverfor liggende Caserne, og standsede det vilde Udbrud af Folkets Raseri. Lysias lod Apostelen lænke, og spurgte Folket, hvad det var for en Mand, og hvori han havde forset sig; da han imidlertid Intet kunde forstaae, eftersom den Ene raabte Eet, den Anden et Andet, lod han ham føre til Borgen.

Allerede var Paulus kommen paa Trappen, da han anmodede Chiliarchen om Tilladelse til at tale til

Folket, og, efterat have erholdt den, fremsatte han i det syrocaldaëiske Sprog (hvorefter han især fængslede Mængdens Opmærksomhed) sin Omvendelsehistorie og sit Kald til at vorde Hedningernes Apostel. (A. G. 22 Cap.) Da Jøderne ved at høre ham tale saaledes, fulde af Raseri udbød: "Bort af Jorden med et saadant Menneske, han tør ikke blive ilive!" lod Lysias ham føre ind i Borgvagten, og, da han antog ham for en Forbryder, befalede han, at Man skulde under Hudstrygning forhøre ham, for af ham selv at erfare, hvorfor han anklagedes. Alt begyndte Soldaterne at binde ham, da han spurgte: "Er det tilladt at hudstrygge en romersk Borger, endog usforhørt?" Ved at høre disse Ord lod Chiliarchen ham strax løse og stille for det hele Sanhedrin den følgende Dag. (A. G. 23 Cap.) Med fast Blik skuede Paulus paa Forsamlingen, og udbød: "Brødre! med god Samvittighed har jeg været Gud lydlig indtil denne Dag..." Da Ypperstepresten Ananias ikke lod ham tale videre, men bød, at Man skulde slaae ham paa Munden, raabte Apostelen: Gud vil slaae Dig, Du kalkede Væg! Du sidder for at dømme mig efter Loven, og mod Loven byder Du at slaae mig." Efterat de Høfstaende havde gjort ham opmærksom paa, at det var Ypperstepresten han saaledes udfældte, undskyldte han sig med, at han ikke havde betænkt det; hvorpaa han, benyttende sig af den Forskjel, der var mellem Phariseernes og Sadduceernes Lærdomme, sagde: "Brødre! Jeg er en Phariseer, en Phariseers Discipel, for Domstolen er jeg stillet for: medelst Haabet om de Dødes Opstandelse." Hans Hensigt med disse Ord opnaaedes aldeles, thi der opstod en

saadan Strid mellem Sandhedens Medlemmer, at Lysias lod Apostelen bortføre, da han frygtede for hans Liv.

En Søstersøn af Paulus kom den følgende Dag til ham i Fængslet og fortalte ham, at et Antal af mere end 40 Jøder havde sammensvoret sig om, at dræbe Paulus, under Løfte om, Intet at nyde før deres Hensigt var opnaact, som de troede, lettest kunde udføres, naar han førtes fra Dorgen til Synedriet. Apostelen lod Ynglingen aflægge den samme Beretning for Lysias, der under stærk Bedækning sendte den Fængslede til Cæsarea, overgivende Sagens Afgjørelse til procurator provinciae, Felix, en Frigiven af Keiser Claudius og en Svigersøn af Agrippa. (A. G. 24 Cap.) Som hans Anklager mødte for Felix's Domstol en offentlig Taler, Tertullus, med Ypperstepræsterne og de Ældste. Efterat Tertullus havde fremsat Klagepunkterne, forsvarede Paulus sig i det han viste, at hans Fjender Intet kunde bebrejde ham, da han troede Alt, hvad der stod i Loven og Propheterne, og tillige antog, baade de Dydiges og Syndernes Opstandelse, i det han altid stræbte, at have en skyldfri Samvittighed for Gud og Menneskene.

Felix, der nødig vilde blande sig i Jødernes Læsestridigheder, opsatte Sagen, og overgav den Anklagede til et mildt Fængsel. Nogle Dage efter fremkaldte han atter Apostelen, da hans Gemalinde Drusilla, Agrippa den Førstes Datter, var tilstede; men der Paulus talte om Retsskaffenhed, Afholdenhed og den tilkommende Dom, blev Felix forfærdet og bortsendte ham med de Ord: "Naar jeg faaer bedre Tid, vil jeg atter kalde

Dig." Senere blev han dog oftere fremkaldt, da den gjerrige Felix haabede, at de Christne skulde løskjæbe ham, men da dette Haab blev skuffet, beholdt han Apostelen fangen hos sig, og da han to Aar efter at Paulus var ført til ham blev afløst af Porcius Festus, lod han Paulus fangen tilbage, for at gjøre sig Jøderne forbundne.

(A. G. 25 Cap.) Efter et Ophold af tre Dage i Cæsarea, llede Festus til Landets Hovedstad, hvor Ypperstepræsten Ismael, Ananias's Eftermand, med alle Folkets Fornemste fremstillede sig for ham med deres Besværlinger over Paulus, og bade, at denne Forbryder maatte komme til Jerusalem; saa bade de, thi de vilde dræbe ham paa Veien. Da imidlertid Festus hørte dem, at møde for hans Domstol i Cæsarea, maatte de for det Første opgive denne Plan. Et Dage derpaa drog Statholderen til Cæsarea, hvor han alt den følgende Dag lod de anklagende Jøder og Paulus fremstille for Domstolen. Jøderne kom da atter frem med deres gamle Klager, hvortil Paulus blot sagde: "Hverken mod Jødernes Lov, eller mod Templet, eller mod Keiseren har jeg forsynet mig." Da Festus imidlertid, for at vinde Jødernes Gunst, spurgte ham, om han vilde dømmes af Synedrium i Jerusalem, afslog Apostelen det og appellerede til Keiserens Dom.

Ifølge heraf besluttede Festus, at sende ham til Rom, men nogle Dage efter kom Kong Agrippa med sin Søster Berenice til Cæsarea, for at ønske den ny Landshøvding Velkomst, ved hvilken Leilighed den fangne Paulus fremførtes i en stor pragtfuld Forsamling, da Agrippa havde lyst, at høre ham.

(A. G. 26 Cap.) Paa denne Fyrstes Opfordring begyndte Apostelen saaledes sit Forsvar: "Jeg skatter mig lykkelig, fordi jeg i Dag tør forsvare mig mod alle de Beskyldninger, Iøderne gjøre mod mig, for Dig, Kong Agrippa! Især da Du er en Kjenner af alle jødiske Skikke og Stridsspørgsmaal, hvorfor jeg beder Dig, at Du taalmodigt vil høre mig." Apostelen skriver nu i sin Tale over til Skildringen at sin tidligere strenge Bedhøngen ved Phariseernes Lærdomme, af sin grumme Forsølgelse mod de Christne, af sin Omvendelse til Christi Lære; hvorpaa han fremstiller sin Virksomhed blandt Hedningerne, og Antedningen til at Iøderne grebe ham. "Dog ved Guds Hjelp, vebbliver han, staaer jeg fast indtil denne Dag, og lærer Ung og Gammel, uden at foredrage Andet, end hvad Moses og Propheterne have forudforkyndt: at Messias maatte lide, og at han, den Første af de fra Døden Opsstandne, skulde forkynde Lyset for Folket og Hedningerne."

Da Festus hørte ham saaledes forsvare sig, udbrød han med stærk Stemme: "Du raser, Paulus! Din megen Lærdom bringer Dig til Afstand." — "Jeg raser ei, mægtigste Festus! var Apostelens Svar, men jeg taler Sandhedens og den rolige Fornufts Ord. Kongen er underrettet herom, hvorfor jeg ogsaa taler uforfærdet til ham; thi jeg er overtødet om, at Intet af alt Dette, er ham ubekjendt; det er jo ikke skeet i en Afkrog. — Troer Du Propheterne, Kong Agrippa? — Jeg er vis paa, at Du troer dem." — Agrippa, der fortrønedes over denne Tiltale, svarede: "Sandelig, i kort Tid vil Du gjøre mig til en Christen!" Ei brød

Paulus sig om disse spottende Ord, men sagde: "Vel maatte jeg ønske til Gud, at om kort eller lang Tid ikke alene Du, men og Alle, som høre mig i Dag, maatte vorde, hvad jeg er paa disse Lænker nær." Forsamlingen hævedes, og Agrippa erklærede for Festus, at Paulus var uskyldig, og at han kunde været løsladt, dersom han ei havde appelleret til Keiseren.

(A. G. 27 Cap.) Skjøndt det alt var i Begyndelsen af October (Aar 62) blev dog Paulus assendt under Centurionen Julius's Opsigt tilføjes til Rom; dog blev han behandlet mildt, og fik endog Tilladelse til, at besøge sine Venner og Troesforvandre i de Byer, i hvis Havne Skibet ankrede. Seiladsen var isvrigt vanskelig, og Paulus advarede dem Alle til Forsigtighed; skjøndt Søfolkene ei vilde stadfæste hans Formodninger om Fæter, der imidlertid snart mødte dem, thi en stærk Storm reiste sig, som de vare nær Creta, der nødte dem til at lade Seilene falde og drive for Vinden; men da Stormens Raseri tog til, fastede de Skibets Tilbehør overborde, og begyndte at mistvivle om Frelse.

Da fremstod Paulus og indgød Mandsskabet Trost, i det han forsikkrede dem, at Ingen skulde omkomme af dem; men at Skibet skulde strande paa en Ø. — I fjorten Dage havde de udstaaet de største Fæter og Besværligheder, da de i det adriatiske Hav bemærkede, at Skibet stærkt nærmede sig Land; hvorfor de udfastede fire Ankre. Da Skibsmandskabet fattede den Beslutning, at flygte fra Skibet og, under Paaskud, at bringe Ankrene ud fra Forstavnen, vilde have Vaaden ned i Søen, advarede Paulus Centurionen derfor, om da lod Soldaterne kappe Vaadens Toug.

Ved Dagens Anbrud holdt de ind paa Kysten, og Skibets Forstavn borede sig fast og stod uroffelig, medens Bagstavnen blev sønderlaaet af Vølgernes Magt. Da Soldaterne besluttede, at dræbe Fangerne, af Frygt for at de skulde undgaae dem ved Svømning, forhindre Centurionen det af Kjærlighed til Paulus. En hver søgte nu at naae Landet ved Svømning og ved Hjælp af Planker, og virkelig omkom Ingen af dem, som Paulus havde forudsagt.

(A. G. 28 Cap.) Den 4, hvorpaa de strandede, var Melite (Malta), hvis fremmede Indbyggere beviste dem særdeles Mennefskjærlighed, thi de antændte Ild, og førte de Skibbrudne hen til den; da Paulus vilde hjælpe at lægge Klisbrænde til, krøb pludselig en Dyle frem og hang sig ved hans Haand. Ved Synet heraf troede Dens Beboere, at han var en Misbæder, hvem Herfærdsgudinden ramte, skjøndt han var frelst fra Vølgerne; dog da han afrystede Dyret i Ilden og stod uskadt for dem, troede de, han var en Gud. Den Fornemste paa Den, en Publius, boede ei langt derfra, og han optog dem i sit Huus i tre Dage. Da denne Mand's af Sygdom haardt angrebne Fader var bleven helbredet af Apostelen, bragte Mange deres Syge til ham, for at lindres i deres Smerter; og da deres Dnsker bleve opfyldte, modtog han som og alle de andre Skibbrudne mange Gaver af de taknemmelige Indvaanere; ja da de afreiste, efter tre Maaneders Forløb, forsynedes de med alle Nødvendigheder.

Efter en lykkelig Seilads landede de ved Puteoli, hvor de Christne med Glæde modtog Apostelen og hans Ledsagere, og overtalte dem til, at blive der i syv Dage,

Rygtet om Paulus's Ankomst var kommet til Rom, hvorfor de Christne drog ham indse til Appii Forum og Trestaberna. Ledtaget af dem ankom Apostelen til Rom, hvor han blev overgivet til Oversten for Keiserens Livvagt, der havde Opsyn med alle fra Provindserne kommende Anklagede; dog fik Paulus, paa Grund af Festus's mildtlydende Klage og af Centurionens Anbefaling, Tilladelse til at boe i et privat Huus, og det Eneste der mindede ham om, at han var Fange, var den Soldat, med hvem han var forenet ved en Armlænke.

Tre Dage efter sin Ankomst, sammensatte Apostelen de Fornemste blandt Jøderne der, for hvem han fremsatte Ugyldigheden af Anklagen, da disse imidlertid hverken ved Breve eller ved Rejsende fra Judæa havde hørt noget Ondt om ham, ønskede de, at høre ham ostere, hvilket Dnske han ogsaa opfyldte, i det han vidnede om Guds Rige. Da Noget af Jøderne troede og Andre ikke, vendte han sig til Hedningerne, for hvem han med Fremgang forkyndte Evangelium.

Efter tvende Aars Fangenskab (63-65) blev Paulus friskendt i det første Forhør under Nero, hvorpaa han skal have foretaget en fjerde Reise til lille Asiens Menigheder, paa hvilken han og skal have besøgt Creta. I Corinth skal han have truffet Peter, med hvem han fortsatte Reisen tilbage til Rom, hvor alt den neronianske Forsølgelse mod de Christne var udbrudt, i hvilken Paulus blev hudstøttet, og som romersk Værger halslugget, medens Peter blev forsæstet. Deres Dødsdag ansættes til den 29de Juli 67 eller 68.

Den i Bibelhistorien fulgte Tidsorden.

Kar
est. Chr. Føds.

- 2 eller 3. Herodes den Store dør.
12 eller 13. Archelans forvises til Wienne. — Coponius bliver proc. prov. i Judæa. — Annas bliver den 64de Ypperstepræst.
14. Tiberius bliver Keiser den 19de August. Valerius Grattus bliver proc. prov. i Judæa.
26. Caiaphas bliver den 68de Ypperstepræst.
28. Pontius Pilatus bliver proc. prov. i Judæa.
30. Christos fremtræder som Lærer.
33. Christi Død, Opstandelse og Himmelfart.
35. Philip, Regent i Gaulonitis o. s. v. dør.
36. Pauli Omvendelse.
37. Caligula bliver Keiser den 16de Marts. — Antipas bliver Regent i Philips Lande.
38. Pilatus reiser til Rom for at forsvare sig mod Jødernes Anklage, men bliver senere forviist til Wienne i Gallien.
39. Antipas forvises med Herodias til Lyon. — Paulus flygter fra Damascus og reiser til Jerusalem.
41. Agrippa den Ældre bliver Konge over hele Palæstina. — Paulus begiver sig fra Tarsus til Antiochien. — Claudius bliver Keiser den 24de Januar.
44. Jacob den Ældre henrettes. — Agrippa dør. — Cuspius Fadus bliver proc. prov. i Judæa.

Kar
est. Chr. Føds.

- 45 til 51. Jndtræffer Pauli første Missionsreise.
48. Maria, Jesu Moder, dør. — Johannes forlader Jerusalem.
52. Apostlenes store Forsamling i Jerusalem. — Paulus begynder sin anden Missionsreise. — Felix bliver proc. prov. — Agrippa II bliver Regent i Philips Lande.
53. Paulus kommer til Corinth. — Brevene til Ebesfal. affattes.
54. Nero bliver Keiser den 15de October.
55 eller 56. Brevene til Galat. og Titum affattes. — Paulus reiser til Jerusalem.
56 til 58. Paulus i Ephesus.
57 eller 58. 1ste Brev til Cor. affattes.
58. Porcius Festus bliver proc. prov.
58 og 59. Paulus i Mæcedonien. — 2^{det} Brev til Cor. affattes.
59. Brevet til Rom. affattes.
59 til 61. Petrus i Babylon.
60. Paulus reiser til Jerusalem. — Jacobs og 1 Pet. Brev samt 1 Tim. affattes.
62. Paulus begynder sin Reise til Rom i October.
63. Pauli Fangenskab i Rom begynder. Brevene til Phil. Coll. Ephes. og Philemon affattes.
64. Tempelbygningen fuldføres under Agrippa den II. — Lucas's Evang. og Apostl. Gjern. affattes.
65. Paulus løslades fra sit Fangenskab.
67. 2^{det} Tim. og 2^{det} Pet. Brev affattes.
67 eller 68. Petrus og Paulus henrettes i Rom.
68. Vespasian sendes til Judæa for at føre Krigen mod Jøderne. — Nero dør den 9de Juni.
69. Vespasian bliver Keiser.
70. Jerusalems Udæggelse ved Titus.
96. Johannes's Evangelium affattes.

Trykfeil og Rettelser.

Side	4	Lin.	4	f. n.	Herodes læs der Herodes
—	17	—	5	f. o.	er l. antages i Almindelighed for at være
—	40	—	12	f. o.	Dommeret l. Dommerret
—	64	—	3	f. n.	en Hynde l. et Hynde
—	79	—	20	f. o.	vifer l. reiser
—	93	—	12	f. o.	mange af l. Mange af
—	122	—	3	f. n.	dse J l. dse i
—	153	—	5	f. o.	hvorfra l. hvorfor
—	158	—	6	f. o.	laae l. laa
—	162	—	12	f. n.	Gul- l. Guldet?
—	166	—	3	f. o.	see l. see at
—	—	—	19	f. o.	vil l. vilde
—	168	—	19	f. o.	have l. hævet
—	178	—	12	f. o.	Bed l. Til
—	206	—	8	f. o.	var l. var i Galilæa
—	—	—	10	f. o.	fiske l. fiske paa Tiberias Sø
—	207	—	10	f. n.	og spurgte Herren l. spurgte han Herren
—	209	—	9	f. o.	Apostlenes l. Apostlene
—	210	—	12	f. n.	var l. vare
—	212	—	4	f. o.	faa l. faae
—	214	—	12	f. o.	noget Ravn l. noget andet Ravn
—	215	—	5	f. o.	vil l. vel
—	219	—	4	f. o.	hemmelige l. hemmeligen
—	222	—	5	f. o.	denne spurgte l. og spurgte.
